2024/1788

15.7.2024

DIREKTIVA (EU) 2024/1788 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 13. junija 2024

o skupnih pravilih notranjega trga plina iz obnovljivih virov, zemeljskega plina in vodika, spremembi Direktive (EU) 2023/1791 in razveljavitvi Direktive 2009/73/ES

(prenovitev)

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 194(2) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ([1]),

ob upoštevanju mnenja Odbora regij ([2]),

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ([3]),

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Direktiva 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta ([4]) je bila večkrat bistveno spremenjena. Ker so potrebne nove spremembe, bi bilo treba zaradi jasnosti navedeno direktivo prenoviti.

(2) Cilj notranjega trga zemeljskega plina, ki se postopoma uvaja od leta 1999, je zagotavljanje resnične izbire vsem odjemalcem v Uniji, bodisi državljanom bodisi podjetjem, novih poslovnih priložnosti in več čezmejnega trgovanja, da bi zagotovili večjo učinkovitost, konkurenčne cene in višje standarde storitev ter prispevali k zanesljivosti oskrbe in trajnostnosti.

(3) Direktiva 2003/55/ES Evropskega parlamenta in Sveta ([5]) in Direktiva 2009/73/ES sta bili pomemben korak k vzpostavitvi notranjega trga zemeljskega plina.

(4) Uredba (EU) 2019/943 Evropskega parlamenta in Sveta ([6]) ter Direktiva (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta ([7]) sta pomenili nadaljnji korak v razvoju notranjega trga električne energije, ki v središče postavlja državljane in prispeva k ciljem Unije glede prehoda na sistem čiste energije in zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Notranji

([1]) UL C 323, 26.8.2022, str. 101.
([2]) UL C 498, 30.12.2022, str. 83.
([3]) Stališče Evropskega parlamenta z dne 11. aprila 2024 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 21. maja 2024.
([4]) Direktiva 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (UL L 211, 14.8.2009, str. 94).
([5]) Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2003/55/ES z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 98/30/ES (UL L 176, 15.7.2003, str. 57).
([6]) Uredba (EU) 2019/943 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o notranjem trgu električne energije (UL L 158, 14.6.2019, str. 54).
([7]) Direktiva (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU (UL L 158, 14.6.2019, str. 125).

trg zemeljskega plina bi moral temeljiti na enakih načelih in bi zlasti moral zagotavljati enakovredno raven varstva odjemalcev. Energetska politika Unije bi morala obravnavati zlasti ranljive odjemalce in se boriti proti energetski revščini.

(5) Unija se je z Uredbo (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta ([8]) zavezala k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Pravila notranjega trga za plinasta goriva je treba uskladiti z navedeno uredbo. Unija je s tem v zvezi v sporočilih Komisije z dne 8. julija 2020 z naslovom „Gonilo za podnebno nevtralno gospodarstvo: strategija EU za povezovanje energetskega sistema“ (strategija EU za povezovanje energetskega sistema) in z naslovom „Strategija za vodik za podnebno nevtralno Evropo“ (strategija EU za vodik) ter v Resoluciji Evropskega parlamenta z dne 10. julija 2020 o celovitem evropskem pristopu k shranjevanju energije ([9]) prikazala, kako posodobiti trge energije, tudi v zvezi z razogljičenjem trgov plinov. Ta direktiva bi morala prispevati k izpolnitvi cilja Unije glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov ter hkrati zagotoviti zanesljivo oskrbo in pravilno delovanje notranjega trga zemeljskega plina in vodika.

(6) S to direktivo se dopolnjujejo sorodni instrumenti politike in zakonodajni instrumenti, zlasti tisti, ki so bili predlagani na podlagi sporočila Komisije z dne 11. decembra 2019 z naslovom „Evropski zeleni dogovor“, kot na primer uredbe (EU) 2023/857 ([10]), (EU) 2023/957 ([11]), (EU) 2023/1805 ([12]) in (EU) 2023/2405 ([13]) ter direktive (EU) 2023/959 ([14]), (EU) 2023/1791 ([15]) in (EU) 2023/2413 ([16]) Evropskega parlamenta in Sveta, katerih cilj je spodbuditi razogljičenje gospodarstva Unije ter v skladu z Uredbo (EU) 2021/1119 zagotoviti, da ostane na poti k podnebno nevtralni Uniji do leta 2050. Glavni cilj te direktive je s pospešenim uvajanjem trga vodika in učinkovitega trga zemeljskega plina omogočiti in olajšati tak prehod na podnebno nevtralnost.

(7) V sporočilu Komisije z dne 8. marca 2022 z naslovom „REPowerEU: skupni evropski ukrepi za cenovno dostopnejšo, zanesljivejšo in bolj trajnostno energijo (REPowerEU)“, ki je bilo sprejeto po začetku neizzvane in neupravičene vojaške agresije Rusije proti Ukrajini, je bilo poudarjeno, da je za postopno odpravo odvisnosti Unije od ruske energije ključna diverzifikacija dobave plina. V sporočilu je navedeno, da bi lahko povečanje uporabe trajnostnega biometana in uvajanje vodika iz obnovljivih virov odločilno pripomoglo k uresničitvi tega cilja, zato sta bila zakonodajalca pozvana, naj hitro sprejmeta to direktivo in Uredbo (EU) 2024/1789 Evropskega parlamenta in Sveta ([17]).

([8]) Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila) (UL L 243, 9.7.2021, str. 1).

([9]) UL C 371, 15.9.2021, str. 58.

([10]) Uredba (EU) 2023/857 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2018/842 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma in Uredbe (EU) 2018/1999 (UL L 111, 26.4.2023, str. 1).

([11]) Uredba (EU) 2023/957 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2015/757, da se zagotovi vključitev dejavnosti pomorskega prometa v sistem EU za trgovanje z emisijami ter spremljanje emisij dodatnih toplogrednih plinov in emisij iz dodatnih vrst ladij ter poročanje o njih in njihovo preverjanje (UL L 130, 16.5.2023, str. 105).

([12]) Uredba (EU) 2023/1805 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2023 o uporabi obnovljivih in nizkoogljičnih goriv v pomorskem prevozu ter spremembi Direktive 2009/16/ES (UL L 234, 22.9.2023, str. 48).

([13]) Uredba (EU) 2023/2405 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. oktobra 2023 o zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev za trajnostni zračni prevoz (ReFuelEU za letalstvo) (UL L, 2023/2405, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj).

([14]) Direktiva (EU) 2023/959 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o spremembi Direktive 2003/87/ES o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Uniji ter Sklepa (EU) 2015/1814 o vzpostavitvi in delovanju rezerve za stabilnost trga za sistem Unije za trgovanje z emisijami toplogrednih plinov (UL L 130, 16.5.2023, str. 134).

([15]) Direktiva (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2023 o energetski učinkovitosti in spremembi Uredbe (EU) 2023/955 (UL L 231, 20.9.2023, str. 1).

([16]) Direktiva (EU) 2023/2413 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. oktobra 2023 o spremembi Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 in Direktive 98/70/ES glede spodbujanja energije iz obnovljivih virov ter razveljavitvi Direktive Sveta (EU) 2015/652 (UL L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([17]) Uredba (EU) 2024/1789 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o notranjem trgu plina iz obnovljivih virov, zemeljskega plina in vodika, spremembi uredb (EU) št. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 in (EU) 2022/869 ter sklepa (EU) 2017/684 in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 715/2009 (UL L, 2024/1789, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj).

(8) Z Uredbo (EU) št. 1227/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ([18]) je bil določen sklop obveznosti za udeležence na trgu plina. Nacionalni regulativni organi iz navedene uredbe so odgovorni za izvrševanje navedene uredbe v državah članicah. Gre za ključne določbe, s katerimi bodo za trgovanje s plinom veljale obveznosti glede preglednosti.

(9) Cilj te direktive je olajšati prodor plina iz obnovljivih virov ter nizkoogljičnega plina in vodika v energetski sistem, s čimer bi omogočili preusmeritev s fosilnega plina ter da bi se z uporabo plina iz obnovljivih virov ter nizkoogljičnega plina in vodika znatno približali k izpolnitvi podnebnih ciljev Unije za leto 2030 in cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050. Cilj te direktive je tudi vzpostaviti regulativni okvir, ki bo vsem udeležencem na trgu dal možnost in spodbudo, da bi opustili fosilni plin in svoje dejavnosti načrtovali tako, da bi se izognili učinkom vezanosti, ter zagotoviti postopno in pravočasno opuščanje fosilnega plina, zlasti v vseh zadevnih industrijskih sektorjih in za ogrevanje.

(10) Vključitev trajnostnega biometana v skladu z merili iz Direktive (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta ([19]) v sistem zemeljskega plina bo pripomoglo k izpolnjevanju podnebnih ciljev Unije in diverzifikaciji oskrbe z energijo. Ustrezni regulativni organi bi morali v razumnih rokih oceniti in spremljati zahteve za priključitev proizvodnje plina iz obnovljivih virov v omrežje. Obstajati bi morala možnost, da se zahteve za priključitev na ravni prenosa in distribucije za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov prednostno obravnavajo pred zahtevami za priključitev za proizvodnjo zemeljskega plina in nizkoogljičnih plinov.

(11) V strategiji EU za vodik je navedeno, da odprt in konkurenčen notranji trg z neoviranim čezmejnim trgovanjem prinaša znatne koristi glede konkurenčnosti, cenovne dostopnosti in zanesljivosti oskrbe, saj imajo države članice različne možnosti za proizvodnjo vodika iz obnovljivih virov. Poleg tega je v njej poudarjeno, da bi prehod na likvidni trg z borznim trgovanjem z vodikom olajšal vstop novih proizvajalcev, pripomogel k tesnejšemu povezovanju z drugimi nosilci energije in ustvaril gospodarsko izvedljive cenovne signale za naložbe in operativne odločitve. Pravila iz te direktive bi zato morala olajšati nastajanje trgov vodika, borznega trgovanja z vodikom in vozlišč za likvidno trgovanje. Države članice bi morale odpraviti vse neupravičene ovire v zvezi s tem. Čeprav je treba priznati notranje razlike, bi se lahko razmislilo o tem, da bi se za trg vodika uporabila tudi obstoječa pravila, ki so bila oblikovana za trge električne energije in zemeljskega plina ter so omogočila učinkovite komercialne dejavnosti in trgovanje. Ta direktiva sicer določa splošna načela, ki se uporabljajo za delovanje trga vodika, vendar je pri uporabi teh načel primerno upoštevati stopnjo razvoja tega trga.

(12) V skladu s strategijo EU za vodik se pričakuje, da se bo vodik iz obnovljivih virov v velikem obsegu uporabljal od leta 2030 naprej, in sicer z namenom razogljičenja nekaterih sektorjev, od letalstva in pomorskega prometa do industrijskih sektorjev, ki jih je težko razogljičiti. Vsi končni odjemalci, priključeni na vodikov sistem, bi morali imeti osnovne pravice odjemalcev, ki veljajo za končne odjemalce, priključene na sistem zemeljskega plina, kot je pravica do zamenjave dobavitelja in točnih informacij o obračunu. Kadar so odjemalci, na primer industrijski odjemalci, priključeni na vodikovo omrežje, bi morali imeti enake pravice varstva odjemalcev kot odjemalci zemeljskega plina. Vendar se določbe o odjemalcih, zasnovane za spodbujanje udeležbe gospodinjskih odjemalcev na trgu, na primer glede orodij za primerjavo cen in aktivnih odjemalcev, ne bi smele uporabljati za vodikov sistem.

(13) V skladu s strategijo EU za vodik je prednostna naloga Unije razviti vodik iz obnovljivih virov, večinoma proizveden iz vetrne in sončne energije. Vodik iz obnovljivih virov, proizveden z uporabo energije iz biomase, spada v opredelitev pojma bioplina iz Direktive (EU) 2018/2001. Vodik iz obnovljivih virov je dolgoročno najbolj združljiv s ciljema Unije za podnebno nevtralnost in ničelno onesnaževanje ter najbolj skladen s povezanim energetskim sistemom. Vendar proizvodnja vodika iz obnovljivih virov verjetno ne bo dovolj hitra, da bi zadostila pričakovani rasti povpraševanja po vodiku v Uniji. Zato lahko nizkoogljična goriva, kot je nizkoogljični vodik, zlasti kratkoročno in srednjeročno pripomorejo k energetskemu prehodu v skladu s podnebnimi cilji Unije, da se hitro zmanjšajo emisije obstoječih goriv in podpre prehod odjemalcev Unije v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti in v katerih niso na voljo druge energetsko ali stroškovno učinkovitejše možnosti. Da bi podprli ta prehod, je treba določiti prag za

([18]) Uredba (EU) št. 1227/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga (UL L 326, 8.12.2011, str. 1).

([19]) Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (UL L 328, 21.12.2018, str. 82).

zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za nizkoogljični vodik in sintetična plinasta goriva. Ta prag bi moral postati strožji za vodik, proizveden iz obratov, ki bodo začeli delovati od 1. januarja 2031, da se upošteva tehnološki razvoj in bolj spodbudi dinamični napredek proti zmanjšanju emisij toplogrednih plinov iz proizvodnje vodika.

(14) V strategiji EU za povezovanje energetskega sistema je poudarjeno, da je treba uvesti sistem certificiranja na ravni Unije, da bodo zajeta tudi nizkoogljična goriva, in sicer s ciljem, da jih bodo lahko države članice primerjale z drugimi možnostmi razogljičenja in o njihovi uporabi v mešanici energetskih virov razmislile kot možni rešitvi. Nizkoogljična goriva bi bilo treba certificirati na način, ki je skladen s certificiranjem goriv iz obnovljivih virov. Zato se je primerno sklicevati na določbe o certificiranju goriv iz obnovljivih virov iz Direktive (EU) 2018/2001 in jih smiselno uporabljati za certificiranje nizkoogljičnih goriv. Da bi imela nizkoogljična goriva enak učinek na razogljičenje kot alternative iz obnovljivih virov, je pomembno, da se certificirajo po podobnem metodološkem pristopu na podlagi ocene življenjskega kroga njihovih celotnih emisij toplogrednih plinov. Pri taki oceni življenjskega kroga bi bilo treba upoštevati emisije, ki nastajajo pri proizvodnji nizkoogljičnih goriv znotraj celotne dobavne verige, tudi emisije, ki nastanejo pri pridobivanju primarne energije, predelavi in transportu, ter upoštevati posredne emisije, ki so posledica preusmeritve neprožnih vnosov, in dejanske stopnje zajemanja ogljika. Primarne emisije metana bi bilo treba ugotavljati na podlagi ukrepov, vključenih v Uredbo (EU) 2024/1787 Evropskega parlamenta in Sveta ([20]). Tako bi lahko uvedli celovit sistem certificiranja na ravni Unije, ki bi zajemal celotno mešanico energetskih virov v Uniji. Ker nizkoogljična goriva in nizkoogljični vodik niso goriva iz obnovljivih virov, z njimi povezane terminologije in certificiranja ni bilo mogoče vključiti v področje uporabe Direktive (EU) 2018/2001. Njihova vključitev v to direktivo tako zapolnjuje to vrzel.

(15) Metan in vodik prispevata h globalnemu segrevanju. Zato bi bilo treba v skladu z načelom „energetska učinkovitost na prvem mestu“ preprečiti njuno uhajanje iz sistema za zemeljski plin in vodik, da bi čim bolj zmanjšali njun vpliv na podnebje. Pri prenosu, distribuciji in podzemnem skladiščenju zemeljskega plina ter terminalih za utekočinjeni zemeljski plin je treba upoštevati ustrezne določbe Uredbe (EU) 2024/1787. Navedena uredba določa pravila za natančno merjenje, količinsko opredelitev in spremljanje emisij metana v energetskem sektorju Unije, poročanje o njih in njihovo preverjanje ter za zmanjšanje teh emisij, med drugim z raziskavami za namene odkrivanja in odpravljanja uhajanja, obveznostmi odpravljanja uhajanja ter omejitvami izpuščanja in sežiga na bakli. Poleg tega bi bilo treba s to direktivo zagotoviti, da operaterji vodikovih omrežij, skladišč in terminalov sprejmejo ukrepe za preprečevanje in zmanjšanje emisij vodika pri svojih operacijah ter redno izvajati postopke za odkrivanje uhajanja vodika in popravil vseh zadevnih elementov v pristojnosti operaterja. Komisija bi morala po potrebi poročati o tveganjih uhajanja vodika za okolje in podnebje ter po potrebi predložiti predloge ukrepov, tudi glede najvišjih stopenj uhajanja vodika, da bi se morebitna tveganja za uhajanje vodika čim bolj zmanjšala. Kadar se taki ukrepi sprejmejo, bi jih bilo treba upoštevati pri metodologiji za ocenjevanje prihrankov emisij toplogrednih plinov zaradi nizkoogljičnih goriv.

(16) Poleg vodika, proizvedenega v Uniji, bo verjetno potreben tudi uvoz vodika iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega vodika, da bi bile za potrebe Unije hitro na razpolago velike količine vodika. Zato je koristno, da Komisija in države članice v skladu s svojimi pristojnostmi vzpostavijo odprt in konstruktiven dialog za vzpostavitev sodelovanja s tretjimi državami. Tako sodelovanje bi lahko zlasti pripomoglo k oblikovanju trgov čistih in novih tehnologij s prenosom znanja ter povečanju ravni varstva okolja, trajnosti in blažitve podnebnih sprememb, pa tudi k izogibanju negativnim vplivom na družbo ali okolje. Unija bi lahko v tem okviru prevzela vodilno vlogo pri razvoju svetovnih standardov za certificiranje nizkoogljičnih goriv in utrdila vodilno vlogo v svetovnih podnebnih zadevah ter s podnebno diplomacijo pripomogla k razvoju vzajemno koristnega sodelovanja z izvoznimi partnerji.

(17) Svoboščine, ki jih Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU) zagotavlja državljanom Unije – med drugim prosti pretok blaga, svoboda ustanavljanja in svoboda opravljanja storitev – so možne le na popolnoma odprtem trgu, ki vsem odjemalcem omogoča svobodno izbiro dobaviteljev in vsem dobaviteljem, da svoje proizvode svobodno dobavljajo svojim odjemalcem.

(18) Da bi Unija dosegla cilj, da do leta 2050 postane podnebno nevtralna, bi bilo treba hkrati s prizadevanji za razogljičenje trga plina uvajati obnovljive vire energije v okviru ciljev Unije iz Direktive (EU) 2018/2001 in si nadalje prizadevati za razogljičenje na podlagi drugih nefosilnih virov. Države članice bi morale tudi ob popolnoma

([20]) Uredba (EU) 2024/1787 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o zmanjšanju emisij metana v energetskem sektorju in spremembi Uredbe (EU) 2019/942 (UL L, 2024/1787, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj).

odprtem trgu še vedno biti sposobne načrtovati svojo mešanico energijskih virov ob upoštevanju svojih posebnih nacionalnih okoliščin, k čemur spada tudi kombinirana uporaba goriv iz obnovljivih virov in nizkoogljičnih goriv. Unija bi si morala zato pri oblikovanju programov podpore – tudi finančne – za goriva iz obnovljivih virov ali nizkoogljična goriva prizadevati za doseganje ciljev Unije, države članice pa bi morale ohraniti pravico, da same odločijo, ali in katerega od virov goriv iz obnovljivih virov ali nizkoogljičnih goriv bodo podpirale, in ga same izberejo, vendar pod pogojem, da so taka goriva skladna z merili iz Direktive (EU) 2018/2001 in te direktive ter da so taki programi podpore v skladu z veljavnim pravnim okvirom za državno pomoč, ki temelji na členih 107 in 108 PDEU. Poleg tega lahko države članice v skladu s svojo nacionalno strategijo za razogljičenje določijo dodatne zahteve za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.

(19) Interesi odjemalcev bi morali biti v središču te direktive, kakovost storitev pa bi morala biti osrednja odgovornost podjetij plinskega in vodikovega gospodarstva. Že obstoječe pravice odjemalcev in pravice dostopa do osnovnih storitev, vključno z energijo, ter spopadanjem z energijsko revščino, kot je navedeno v sporočilu Komisije z dne 26. aprila 2017 o vzpostavitvi evropskega stebra socialnih pravic, ki so ga 17. novembra 2017 na socialnem vrhu v Göteborgu razglasili in podpisali Evropski parlament, Svet in Komisija, je treba okrepiti in zaščititi, vključevati pa bi morale tudi večjo preglednost. V zvezi s tem bi se bilo treba izogibati navzkrižnemu subvencioniranju vodikovega omrežja s tarifami za zemeljski plin ali elektroenergetsko omrežje. Z varstvom odjemalcev bi bilo treba zagotoviti, da bodo lahko vsi odjemalci na področju Unije izkoristili prednosti konkurenčnega trga zemeljskega plina. Pravice odjemalcev bi morale uveljavljati države članice ali regulativni organi, kadar države članice tako določijo.

(20) Evropski steber socialnih pravic energijo uvršča med osnovne storitve, do katerih bi moral imeti vsakdo dostop, in poziva k ukrepom za pomoč tistim, ki jo potrebujejo (načelo 20). Cilj trajnostnega razvoja Združenih narodov št. 7 prav tako poziva k dostopu do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije za vse.

(21) Zahteve glede javnih storitev in skupne minimalne standarde, ki izhajajo iz njih, je treba nadalje okrepiti ter tako zagotoviti, da konkurenca in pravične cene koristijo vsem odjemalcem, zlasti ranljivim. Zahteve glede javnih storitev bi bilo treba opredeliti na nacionalni ravni in pri tem upoštevati nacionalne okoliščine. Države članice pa bi morale spoštovati zakonodajo Unije.

(22) Da bi razogljičenje toplote potekalo vključujoče, je treba odjemalce seznanjati s trajnostnimi alternativami ter jim omogočiti dostop do ustreznih možnosti financiranja in subvencij. Države članice bi morale sprejeti vse potrebne ukrepe, da bi menjava goriva ali priključitev na daljinsko ogrevanje, uvedena na podlagi te direktive, imela čim manj negativnih učinkov na končne odjemalce, vključno s tistimi, ki jih je prizadela energetska revščina, in ranljivimi odjemalci. Kadar je ustrezno, bi morale za zmanjšanje škodljivih učinkov ter zagotovitev pravičnega in vključujočega energetskega prehoda čim bolje izkoristiti financiranje, tudi javno financiranje in instrumente financiranja na ravni Unije.

(23) Države članice bi morale imeti široko diskrecijsko pravico do nalaganja obveznosti javnih storitev podjetjem plinskega gospodarstva za dosego ciljev, ki so v splošnem gospodarskem interesu, ne da bi ovirale prehod na povezan, energetsko učinkovit energetski sistem, ki bi temeljil na obnovljivih virih energije, v skladu z ustreznimi cilji, zakonodajo in strategijami Unije. Toda obveznosti javnih storitev v obliki določanja cen za dobavo zemeljskega plina so fundamentalno izkrivljajoč ukrep, ki pogosto povzroča kopičenje primanjkljaja v tarifnih prihodkih, omejevanje izbire za porabnike, šibkejše spodbude za varčevanje z energijo in naložbe v energetsko učinkovitost, nižje standarde storitev, manj sodelovanja in zadovoljstva odjemalcev, omejevanje konkurence ter manj inovativnih proizvodov in storitev na trgu. Zato bi morale države članice za zagotavljanje cenovno dostopne dobave zemeljskega plina svojim državljanom uporabljati druga orodja politike, zlasti usmerjene ukrepe socialne politike. Javni posegi v določanje cen za dobavo zemeljskega plina bi načeloma pomenili ukrep, ki izkrivlja trg. Taki posegi bi zato morali biti izvedeni le, kadar je ustrezno in kot obveznosti javnih storitev, zanje pa bi morali veljati posebni pogoji. V celoti liberaliziran in pravilno delujoč maloprodajni trg zemeljskega plina bi spodbudil cenovno in necenovno konkurenco med obstoječimi dobavitelji ter pomenil spodbude za nove ponudnike na trgu, s tem pa izboljšal izbiro in zadovoljstvo odjemalcev. Na podlagi te direktive bi morale biti mogoče regulirane cene, tudi pod stroškovnimi cenami, za odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina, ranljive gospodinjske odjemalce ter v posebnih primerih za gospodinjske odjemalce in mikropodjetja. Med krizo zaradi cen zemeljskega plina, ko se veleprodajne in

maloprodajne cene zemeljskega plina znatno zvišajo, bi bilo treba državam članicam dovoliti, da začasno razširijo uporabo reguliranih cen na osnovne socialne službe, kakor so opredeljene v členu 2, točka 4, Uredbe (EU) 2017/1938 Evropskega parlamenta in Sveta ([21]), ter na mala in srednja podjetja (MSP). Državam članicam bi bilo treba izjemoma in začasno dovoliti, da med krizo zaradi cen zemeljskega plina za gospodinjske odjemalce, osnovne socialne službe ter MSP določijo regulirane cene pod stroškovnimi cenami, če to ne povzroča izkrivljanja med dobavitelji in če dobavitelji prejmejo nadomestilo za stroške, ki jih imajo pri dobavi pod stroškovnimi cenami. Vendar bi morala biti taka regulacija cen ciljno usmerjena in ne bi smela spodbujati porabe. Zato bi bilo treba tako izredno in začasno podaljšanje regulacije cen za gospodinjstva omejiti na 80 % mediane porabe gospodinjskih odjemalcev, za osnovne socialne službe ter MSP pa na 70 % porabe v predhodnem letu. Svet bi moral imeti možnosti, da na predlog Komisije z izvedbenim sklepom razglasi krizo zaradi cen zemeljskega plina na regionalni ravni ali na ravni Unije. Ocena, ali taka kriza zaradi cen zemeljskega plina obstaja, bi morala temeljiti na primerjavi s cenami v času običajnega delovanja trga in zato ne bi smela vključevati učinka prejšnjih kriz zaradi cen zemeljskega plina, razglašenih na podlagi te direktive. S takim izvedbenim sklepom bi se moralo določiti tudi obdobje veljavnosti razglasitve krize zaradi cen zemeljskega plina, v katerem se lahko začasno podaljša uporaba reguliranih cen. To obdobje ne bi smelo biti daljše od enega leta. Kadar so pogoji za razglasitev obstoja krize zaradi cen zemeljskega plina še vedno izpolnjeni, bi moral imeti Svet možnost, da na predlog Komisije podaljša obdobje veljavnosti izvedbenega sklepa. Prenos izvedbenih pooblastil na Svet je upravičen zaradi pomembnih horizontalnih posledic sklepa o razglasitvi krize zaradi cen zemeljskega plina za države članice in torej razširjenih možnosti za javne posege v določanje cen za dobavo zemeljskega plina. Take posledice so pomembne glede števila zadevnih odjemalcev pomena kategorij teh odjemalcev. Prenos izvedbenih pooblastil na Svet ustrezno upošteva tudi politično naravo takega sklepa o razglasitvi krize zaradi cen zemeljskega plina, ki zahteva obravnavo občutljivega ravnovesja različnih političnih vidikov, ki so bistveni za odločitev držav članic, da uvedejo določanje cen energije. Z razglasitvijo krize zaradi cen zemeljskega plina na regionalni ravni ali na ravni Unije bi bilo treba v vsakem primeru zagotoviti enake konkurenčne pogoje v vseh državah članicah, ki jih odločitev zadeva, da ne bi bilo neupravičenega izkrivljanja notranjega trga.

(24) Obveznosti javnih storitev v obliki določanja cen za dobavo zemeljskega plina bi bilo treba uporabljati brez poseganja v načelo odprtih trgov, v jasno opredeljenih okoliščinah in za jasno opredeljene upravičence, njihovo trajanje pa bi moralo biti omejeno. Take okoliščine bi lahko nastale, kadar je dobava močno omejena, kar povzroči znatno višje cene zemeljskega plina od običajnih, ali v primeru nedelovanja trga, kadar se izkaže, da posegi regulativnih organov in organov, pristojnih za konkurenco, niso učinkoviti. Take okoliščine bi nesorazmerno prizadele gospodinjske odjemalce in zlasti ranljive odjemalce, ki za račune za energijo običajno porabijo večji delež svojega razpoložljivega dohodka kot porabniki z visokimi dohodki. Za ublažitev izkrivljajočih učinkov obveznosti javnih storitev pri določanju cen za dobavo zemeljskega plina bi morale države članice, ki izvajajo take posege, uvesti dodatne ukrepe, tudi ukrepe za preprečevanje izkrivljanja pri določanju veleprodajnih tržnih cen ali ukrepe v podporo energetski učinkovitosti, zlasti za ranljive odjemalce in odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina. Države članice bi morale zagotoviti, da lahko vsi upravičenci do reguliranih cen v celoti izkoristijo ponudbe, ki so na voljo na konkurenčnem trgu, če se za to odločijo. V ta namen bi jih bilo treba neposredno in redno obveščati o ponudbah in prihrankih, ki so na voljo na konkurenčnem trgu, in jim nuditi pomoč pri odzivu na tržne ponudbe in koriščenju le-teh.

(25) Javni posegi na področju določanja cen za dobavo zemeljskega plina ne bi smeli povzročiti neposrednega navzkrižnega subvencioniranja med različnimi kategorijami odjemalcev. V skladu s tem načelom se s cenovnimi sistemi ne sme izrecno povzročiti, da nekatere kategorije odjemalcev krijejo stroške cenovnih posegov, ki vplivajo na druge kategorije odjemalcev. Obveznosti javnih storitev pri določanju cen bi se morale nanašati le na dobavo zemeljskega plina, saj se ne pričakuje, da bi gospodinjski odjemalci v širšem obsegu uporabljala vodik za ogrevanje. Trg vodika bo predvidoma pomemben predvsem za industrijo, za katero taki javni posegi niso potrebni.

(26) Odjemalcem bi morale biti na voljo jasne in razumljive informacije o njihovih pravicah v zvezi z energetskim sektorjem. Komisija je po posvetovanju z ustreznimi deležniki, vključno z državami članicami, regulativnimi organi, združenji odjemalcev in podjetji plinskega gospodarstva, vzpostavila dostopen, uporabniku prijazen energetski kontrolni seznam, v katerem so navedene praktične informacije o pravicah odjemalcev. Ta energetski kontrolni seznam bi bilo treba posodabljati, na voljo bi moral biti vsem odjemalcem in biti javno dostopen.

([21]) Uredba (EU) 2017/1938 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2017 o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom in o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 994/2010 (UL L 280, 28.10.2017, str. 1).

(27) Države članice bi morale upoštevati, da je treba za uspešen energetski prehod povečati naložbe v izobraževanje, usposabljanje in spretnosti delavcev v sektorjih zemeljskega plina in vodika, tudi v povezavi z razvojem infrastrukture, energetsko učinkovitostjo in uporabami za končne uporabnike, ki so stroškovno bolj učinkovite in razogljičene. Pri takih naložbah bi bilo treba upoštevati določbe Direktiva (EU) 2023/1791.

(28) Tržna pravila bi morala zaščititi odjemalce in jim omogočiti, da se odločijo za energetsko najbolj učinkovite možnosti, s čimer bodo novi plin iz obnovljivih virov in vodik ter nizkoogljični plin in vodik v celoti zajeti v energetskem prehodu.

(29) Zemeljski plin ima še vedno ključno vlogo v oskrbi z energijo, saj je poraba energije iz zemeljskega plina v gospodinjstvih še vedno večja kot poraba električne energije. Čeprav je elektrifikacija ključni element zelenega prehoda, se bo v prihodnosti v gospodinjstvih še vedno uporabljal zemeljski plin, vključno z vse večjimi količinami plina iz obnovljivih virov, zlasti biometana.

(30) V sektorju zemeljskega plina, vključno z maloprodajnim trgom zemeljskega plina, določbe o sodelovanju in varstvu odjemalcev niso bile prilagojene potrebam energetskega prehoda.

(31) Na trgu zemeljskega plina je zaznati nizko zadovoljstvo in sodelovanje odjemalcev ter počasno sprejemanje novega plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, kar je odraz omejene konkurence v številnih državah članicah. Cene zemeljskega plina za gospodinjske odjemalce so se v zadnjem desetletju povišale, saj so gospodinjski odjemalci za svojo porabo zemeljskega plina plačevali dvakrat ali trikrat več kot industrijski odjemalci.

(32) Tako kot v sektorju električne energije sta za zagotovitev, da odjemalci lahko sodelujejo v energetskem prehodu in izkoristijo dostopne cene, dobre standarde storitev in dejansko izbiro možnosti glede na tehnološki razvoj, bistvena tržna prožnost in primeren pravni okvir Unije za pravice odjemalcev v sektorju zemeljskega plina.

(33) Pričakuje se, da bo premik od fosilnega plina k alternativam iz obnovljivih virov mogoč, če bo energija iz obnovljivih virov postala privlačna, nediskriminatorna možnost za odjemalce na podlagi resnično preglednih informacij in s pravično porazdelitvijo stroškov prehoda med različnimi skupinami odjemalcev in udeležencev na trgu. Vendar prehod z zemeljskega plina na druge tehnologije običajno ni tako enostaven zaradi učinka vezanosti, povezanega s podporno opremo. Razgradnjo infrastrukture za zemeljski plin bi morali spremljati ukrepi za obravnavo škodljivih učinkov za končne odjemalce, zlasti ranljive odjemalce in gospodinjske odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina, ter ukrepi za obravnavo neenakosti, ki bodo posledica energetskega prehoda. Odjemalce zemeljskega plina bi bilo treba zavarovati pred naraščajočimi tarifami, ko je treba sredstva za zemeljski plin razvrednotiti, pred navzkrižnim subvencioniranjem med uporabniki plina in vodika ter zvišanjem tarif za zemeljski plin zaradi krčenja baze odjemalcev.

(34) Da bi obravnavali obstoječe vrzeli na maloprodajnem trgu zemeljskega plina, je treba odpraviti obstoječe ovire za konkurenco in tehnološki razvoj za nastajajoče alternativne, na obnovljivih virih temelječe oskrbe z energijo, nove storitve ter zagotavljanje boljše ravni storitev in nižjih maloprodajnih cen, obenem pa zaščititi ranljive odjemalce in odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina.

(35) Da bi zagotovili visoko raven varstva odjemalcev in njihovo opolnomočenje dosledno v vseh energetskih sektorjih, bi moral zakonodajni okvir za razogljičeni trg zemeljskega plina odraziti raven zaščite odjemalcev na trgu z električno energijo, in po potrebi njegove določbe o opolnomočenju ter upoštevati učinkovitost energetskega sistema in cilje Unije glede zanesljive oskrbe z energijo, energetske učinkovitosti in energije iz obnovljivih virov.

(36) Za zagotovitev skladnosti in učinkovitosti bi bilo treba pri tem usklajevanju z nekaterimi vidiki trga z električno energijo upoštevati vse določbe za varstvo in opolnomočenje odjemalcev, in sicer kadar koli so izvedljive in jih je mogoče prilagoditi trgu zemeljskega plina. To bi moralo zajemati vse od osnovnih pogodbenih pravic do pravil glede informacij o obračunu in zamenjave ponudnika energije, dajanje na voljo zanesljivih orodij za primerjavo, zaščito ranljivih odjemalcev ter odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina, zagotavljanje ustreznega varstva podatkov za pametne števce in upravljanje podatkov ter učinkovito alternativno reševanje sporov.

(37) Pri prizadevanjih za usklajenost določb po vsem sektorju bi moralo ostati breme za nacionalne uprave in podjetja omejeno in sorazmerno, pri čemer bi se upoštevale tudi izkušnje s pravnimi akti Unije, vključenimi v sveženj „Čista energija za vse Evropejce“, kot so uredbe (EU) 2018/1999 ([22]), (EU) 2019/941 ([23]), (EU) 2019/942 ([24]) in

([22]) Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 328, 21.12.2018, str. 1).

([23]) Uredba (EU) 2019/941 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o pripravljenosti na tveganja v sektorju električne energije in razveljavitvi Direktive 2005/89/ES (UL L 158, 14.6.2019, str. 1).

([24]) Uredba (EU) 2019/942 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o ustanovitvi Agencije Evropske unije za sodelovanje energetskih regulatorjev (UL L 158, 14.6.2019, str. 22).

(EU) 2019/943 ter direktive (EU) 2018/844 ([25]), (EU) 2018/2001, (EU) 2018/2002 ([26]) in (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta.

(38) Posodobitev sektorja zemeljskega plina naj bi prinesla znatne gospodarske in okoljske koristi tako v smislu boljše maloprodajne konkurence kot v smislu socialnih in distribucijskih koristi in opolnomočenja odjemalcev, vključno z okrepljenimi pogodbenimi pravicami in boljšimi razpoložljivimi podatki o porabi in virih energije, kar bo privedlo k bolj zelenim odločitvam, izvajanju ukrepov za energetsko učinkovitost in zmanjšanju uporabe fosilnega plina ali prehodu na bolj trajnostne vire energije. Interesne energetske skupnosti bi morale prispevati k uvajanju plina iz obnovljivih virov.

(39) Zamenjava dobaviteljev je pomemben kazalnik sodelovanja odjemalcev in pomembno orodje za okrepitev konkurence na trgih zemeljskega plina in vodika ter bi morala biti zato odjemalcem zajamčena kot osnovna pravica. Vendar je stopnja menjave dobaviteljev med državami članicami različna, odjemalce pa od zamenjave vira energije in od zamenjave dobavitelja odvračajo izstopni stroški in pristojbine za prekinitev pogodbe. Čeprav bi se z odpravo takih pristojbin morda zmanjšala možnost izbire za odjemalce, saj bi bili odpravljeni proizvodi, pri katerih se nagrajuje odjemalčeva zvestoba, bi morala njihova omejitev prispevati k večji blaginji porabnikov, njihovemu sodelovanju in konkurenci na trgu.

(40) Krajši časi zamenjave bi lahko odjemalce spodbudili k iskanju boljših ponudb oskrbe z energijo in zamenjavi dobavitelja. Z obsežnejšo uporabo informacijske tehnologije bi bilo do leta 2026 postopek tehnične zamenjave, to je registracijo novega dobavitelja na merilnem mestu pri tržnem operaterju, v običajnih razmerah na kateri koli delovni dan mogoče izvesti v 24 urah. Z zagotovitvijo izvedbe tehničnega postopka za zamenjavo v 24 urah do 2026 bi skrajšali čase zamenjave, kar bi prispevalo k večji udeležbi odjemalcev in boljši maloprodajni konkurenci.

(41) Časa za zamenjavo na trgih zemeljskega plina in vodika v 24 urah bi se skladala s tem, kar že velja na trgu električne energije, na katerem obstajajo podobne zaledne funkcije in zahteve glede podatkovne zbirke IT. Harmonizacija časa za zamenjavo v sektorjih bi koristila vsem odjemalcem, zlasti tistim, ki so sklenili enotne pogodbe za elektriko in plin. Krajši časi za zamenjavo za odjemalce ne bi smeli vplivati na obveznosti dobaviteljev glede izravnave.

(42) Odjemalcem več dejavnikov preprečuje, da bi dostopali do različnih virov tržnih informacij, ki so jim na razpolago, jih razumeli in ravnali v skladu z njimi. Zato bi bilo treba primerljivost ponudb izboljšati z ustreznimi informacijami za odjemalce na podlagi orodij za primerjavo za odjemalce ter odpraviti neupravičene ovire za zamenjavo dobavitelja, ne da bi odjemalcem po nepotrebnem omejevali možnost izbire. Bistveno je tudi, da dobavitelji odjemalcem zagotovijo jasne in razumljive predpogodbene informacije, zato da bi bili odjemalci dobro seznanjeni s podrobnostmi in posledicami pogodbe.

(43) Samostojna orodja za primerjavo, tudi spletna mesta, so učinkovito sredstvo, s katerim lahko manjši odjemalci ocenijo prednosti različnih ponudb energije, ki so na razpolago na trgu. Zajemati bi morala čim več razpoložljivih ponudb in pokrivati čim večji del trga, da bi si odjemalec lahko ustvaril reprezentativen pregled. Kadar se kot bistvena značilnost ponudbe izpostavlja njena okoljska učinkovitost, bi morala orodja za primerjavo zajemati tudi opis te okoljske učinkovitosti. Zelo pomembno je, da imajo manjši odjemalci dostop do najmanj enega orodja za primerjavo in da so informacije, pridobljene s takimi orodji, zanesljive, nepristranske in pregledne ter zlahka razumljive. Države članice bi lahko v ta namen zagotovile orodje za primerjavo, s katerim upravlja nacionalni organ ali zasebna družba, in se glede meril pri orodjih za primerjavo posvetovale z ustreznimi deležniki, tudi z organizacijami, ki zastopajo interese odjemalcev.

([25]) Direktiva (EU) 2018/844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2010/31/EU o energetski učinkovitosti stavb in Direktive 2012/27/EU o energetski učinkovitosti (UL L 156, 19.6.2018, str. 75).

([26]) Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetski učinkovitosti (UL L 328, 21.12.2018, str. 210).

(44) Končni odjemalci bi morali imeti tudi možnost, da uporabljajo, skladiščijo in prodajajo plin iz obnovljivih virov iz samoproizvodnje ob upoštevanju prava, ki se uporablja za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov, zlasti glede emisij toplogrednih plinov, ter sodelujejo na vseh trgih zemeljskih plinov tako, da zagotavljajo sistemske storitve v sistemu, na primer s shranjevanjem energije, obenem pa bi morali ohraniti svoje pravice kot končni odjemalci iz te direktive. Kolektivni dogovori med aktivnimi odjemalci omogočajo ponudnikom storitev in lokalnim podjetjem, zlasti MSP, da prispevajo k uravnoteženju in prožnosti sistema. Državam članicam bi moralo biti omogočeno, da imajo v nacionalnem pravu različne določbe, ki urejajo davke in dajatve za posamezne aktivne odjemalce in aktivne odjemalce, ki delujejo skupaj.

(45) Računi in informacije o obračunu so pomembno sredstvo za obveščanje in opolnomočenje končnih odjemalcev. Računi za energijo so še vedno najpogostejši razlog za zaskrbljenost in pritožbe odjemalcev, kar prispeva k stalnemu nezadovoljstvu odjemalcev in njihovi neudeležbi v sektorju zemeljskega plina. Določbe glede informacij o obračunu v sektorju plina prav tako zaostajajo za pravicami, ki jih imajo odjemalci v sektorju električne energije. Zato jih je treba uskladiti in določiti najmanjše zahteve za račune in informacije o obračunu v sektorju plina, da bodo imeli odjemalci dostop do preglednih, popolnih in lahko razumljivih informacij. Na računih za končne odjemalce bi morale biti navedene informacije o porabi in stroških, emisijah ogljikovega dioksida ter deležu plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, kar bi olajšalo primerjavo med ponudbami pri zamenjavi dobavitelja ali vira energije, ter informacije o pravicah odjemalcev, na primer glede alternativnega reševanja sporov. Poleg tega bi morali biti orodje za aktivno udeležbo odjemalcev na trgu, da lahko upravljajo svoje vzorce porabe in izberejo bolj zelene možnosti. Pomembno je, da se odjemalcem zagotovijo celovite in točne informacije, da se bodo zavedali vpliva, ki ga imajo na okolje, in bodo lahko tako dajali prednost najbolj trajnostnim nosilcem energije. Direktivo (EU) 2023/1791 bi bilo zato treba ustrezno spremeniti.

(46) Redno zagotavljanje točnih informacij o obračunu na podlagi dejanske porabe zemeljskega plina je pomembna pomoč odjemalcem, da lahko nadzorujejo porabo in stroške zemeljskega plina. Kljub temu pa bi morali imeti odjemalci, zlasti gospodinjski odjemalci, možnost sklenitve prožnih ureditev za dejansko plačilo svojih računov.

(47) Ključni vidik pri dobavi energije odjemalcem je dostop do objektivnih in preglednih podatkov o porabi. Odjemalci bi tako morali imeti dostop do podatkov o porabi in s tem povezanih cenah ter stroških storitev, tudi o cenah dodatnih storitev, kadar je to ustrezno, kot so zavarovalne storitve in storitve energetske učinkovitosti, tako da lahko konkurente spodbudijo, da pripravijo ponudbo na podlagi teh informacij. Odjemalci bi morali imeti tudi pravico do pravilne obveščenosti o svoji porabi energije. Predplačila uporabnikov ne bi smela postavljati v nesorazmerno slabši položaj, različni plačilni sistemi pa bi morali biti nediskriminatorni. Podatki o stroških energije, ki jih odjemalci prejemajo dovolj redno, bi morali spodbujati k varčevanju energije, saj bodo dajali odjemalcem neposredne povratne informacije o učinkih naložb v energetsko učinkovitost in drugačnega ravnanja.

(48) Odločitev na nacionalni ravni glede uvajanja pametnih merilnih sistemov zemeljskega plina bi morala biti sprejeta šele po izvedbi analize stroškov in koristi. Pri taki analizi bi bilo treba upoštevati dolgoročne koristi uvedbe pametnih merilnih sistemov za porabnike in celotno vrednostno verigo. Če bi ta analiza pokazala, da je uvedba takih merilnih sistemov ekonomsko sprejemljiva in stroškovno učinkovita le za odjemalce z določeno višino porabe zemeljskega plina, bi državam članicam moralo biti omogočeno, da to upoštevajo pri uvajanju. Te analize bi bilo treba redno, v vsakem primeru pa vsaj vsaka štiri leta, pregledovati zaradi znatnih sprememb v temeljnih predpostavkah in zaradi hitrosti tehnološkega razvoja. Omejena uvedba pametnih merilnih sistemov, kot na primer pri pilotnih projektih in v fazi preskušanja, se ne šteje za uvajanje takih sistemov v smislu te direktive.

(49) Da bi končnim odjemalcem pomagali pri aktivni udeležbi na trgu, bi bilo treba pri uvedbi pametnih merilnih sistemov ustrezno upoštevati uporabo zadevnih razpoložljivih standardov, tudi tistih, ki omogočajo interoperabilnost na ravni podatkovnega modela in aplikacijske plasti, najboljše prakse, pomen razvoja izmenjave podatkov ter prihodnje in inovativne energetske storitve. Poleg tega pametni merilni sistemi, ki bodo uvedeni, za odjemalce zemeljskega plina ne bi smeli biti ovira za zamenjavo dobavitelja in bi morali biti opremljeni z ustreznimi funkcijami, ki končnim odjemalcem omogočajo, da hitro dostopajo do podatkov o svoji porabi, uravnavajo svoje energetsko vedenje in so za to nagrajeni ter prihranijo pri stroških za energijo. Skupinam odjemalcev bi bilo treba svetovati, kako z uporabo pametnih števcev izboljšati energetsko učinkovitost.

(50) Države članice, ki pametnih merilnih sistemov zemeljskega plina ne uvajajo sistematično, bi morale odjemalcem, ki plačajo s tem povezane stroške, omogočiti, da na zahtevo in pod pravičnimi in razumnimi pogoji izkoristijo možnost namestitve pametnega števca, pri čemer bi jim morale biti dane na razpolago vse ustrezne informacije.

(51) V državah članicah so bili po uvedbi pametnih merilnih sistemov oblikovani ali so v fazi oblikovanja različni modeli upravljanja s podatki. Ne glede na model upravljanja s podatki je pomembno, da države članice uvedejo pregledna pravila za dostop do podatkov pod nediskriminatornimi pogoji in zagotovijo najvišjo stopnjo kibernetske varnosti in varstva podatkov ter nepristranskosti subjektov, ki ravnajo s podatki.

(52) Večje varstvo odjemalcev je zagotovljeno z razpoložljivostjo učinkovitih pravnih sredstev za reševanje sporov za vse odjemalce. Države članice bi morale določiti hitre in učinkovite postopke za obravnavanje pritožb. Informacije o obravnavanju pritožb bi morale biti na voljo v pogodbah z odjemalci in informacijah o obračunu.

(53) Države članice bi morale pri ocenjevanju delovanja mehanizmov za zunajsodno reševanje sporov upoštevati sodelovanje podjetij plinskega gospodarstva in njihovo upoštevanje predpisov.

(54) Države članice bi morale sprejeti ustrezne ukrepe, kot so dajatve v okviru sistemov socialne varnosti, da ustrezno oskrbijo ranljive odjemalce, podpora za izboljšanje energetske učinkovitosti in uporaba energije iz obnovljivih virov, da bi trajnostno obravnavale energijsko revščino, tudi v širšem kontekstu revščine. Taki ukrepi se lahko razlikujejo glede na posebne okoliščine v zadevnih državah članicah in lahko vključujejo ukrepe socialne ali energetske politike v zvezi s plačevanjem katerih koli računov za zemeljski plin in vodik, naložbe v energetsko učinkovitost stanovanjskih zgradb ali varstvo odjemalcev, kot je zaščita pred odklopom.

(55) V priporočilih Komisije (EU) 2020/1563 ([27]) z dne 14. oktobra 2020 in (EU) 2023/2407 ([28]) z dne 20. oktobra 2023 o energijski revščini so prikazane dobre prakse za opredelitev energijske revščine na nacionalni ravni, tudi ustrezni kazalniki energijske revščine, ter za strukturne ukrepe in izboljšave, ki jih lahko države članice sprejmejo za odpravo temeljnih vzrokov energijske revščine. Izpostavljene so naložbe v strukturne ukrepe za odpravljanje nizke energijske učinkovitosti domov in aparatov, za razogljičenje in za uporabo energije iz obnovljivih virov ter drugi ukrepi, namenjeni obveščanju o tem, kako znižati račune za energijo in privarčevati energijo, podpiranju državljanov pri vključevanju v energetske skupnosti ali spodbujanju prehoda na rešitve za energijo iz obnovljivih virov.

(56) Z odklopom je močno prizadet dostop odjemalcev do zemeljskega plina, ki ga potrebujejo zlasti za ogrevanje svojih domov. Odklopi od zemeljskega plina zlasti prizadenejo odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina, in ranljive odjemalce, zato bi morale države članice sprejeti ukrepe za preprečitev odklopa teh odjemalcev iz gospodarskih ali poslovnih razlogov. Državam članicam je na voljo več orodij in dobrih praks, ki med drugim vključujejo celoletne ali sezonske prepovedi odklopov, preprečevanje dolga in trajnostne rešitve za podporo odjemalcem, ki imajo težave pri plačevanju računov za energijo. Države članice bi morale ugotoviti, katera orodja bi bila glede na njihove nacionalne okoliščine najbolj ustrezna. Taki ukrepi ne bi smeli omrežnim operaterjem preprečiti, da v izrednih razmerah brez predhodnega obvestila, če je ta odklop iz varnostnih razlogov, in po predhodnem obvestilu, kadar je to izvedljivo, če je zaradi razlogov vzdrževanja.

(57) Odjemalci imajo pravico uporabiti pritožbene postopke, ki jih upravljajo njihovi dobavitelji, in izvensodne postopke za reševanje sporov, da bi učinkovito uveljavljali svoje pravice in da v primeru nesoglasij z dobavitelji ne bi bili prikrajšani, zlasti kar zadeva račune ali dolgovani znesek. Kadar odjemalci uporabljajo te postopke, dobavitelji ne bi smeli prekiniti pogodb na podlagi še vedno spornih dejstev. Dobavitelji in odjemalci bi morali še naprej izpolnjevati svoje pogodbene pravice in obveznosti, zlasti glede dobave zemeljskega plina in plačila tega zemeljskega plina, pritožbeni postopki pa ne bi smeli postati razlog za zlorabe, ki bi odjemalcem omogočale, da ne spoštujejo svojih pogodbenih obveznosti, vključno s plačevanjem računov. Države članice bi morale sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi bi preprečile zlorabo teh pritožbenih postopkov ali postopkov reševanja sporov.

([27]) Priporočilo Komisije (EU) 2020/1563 z dne 14. oktobra 2020 o energijski revščini (UL L 357, 27.10.2020, str. 35).
([28]) Priporočilo Komisije (EU) 2023/2407 z dne 20. oktobra 2023 o energijski revščini (UL L, 2023/2407, 23.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(58) Da bi odjemalcem zagotovili neprekinjenost oskrbe, zlasti v primerih težav v zvezi z dobaviteljem, bi morale države članice vzpostaviti ureditev zasilnega dobavitelja ali sprejeti enakovredne ukrepe. Zasilnega dobavitelja bi moralo biti mogoče imenovati, ko nastopijo težave v zvezi z dobaviteljem ali že pred tem. Zasilni dobavitelj je lahko prodajni oddelek vertikalno integriranega podjetja, ki opravlja tudi distribucijske funkcije, če izpolnjuje zahteve glede ločevanja iz te direktive. Vendar to ne bi smelo pomeniti, da morajo države članice dobavljati po določeni fiksni minimalni ceni. Kadar država članica od zasilnega dobavitelja zahteva, da zemeljski plin dobavi odjemalcu, ki ne prejema tržnih ponudb, se uporabljajo pogoji iz člena 4 te direktive, obveznost pa lahko vključuje regulirano ceno le, kolikor je zadevni odjemalec upravičen do reguliranih cen. Države članice bi morale pri ocenjevanju, ali so ponudbe negospodinjskih odjemalcev tržne, upoštevati individualne poslovne in tehnične okoliščine. Kadar je država članica pred začetkom veljavnosti te direktive že imenovala zasilnega dobavitelja zemeljskega plina po poštenem, preglednem in nediskriminatornem postopku, ni treba začeti novega postopka za njegovo imenovanje.

(59) Poenostavitev in racionalizacija upravnega postopka izdaje dovoljenj in jasni roki za sprejemanje odločitev organov, pristojnih za izdajo dovoljenj, bi morali zagotoviti, da se uvedba obratov za proizvodnjo vodika in infrastrukture vodikovega sistema lahko odvija s primerno hitrostjo brez oviranja javnih posvetovanj. Od držav članic bi se moralo zahtevati poročanje o doseženem napredku. Zagotoviti je treba uporabo predhodno veljavnih dovoljenj, kot so licence, koncesije ali odobritve, izdanih na podlagi nacionalne zakonodaje za izgradnjo in delovanje obstoječih plinovodov za zemeljski plin in drugih sredstev omrežja, ko se spremeni plinasti nosilec energije, ki se prenaša po plinovodu za zemeljski plin, in sicer z metana na (čisti) vodik. Ta uporaba predhodno veljavnih dovoljenj ne bi smela vplivati na veljavnost tehničnih varnostnih zahtev za vodikovo infrastrukturo niti na možnost pristojnih organov, da spremljajo skladnost s takimi zahtevami ter sprejmejo ustrezne in sorazmerne izvršilne ukrepe, vključno z morebitnim preklicem predhodno veljavnih dovoljenj, če je to upravičeno. To bi moralo preprečiti nepotrebne zamude pri spreminjanju namena obstoječih plinovodov za zemeljski plin in drugih sredstev omrežja za prenos vodika. Treba bi bilo preprečiti, da bi se pogoji za izdajo dovoljenj za infrastrukturo vodikovega sistema bistveno razlikovali, razen če je to ustrezno utemeljeno. Tehnični varnostni vidiki bi lahko upravičili drugačen pristop glede uporabe predhodno veljavnih dovoljenj ali izdajanja novih dovoljenj. Določbe glede postopkov za izdajo dovoljenj bi se morale uporabljati brez poseganja v mednarodno pravo in pravo Unije, vključno z določbami za zaščito okolja in zdravja ljudi. Kadar bi bilo to ustrezno utemeljeno na podlagi izrednih okoliščin, bi moralo biti mogoče podaljšati časovne okvire za postopke izdaje dovoljenj za obdobje do enega leta.

(60) Zagotovitev smernic za vložnike skozi celotne upravne postopke predložitve vlog za izdajo dovoljenj in izdaje dovoljenj prek upravne kontaktne točke naj bi zmanjšala kompleksnost za razvijalce projektov ter povečala učinkovitost in preglednost. Možnost, da vložniki predložijo zadevne dokumente v digitalni obliki, in zagotovitev priročnika za vložnike bi lahko prispevali k učinkovitosti. Države članice bi morale zagotoviti, da so organi, ki izvajajo postopke izdaje dovoljenj, aktivno vključeni v odpravljanje preostalih ovir, tudi nefinančnih, kot so nezadostno znanje, nezadostni digitalni in človeški viri, ki ovirajo obdelavo vse večjega števila postopkov za izdajo dovoljenj. Pomanjkanje upravnih zmogljivosti ne bi smelo ovirati postopkov za izdajo dovoljenj za priključitev na prenosno ali distribucijsko omrežje. Poleg tega taki postopki za izdajo dovoljenj ne bi smeli ovirati izpolnjevanja nacionalnega cilja glede energije iz obnovljivih virov.

(61) Brez dejanskega ločevanja omrežij od dejavnosti proizvodnje in dobave (dejansko ločevanje) nevarnost diskriminacije ne obstaja le pri upravljanju omrežij, temveč tudi pri spodbudah za vertikalno integrirana podjetja, da bi ustrezno vlagala v svoja omrežja.

(62) Dejansko ločevanje lahko zagotovi samo odprava možnosti, ki vertikalno integrirana podjetja spodbujajo k diskriminaciji konkurentov pri dostopu do omrežja in naložbah. Lastniško ločevanje, pri katerem je lastnik omrežja imenovan za operaterja sistema in je neodvisen od kakršnih koli interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo, je očitno učinkovit in stabilen način razreševanja notranjega navzkrižja interesov in zagotavljanja zanesljivosti oskrbe. Zato je Evropski parlament v Resoluciji z dne 10. julija 2007 o možnostih za notranji trg s plinom in električno energijo lastniško ločevanje na ravni prenosa opredelil kot najučinkovitejše orodje za nediskriminatorno spodbujanje naložb v infrastrukturo, poštenega dostopa do omrežja za nove udeležence in preglednosti na trgu. Pri lastniškem ločevanju bi bilo zato treba od držav članic zahtevati, naj zagotovijo, da ista oseba ne more izvajati nadzora nad podjetjem za proizvodnjo ali dobavo ter hkrati izvajati nadzora ali uveljavljati kakršnih koli pravic nad

operaterjem prenosnega sistema ali prenosnim sistemom. Po drugi strani pa bi moral nadzor nad prenosnim sistemom ali operaterjem prenosnega sistema izključevati možnost nadzora ali uveljavljanja kakršnih koli pravic nad proizvajalcem ali dobaviteljem. V teh mejah bi moralo biti proizvajalcu ali dobavitelju omogočeno, da ima manjšinski delež v operaterju prenosnega sistema ali prenosnem sistemu.

(63) Vsi sistemi ločevanja bi morali učinkovito odpravljati vsa navzkrižja interesov med proizvajalci, dobavitelji in operaterji prenosnih sistemov, da bi oblikovali spodbude za potrebne naložbe in zagotovili dostop novim udeležencem na trgu ob pregledni in učinkoviti regulativni ureditvi, regulativnim organom pa ne bi naložili preveč zahtevne regulativne ureditve.

(64) Opredelitev pojma „nadzor“ v tej direktivi je usklajena z določbami Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 ([29]).

(65) Zaradi vertikalne povezave med sektorjema električne energije in zemeljskega plina bi bilo treba določbe o ločevanju uporabljati v sektorjih zemeljskega plina, vodika in električne energije, kakor je podrobno opredeljeno v tej direktivi.

(66) V sektorju vodika bi bilo treba brez odlašanja začeti uporabljati pravila o vertikalnem ločevanju. To je učinkovitejše od dragega naknadnega ločevanja, ki bi bilo potrebno potem, ko bi se v sektorju vertikalna integracija že zelo utrdila.

(67) Zaradi zagotavljanja popolne neodvisnosti delovanja omrežij od interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo ter preprečevanja izmenjave kakršnih koli zaupnih podatkov pri lastniškem ločevanju ista oseba ne bi smela biti hkrati član uprave operaterja prenosnega sistema ali prenosnega sistema in podjetja, ki opravlja dejavnost proizvodnje ali dobave. Iz istega razloga ista oseba tudi ne bi smela imeti pristojnosti za imenovanje članov uprave operaterja prenosnega sistema ali prenosnega sistema in izvajanje nadzora ali uveljavljanje kakršne koli pravice nad proizvajalcem ali dobaviteljem.

(68) Ustanavljanje operaterja sistema ali operaterja prenosnega sistema, ki je neodvisen od interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo, bi moralo vertikalno integriranemu podjetju omogočiti, da ohrani lastništvo nad sredstvi omrežja, ter hkrati zagotovilo dejansko ločevanje interesov, pod pogojem, da tak neodvisni operater sistema ali neodvisni operater prenosnega sistema opravlja vse naloge operaterja sistema in so vzpostavljeni podrobna ureditev in obsežni regulativni kontrolni mehanizmi.

(69) Če je bilo 3. septembra 2009 podjetje, ki je lastnik prenosnega sistema, del vertikalno integriranega podjetja, bi morale države članice imeti možnost izbire med lastniškim ločevanjem in ustanovitvijo operaterja sistema ali operaterja prenosnega sistema, ki je neodvisen od interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo.

(70) Da bi bili interesi delničarjev vertikalno integriranih podjetij popolnoma zaščiteni, bi morale države članice imeti možnost, da uvedejo lastniško ločevanje z neposredno odprodajo ali razdelitvijo delnic integriranega podjetja na delnice omrežnega podjetja in delnice preostalega podjetja dobave in proizvodnje, če so izpolnjene zahteve, ki izhajajo iz lastniškega ločevanja.

(71) Da bo rešitev glede ustanovitve neodvisnega operaterja sistema ali neodvisnega operaterja prenosnega sistema resnično delovala, bi bilo treba sprejeti posebna dodatna pravila. S pravili o neodvisnem operaterju prenosnega sistema se določi ustrezen regulativni okvir za zagotovitev poštene konkurence, zadostnih vlaganj, dostopa na trg za nove udeležence in povezovanje trgov zemeljskega plina in vodika. Dejansko ločevanje na podlagi določb o neodvisnem operaterju prenosnega sistema bi moralo temeljiti na organizacijskih ukrepih in ukrepih, ki se nanašajo na upravljanje operaterjev prenosnih sistemov, ter na ukrepih, povezanih z vlaganji, ki nove proizvodne zmogljivosti povezujejo preko regionalnega sodelovanja s povezovanjem omrežij in trgov. Neodvisnost operaterja prenosnega sistema bi bilo tudi treba med drugim zagotoviti z določenimi obdobji „za razmislek“, med katerimi se v vertikalno integriranem podjetju ne izvajajo nobene vodstvene ali druge ustrezne dejavnosti, ki bi omogočale dostop do podatkov, ki bi lahko bili pridobljeni na vodstvenem položaju.

([29]) Uredba Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (uredba ES o združitvah) (UL L 24, 29.1.2004, str. 1).

(72) Za razvoj konkurence na notranjem trgu zemeljskega plina in vodika bi morali veliki negospodinjski odjemalci, ki sodelujejo v komercialnih dejavnostih velikega obsega, imeti možnost, da izberejo dobavitelja in za zadovoljitev svojih potreb po zemeljskem plinu in vodiku sklenejo pogodbe z več dobavitelji. Ti odjemalci bi morali biti zaščiteni pred klavzulami o ekskluzivnosti, katerih učinek je izključitev konkurenčnih ali dopolnilnih ponudb.

(73) Država članica bi morala imeti pravico, da se odloči za popolno lastniško ločevanje na svojem ozemlju. Če je uporabila to pravico, podjetje ne bi smelo imeti pravice do ustanovitve neodvisnega operaterja sistema ali neodvisnega operaterja prenosnega sistema, razen če je v tej direktivi določeno drugače. Poleg tega podjetje, ki opravlja katerokoli dejavnost proizvodnje ali dobave, ne bi smelo izvajati neposrednega ali posrednega nadzora ali uveljavljati kakršne koli pravice nad operaterjem prenosnega sistema iz države članice, ki se je odločila za popolno lastniško ločevanje.

(74) Na notranjem trgu zemeljskega plina obstajajo različne vrste organizacije trga. Ukrepi, ki bi jih države članice lahko sprejele za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev, bi morali temeljiti na prevladujočih zahtevah v splošnem interesu. S Komisijo bi se bilo treba posvetovati o združljivosti ukrepov s PDEU in drugim ustreznim pravom Unije.

(75) Pri izvajanju dejanskega ločevanja bi bilo treba spoštovati načelo nediskriminacije med javnim in zasebnim sektorjem. Zato ista oseba ne bi smela imeti možnosti, da bi sama ali skupaj z drugimi ob kršenju pravil o lastniškem ločevanju ali možnosti neodvisnega operaterja sistema izvajala nadzor ali uveljavljala kakršne koli pravice nad sestavo, glasovanjem ali odločanjem v organih operaterjev prenosnih sistemov ali prenosnih sistemov in dobaviteljev ali proizvajalcev. Kar zadeva lastniško ločevanje in možnost neodvisnega operaterja sistema, velja, da če zadevna država članica lahko dokaže, da izpolnjuje to zahtevo, bi moralo biti mogoče, da dva ločena javna subjekta nadzorujeta dejavnosti proizvodnje in dobave na eni ter dejavnosti prenosa na drugi strani.

(76) Po vsej Uniji bi bilo treba uporabljati dejansko ločevanje dejavnosti dobave in proizvodnje od delovanja omrežja tako za podjetja iz Unije kakor tudi za podjetja iz tretjih držav. Da bi ohranili neodvisnost omrežnih dejavnosti ter dejavnosti dobave in proizvodnje po vsej Uniji, bi morali imeti regulativni organi pooblastilo, da zavrnejo certifikacijo operaterjev prenosnih sistemov, ki ne izpolnjujejo pravil o ločevanju. Da bi zagotovili dosledno uporabo teh pravil po vsej Uniji, bi morali regulativni organi pri odločanju o certifikaciji v celoti upoštevati mnenje Komisije. Poleg tega bi morala Komisija imeti pravico dati mnenje o certifikaciji v zvezi z lastnikom ali operaterjem prenosnega sistema, ki je pod nadzorom osebe iz tretje države, s čimer bi bilo zagotovljeno tudi spoštovanje mednarodnih obveznosti Unije ter solidarnost in zanesljivost oskrbe z energijo v Uniji. Komisija bi morala pri pripravi te ocene upoštevati poslovne odnose, ki bi lahko negativno vplivali na spodbude in sposobnost operaterja, da opravlja svoje naloge, ter mednarodne obveznosti Unije in vsa druga posebna dejstva in okoliščine primera. Taka dejstva in okoliščine bi morali zajemati zmanjšanje dobave zemeljskega plina, ki se uporablja kot orožje, in manipulacijo trgov z namernimi motnjami pretoka zemeljskega plina, ki bi lahko neposredno in resno vplivale na bistvene mednarodne varnostne interese Unije in držav članic.

(77) Plinovodna omrežja za vodik bi morala biti pomembno sredstvo za učinkovit in trajnosten prenos vodika, tako kopenski kot na morju. Zaradi visokih zahtevanih naložb v osnovna sredstva pri izgradnji bi lahko vodikovodna omrežja pomenila naravne monopole. Izkušnje z regulacijo trgov zemeljskega plina so pokazale, kako pomembno je zagotoviti odprt in nediskriminatoren dostop do plinovodnih omrežij, da se zaščiti konkurenca na trgih primarnih proizvodov. Zato bi se morala za kopenska vodikova omrežja in vodikova omrežja na morju v Uniji uporabljati dobro uveljavljena načela za delovanje omrežja, kot je dostop tretjih strani.

(78) Pojma „prenos vodika“ in „distribucija vodika“ v tej direktivi bi morala biti opredeljena na podlagi funkcij zadevnih kategorij omrežij in vrst povezane infrastrukture.

(79) Povezovalne vodikovode bi morali kot vodikova omrežja, ki imajo pomembno funkcijo povezovanja nacionalnih vodikovih omrežij držav članic, upravljati operaterji vodikovih prenosnih omrežij. V zelo redkih primerih in kadar je vodikovo distribucijsko omrežje določeno v zadevnem načrtu za razvoj omrežja, ga je mogoče priključiti na vodikovo prenosno omrežje v drugi državi članici. Če to distribucijsko omrežje ni poleg tega priključeno na

vodikovo prenosno ali distribucijsko omrežje v državi članici, v kateri je vodikovo distribucijsko omrežje, bi ga bilo treba upravljati kot vodikovo distribucijsko omrežje.

(80) Za vodikova distribucijska omrežja, katerih glavni namen je oskrba neposredno povezanih odjemalcev, bi morale veljati manj stroge regulativne ureditve glede vertikalnega ločevanja in načrtovanja omrežij. Taka omrežja ne bi smela zajemati niti povezovalnih vodikovodov niti povezav z glavno infrastrukturo, kot so terminali ali obsežna podzemna skladišča, razen če gre pri zadevnem omrežju za omrežje zemeljskega plina, ki mu je bil spremenjen namen, niti povezovalnih vodikovodov. Pri povezavi med obsežnim podzemnim skladiščem in distribucijskim sistemom, ki jima je bil spremenjen namen zaradi uporabe vodika, se lahko za prenos vodika med njima kot podaljšanje obstoječega distribucijskega sistema zgradi nov krajši povezovalni plinovod. Vendar se ne bi smelo omejevati priključevanja manjših podzemnih ali nadzemnih objektov za skladiščenje vodika, vključno z rezervoarji za skladiščenje vodika, ki jih je mogoče zlahka reproducirati, na vodikova distribucijska omrežja, saj bodo predvidoma ključna za izravnavo teh omrežij.

(81) Delovanje vodikovih omrežij bi moralo biti ločeno od dejavnosti proizvodnje energije in oskrbe z energijo, da bi preprečili tveganje navzkrižja interesov operaterjev omrežja. Strukturna ločitev lastništva vodikovih prenosnih omrežij ter sodelovanja v proizvodnji energije in oskrbi z energijo zagotavlja, da do takega navzkrižja interesov ne pride. Države članice bi morale imeti možnost, da za operaterje prenosnega sistema zemeljskega plina, za katere velja model ločevanja „neodvisnega operaterja prenosnega sistema“, in za obstoječa vertikalno integrirana vodikova omrežja kot alternativni model ločevanja uporabljajo integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja. Za operaterje prenosnega sistema zemeljskega plina, za katera se uporablja odstopanje na podlagi te direktive, bi moralo za namene ugotavljanja upravičenosti do uporabe modela integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja, veljati, da so certificirani. Poleg tega bi države članice morale imeti možnost, da dovolijo uporabo modela neodvisnega operaterja vodikovega prenosnega omrežja, da se vertikalno integriranim lastnikom vodikovih prenosnih omrežij omogoči ohranitev lastništva njihovih omrežij, obenem pa zagotovi nediskriminatorno delovanje takih omrežij.

(82) Skupno delovanje vodikovih omrežij ter omrežij zemeljskega plina ali električnih omrežij lahko ustvari sinergije in bi ga bilo treba zato dovoliti, vendar bi bilo treba dejavnosti delovanja vodikovega prenosnega omrežja organizirati v ločenem pravnem subjektu, da se zagotovi preglednost financiranja in uporabe tarif za dostop do omrežja. Odstopanja od te zahteve po horizontalnem pravnem ločevanju bi se smela odobriti le začasno in v primeru pozitivnega rezultata analize stroškov in koristi ter ocene učinka, ki ju opravijo regulativni organi. Taka odstopanja bi bilo treba do leta 2031 zaradi oddaljenosti in omejene velikosti trga samodejno odobriti za Estonijo, Latvijo in Litvo. Preglednost financiranja in uporabe tarif za dostop bi bilo treba v vsakem primeru zagotoviti z jasnim in preglednim ločevanjem računov pod nadzorom regulativnih organov. Kadar je operater vodikovega omrežja del podjetja, ki se ukvarja s prenosom ali distribucijo zemeljskega plina ali električne energije, bi moral regulativnemu organu predložiti seznam s podrobno navedbo infrastrukturnih sredstev podjetij v zvezi z dodelitvijo omrežja uporabi vodika ali zemeljskega plina, da se zagotovi popolna preglednost glede ločevanja regulativnih sredstev. Ta seznam bi bilo treba posodabljati v skladu z običajnimi revizijskimi postopki za računovodske izkaze.

(83) Da bi zagotovili preglednost v zvezi s stroški in financiranjem reguliranih dejavnosti, bi morale biti dejavnosti delovanja vodikovega prenosnega omrežja ločene od drugih dejavnosti delovanja omrežja za druge nosilce energije, in sicer vsaj glede pravne oblike in računovodskih izkazov operaterjev omrežja. Za pravno ločitev operaterjev vodikovih prenosnih omrežij bi morala zadostovati ustanovitev hčerinskega podjetja ali ločenega pravnega subjekta znotraj strukture skupine operaterja prenosnega ali distribucijskega sistema za zemeljski plin, ne da bi bilo potrebno funkcionalno ločevanje upravljanja ali ločevanja vodstva ali osebja. Tako bi morala biti preglednost glede stroškov in financiranja reguliranih dejavnosti dosežena brez izgube sinergij in stroškovnih prednosti, ki bi jih lahko prineslo upravljanje več omrežij.

(84) Vodikova omrežja bi morala biti dostopna tretjim stranem, da se zagotovi konkurenca in enaki konkurenčni pogoji na trgu dobave vodika. Reguliran dostop tretjih strani na podlagi reguliranih tarif za dostop do omrežja bi dolgoročno moralo postati privzeto pravilo. Da se operaterjem zagotovi potrebna prožnost in zmanjšajo upravni stroški med uvajalno fazo trga vodika, bi morale države članice imeti možnost, da do 31. decembra 2032 omogočajo pogodbeni dostop tretjih strani.

(85) Samo del naravnih podzemnih skladišč, ki se uporabljajo za zemeljski plin, kot na primer solne kaverne, vodonosniki in izčrpana nahajališča zemeljskega plina, se lahko uporablja tudi za vodik. Razpoložljivost teh obsežnih podzemnih skladišč za vodik je omejena in je med državami članicami neenakomerno porazdeljena. Glede na potencialno korist za prenos vodika in delovanje trgov vodika bi morale imeti tretje strani v končni fazi reguliran

dostop do teh obsežnih podzemnih skladišč, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji za udeležence na trgu. Vendar bi bilo treba v uvajalni fazi trgov vodika državam članicam omogočiti prožnost, tako da bi lahko to do 31. decembra 2032 uredile tudi na podlagi pogodbenega dostopa.

(86) Pričakovati je mogoče, da se bodo vodik in derivati vodika, kot je amoniak, ali tekoči organski nosilci vodika uvažali v Unijo in prevažali znotraj nje. Vendar za zdaj še ni gotovo, s kakšnimi sredstvi in v kakšni obliki se bo vodik prenašal, verjetno pa bo hkrati obstajalo več načinov in oblik prenosa, ki si bodo medsebojno konkurirali. Ta direktiva določa regulativni okvir za infrastrukturo in trge plinastega vodika. Zato bi bilo treba šele v primeru, ko bi bile druge oblike vodika ali derivatov in obrati, ki jih obdelujejo, pomembni za vzpostavitev konkurenčnega trga za plinasti vodik, v tej direktivi opredeliti njihovo vlogo in pravila, ki bi se uporabljali zanje.

(87) Terminali za raztovarjanje in pretvorbo tekočega vodika ali tekočega amoniaka, pripeljanega z ladjo, v plinasti vodik so sredstvo za uvoz vodika, vendar konkurirajo drugim načinom prenosa vodika. Treba bi bilo zagotoviti dostop tretjih strani do takih terminalov, vendar bi morale države članice uveljaviti sistem pogodbenega dostopa tretjih strani, da zmanjšajo upravne stroške operaterjev in regulativnih organov. Skladišča, ki so povezana s terminalom in do katerih je odobren dostop tretjih strani, bi morala biti sorazmerna z zmogljivostjo terminala za pretvorbo in prevzem vodika v omrežje. Vendar izvajanje dostopa tretjih strani do storitev natovarjanja tovornjakov morda ni potreben, kadar pri taki dejavnosti ne gre za pomožno storitev, povezano z naknadno pretvorbo in prevzem vodika v omrežje.

(88) Države članice se lahko odločijo za postopno opuščanje zemeljskega plina, da bi dosegle cilj podnebne nevtralnosti iz Uredbe (EU) 2021/1119 ali iz drugih tehničnih razlogov. Da bi bilo mogoče doseči te cilje politike, je pomembno, da se vzpostavi jasen regulativni okvir, ki bo omogočal zavrnitev dostopa in morebitni odklop uporabnikov omrežja. Dostop do omrežja bi moralo biti mogoče zavrniti ali uporabnike od njega odklopiti v zvezi z infrastrukturo, ki bo v skladu z načrtom za razvoj omrežja na ravni prenosa razgrajena ali kadar je na ravni distribucije predvidena razgradnja. Hkrati bi bilo treba za zaščito uporabnikov omrežja v takih okoliščinah sprejeti ustrezne ukrepe, pomembno pa je tudi, da za odločitve o zavrnitvi dostopa in odklopu veljajo objektivna, pregledna in nediskriminatorna merila, ki jih oblikujejo regulativni organi.

(89) Za obstoječa vertikalno integrirana vodikova omrežja bi morala obstajati možnost odstopanja od zahtev iz te direktive, pod pogojem, da ta omrežja ne bodo bistveno razširjena in da tako odstopanje ne škoduje konkurenci, vodikovi infrastrukturi ali razvoju trga, kar bi bilo treba redno preverjati.

(90) Lokalizirani vodikovi grozdi bi morali biti pomemben gradnik vodikovega gospodarstva Unije. Zanje bi lahko med uvajalno fazo trga vodika veljale poenostavljene regulativne zahteve, zlasti kar zadeva uporabo zahtev glede lastniškega ločevanja pri omrežjih, ki oskrbujejo udeležence na trgu v takih grozdih. Z ustrezno poenostavljenimi regulativnimi zahtevami bi bilo treba obravnavati tudi potrebo po regulativni prožnosti za neposredne plinovodne povezave med proizvajalci vodika in posameznimi odjemalci.

(91) Povezovalni plinovodi s tretjimi državami so lahko sredstvo za prenos uvoženega ali izvoženega vodika. Uporaba te direktive za vodikovode v tretje države in iz njih bi morala biti omejena na ozemlje držav članic. Operativna pravila za povezovalne vodikovode s tretjimi državami bi bilo treba določiti v mednarodnem sporazumu med Unijo in povezano tretjo državo. Sklenitve mednarodnega sporazuma ne bi bilo treba šteti za nujno, kadar se država članica, ki je priključena ali se namerava priključiti na povezovalni vodikovod, v skladu s postopkom odobritve iz te direktive z zadevno tretjo državo pogaja o mednarodnem sporazumu in ga sklene, da bi se zagotovil skladen regulativen okvir in njegova dosledna uporaba za celotno infrastrukturo.

(92) Za zagotovitev učinkovitega delovanja vodikovih omrežij Unije bi morali biti operaterji vodikovih omrežij odgovorni za obratovanje, vzdrževanje in razvoj omrežja, pri čemer bi morali tesno sodelovati z drugimi operaterji vodikovih omrežij in drugimi operaterji sistemov, s katerimi so povezana ali so lahko povezana njihova omrežja, tudi za lažje povezovanje energetskega sistema.

(93) Operaterji vodikovega prenosnega omrežja bi morali zgraditi dovolj čezmejnih zmogljivosti za prenos vodika, ki bi ustrezale vsem ekonomsko razumnim in tehnično izvedljivim zahtevam po taki zmogljivosti, s čimer bi omogočili povezovanje trgov.

(94) V skladu s strategijo EU za vodik se je pomembno usmeriti v prenos in uporabo vodika v čisti obliki. V tem smislu je pomembno, da se po vodikovem sistemu prenaša ter v njem skladišči in obdeluje vodik z visoko stopnjo čistosti ob upoštevanju zahtev končnih uporabnikov vodika glede kakovosti, ne pa vodik, ki bi bil primešan v sistem zemeljskega plina. Pomembno je tudi, da so s standardi kakovosti vodika določena podrobnejša merila za določitev splošno sprejemljivih ravni čistosti vodika. Evropski organi za standardizacijo bi morali v postopku tehnične standardizacije opredeliti razpon s sprejemljivimi ravnmi čistosti vodika in drugimi ustreznimi parametri kakovosti vodika, na primer onesnaževali.

(95) V nekaterih primerih, med drugim odvisno od topografije vodikovih omrežij in populacije končnih uporabnikov, priključenih na vodikova omrežja, bi morali operaterji vodikovega omrežja morda zagotoviti upravljanje kakovosti vodika (na primer čiščenje). Zato bi morali regulativni organi operaterje vodikovega omrežja zadolžiti, da zagotovijo učinkovito upravljanje kakovosti vodika v svojih omrežij, kadar je to potrebno za upravljanje sistema. Pri opravljanju takih dejavnosti bi morali operaterji vodikovih omrežij zagotoviti stabilno kakovost vodika za končne uporabnike, tudi v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti, z izpolnjevanjem veljavnih standardov kakovosti.

(96) Kadar operaterji sistemov za zemeljski plin ali operaterji vodikovih omrežij zavrnejo zahtevo za dostop ali priključitev zaradi premajhne zmogljivosti, bi morali tako zavrnitev ustrezno utemeljiti, od njih pa bi bilo treba zahtevati, da okrepijo svoj sistem ter tako omogočijo zahtevane priključitve ali dostop, kadar je to gospodarno in v skladu z ustreznimi načrti.

(97) Treba bi bilo obravnavati tudi ovire za dokončno oblikovanje notranjega trga zemeljskega plina zaradi neuporabe tržnih pravil Unije za prenosne plinovode zemeljskega plina v tretje države in iz njih. Treba je zagotoviti, da se bodo pravila, ki se uporabljajo za prenosne plinovode zemeljskega plina, ki povezujejo dve ali več držav članic, uporabljala tudi znotraj Unije za prenosne plinovode zemeljskega plina v tretje države in iz njih. S tem bi se morala vzpostaviti usklajenost pravnega okvira v Uniji in hkrati preprečiti izkrivljanje konkurence na notranjem trgu energije v Uniji ter negativni učinek na zanesljivost oskrbe. S tem bi se morala izboljšati preglednost in zagotoviti pravna varnost za udeležence na trgu, zlasti za vlagatelje v infrastrukturo za zemeljski plin in uporabnike sistema, kar zadeva veljaven pravni režim.

(98) Države članice in pogodbenice Pogodbe o ustanovitvi Energetske skupnosti ([30]) bi morale tesno sodelovati v vseh zadevah v zvezi z oblikovanjem povezanega in razogljičenega trga zemeljskega plina ter ne bi smele sprejemati ukrepov, ki bi lahko ogrozili nadaljnje povezovanje trgov zemeljskega plina ali zanesljivost oskrbe v državah članicah in pogodbenicah. To bi lahko vključevalo sodelovanje pri skladiščnih zmogljivostih zemeljskega plina in vabilo strokovnjakov v zadevne regionalne skupine za tveganja v zvezi z zemeljskim plinom.

(99) Plinovodi, s katerim se povezuje projekt pridobivanja nafte ali zemeljskega plina iz tretje države z obratom za predelavo ali končnim obalnim pristajalnim terminalom v državi članici, bi morali obravnavati kot pridobivalno cevovodno omrežje. Plinovode, s katerimi se povezuje projekt pridobivanja nafte ali zemeljskega plina iz države članice z obratom za predelavo ali končnim obalnim pristajalnim terminalom v tretji državi, za namene te direktive ne bi smeli obravnavati kot pridobivalno cevovodno omrežje, saj taki plinovodi verjetno ne bodo bistveno vplivali na notranji trg energije.

(100) Operaterji prenosnega sistema bi morali imeti možnost, da sklepajo tehnične sporazume z operaterji prenosnih sistemov ali drugimi subjekti v tretjih državah glede vprašanj, ki se nanašajo na delovanje in medsebojno povezovanje prenosnih sistemov, če je vsebina takih sporazumov v skladu s pravom Unije.

(101) Tehnični sporazumi, ki se nanašajo na delovanje prenosnih plinovodov med operaterji prenosnih sistemov ali drugimi subjekti, bi morali ostati veljavni, če so v skladu s pravom Unije in ustreznimi odločitvami regulativnega organa.

(102) Kadar obstajajo taki tehnični sporazumi, se s to direktivo ne zahteva sklenitev mednarodnega sporazuma med državo članico in tretjo državo ali sporazuma med Unijo in tretjo državo v zvezi z delovanjem zadevnega prenosnega plinovoda zemeljskega plina.

([30]) UL L 198, 20.7.2006, str. 18.

(103) Uporaba te direktive za prenosne plinovode zemeljskega plina v tretje države in iz njih bi morala biti omejena na ozemlje držav članic. V zvezi z prenosnimi plinovodi zemeljskega plina na morju bi bilo treba to direktivo uporabljati v teritorialnem morju države članice, v kateri je prva povezovalna točka z omrežjem držav članic.

(104) V skladu s to direktivo bi moralo biti mogoče, da obstoječi sporazumi o uporabi prenosnih plinovodov, sklenjeni med državo članico in tretjo državo, ostanejo v veljavi.

(105) V zvezi s sporazumi ali deli sporazumov s tretjimi državami, ki bi lahko vplivali na skupna pravila Unije, bi bilo treba vzpostaviti usklajen in pregleden postopek, s katerim bi državo članico na njeno zahtevo pooblastili za spremembo, podaljšanje, prilagoditev, obnovitev ali sklenitev sporazuma s tretjo državo o delovanju prenosnega plinovoda ali pridobivalnega cevovodnega omrežja med državo članico in tretjo državo. Postopek ne bi smel odložiti izvajanja te direktive in ne bi smel posegati v delitev pristojnosti med Unijo in državami članicami ter bi ga bilo treba uporabljati za obstoječe in nove sporazume.

(106) Kadar je očitno, da vsebina sporazuma delno spada v pristojnost Unije in delno v pristojnost države članice, je nujno treba zagotoviti tesno sodelovanje med to državo članico in institucijami Unije.

(107) Za zagotovitev enotnih pogojev za izvajanje te direktive bi bilo treba na Komisijo prenesti izvedbena pooblastila za sprejetje odločitev o odobritvi ali zavrnitvi odobritve državi članici, da spremeni, podaljša, prilagodi, obnovi ali sklene sporazum s tretjo državo. Ta pooblastila bi bilo treba izvajati v skladu z Uredbo (EU) št. 182/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ([31]).

(108) Zanesljivost oskrbe z energijo je bistveni element javne varnosti in je zato tesno povezana z učinkovitim delovanjem notranjega trga zemeljskega plina ter povezovanjem izoliranih trgov zemeljskega plina držav članic. Državljanom Unije je mogoče zemeljski plin dobavljati le prek omrežja. Delujoči odprti trgi zemeljskega plina ter zlasti omrežja in druga sredstva, povezana z dobavo zemeljskega plina, so bistveni za javno varnost, konkurenčnost gospodarstva in blaginjo državljanov Unije. Osebam iz tretjih držav bi se zato moral nadzor nad prenosnim sistemom ali operaterjem prenosnega sistema dovoliti le, če izpolnjujejo zahteve glede dejanskega ločevanja, ki se uporabljajo znotraj Uniji. Unija brez poseganja v svoje mednarodne obveznosti šteje, da je sektor prenosnih sistemov za zemeljski plin zanjo zelo pomemben, zato so potrebni dodatni zaščitni ukrepi pri ohranjanju zanesljivosti oskrbe Unije z energijo, da bi se izognili ogrožanju javnega reda in javne varnosti v Uniji ter blaginje državljanov Unije. Pri zanesljivosti oskrbe Unije z energijo je treba zlasti oceniti neodvisnost delovanja omrežja, stopnjo odvisnosti Unije in posamezne države članice od energetske oskrbe iz tretjih držav ter obravnavo notranje in zunanje trgovine in naložb v energetski sektor v določeni tretji državi. Zanesljivost oskrbe bi se zato morala oceniti na podlagi dejanskega stanja za vsak primer posebej ter ob upoštevanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnega prava, zlasti pa iz mednarodnih sporazumov med Unijo in zadevno tretjo državo. Komisija bi morala po potrebi predložiti priporočila za pogajanja o ustreznih sporazumih s tretjimi državami, ki obravnavajo zanesljivost oskrbe Unije z energijo, ali da potrebna vprašanja obravnava v okviru drugih pogajanj s temi tretjimi državami.

(109) Sprejeti bi bilo treba nadaljnje ukrepe, s katerimi bi zagotovili pregledne in nediskriminatorne tarife za dostop do prenosa. Te tarife bi morale veljati za vse uporabnike brez diskriminacije. Kadar se skladišče zemeljskega plina, skladiščna zmogljivost plinovoda ali sistemske storitve uporabljajo na dovolj konkurenčnem trgu, se dostop lahko dovoli na podlagi preglednih in nediskriminatornih tržnih mehanizmov.

(110) Treba je zagotoviti neodvisnost operaterjev skladiščnih sistemov zemeljskega plina, da se izboljša dostop tretjih strani do skladišč zemeljskega plina, ki so s tehničnega ali ekonomskega vidika potrebni za zagotavljanje učinkovitega dostopa za oskrbo odjemalcev. Zato je primerno, da skladišča zemeljskega plina upravljajo pravno ločeni subjekti, ki imajo dejansko pravico odločanja o sredstvih, ki so potrebna za vzdrževanje, upravljanje in razvoj skladišč zemeljskega plina. Treba je tudi povečati preglednost v zvezi s skladiščnimi zmogljivostmi zemeljskega plina, ki se ponudijo tretjim stranem, in sicer tako, da se državam članicam naloži obveznost, da določijo in objavijo nediskriminatoren in jasen okvir, ki za skladišča zemeljskega plina določa ustrezen ureditveni režim. Ta obveznost

([31]) Uredba (EU) št. 182/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o določitvi splošnih pravil in načel, na podlagi katerih države članice nadzirajo izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije (UL L 55, 28.2.2011, str. 13).

ne bi smela pogojevati nove odločitve o ureditvi dostopa, ampak bi morala izboljšati preglednost v zvezi z ureditvijo dostopa do skladišč zemeljskega plina. Zahteve po zaupnosti poslovno občutljivih podatkov so zlasti pomembne, kadar gre za strateško pomembne podatke ali kadar ima skladišče zemeljskega plina samo enega uporabnika.

(111) Nediskriminatoren dostop do distribucijskega omrežja je odločilnega pomena za dostop do odjemalcev v maloprodaji. Možnosti za diskriminacijo pri dostopu tretjih strani in naložbah so manjše na ravni distribucije kot na ravni prenosa, kjer sta prezasedenost in vpliv interesov v zvezi s proizvodnjo na splošno večja kot na ravni distribucije. Da bi določili enake pogoje v maloprodaji, bi bilo treba spremljati dejavnosti operaterjev distribucijskih sistemov in jim tako preprečiti, da bi svojo vertikalno integracijo izkoriščali za konkurenčni položaj na trgu, zlasti v zvezi z gospodinjskimi odjemalci in malimi negospodinjskimi odjemalci.

(112) Države članice bi morale sprejeti konkretne ukrepe v podporo širši uporabi trajnostnega biometana ali drugih vrst plina, ki ga je tehnično mogoče varno prevzeti v sistem zemeljskega plina in ga prek njega prenašati, katerega proizvajalci bi morali imeti nediskriminatoren dostop do tega sistema, pod pogojem, da je tak dostop trajno združljiv s tehničnimi pravili in varnostnimi standardi in razen če ni v tej direktivi določeno drugače.

(113) Proizvajalci plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina so pogosto priključeni na distribucijsko omrežje. Za lažje uvajanje teh plinov in povezovanje trgov je bistveno, da dobijo neoviran dostop do veleprodajnega trga in zadevnih virtualnih trgovalnih točk. Treba bi bilo olajšati dostop plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina do veleprodajnega trga z opredelitvijo sistema vstopno-izstopnih točk, ki omogoča vključitev distribucijskih sistemov in nazadnje zagotavlja, da imajo vsi proizvodni obrati dostop do trga, ne glede na to, ali so priključeni na distribucijski ali na prenosni sistem ali ne. Poleg tega Uredba (EU) 2024/1789 določa, da morajo operaterji distribucijskih in prenosnih sistemov sodelovati, da omogočijo povratni tok z distribucijskega na prenosno omrežje ali druge načine za olajšanje vključevanja plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina na trg.

(114) Da bi se preprečila nesorazmerna finančna in upravna obremenitev za majhne operaterje distribucijskih sistemov, bi morale države članice imeti možnost, da po potrebi zadevna podjetja oprostijo zahtev po pravnem ločevanju.

(115) Kadar se zaprt distribucijski sistem uporabi za zagotovitev optimalne učinkovitosti integrirane oskrbe z energijo, ki zahteva posebne obratovalne standarde, ali kadar se ohranja predvsem za uporabo lastnika sistema, bi morala obstajati možnost, da je operater distribucijskega sistema oproščen obveznosti, ki bi pomenile nepotrebno upravno breme zaradi posebnega značaja odnosa med njim in uporabniki sistema. Industrijska in poslovna območja ter območja za skupne storitve, kot so stavbe na železniški postaji, letališča, bolnišnice, večji kampi z integriranimi zmogljivostmi ali območja kemične industrije bi lahko vključevali zaprte distribucijske sisteme zaradi posebnega značaja svojih dejavnosti.

(116) Z vključitvijo vse večjih količin plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina v sistem zemeljskega plina se spreminja kakovost plina, ki se prenaša in porabi v Uniji. Da se zagotovi učinkovito delovanje sistema zemeljskega plina, bi morali biti operaterji prenosnih sistemov odgovorni za upravljanje kakovosti plina v svojih obratih. Kadar se prevzem plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina opravi na distribucijski ravni in Kadar je to potrebno za upravljanje njihovega učinka na kakovost plina, lahko regulativni organi operaterjem distribucijskih sistemov naložijo, da zagotovijo učinkovito upravljanje kakovosti plina v svojih obratih. Pri opravljanju nalog upravljanja kakovosti plina, bi morali operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov upoštevati veljavne standarde za kakovost plina.

(117) Notranji trg plina bo pravilno deloval le, če bodo lahko regulativni organi odločali o vseh ustreznih regulativnih vprašanjih in če bodo popolnoma neodvisni od kakršnih koli drugih javnih ali zasebnih interesov. Določbe o samostojnosti pri izvajanju dodeljenih proračunskih sredstev regulativnega organa bi bilo treba izvajati v okviru, ki ga določajo nacionalno pravo in pravila o proračunu. Države članice z ustreznim rotacijskim sistemom pripomorejo k neodvisnosti regulativnega organa od političnih in gospodarskih interesov ali vmešavanj, hkrati pa bi jim moralo biti omogočeno, da primerno upoštevajo razpoložljivost človeških virov ali velikost odbora.

(118) Da bi vsem udeležencem na trgu, vključno z novimi udeleženci, omogočili dejanski dostop do trga, so potrebni nediskriminatorni mehanizmi izravnave, ki odražajo stroške. To bi bilo treba doseči z vzpostavitvijo preglednih, tržno zasnovanih mehanizmov za dobavo in nabavo zemeljskega plina, ki jih narekujejo zahteve po izravnavi.

Regulativni organi bi morali odigrati aktivno vlogo pri zagotavljanju, da bodo cene storitev izravnave nediskriminatorne in da bodo odražale stroške. Hkrati bi bilo treba predvideti ustrezne spodbude, s katerimi bi uravnotežili dovajanje in odjem plina ter preprečili ogrožanje sistema.

(119) Regulativni organi bi morali imeti možnost določati ali potrditi tarife ali metodologije za njihov izračun na podlagi predloga operaterja prenosnega sistema, operaterja distribucijskega sistema ali operaterja sistema za utekočinjeni zemeljski plin ali na podlagi predloga, o katerem se ti operaterji dogovorijo z uporabniki omrežja. Pri izvajanju teh nalog bi morali regulativni organi zagotoviti, da bodo tarife za prenos in distribucijo nediskriminatorne in da bodo odražale stroške, ter pri tem upoštevati mejne stroške omrežja, ki se jim je dolgoročno mogoče izogniti z ukrepi na področju uravnavanja povpraševanja.

(120) Regulativni organi bi morali v tesnem sodelovanju z Agencijo za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER), vzpostavljeno z Uredbo (EU) 2019/942, spodbujati odprt, konkurenčen, varen in okoljsko trajnosten notranji trg vodika z neoviranim čezmejnim pretokom. Notranji trg vodika bo pravilno deloval le, če bodo lahko regulativni organi odločali o vseh ustreznih regulativnih vprašanjih.

(121) Regulativni organi bi morali imeti pooblastila, na podlagi katerih bi v zvezi s podjetji plinskega ali vodikovega gospodarstva sprejemali zavezujoče odločitve ter podjetjem plinskega gospodarstva ali vodikovega gospodarstva, ki ne bi izpolnjevali svojih obveznosti, nalagali učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni ali pa naložitev takih kazni predlagali pristojnemu sodišču. Regulativne organe bi bilo treba pooblastiti tudi, da ne glede na uporabo pravil o konkurenci sprejemajo ustrezne ukrepe za zagotavljanje koristi odjemalcev s spodbujanjem učinkovite konkurence, ki je nujna za pravilno delovanje notranjega trga z zemeljskim plinom in vodikom. Vzpostavitev programov za sprostitev plina je eden od možnih ukrepov, ki se jih lahko uporabi za spodbujanje učinkovite konkurence in zagotovitev pravilnega delovanja trga.

(122) Regulativni organi bi morali imeti tudi pooblastila, da bi prispevali k zagotavljanju visokih standardov javnih storitev v skladu z odpiranjem trga, varstva ranljivih odjemalcev in dejanskega izvajanja ukrepov za varstvo odjemalcev. Te določbe ne bi smele posegati v pooblastila Komisije v zvezi z uporabo pravil o konkurenci, tudi preverjanjem združitev z razsežnostjo Unije, ter v pravila glede notranjega trga, kot je prosti pretok kapitala. Neodvisni organ, pri katerem se lahko pritoži stranka, ki jo je prizadela odločitev regulativnega organa, bi lahko bilo sodišče ali drug pravosodni organ, pristojen za sodne presoje.

(123) Vsaka uskladitev pooblastil regulativnih organov bi morala vključevati pooblastila za oblikovanje spodbud podjetjem ter pooblastila za sprejemanje učinkovitih, sorazmernih in odvračilnih kazni, ki bi jim jih lahko naložili, ali pa predlagali, naj jim te kazni naloži sodišče. Poleg tega bi morali imeti regulativni organi pooblastila, da zahtevajo ustrezne informacije od podjetij, izvedejo ustrezne in zadostne preiskave ter rešujejo spore.

(124) Regulativni organi in ACER bi morali zagotavljati podatke o trgu vodika, da se zagotovi preglednost, tudi v zvezi z vidiki, kot so ponudba in povpraševanje, prenosna infrastruktura, kakovost storitev, čezmejno trgovanje, naložbe, veleprodajne in maloprodajne cene ter likvidnost trga.

(125) Operaterji prenosnih sistemov imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju stroškovno učinkovitih naložb v omrežja zemeljskega plina in vodika. Za izboljšano načrtovanje, ki zajema vse nosilce energije, in za zapolnitev vrzeli med različnimi nacionalnimi pristopi in pristopi Unije k načrtovanju omrežja bi bilo treba uvesti dodatne zahteve za dosledno načrtovanje. Da bi se infrastruktura uvajala stroškovno učinkovito in da bi se izognili nasedlim naložbam, bi bilo treba pri načrtovanju omrežja upoštevati tudi vse večjo prepletenost zemeljskega plina in elektrike ter tudi vodika in, kadar je ustrezno, daljinskega ogrevanja. Razen pri obratih za pretvorbo električne energije v zemeljski plin gre lahko za medsebojno prepletenost med vodikom in električno energijo tudi pri vodikovih elektrarnah. Načrtovanje omrežja bi moralo biti pregledno, ustreznim deležnikom pa bi moralo biti omogočeno sodelovanje pri tem. Operaterji bi morali v ta namen opraviti široko posvetovanje z deležniki. Evropski znanstveni svetovalni odbor za podnebne spremembe, ustanovljen na podlagi Uredbe (ES) št. 401/2009 Evropskega parlamenta in Sveta ([32]),

([32]) Uredba (ES) št. 401/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o Evropski agenciji za okolje in Evropskem okoljskem informacijskem in opazovalnem omrežju (UL L 126, 21.5.2009, str. 13).

lahko da mnenje o skupnih scenarijih. V načrtu za razvoj vodikovega omrežja bi bilo treba dati prednost uporabi vodika v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti in v katerih ni drugih energetsko in stroškovno učinkovitejših alternativ.

(126) Pri kolokaciji potekata proizvodnja in poraba na isti lokaciji ali pa čim bližje, s čimer se zagotovi stabilna kakovost vodika glede na končno uporabo ter se čim bolj zmanjšajo stroški in vplivi na okolje ter uhajanja vodika, do katerih prihaja med prenosom. Operaterji vodikovih omrežij bi morali sodelovati s povezanimi in sosednjimi operaterji vodikovih omrežij, da bi bila povezava čim bolj učinkovita.

(127) Pri pripravi načrta za razvoj omrežja je pomembno, da operaterji infrastrukture upoštevajo načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ in načelo učinkovitosti sistema, ki sta opredeljeni v Priporočilu Komisije z dne 28. septembra 2021 o energijski učinkovitosti na prvem mestu: od načel do prakse – smernice in primeri za njihovo izvajanje pri sprejemanju odločitev v sektorju energije in širše, zlasti pričakovano porabo, uporabljeno pri oblikovanju skupnega scenarija. Kadar so rešitve na strani povpraševanja stroškovno učinkovitejše od naložb v infrastrukturo, bi jim bilo treba dati prednost.

(128) V strategiji EU za povezovanje energetskega sistema je poudarjen pomen usklajenega načrtovanja in delovanja energetskega sistema za doseganje ciljev razogljičenja. Zato je treba oblikovati načrte za razvoj omrežja na podlagi skupnega scenarija za vse sektorje. Čeprav lahko operaterji infrastrukture še vedno opredelijo ločene sektorske modele omrežij in ločena poglavja pri skupnem načrtu za razvoj omrežja, bi si morali prizadevati za tesnejše povezovanje ob upoštevanju potreb sistema neodvisno od posameznih nosilcev energije.

(129) Načrti za razvoj omrežja so pomemben element za opredelitev infrastrukturnih vrzeli in zagotovitev informacij o infrastrukturi, ki jo je treba zgraditi ali ki jo je mogoče razgraditi in uporabiti za druge namene, kot je prenos vodika. To velja ne glede na model ločevanja, ki so ga izbrali operaterji omrežja.

(130) Navajanje informacij o infrastrukturi, ki jo je mogoče razgraditi, v načrtu za razvoj omrežja lahko pomeni, da bo infrastruktura trajno prenehala obratovati, s tem ko bo ostala neuporabljena, bo razgrajena ali pa dana na razpolago za druge namene, kot je prenos vodika. Pri cilju večje preglednosti glede infrastrukture se upošteva, da je infrastruktura s spremenjenim namenom primerjalno cenejša od novo zgrajene infrastrukture in bi zato morala omogočati stroškovno učinkovit prehod.

(131) V državah članicah, v katerih bi se razvijalo vodikovo distribucijsko omrežje, bi moral razvoj vodikove infrastrukture temeljiti na realistični in v prihodnost usmerjeni projekciji glede povpraševanja, tudi glede morebitnih potreb z vidika sistema za električno energijo in sektorjev, ki jih je težko razogljičiti. Če se države članice odločijo, da bodo dovolile posebne pristojbine kot sredstvo za sofinanciranje nove vodikove infrastrukture, bi moral biti regulativnim organom pri oceni teh pristojbin v oporo načrt. Načrt bi bilo treba predložiti vsaka štiri leta. Do 31. decembra 2032 bi jih bilo treba predložiti regulativnemu organu ali drugemu pristojnemu organu. Načrte po tem datumu bi bilo treba predložiti le regulativnemu organu.

(132) Z informacijami iz načrta za razvoj omrežja bi moralo biti mogoče napovedati učinek na tarife na podlagi načrtovanja, razgradnje ali spremembe namena, ki zadevajo regulirana osnovna sredstva.

(133) Namesto oblikovanja nacionalnega načrta za razvoj omrežja na ravni posameznih držav članic bi moralo biti državam članicam omogočeno, da izberejo možnost oblikovanja načrta za razvoj omrežja na regionalni ravni, tudi z več kot eno državo članico, in sicer v skladu s prostovoljnim regionalnim povezovanjem trga zemeljskega plina.

(134) V nasprotju z električno energijo se bo vloga zemeljskega plina v prihodnosti vse bolj zmanjševala, kar vpliva tudi na potrebo po naložbah v infrastrukturo. Načrt za razvoj omrežja mora zato upoštevati pomisleke glede konkurence in preprečiti nasedle naložbe.

(135) Države članice bi se lahko odločile, da strateško zaprejo in prilagodijo del svojega distribucijskega sistema zaradi postopne opustitve dobave zemeljskega plina gospodinjskim odjemalcem ter prehoda na trajnosten in učinkovit sistem.

(136) Države članice bi morale od operaterjev vodikovih distribucijskih omrežij zahtevati, da v načrtih vodikovih distribucijskih omrežij predstavijo infrastrukturo vodikovega omrežja, ki jo nameravajo razviti in ji spremeniti namen. Od operaterjev distribucijskih sistemov za zemeljski plin bi bilo treba zahtevati, da pripravijo načrte

razgradnje omrežja, kadar se pričakuje zmanjšanje povpraševanja po zemeljskem plinu, zaradi katerega bi bila potrebna razgradnja distribucijskih sistemov za zemeljski plin ali njihovih delov. Operaterjem distribucijskih sistemov za zemeljski plin in operaterjem vodikovih distribucijskih omrežij se lahko dovoli, da pripravijo skupne načrte, če delujejo na istem območju in če bi se delom omrežja spremenil namen. Ti načrti bi morali biti usklajeni z desetletnimi načrti za razvoj omrežja. Z načrti za razvoj distribucijskega omrežja in načrti razgradnje omrežij zemeljskega plina bi bilo treba spodbujati energetsko učinkovitost in povezovanje energetskega sistema ob upoštevanju lokalnih načrtov ogrevanja in hlajenja. Ti načrti bi morali prispevati k doseganju energetskih in podnebnih ciljev Unije in temeljiti na razumnih predpostavkah glede povpraševanja in proizvodnje zemeljskega plina in vodika. Od operaterjev bi bilo treba zahtevati, da pri pripravi načrta izvedejo proces posvetovanja, v katerem bi sodelovali ustrezni deležniki, osnutke načrtov pa bi morali čim prej objaviti. Države članice bi morale od regulativnih organov pridobiti smernice, kadar bi bilo morda treba dele distribucijskega sistema razgraditi, zlasti če naj bi se to zgodilo še pred koncem prvotno predvidenega amortizacijskega časa.

(137) Okvir za izračun in zaračunavanje stroškov priključitve in priključnine proizvajalcem biometana je pomemben, da se omogoči vključitev trajnostnega biometana v omrežja zemeljskega plina Unije. Države članice bi morale oblikovati regulativni okvir za spodbujanje učinkovite povezave obratov za proizvodnjo biometana s prenosnimi ali distribucijskimi sistemi. Pri določanju ali odobravanju tarif ali metodologij, ki jih bodo uporabljali operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov, bi morali regulativni organi še naprej imeti možnost, brez poseganja v njihovo neodvisnost pri opravljanju teh nalog, da upoštevajo nastale stroške in naložbe teh operaterjev sistemov.

(138) Treba je nadaljevati prizadevanja za medsebojno povezane trge vodika v Uniji in tako olajšati naložbe v čezmejno vodikovo infrastrukturo.

(139) Treba je povečati zaupanje v trg, njegovo likvidnost in število udeležencev na trgu, zato je treba tudi okrepiti regulativni nadzor nad podjetji, ki se ukvarjajo z dobavo zemeljskega plina. Take zahteve ne bi smele posegati v veljavno zakonodajo Unije v zvezi s finančnimi trgi in bi morale biti skladne z njo. Regulativni organi in regulatorji finančnih trgov morajo sodelovati, da drug drugemu omogočijo pregled nad zadevnimi trgi. Države članice bi morale imeti možnost, da finančno trdnost podjetij, ki dobavljajo zemeljski plin, določijo kot merilo za izdajo dovoljenja za prodajo, tudi nadaljnjo prodajo, zemeljskega plina. Tako merilo bi moralo biti popolnoma pregledno in nediskriminatorno.

(140) Zemeljski plin se v Unijo pretežno in vse bolj uvaža iz tretjih držav. V zakonodaji Unije bi bilo treba upoštevati značilnosti zemeljskega plina, kot so nekatere strukturne togosti, ki izhajajo iz koncentracije dobaviteljev, dolgoročnih pogodb ali pomanjkanja likvidnosti vzdolž prodajne verige. Zaradi tega je potrebna večja preglednost, tudi pri oblikovanju cen.

(141) Preden Komisija sprejme smernice za nadaljnjo opredelitev vodenja evidenc, bi morala ACER in Evropski organ za vrednostne papirje in trge, ustanovljen z Uredbo (EU) št. 1095/2010 Evropskega parlamenta in Sveta ([33]), skupaj preučiti vsebino teh smernic in Komisiji svetovati glede njihove vsebine. ACER in Evropski organ za vrednostne papirje in trge bi morala skupaj tudi nadalje preučiti, ali bi morale za transakcije pogodb o dobavi zemeljskega plina in izvedenih finančnih instrumentov za trgovanje z zemeljskim plinom veljati zahteve glede preglednosti pred trgovanjem ali po njem in kakšna naj bi bila vsebina teh zahtev, ter ustrezno svetovati.

(142) Države članice ali, kadar države članice tako določijo, regulativni organi, bi morali spodbujati oblikovanje pogodb o prekinljivi oskrbi.

(143) Države članice bi morale ob upoštevanju zahtev glede potrebne kakovosti poskrbeti za to, da bi biometanu ali drugim vrstam plina zagotovile nediskriminatoren dostop do sistema zemeljskega plina, pod pogojem da je tak dostop trajno združljiv s tehničnimi pravili in varnostnimi standardi. S temi pravili in standardi, pri katerih bi morali upoštevati tudi kemične lastnosti teh plinov, bi morali zagotoviti, da bi bilo biometan ali druge vrste plina tehnično mogoče prevzeti in varno prenašati prek sistema zemeljskega plina.

(144) Dolgoročne pogodbe so pomemben element pri oskrbi držav članic z zemeljskim plinom. Vendar ne bi smele ovirati vstopa plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, zato pogodbe za oskrbo s fosilnim plinom brez zajemanja emisij ne bi smele veljati dlje kot do 31. decembra 2049. Take pogodbe bi vedno morale biti skladne s cilji te direktive in združljive s PDEU, tudi s predpisi o konkurenci. Pri načrtovanju oskrbe in prenosnih zmogljivosti podjetij je treba upoštevati dolgoročne pogodbe. Čeprav ima fosilni plin brez zajemanja emisij še vedno pomembno

([33]) Uredba (EU) št. 1095/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o ustanovitvi Evropskega nadzornega organa (Evropski organ za vrednostne papirje in trge) in o spremembi Sklepa št. 716/2009/ES ter razveljavitvi Sklepa Komisije 2009/77/ES (UL L 331, 15.12.2010, str. 84).

vlogo, bo postopoma postajal vse manj pomemben za zagotavljanje oskrbe Unije z energijo. Države članice bi morale poskrbeti za postopno opustitev fosilnega plina, pri tem pa upoštevati razpoložljivost alternativ. Kadar je tako določeno v njihovih celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih, bi morale imeti možnost, da določijo končni rok trajanja dolgoročnih pogodb za fosilni plin brez zajemanja emisij, ki je lahko zgodnejši od 31. decembra 2049.

(145) Da bi ohranili visoke standarde javnih storitev v Uniji, bi bilo treba o vseh ukrepih, ki jih za uresničevanje ciljev te direktive sprejmejo države članice, redno obveščati Komisijo. Komisija bi morala redno objavljati poročila, v katerih bi analizirala ukrepe, sprejete na nacionalni ravni za izpolnitev ciljev v zvezi z javnimi storitvami, in primerjala njihovo učinkovitost, da bi lahko pripravila priporočila v zvezi z ukrepi za doseganje visokih standardov javnih storitev, ki jih bo treba sprejeti na nacionalni ravni.

(146) Spoštovanje obveznosti javnih storitev je osnovna zahteva te direktive in pomembno je, da ta direktiva določa skupne minimalne standarde, ki jih spoštujejo vse države članice, pri čemer so upoštevani cilji glede skupnega varstva, odpravljanja energetske revščine, spremljanja cen, zanesljivosti oskrbe, varstva okolja in enakovrednih ravni konkurenčnosti v vseh državah članicah. Pomembno je, da je mogoče obveznost javnih storitev razlagati na nacionalni osnovi ob upoštevanju nacionalnih okoliščin in ob spoštovanju prava Unije.

(147) Omogočiti bi bilo treba, da ukrepi, ki jih države članice izvajajo za uresničitev ciljev glede ekonomske in socialne kohezije, vključujejo zlasti določbe o zagotavljanju ustreznih ekonomskih spodbud z uporabo, kadar je primerno, vseh obstoječih orodij Unije in nacionalnih orodij. Omogočiti bi bilo treba tudi, da taka orodja zajemajo mehanizme odgovornosti za jamstvo potrebnih naložb.

(148) Če ukrepi, ki jih države članice sprejmejo za izpolnitev obveznosti javnih storitev, pomenijo državno pomoč po členu 107(1) PDEU, morajo države članice na podlagi člena 108(3) PDEU o tem obvestiti Komisijo.

(149) Tržne cene bi morale dati prave pobude za razvoj omrežja.

(150) Nekatere države članice bi morale zaradi zgodovinskih posebnosti in stopnje zrelosti svojih trgov zemeljskega plina imeti možnost odstopanja od posebnih pravil iz te direktive, da bi se izognili neupravičenemu kaznovanju in spodbudili učinkovit razvoj trgov zemeljskega plina v teh državah članicah. To zaradi posebnih značilnosti njegovega trga velja zlasti za Luksemburg, pa tudi za vse tiste države članice, ki še niso priključene na povezani sistem druge države članice ali ki še niso prejele prve komercialne dobave na podlagi svoje prve dolgoročne pogodbe o dobavi zemeljskega plina. Zaradi nujnosti enotne uporabe prava Unije bi morala biti odstopanja za države članice, ki še niso priključene na povezani sistem druge države članice ali ki še niso prejele prve komercialne dobave na podlagi svoje prve dolgoročne pogodbe o dobavi zemeljskega plina, začasna in se uporabljati le, dokler te države članice ne bodo mogle izpolniti višjih standardov glede odpiranja trga in medsebojne povezanosti z integriranim sistemom zemeljskega plina v Uniji. Kadar se uporabi tako odstopanje, bi moralo zajemati tudi vse določbe te direktive, ki dopolnjujejo katero od določb, za katere je bilo odobreno odstopanje, ali pri katerih je potrebna predhodna uporaba takih določb.

(151) Spodbujanje poštene konkurence in lahkega dostopa za različne dobavitelje bi moralo biti nadvse pomembno za države članice, da bodo lahko odjemalci v celoti izkoristili priložnosti, ki jih prinaša liberaliziran notranji trg zemeljskega plina.

(152) Da bi ustvarile notranji trg zemeljskega plina, bi morale države članice spodbujati povezovanje svojih nacionalnih trgov ter sodelovanje operaterjev sistemov na ravni Unije in regionalni ravni, pa tudi povezovanje izoliranih sistemov, ki povzročajo plinske otoke, ki še obstajajo v Uniji.

(153) Prostovoljno povezovanje regionalnih trgov, zlasti združitev trgov, lahko prinese različne koristi, odvisno od posebnosti trgov. Povezovanje trgov je lahko priložnost za čim boljše izkoriščanje infrastrukture, pod pogojem, da to ne vpliva negativno na sosednje trge, na primer s povečanjem čezmejnih tarif. Prav tako je to priložnost za povečanje konkurenčnosti, likvidnosti in trgovanja, kar bo koristilo končnim odjemalcem v regiji, in sicer s privabljanjem dobaviteljem, ki sicer zaradi majhnega trga ne bi prišli. Povezovanje trgov omogoča tudi oblikovanje večjih območij in dostop do več virov dobave. Taka diverzifikacija bi lahko vplivala na cene na veleprodajnem trgu zaradi večje konkurence med viri, lahko pa bi izboljšala tudi zanesljivost oskrbe, če v novem združenem območju ne bi bilo več notranje prezasedenosti. Povezovanje trgov bi lahko tvorilo podlago za nadaljnjo podporo preoblikovanju

trga zemeljskega plina, vključno z uvajanjem plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina. Države članice, regulativni organi in operaterji prenosnih sistemov bi morali sodelovati, da se olajša regionalno povezovanje.

(154) Eden od glavnih ciljev te direktive bi moral biti razvoj pravega notranjega trga zemeljskega plina prek povezanega omrežja po vsej Uniji, obravnavanje regulativnih vprašanj o čezmejnih povezavah in regionalnih trgih pa bi zato moralo biti med glavnimi nalogami regulativnih organov v tesnem sodelovanju z ACER, kadar je ustrezno.

(155) Zagotovitev skupnih pravil za pravi notranji trg in široko ponudbo zemeljskega plina bi tudi morala biti eden izmed glavnih ciljev te direktive. V ta namen bi neizkrivljene tržne cene zagotovile spodbudo za čezmejno trgovanje, obenem pa vodile v cenovno konvergenco.

(156) Regulativni organi bi morali prav tako sporočati podatke o trgu, da Komisiji omogočijo, da opravlja svojo nalogo opazovanja in nadzorovanja notranjega trga zemeljskega plina in njegov kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni razvoj, vključno z vidiki, kot so ponudba in povpraševanje, infrastrukture za prenos in distribucijo, kakovost storitev, čezmejno trgovanje, upravljanje prezasedenosti, naložbe, veleprodajne in maloprodajne cene, likvidnost trga ter okoljske izboljšave in izboljšanje učinkovitosti. Nacionalnim organom za konkurenco in Komisiji bi morali poročati o državah članicah, v katerih cene ovirajo konkurenco in pravilno delovanje trga.

(157) Ker cilja te direktive, in sicer vzpostavitve popolnoma delujočega notranjega trga zemeljskega plina in vodika, države članice ne morejo zadovoljivo doseči, temveč se zaradi obsega ali učinkov takega ukrepa lažje doseže na ravni Unije, Unija lahko sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe o Evropski uniji. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenega cilja.

(158) Komisija lahko na podlagi Uredbe (EU) 2024/1789 sprejme smernice ali omrežne kodekse za doseganje potrebne stopnje harmonizacije. Take smernice ali omrežni kodeksi, ki so zavezujoča pravila, sprejeta kot izvedbene uredbe Komisije, so – tudi glede nekaterih določb te direktive – koristno sredstvo, ki ga je mogoče po potrebi hitro prilagoditi.

(159) Zlasti bi bilo treba na Komisijo prenesti pooblastila za sprejetje potrebnih smernic za zagotovitev minimalne stopnje usklajenosti, ki je potrebna, da se doseže cilj te direktive.

(160) V skladu s Skupno politično izjavo z dne 28. septembra 2011 držav članic in Komisije o obrazložitvenih dokumentih se države članice zavezujejo, da bodo v upravičenih primerih uradnemu obvestilu o ukrepih za prenos priložile enega ali več dokumentov, v katerih se pojasni razmerje med elementi direktive in ustreznimi deli nacionalnih instrumentov za prenos. V zvezi s to direktivo zakonodajalec meni, da je predložitev takih dokumentov upravičena, zlasti po sodbi Sodišča Evropske unije v zadevi C-543/17 ([34]).

(161) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, ki jih zlasti priznava Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina). Zato bi jo bilo treba razlagati in uporabljati v skladu z navedenimi pravicami in načeli, zlasti s pravico do varstva osebnih podatkov, ki jo zagotavlja člen 8 Listine. Bistveno je, da je vsaka obdelava osebnih podatkov na podlagi te direktive skladna z Uredbo (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta ([35]).

(162) Da bi spremenili nebistvene elemente te direktive ali jo dopolnili glede nekaterih posebnih področij, ki so bistvena za doseganje ciljev te direktive, bi bilo treba na Komisijo prenesti pooblastilo, da v skladu s členom 290 PDEU sprejme akte v zvezi s pripravo smernic o minimalnih merilih za zagotovitev neodvisnosti lastnika prenosnega sistema ali vodikovega prenosnega omrežja in operaterja skladiščnega sistema zemeljskega plina ali skladišča vodika, smernic, v katerih je podrobno določen postopek certificiranja operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja, smernic glede obsega obveznosti regulativnih organov, da sodelujejo med seboj in z ACER,

([34]) Sodba Sodišča z dne 8. julija 2019, Evropska komisija/Kraljevina Belgija, C-543/17, ECLI:EU:C:2019:573.

([35]) Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016, str. 1).

smernic, v katerih je podrobno določen postopek ugotavljanja skladnosti odločitve regulativnega organa z omrežnimi kodeksi in smernicami, sprejetimi na podlagi te direktive in Uredbe (EU) 2024/1789, ter smernic, v katerih se določijo metode in ureditve hranjenja evidenc ter oblika in vsebina podatkov o transakcijah v pogodbah o dobavi zemeljskega plina in vodika ter izvedenih finančnih instrumentih za trgovanje z zemeljskim plinom in vodikom, ki jih sporočijo dobavitelji. Zlasti je pomembno, da se Komisija pri svojem pripravljalnem delu ustrezno posvetuje, vključno na ravni strokovnjakov, in da se ta posvetovanja izvedejo v skladu z načeli, določenimi v Medinstitucionalnem sporazumu z dne 13. aprila 2016 o boljši pripravi zakonodaje ([36]). Za zagotovitev enakopravnega sodelovanja pri pripravi delegiranih aktov Evropski parlament in Svet zlasti prejmeta vse dokumente sočasno s strokovnjaki iz držav članic, njuni strokovnjaki pa se sistematično lahko udeležujejo sestankov strokovnih skupin Komisije, ki zadevajo pripravo delegiranih aktov.

(163) Za zagotovitev enotnih pogojev izvajanja te direktive bi bilo treba na Komisijo prenesti izvedbena pooblastila, da se določijo zahteve za interoperabilnost ter nediskriminatorni in pregledni postopki za dostop do podatkov. Ta pooblastila bi bilo treba izvajati v skladu z Uredbo (EU) št. 182/2011.

(164) Da bi zagotovili nemoteno in učinkovito izvajanje te direktive, Komisija podpira države članice z instrumentom za tehnično podporo, vzpostavljenim z Uredbo (EU) 2021/240 Evropskega parlamenta in Sveta ([37]), ki zagotavlja prilagojeno tehnično znanje za oblikovanje in izvajanje reform, vključno s tistimi za spodbujanje konkurenčnega notranjega trga zemeljskega plina in vodika, omogočanje vključevanja plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina ter povečanje sodelovanja in usklajevanja med operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov. Tehnična podpora zajema na primer krepitev upravne zmogljivosti, harmonizacijo zakonodajnih okvirov in deljenje zadevnih najboljših praks.

(165) Direktivo 2009/73/ES bi bilo treba razveljaviti in obveznost prenosa te direktive v nacionalno pravo bi morala biti omejena na tiste določbe, ki so bile v primerjavi z Direktivo 2009/73/ES vsebinsko spremenjene. Obveznost prenosa nespremenjenih določb izhaja iz navedene direktive.

(166) Ta direktiva ne bi smela posegati v obveznosti držav članic glede rokov za prenos v nacionalno pravo in datumov začetka uporabe direktiv, ki so navedeni v delu B Priloge III, k tej direktivi –

STA SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

PREDMET UREJANJA, PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

Člen 1

Predmet urejanja in področje uporabe

1. Ta direktiva vzpostavlja skupni okvir za razogljičenje trgov zemeljskega plina in vodika, kar bi pripomoglo k uresničitvi podnebnih in energetskih ciljev Unije.

2. Ta direktiva določa skupna pravila za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina z uporabo sistema zemeljskega plina, vsebuje pa tudi določbe o varstvu odjemalcev, da bi v Uniji ustvarili povezan, konkurenčen in pregleden trg zemeljskega plina. Določa pravila glede organizacije in delovanja tega sektorja, dostop do trga, merila in postopke, ki se uporabljajo pri izdaji dovoljenj za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina z uporabo sistema zemeljskega plina ter za obratovanje tega sistema.

([36]) UL L 123, 12.5.2016, str. 1.
([37]) Uredba (EU) 2021/240 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. februarja 2021 o vzpostavitvi Instrumenta za tehnično podporo (UL L 57, 18.2.2021, str. 1).

3. Direktiva določa skupna pravila za prenos, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina in preoblikovanje sistema zemeljskega plina v povezan in zelo učinkovit sistem, ki temelji na plinu iz obnovljivih virov in nizkoogljičnem plinu.

4. Ta direktiva določa skupna pravila za prenos, dobavo in skladiščenje vodika z uporabo vodikovega sistema. Določa pravila glede organizacije in delovanja tega sektorja, dostop do trga, merila in postopke, ki se uporabljajo pri izdaji dovoljenj za omrežja, dobavo in skladiščenje vodika ter obratovanje tega sistema.

5. Ta direktiva določa pravila za postopno vzpostavitev medsebojno povezanega vodikovega sistema v celotni Uniji, ki bo prispeval k dolgoročni prožnosti elektroenergetskega sistema in k zmanjšanju neto emisij toplogrednih plinov v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti, ob upoštevanju potenciala za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter energetske in stroškovne učinkovitosti v povezavi z drugimi možnostmi, da bi tako podprl razogljičenje energetskega sistema Unije.

Člen 2

Opredelitev pojmov

V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(1) „zemeljski plin“ pomeni plin, ki sestoji predvsem iz metana, vključno z biometanom, ali druge vrste plinov, ki jih je tehnično mogoče varno prevzeti v sistem zemeljskega plina in jih prek njega prenašati;

(2) „oplin iz obnovljivih virov“ pomeni bioplin, kakor je opredeljen v členu 2, točka 28, Direktive (EU) 2018/2001, tudi bioplin, ki je nadgrajen v biometan, in goriva iz obnovljivih virov nebiološkega izvora, kakor so opredeljena v členu 2, točka 36, navedene direktive;

(3) „sistem zemeljskega plina“ pomeni sistem infrastrukture, vključno s plinovodi, terminali za utekočinjeni zemeljski plin (v nadaljnjem besedilu: UZP) in skladišči zemeljskega plina, prek katerega se prenaša zemeljski plin,;

(4) „vodikov sistem“ pomeni sistem infrastrukture, vključno z vodikovimi omrežji, skladišči vodika in vodikovimi terminali, ki vsebuje vodik z visoko stopnjo čistosti;

(5) „skladišče vodika“ pomeni obrat za skladiščenje vodika z visoko stopnjo čistosti:

(a) vključno z delom vodikovega terminala, ki se uporablja za skladiščenje, razen tistega dela, ki je namenjen dejavnostim proizvodnje, in razen obratov, ki so rezervirani izključno za operaterje vodikovih omrežij in izvajanje njihovih dejavnosti;

(b) vključno z velikimi, zlasti podzemnimi, skladišči vodika, razen manjših objektov za skladiščenje vodika, ki jih je mogoče zlahka ponovno postaviti;

(6) „operater skladišča vodika“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja dejavnost skladiščenja vodika in je odgovorna za delovanje skladišča vodika;

(7) „skladiščna zmogljivost vodikovega plinovoda“ pomeni skladiščenje vodika z visoko stopnjo čistosti s kompresijo v vodikovih omrežjih, razen obratov, ki so rezervirani za operaterje vodikovih omrežij in izvajanje njihovih dejavnosti;

(8) „vodikov terminal“ pomeni obrat, ki se uporablja za raztovarjanje in pretvorbo tekočega vodika ali tekočega amoniaka v plinasti vodik, da bi se lahko prevzel v vodikovo omrežje ali v sistem zemeljskega plina, ali za utekočinjenje plinastega vodika in njegovo natovarjanje, vključno s sistemskimi storitvami in začasnim skladiščenjem, potrebnim za postopek preoblikovanja, in naknadnim prevzemom v vodikovo omrežje, vendar brez delov vodikovega terminala, ki se uporabljajo za skladiščenje;

(9) „operater vodikovega terminala“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki izvaja dejavnosti raztovarjanja in pretvorbe tekočega vodika ali tekočega amoniaka v plinasti vodik, da bi se lahko prevzel v vodikovo omrežje ali v sistem zemeljskega plina, ali utekočinjenja in natovarjanja plinastega vodika ter je odgovorna za upravljanje vodikovega terminala;

(10) „kakovost vodika“ pomeni čistost vodika in onesnaževala vodika v skladu z veljavnimi standardi kakovosti vodika za vodikov sistem;

(11) „nizkoogljični vodik“ pomeni vodik, katerega energetska vsebnost izhaja iz neobnovljivih virov in dosega cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 70 % glede na primerjalnik za fosilna goriva za goriva iz obnovljivih virov nebiološkega izvora, ki je določen v metodologiji za ocenjevanje prihrankov emisij toplogrednih plinov zaradi goriv iz obnovljivih virov nebiološkega izvora in recikliranih ogljičnih goriv, sprejeti na podlagi člena 29a(3) Direktive (EU) 2018/2001;

(12) „nizkoogljični plin“ pomeni plinasto gorivo, ki spada med reciklirana ogljična goriva, kakor so opredeljena v členu 2, točka 35, Direktive (EU) 2018/2001, nizkoogljični vodik in sintetična plinasta goriva, katerih energetska vsebnost izhaja iz nizkoogljičnega vodika in ki dosegajo cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 70 % glede na primerjalnik za fosilna goriva za goriva iz obnovljivih virov nebiološkega izvora, ki je določen v metodologiji, sprejeti na podlagi člena 29a(3) Direktive (EU) 2018/2001;

(13) „nizkoogljična goriva“ pomeni reciklirana ogljična goriva, kakor so opredeljena v členu 2, točka 35, Direktive (EU) 2018/2001, nizkoogljični vodik in sintetična plinasta in utekočinjena goriva, katerih energetska vsebnost izhaja iz nizkoogljičnega vodika in ki dosegajo cilj zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 70 % glede na primerjalnik za fosilna goriva za goriva iz obnovljivih virov nebiološkega izvora, ki je določen v metodologiji, sprejeti na podlagi člena 29a(3) Direktive (EU) 2018/2001;

(14) „podjetje vodikovega gospodarstva“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja vsaj eno od naslednjih dejavnosti: pridobivanje, prenos, dobava, nakup ali skladiščenje vodika ali upravljanje vodikovega terminala in je odgovorna za komercialne, tehnične ali vzdrževalne naloge, povezane s temi dejavnostmi, vendar izključuje končne odjemalce;

(15) „podjetje plinskega gospodarstva“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja pridobivanje, prenos, distribucijo, dobavo, nakup ali skladiščenje zemeljskega plina, vključno z UZP, in je odgovorna za komercialne, tehnične ali vzdrževalne naloge, povezane s temi dejavnostmi, vendar izključuje končne odjemalce;

(16) „pridobivalno cevovodno omrežje“ pomeni cevovod ali omrežje, uporabljeno ali zgrajeno kot del projekta za pridobivanje nafte ali zemeljskega plina ali se uporablja za prenos zemeljskega plina od enega ali več takih projektov do obrata za pripravo ali terminala ali do končnega obalnega pristajalnega terminala;

(17) „prenos“ pomeni prenos zemeljskega plina po omrežju, ki v glavnem zajema visokotlačne plinovode, z namenom dostave odjemalcem, vendar ne po pridobivalnem cevovodnem omrežju in ne po delu visokotlačnih plinovodov, ki se uporabljajo predvsem za lokalno distribucijo zemeljskega plina, razen dobave;

(18) „operater prenosnega sistema“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki izvaja dejavnosti prenosa in je odgovorna za obratovanje prenosnega sistema, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za njegov razvoj na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi sistemi, kadar je ustrezno, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po prenosu zemeljskega plina;

(19) „distribucija“ pomeni prenos zemeljskega plina po lokalnih ali regionalnih plinovodnih omrežjih z namenom oskrbe odjemalcev, razen dobave;

(20) „operater distribucijskega sistema“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki izvaja dejavnosti distribucije zemeljskega plina in je odgovorna za obratovanje distribucijskega sistema, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za njegov razvoj na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi sistemi, kadar je ustrezno, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po distribuciji zemeljskega plina;

(21) „vodikovo omrežje“ pomeni kopensko omrežje plinovodov in omrežje plinovodov na morju, ki se uporablja za prenos vodika z visoko stopnjo čistosti z namenom dostave odjemalcem, razen dobave;

(22) „prenos vodika“ pomeni prenos ali distribucijo vodika po vodikovem omrežju z namenom njegove dostave odjemalcem, razen dobave;

(23) „vodikovo prenosno omrežje“ pomeni omrežje cevovodov za prenos vodika z visoko stopnjo čistosti, zlasti omrežje, ki vključuje povezovalne vodikovode ali je neposredno povezano s skladiščem vodika, vodikovimi terminali ali z dvema ali več povezovalnimi vodikovodi ali katerega glavni namen je prenos vodika do drugih vodikovih omrežij, skladišč vodika ali vodikovih terminalov, brez izključevanja možnosti, da so taka omrežja namenjena oskrbi neposredno povezanih odjemalcev;

(24) „vodikovo distribucijsko omrežje“ pomeni omrežje plinovodov za lokalni ali regionalni prenos vodika z visoko stopnjo čistosti, ki je namenjeno predvsem oskrbi neposredno povezanih odjemalcev in ne vključuje povezovalnih vodikovodov ter ni neposredno povezano s skladišči vodika ali vodikovimi terminali, razen če je zadevno omrežje 4. avgusta 2024 bilo distribucijski sistem za zemeljski plin in mu je bil delno ali v celoti spremenjen namen za prenos vodika, ali na dva ali več povezovalnih vodikovodov;

(25) „operater vodikovega omrežja“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja dejavnost prenosa vodika in je odgovorna za obratovanje vodikovega omrežja, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za njegov razvoj na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi vodikovimi omrežji, kadar je ustrezno, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po prenosu vodika;

(26) „operater vodikovega prenosnega omrežja“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki je odgovorna za obratovanje vodikovega prenosnega omrežja, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za njegov razvoj na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi vodikovimi omrežji, kadar je ustrezno, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja za zadovoljitev razumnih potreb po prenosu vodika;

(27) „operater vodikovega distribucijskega omrežja“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki je odgovorna za obratovanje vodikovega distribucijskega omrežja, za zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za njegov razvoj na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi vodikovimi omrežji, kadar je ustrezno, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja za zadovoljitev razumnih potreb po prenosu vodika;

(28) „dobava“ pomeni prodajo odjemalcem, vključno z nadaljnjo prodajo, zemeljskega plina, tudi UZP, ali vodika, tudi v obliki tekočih organskih nosilcev vodika ali tekočega vodika in derivatov vodika, tudi amoniaka ali metanola;

(29) „dobavitelj“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja dejavnost dobave;

(30) „zasilni dobavitelj“ pomeni dobavitelja, imenovanega za prevzem dobave zemeljskega plina odjemalcem od dobavitelja, ki je prenehal delovati;

(31) „skladišče zemeljskega plina“ pomeni obrat za skladiščenje zemeljskega plina, ki je v lasti podjetja plinskega gospodarstva ali ki ga upravlja podjetje plinskega gospodarstva, vključno z delom obrata za UZP, ki se uporablja za skladiščenje zemeljskega plina, razen tistega dela, ki je namenjen dejavnostim pridobivanja, in razen obratov, ki so rezervirani izključno za operaterje prenosnih sistemov in izvajanje njihovih dejavnosti;

(32) „operater skladiščnega sistema zemeljskega plina“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja dejavnosti skladiščenja zemeljskega plina in je odgovorna za delovanje skladišča zemeljskega plina;

(33) „obrat za UZP“ pomeni terminal, ki se uporablja za utekočinjanje zemeljskega plina, ali uvoz, raztovarjanje in ponovno uplinjanje UZP in vključuje sistemske storitve in prehodna skladišča, ki so nujni pri postopku ponovnega uplinjanja in kasnejšem dovajanju plina v prenosni sistem, razen tistih delov terminalov za UZP, ki se uporabljajo za skladiščenje;

(34) „operater sistema za UZP“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki izvaja dejavnosti utekočinjanja zemeljskega plina ali dejavnosti uvoza, raztovarjanja in ponovnega uplinjanja UZP, in je odgovorna za upravljanje obrata za UZP;

(35) „sistem“ pomeni prenosno omrežje, distribucijsko omrežje, obrat za UZP oziroma skladišče zemeljskega plina, ki je v lasti podjetja plinskega gospodarstva ali ki ga upravlja podjetje plinskega gospodarstva, vključno s skladiščno zmogljivostjo plinovoda in njegovimi objekti, ki opravljajo sistemske storitve, ter s tistimi objekti povezanih podjetij, ki so potrebni za zagotavljanje dostopa do prenosa, distribucije in UZP;

(36) „sistemske storitve“ pomeni vse storitve, ki so nujne za zagotavljanje dostopa do in obratovanje prenosnih omrežij, distribucijskih omrežij, obratov za UZP ali skladišč zemeljskega plina, vključno z izravnavo obremenitve, mešanjem in prevzemom inertnega plina, razen obratov, ki so rezervirani izključno za operaterje prenosnih sistemov in izvajanje njihovih dejavnosti;

(37) „skladiščna zmogljivost plinovoda zemeljskega plina“ pomeni skladiščenje zemeljskega plina s kompresijo v prenosnih in distribucijskih sistemih, razen obratov, ki so rezervirani za operaterje prenosnih sistemov in izvajanje njihovih dejavnosti;

(38) „povezani sistem“ pomeni več sistemov, ki so povezani drug z drugim;

(39) „povezovalni plinovod“ pomeni prenosni plinovod, ki prečka ali povezuje meje med državami članicami zaradi povezave nacionalnih prenosnih sistemov teh držav članic, ali prenosni plinovod med državo članico in tretjo državo do ozemlja držav članic ali teritorialnega morja te države članice;

(40) „povezovalni vodikovod“ pomeni vodikovo omrežje, ki prečka ali povezuje meje med državami članicami zaradi povezave nacionalnih vodikovih omrežij teh držav članic, ali vodikovo omrežje med državo članico in tretjo državo do ozemlja držav članic ali teritorialnega morja te države članice;

(41) „neposredni plinovod“ pomeni plinovod zemeljskega plina, ki dopolnjuje povezani sistem;

(42) „integrirano podjetje plinskega gospodarstva“ pomeni vertikalno ali horizontalno integrirano podjetje;

(43) „vertikalno integrirano podjetje“ pomeni podjetje ali skupino podjetij plinskega gospodarstva ali podjetje ali skupino podjetij vodikovega gospodarstva, v katerih lahko nadzor izvaja ista oseba ali iste osebe, in sicer neposredno ali posredno, in v katerih podjetje ali skupina podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa, distribucije, prenosa vodika, upravljanje vodikovega terminala, ali skladiščenja UZP, zemeljskega plina ali vodika in vsaj eno od dejavnosti proizvodnje ali dobave zemeljskega plina ali vodika;

(44) „horizontalno integrirano podjetje“ pomeni podjetje, ki izvaja vsaj eno od dejavnosti pridobivanja, prenosa, distribucije, dobave ali skladiščenja zemeljskega plina in dejavnost, ki ni povezana z zemeljskim plinom;

(45) „povezano podjetje“ pomeni hčerinsko podjetje, kakor je opredeljeno v členu 2, točka 12, Direktive 2013/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([38]), ali podjetje, ki pripada istim delničarjem;

(46) „uporabnik sistema“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki dobavlja zemeljski plin ali vodik v sistem ali ki se ji dobavlja iz sistema;

(47) „odjemalec“ pomeni trgovca na debelo ali končnega odjemalca zemeljskega plina ali vodika ali podjetje plinskega ali vodikovega gospodarstva, ki kupuje zemeljski plin ali vodik;

(48) „gospodinjski odjemalec“ pomeni odjemalca, ki kupuje zemeljski plin ali vodik za svojo lastno rabo v gospodinjstvu;

(49) „negospodinjski odjemalec“ pomeni odjemalca, ki kupuje zemeljski plin ali vodik, ki ni namenjen za rabo v lastnem gospodinjstvu;

(50) „končni odjemalec“ pomeni odjemalca, ki kupuje zemeljski plin ali vodik za svojo lastno rabo;

(51) „trgovec na debelo“ pomeni fizično ali pravno osebo razen operaterja prenosnega sistema in operaterja distribucijskega sistema, ki kupuje zemeljski plin ali vodik za nadaljnjo prodajo znotraj ali zunaj sistema, kjer ima sedež;

(52) „mikropodjetje“, „malo podjetje“ ali „srednje podjetje“ pomeni „mikropodjetje“, „malo podjetje“ ali „srednje podjetje“, kakor so opredeljena v členu 2 Priloge k Priporočilu Komisije 2003/361/ES ([39]);

(53) „pogodba o dobavi plina“ pomeni pogodbo za dobavo zemeljskega plina ali vodika, razen izvedenega finančnega instrumenta za trgovanje z zemeljskim plinom;

(54) „izvedeni finančni instrument za trgovanje z zemeljskim plinom“ pomeni finančni instrument iz Priloge I, oddelek C, točka 5, 6 ali 7, k Direktivi 2014/65/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([40]), če se ta finančni instrument nanaša na zemeljski plin;

([38]) Direktiva 2013/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o letnih računovodskih izkazih, konsolidiranih računovodskih izkazih in povezanih poročilih nekaterih vrst podjetij, spremembi Direktive 2006/43/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi direktiv Sveta 78/660/EGS in 83/349/EGS (UL L 182, 29.6.2013, str. 19).

([39]) Priporočilo Komisije 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, malih in srednjih podjetij (UL L 124, 20.5.2003, str. 36).

([40]) Direktiva 2014/65/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o trgih finančnih instrumentov ter spremembi Direktive 2002/92/ES in Direktive 2011/61/EU (UL L 173, 12.6.2014, str. 349).

(55) „nadzor“ pomeni kakršne koli pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki vsak zase ali skupaj in ob upoštevanju ustreznih dejanskih ali pravnih okoliščin omogočajo izvajanje odločilnega vpliva v podjetju, zlasti:

(a) z lastništvom ali pravico do uporabe celotnega ali dela premoženja podjetja;

(b) s pravicami ali pogodbami, ki zagotavljajo odločilen vpliv na sestavo, glasovanje ali odločitve organov podjetja;

(56) „dolgoročna pogodba“ pomeni pogodbo za dobavo plina, ki zajema več kot enoletno obdobje;

(57) „sistem vstopno-izstopnih točk“ pomeni model dostopa za zemeljski plin ali vodik, pri katerem uporabniki sistema neodvisno rezervirajo pravice do zmogljivosti na vstopnih in izstopnih točkah, poleg tega pa vključuje prenosni sistem in lahko vključuje distribucijski sistem v celoti ali dele takega distribucijskega sistema ali vodikova omrežja;

(58) „območje izravnave“ pomeni sistem, za katerega se uporablja poseben režim izravnave, ki vključuje prenosni sistem in lahko vključuje distribucijske sisteme v celoti ali dele takih distribucijskih sistemov;

(59) „virtualna trgovalna točka“ pomeni nefizično točko za trgovanje v sistemu vstopno-izstopnih točk, kjer se zemeljski plin ali vodik izmenjujeta med prodajalcem in kupcem, ne da bi bilo treba rezervirati zmogljivost;

(60) „uporabnik omrežja“ pomeni odjemalca ali potencialnega odjemalca pri operaterju sistema ali samega operaterja sistema, kolikor mora ta operater sistema opravljati svoje naloge v zvezi s prenosom zemeljskega plina ali vodika;

(61) „vstopna točka“ pomeni točko, za katero veljajo postopki rezervacije s strani uporabnikov omrežja in ki daje dostop do sistema vstopno-izstopnih točk;

(62) „izstopna točka“ pomeni točko, za katero veljajo postopki rezervacije s strani uporabnikov omrežja in ki omogoča pretok plina iz sistema vstopno-izstopnih točk;

(63) „povezovalna točka“ pomeni fizično ali navidezno točko, ki povezuje sosednja vstopno-izstopna sistema točk ali povezuje vstopno-izstopni sistem točk s povezovalnim plinovodom, če za tako točko veljajo postopki rezervacije s strani uporabnikov omrežja;

(64) „navidezna povezovalna točka“ pomeni dve ali več povezovalnih točk, ki povezujejo ista sosednja sistema vstopno-izstopnih točk in so združene v enotno storitev zagotavljanja zmogljivosti;

(65) „udeleženec na trgu“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki kupuje, prodaja ali proizvaja zemeljski plin ali vodik ali je operater storitev skladiščenja, vključno z oddajo naročil za trgovanje, na enem ali več trgov zemeljskega plina ali vodika, vključno z izravnalnimi trgi;

(66) „pristojbina za prekinitev pogodbe“ pomeni znesek plačila ali kazni, ki ga dobavitelji ali udeleženci na trgu naložijo odjemalcem zaradi odpovedi pogodbe o dobavi plina ali storitvah;

(67) „pristojbina povezana z zamenjavo“ pomeni znesek plačila ali kazni zaradi zamenjave dobavitelja ali udeleženca na trgu, vključno s pristojbinami za prekinitev pogodbe, ki ga dobavitelji, udeleženci na trgu ali operaterji sistemov neposredno ali posredno naložijo odjemalcem;

(68) „informacije o obračunu“ pomenijo vse informacije na računih končnih odjemalcev, razen zahtevka za plačilo;

(69) „konvencionalni števec“ pomeni analogni ali elektronski števec, ki ni opremljen za pošiljanje in sprejemanje podatkov;

(70) „pametni merilni sistem“ pomeni elektronski sistem, ki lahko meri zemeljski plin ali vodik, doveden v omrežje, ali zemeljski plin ali vodik, porabljen iz omrežja, ki zagotavlja več informacij kot konvencionalni števec in ki je opremljen za pošiljanje in prejemanje podatkov v obliki elektronske komunikacije za namene obveščanja, spremljanja in nadzora;

(71) „interoperabilnost“ pomeni v zvezi s pametnim merjenjem porabe zmožnost dveh ali več energetskih ali komunikacijskih omrežij, sistemov, naprav, aplikacij ali sestavnih delov, da delujejo v medsebojni povezavi, si izmenjujejo informacije in jih uporabljajo za opravljanje zahtevanih funkcij;

(72) „najnovejši razpoložljivi“ pomeni v zvezi s podatki pametnega merjenja, da so podatki zagotovljeni v obdobju, ki ustreza najkrajšemu obračunskemu obdobju na nacionalnem trgu;

(73) „najboljše razpoložljive tehnike“ pomeni v zvezi z varstvom in zaščito podatkov v okolju pametnega merjenja najučinkovitejše, najnaprednejše praktično uporabne tehnike, ki načeloma zagotavljajo podlago za skladnost s pravili Unije za varstvo podatkov in varnost;

(74) „energetska revščina“ pomeni energetsko revščino, kakor je opredeljena v členu 2, točka 52, Direktive (EU) 2023/1791;

(75) „aktivni odjemalec“ pomeni končnega odjemalca zemeljskega plina ali skupino končnih odjemalcev, ki delujejo skupaj in:

(a) ki porablja ali shranjuje plin iz obnovljivih virov, ki je proizveden:

(i) v njegovih objektih znotraj omejenih lokacij ali

(ii) v drugih objektih, kadar to dovoljuje zadevna država članica;

(b) ki, pod pogojem, da zadevne dejavnosti niso primarna gospodarska ali poklicna dejavnost končnega odjemalca in so skladne s pravom, ki se uporablja za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov, zlasti glede emisij toplogrednih plinov:

(i) prodaja plin iz obnovljivih virov, ki ga sam proizvede, z uporabo sistema zemeljskega plina ali

(ii) sodeluje v programih prožnosti ali energetske učinkovitosti;

(76) „energetska učinkovitost na prvem mestu“ pomeni energetsko učinkovitost na prvem mestu, kakor je opredeljena v členu 2, točka 18, Uredbe (EU) 2018/1999;

(77) „sprememba namena“ pomeni spremembo namena, kakor je opredeljena v členu 2, točka 18, Uredbe (EU) 2022/869 Evropskega parlamenta in Sveta ([41]).

POGLAVJE II

SPLOŠNA PRAVILA ZA ORGANIZACIJO TRGA

Člen 3

Konkurenčni, prilagodljivi in nediskriminatorni trgi zemeljskega plina in vodika, osredotočeni na odjemalce

1. Države članice zagotovijo, da lahko vsi odjemalci prosto izbirajo dobavitelja, od katerega bodo kupovali zemeljski plin in vodik, in zagotovijo, da imajo lahko vsi odjemalci hkrati sklenjeno več kot eno pogodbo o dobavi zemeljskega plina ali vodika, pod pogojem, da so vzpostavljena zahtevana priključna in merilna mesta.

2. Države članice zagotovijo, da njihovi nacionalni predpisi ne ustvarjajo neupravičenih ovir za čezmejno trgovanje z zemeljskim plinom in vodikom, delovanje in nastajanje likvidnega trgovanja z zemeljskim plinom in vodikom, sodelovanje odjemalcev, vlaganje zlasti v plin iz obnovljivih virov in nizkoogljični plin ali shranjevanje energije med državami članicami ter poskrbijo, da cene zemeljskega plina in vodika odražajo dejansko povpraševanje in ponudbo.

3. Države članice zagotovijo, da na notranjem trgu zemeljskega plina in vodika ni nepotrebnih ovir za vstop na trg, izstop s trga, trgovanje in delovanje trga.

4. Države članice in regulativni organi zagotovijo, da za energetska podjetja veljajo pregledna, sorazmerna in nediskriminatorna pravila, pristojbine in obravnava, zlasti na področju priključitve na omrežje, dostopa do veleprodajnih trgov, dostopa do podatkov, zamenjave dobaviteljev s strani odjemalcev in obračunavanja, po potrebi pa tudi licenciranja.

([41]) Uredba (EU) 2022/869 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2022 o smernicah za vseevropsko energetsko infrastrukturo, spremembi uredb (ES) št. 715/2009, (EU) 2019/942 in (EU) 2019/943 ter direktiv 2009/73/ES in (EU) 2019/944 in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 347/2013 (UL L 152, 3.6.2022, str. 45).

5. Države članice zagotovijo, da udeleženci na trgu iz tretjih držav, ko delujejo na notranjem trgu zemeljskega plina in vodika, spoštujejo veljavno pravo Unije in nacionalno pravo, tudi v zvezi z okoljem in varnostjo.

6. Države članice na trgu vodika poskrbijo za pristop, ki je osredotočen na odjemalca in energetsko učinkovit. Uporaba vodika je prednostno namenjena odjemalcem v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti in pri katerih obstaja velik potencial za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, na voljo pa ni drugih energetsko in stroškovno učinkovitih možnosti.

7. Države članice zagotovijo, da se ta direktiva izvaja na način, ki spodbuja povezovanje energetskega sistema, pri čemer v skladu z načelom „energetska učinkovitost na prvem mestu“ ne diskriminirajo neupravičeno energetsko učinkovitejših rešitev, kot je neposredna elektrifikacija.

Člen 4

Dobavne cene na tržni podlagi

1. Dobavitelji prosto določajo ceno, po kateri odjemalcem dobavljajo zemeljski plin in vodik. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za zagotovitev učinkovite konkurence med dobavitelji in razumnih cen za končne odjemalce.

2. Države članice v skladu s členi 26 do 29 zaščitijo odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina, in ranljive gospodinjske odjemalce z ukrepi socialne politike ali z drugimi sredstvi, vendar ne z javnimi posegi v določanje cen za dobavo zemeljskega plina in vodika.

3. Države članice lahko z odstopanjem od odstavkov 1 in 2 izvajajo javne posege v določanje cen za dobavo zemeljskega plina odjemalcem, ki jih je prizadela energetska revščina ali ranljivim gospodinjskim odjemalcem. Za take javne posege veljajo pogoji iz odstavkov 4 in 5.

4. Javni posegi v določanje cen za dobavo zemeljskega plina:

(a) so v splošnem gospodarskem interesu in ne presegajo tistega, kar je potrebno za zagotovitev tega splošnega gospodarskega interesa;

(b) so jasno opredeljeni, pregledni, nediskriminatorni in preverljivi;

(c) podjetjem plinskega gospodarstva v Uniji zagotavljajo enakopraven dostop do odjemalcev;

(d) so časovno omejeni in sorazmerni glede na upravičence;

(e) ne povzročajo dodatnih stroškov za udeležence na trgu na diskriminatoren način;

(f) ne ovirajo postopnega in dovolj zgodnjega opuščanja fosilnega plina in s tem doseganja podnebnega cilja Unije za leto 2030 in cilja podnebne nevtralnosti iz Uredbe (EU) 2021/1119.

5. Vsaka država članica, ki izvaja javne posege pri določanju cen za dobavo zemeljskega plina v skladu z odstavkom 3 tega člena, ravna tudi v skladu s členom 3(3), točka (d), in členom 24 Uredbe (EU) 2018/1999, ne glede na to, ali ima zadevna država članica znatno število gospodinjskih odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina. Države članice pred odpravo javnih posegov v določanje cen za dobavo zemeljskega plina v skladu z odstavkom 2 tega člena poskrbijo za ustrezne podporne ukrepe za odjemalce, ki jih je prizadela energetska revščina, in ranljive gospodinjske odjemalce.

6. Zaradi vzpostavitve učinkovite konkurence za pogodbe o dobavi zemeljskega plina med dobavitelji in za doseganje popolnoma učinkovitih tržnih in cenovno dostopnih maloprodajnih cen zemeljskega plina v skladu z odstavkom 1 lahko države članice v prehodnem obdobju izvajajo javne posege v določanje cen za dobavo zemeljskega plina gospodinjskim odjemalcem, ki nimajo koristi od javnih posegov na podlagi odstavka 3, in mikropodjetjem.

7. Javni posegi na podlagi odstavka 6 izpolnjujejo pogoje iz odstavka 4, hkrati pa:

(a) jih mora spremljati sveženj ukrepov za doseganje učinkovite konkurence in metodologija za ocenjevanje napredka v zvezi s temi ukrepi;

(b) jih je treba določiti z metodologijo, ki zagotavlja nediskriminatorno obravnavo dobaviteljev;

(c) se jim določi cena, ki je višja od stroškov, na ravni, kjer lahko pride do učinkovite cenovne konkurence;

(d) so zasnovani tako, da je negativni vpliv na veleprodajni trg zemeljskega plina minimalen;

(e) se zagotovi, da imajo vsi upravičenci pri takih javnih posegih možnost, da izberejo ponudbe na konkurenčnem trgu in so vsaj enkrat na četrtletje neposredno obveščeni o razpoložljivih ponudbah in prihrankih na konkurenčnem trgu, pa tudi, da jim je na voljo pomoč pri prehodu na tržno ponudbo;

(f) se zagotovi, da so, kadar država članica uvaja pametne merilne sisteme v skladu s členom 17, vsi upravičenci pri takih javnih posegih neposredno obveščeni o možnosti namestitve pametnih števcev, na voljo pa jim je tudi potrebna pomoč;

(g) ne vodijo v neposredno navzkrižno subvencioniranje med odjemalci, ki se jim energija dobavlja po prostih tržnih cenah, in tistimi, ki se jim dobavlja po reguliranih dobavnih cenah.

8. Države članice o ukrepih, sprejetih v skladu z odstavkoma 3 in 6, uradno obvestijo Komisijo najpozneje mesec dni po njihovem sprejetju, izvajati pa jih lahko začnejo takoj. Uradnemu obvestilu je priložena razlaga, zakaj zastavljenega cilja ni bilo mogoče zadovoljivo doseči z drugimi sredstvi, kako so izpolnjene zahteve iz odstavkov 4, 5 in 7 ter kakšni so učinki priglašenih ukrepov na konkurenco. V uradnem obvestilu se navede obseg upravičencev, zlasti odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina, in ranljivih gospodinjskih odjemalcev, ter morebitnih drugih upravičencev, trajanje ukrepov in število gospodinjskih odjemalcev, na katere vpliva ukrep, in pojasni, kako je bila določena regulirana cena.

9. Države članice Komisiji do 15. marca 2025 in nato vsaki dve leti v okviru celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega poročila o napredku predložijo poročila o izvajanju tega člena ter nujnosti in sorazmernosti javnih posegov ter oceno napredka pri doseganju učinkovite konkurence med dobavitelji in prehoda na tržne cene. Države članice, ki uporabljajo regulirane cene v skladu z odstavkom 6, poročajo o izpolnjevanju pogojev iz odstavka 7, vključno z izpolnjevanjem obveznosti dobaviteljev, ki morajo izvajati take posege, ter o vplivu reguliranih cen na finance teh dobaviteljev.

10. Komisija pregleda izvajanje tega člena z namenom, da bi dosegli maloprodajne cene zemeljskega plina na tržni osnovi, ter Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo o izvajanju tega člena. Poročilo po potrebi vključuje oceno učinka, ki ga imajo ti ukrepi na napredek pri doseganju cilja Unije za podnebno nevtralnost ter drugim energetskim in podnebnim ciljem. Združi se lahko s poročilom iz člena 5(10) Direktive (EU) 2019/944 o izvajanju navedenega člena. Poročilu se po potrebi priloži zakonodajni predlog ali pa se predloži naknadno. Tak zakonodajni predlog lahko vključuje končni datum za regulirane cene.

Člen 5

Dostop do cenovno dostopne energije med krizo zaradi cen zemeljskega plina

1. Svet lahko na predlog Komisije z izvedbenim sklepom razglasi krizo zaradi cen zemeljskega plina na regionalni ravni ali ravni Unije, če sta izpolnjena naslednja pogoja:

(a) obstoj zelo visokih povprečnih cen na veleprodajnih trgih zemeljskega plina, ki so vsaj dvainpolkrat višje od povprečne cene v predhodnih petih letih, in znašajo najmanj 180 EUR/MWh, kar naj bi se nadaljevalo še vsaj šest mesecev; pri izračunu povprečne cene v predhodnih petih letih se ne upoštevajo tista obdobja, v katerih je bila razglašena kriza zaradi cen zemeljskega plina na regionalni ravni ali ravni Unije;

(b) močna zvišanja maloprodajnih cen zemeljskega plina v razponu 70 %, kar naj bi se nadaljevalo še vsaj tri mesece.

2. V izvedbenem sklepu iz odstavka 1 se navede obdobje njegove veljavnosti, ki je lahko največ eno leto. To obdobje se lahko podaljša v skladu s postopkom iz odstavka 8 za zaporedna, največ enoletna obdobja.

3. Ob razglasitvi krize zaradi cen zemeljskega plina na regionalni ravni ali na ravni Unije iz odstavka 1 bi bilo treba zagotoviti enake konkurenčne in trgovinske pogoje v vseh državah članicah, ki jih izvedbeni sklep zadeva, da ne bi bilo neupravičenega izkrivljanja notranjega trga.

4. Kadar so izpolnjeni pogoji iz odstavka 1, Komisija predloži predlog za razglasitev krize zaradi cen zemeljskega plina na regionalni ravni ali ravni Unije skupaj s predlaganim obdobjem veljavnosti izvedbenega sklepa.

5. Svet lahko s kvalificirano večino spremeni predlog Komisije, predložen na podlagi odstavka 4 ali 8.

6. Kadar Svet sprejme izvedbeni sklep na podlagi odstavka 1 tega člena, lahko države članice za čas veljavnosti navedenega sklepa uporabijo začasne ciljno usmerjene javne posege pri določanju cen za dobavo zemeljskega plina malim in srednjim podjetjem (MSP), gospodinjskim odjemalcem in osnovnim socialnim službam, kakor so opredeljene v členu 2, točka 4, Uredbe (EU) 2017/1938. Taki javni posegi:

(a) so omejeni na največ 70 % porabe upravičenca v istem obdobju prejšnjega leta in ohranjajo spodbudo za zmanjšanje povpraševanja;

(b) so v skladu s pogoji iz člena 4(4) in 4(7);

(c) kadar je ustrezno, izpolnjujejo pogoje iz odstavka 7;

(d) so zasnovani tako, da je negativno drobljenje notranjega trga Unije minimalno.

7. Kadar Svet sprejme izvedbeni sklep na podlagi odstavka 1 tega člena, lahko države članice za čas veljavnosti navedenega sklepa z odstopanjem od člena 4(7), točka (c), pri uporabi ciljno usmerjenih javnih posegov pri določanju cen za dobavo zemeljskega plina na podlagi člena 4(6) ali odstavka 6 tega člena izjemoma in začasno določijo ceno za dobavo zemeljskega plina, ki je nižja od stroškov, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) cena, določena za gospodinjske odjemalce, velja za največ 80 % mediane porabe gospodinjstev in ohranja spodbudo za zmanjšanje povpraševanja;

(b) med dobavitelji ni diskriminacije;

(c) dobavitelji prejmejo nadomestilo za dobavo pod stroškovno ceno na pregleden in nediskriminirajoč način;

(d) vsi dobavitelji so na isti podlagi upravičeni do predložitve ponudb za ceno dobave zemeljskega plina, ki je pod stroškovno ceno;

(e) predlagani ukrepi ne izkrivljajo notranjega trga zemeljskega plina.

8. Komisija dovolj zgodaj pred iztekom obdobja veljavnosti, določenega na podlagi odstavka 2, oceni, ali so pogoji iz odstavka 1 še vedno izpolnjeni. Če meni, da so pogoji iz odstavka 1 še vedno izpolnjeni, Svetu predloži predlog za podaljšanje obdobja veljavnosti izvedbenega sklepa, sprejetega na podlagi odstavka 1. Kadar se Svet odloči za podaljšanje obdobja veljavnosti, se v takem podaljšanem obdobju uporabljata odstavka 6 in 7.

Komisija stalno ocenjuje in spremlja učinek vseh ukrepov, sprejetih v okviru tega člena, ter redno objavlja rezultate takih ocen.

Člen 6

Obveznosti javnih storitev

1. Države članice na podlagi svoje institucionalne organiziranosti in ob ustreznem upoštevanju načela subsidiarnosti zagotavljajo, da podjetja plinskega in vodikovega gospodarstva brez poseganja v odstavek 2 delujejo skladno z načeli te direktive z namenom oblikovanja konkurenčnih, zanesljivih in z okoljskega vidika trajnostnih trgov zemeljskega plina in vodika. Države članice teh podjetij ne diskriminirajo glede njihovih pravic ali obveznosti.

2. Ob doslednem upoštevanju ustreznih določb PDEU, zlasti člena 106 PDEU, lahko države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem plinskega in vodikovega gospodarstva obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na zanesljivost, vključno z zanesljivostjo oskrbe, na rednost in kakovost oskrbe ter na varovanje okolja, vključno z učinkovito rabo energije, energijo iz obnovljivih virov in varstvom podnebja, ter na ceno dobave zemeljskega plina. Take obveznosti so jasno določene, pregledne, nediskriminatorne in preverljive ter morajo podjetjem plinskega in vodikovega gospodarstva v Uniji zagotavljati enak dostop do nacionalnih odjemalcev. Obveznosti javnih storitev, ki zadevajo javne posege pri določanju cen za dobavo zemeljskega plina, so skladne z zahtevami iz členov 4 in 5 te direktive.

3. Obveznosti javnih storitev, povezane z zanesljivostjo oskrbe s plinom, zagotovijo skladnost podjetij plinskega gospodarstva s standardi oskrbe s plinom na podlagi člena 6 Uredbe (EU) 2017/1938 in z rezultati nacionalnih ocen tveganja, opravljenih na podlagi člena 7(3) navedene uredbe, kot je podrobno določeno v načrtih preventivnih ukrepov, pripravljenih na podlagi člena 9(1), točke (c), (d) in (k), navedene uredbe. Obveznosti javnih storitev, ki presegajo tisto, kar je potrebno za zagotovitev skladnosti s členom 6 Uredbe (EU) 2017/1938, so skladne z merili iz člena 8(1) navedene uredbe.

4. Kadar države članice za izpolnjevanje obveznosti iz tega člena podelijo finančna nadomestila ali druge oblike odškodnine, to storijo brez diskriminacije in pregledno.

5. Države članice po prenosu te direktive obvestijo Komisijo o vseh ukrepih, ki jih sprejmejo za izpolnitev obveznosti v zvezi javnimi storitvami, vključno z varstvom odjemalcev in okolja, in o njihovem možnem vplivu na nacionalno in mednarodno konkurenco, ne glede na to, ali je zaradi takih ukrepov potrebno odstopanje od te direktive ali ne. Komisijo nato vsaki dve leti obveščajo o vseh spremembah takih ukrepov, ne glede na to, ali je zaradi tega potrebno odstopanje od te direktive ali ne.

6. Države članice se ob nalaganju obveznosti javne službe na podlagi odstavka 2 že zgodaj posvetujejo z ustreznimi deležniki na odprt, vključujoč in pregleden način. Vsi uradni dokumenti v zvezi s posvetovanjem in dokumenti, uporabljeni za oblikovanje obveznosti javne službe, se objavijo, hkrati pa se zagotovi zaupnost poslovno občutljivih informacij in varstvo podatkov.

Člen 7

Spodbujanje regionalnega sodelovanja in povezovanja

1. Države članice in regulativni organi sodelujejo med seboj, da bi svoje nacionalne trge povezali na eni ali več regionalnih ravneh, kar bi vodilo k oblikovanju regionalnih trgov, kadar bi se države članice ali njihovi regulativni organi tako odločili, ter nadalje k oblikovanju popolnoma liberaliziranega notranjega trga. Države članice ali, kadar države članice tako določijo, regulativni organi zlasti spodbujajo in omogočajo lažje sodelovanje operaterjev prenosnih sistemov zemeljskega plina in operaterjev vodikovih prenosnih omrežij na regionalni ravni, tudi glede čezmejnih vprašanj in razgradnje sredstev, da bi zagotovili stroškovno učinkovito razogljičenje v skladu s ciljem Unije za podnebno nevtralnost in ustvarili konkurenčen notranji trg zemeljskega plina in vodika, spodbujajo usklajenost svojega pravnega, regulativnega in tehničnega okvira ter podpirajo povezovanje izoliranih sistemov, ki povzročajo otoke zemeljskega plina, ki še obstajajo v Uniji. Geografska območja, na katera se nanaša to regionalno sodelovanje, vključujejo geografska območja, opredeljena v skladu s členom 31(3) Uredbe (EU) 2024/1789. To sodelovanje lahko zajema tudi druga geografska območja. Kadar Komisija meni, da so pravila na ravni Unije pomembna za regionalno povezovanje trgov zemeljskega plina in vodika, zagotovi ustrezne nezavezujoče smernice ob upoštevanju posebnosti teh trgov in učinka na sosednje trge.

2. Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER) sodeluje z regulativnimi organi ter operaterji prenosnih sistemov in operaterji vodikovih prenosnih omrežij, da zagotovi skladnost regulativnih okvirov med regijami in znotraj njih ter tako ustvari konkurenčen notranji trg zemeljskega plina in vodika. Kadar meni, da so potrebna zavezujoča pravila o takem sodelovanju, poda ustrezna priporočila.

3. Kadar operaterji vertikalno integriranih prenosnih sistemov sodelujejo pri skupnem podjetju, ustanovljenem zaradi izvajanja sodelovanja, skupno podjetje oblikuje in izvaja program za doseganje skladnosti, ki določa ukrepe, ki bodo sprejeti za zagotovitev, da se prepreči diskriminatorno in protikonkurenčno ravnanje. Program za doseganje skladnosti določa posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev cilja preprečitve diskriminatornega in

protikonkurenčnega ravnanja. Odobri ga ACER. Upoštevanje zastavljenih ciljev programa neodvisno spremlja nadzornik za skladnost operaterjev vertikalno integriranih prenosnih sistemov.

Člen 8

Postopek za izdajo dovoljenj

1. Kadar se za izgradnjo ali delovanje obratov za zemeljski plin, obratov za proizvodnjo vodika in infrastrukture vodikovega sistema zahteva dovoljenje, kot je licenca, energetsko dovoljenje, koncesija, soglasje ali odobritev, države članice ali pristojni organ, ki ga te imenujejo, izdajo dovoljenje za izgradnjo ali delovanje takih obratov, infrastrukture, plinovodov ali z njimi povezane opreme na svojem ozemlju, skladno z odstavki 2 do 11. Države članice ali pristojni organ, ki ga te imenujejo, lahko na isti podlagi izdajo tudi dovoljenja za dobavo zemeljskega plina in vodika ter za veleprodajne odjemalce.

2. Države članice, ki imajo sistem dovoljenj, določijo objektivna in nediskriminatorna merila ter pregledne postopke, ki jih mora izpolnjevati podjetje, kadar zaprosi za dovoljenje za dobavo zemeljskega plina in vodika ali za izgradnjo ali delovanje obratov za zemeljski plin, obratov za proizvodnjo vodika ali infrastrukture vodikovega sistema. Merila in postopki za izdajo dovoljenj se objavijo. Države članice zagotovijo, da se pri postopkih izdajanja dovoljenj za take obrate, infrastrukturo, plinovode ali s tem povezano opremo upošteva pomen projekta za notranji trg zemeljskega plina in vodika, kadar je primerno. Zagotovijo tudi skladnost sistema dovoljenj za infrastrukturo vodikovega sistema z načrti za razvoj vodikovih prenosnih in distribucijskih omrežij, sprejetimi na podlagi členov 55 in 56.

3. Kar zadeva dobavitelje zemeljskega plina, lahko države članice kot merila za izdajo dovoljenja ocenijo finančno trdnost in tehnične zmogljivosti vložnikov. Taka merila so popolnoma pregledna in nediskriminatorna.

4. Države članice zagotovijo, da so vsi nacionalni predpisi v zvezi s postopki izdaje dovoljenj iz tega člena sorazmerni in potrebni ter prispevajo k izvajanju splošnih pravil za organizacijo trgov zemeljskega plina in vodika ter dostop do infrastrukture, k načelu „energetska učinkovitost na prvem mestu“, k doseganju podnebnih in energetskih ciljev Unije ter k izvajanju celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov držav članic ter njihovih dolgoročnih strategij, sprejetih na podlagi Uredbe (EU) 2018/1999.

5. Postopki za izdajo dovoljenj za dejavnosti iz odstavka 1, vključno z vsemi zadevnimi postopki pristojnih organov, trajajo največ dve leti. Kadar je ustrezno utemeljeno na podlagi izrednih okoliščin, se lahko to dveletno obdobje podaljša za obdobje do enega leta.

6. Države članice ocenijo, kateri nacionalni zakonodajni in nezakonodajni ukrepi so potrebni za racionalizacijo postopkov za izdajo dovoljenj, vključno s postopkovnimi koraki, povezanimi s presojo vplivov na okolje in javna posvetovanja, ne da bi jih ovirali. Komisiji poročajo o rezultatih take ocene v okviru svojih celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov iz člena 3 Uredbe (EU) 2018/1999 in v skladu s postopkom, določenim v členih 7 do 12 navedene uredbe, ter v okviru celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega poročila o napredku na podlagi člena 17 navedene uredbe.

7. Roki, določeni v odstavku 5 tega člena, se uporabljajo brez poseganja v obveznosti, ki izhajajo iz veljavnega okoljskega in energetskega prava Unije, vključno z Direktivo (EU) 2018/2001, v sodne pritožbe, pravna sredstva in druge postopke pred sodiščem ter v mehanizme za alternativno reševanje sporov, vključno s pritožbenimi postopki, zunajsodnimi pritožbami in pravnimi sredstvi, pri čemer se lahko podaljšajo za čas trajanja takih postopkov.

8. Države članice vzpostavijo ali imenujejo eno ali več kontaktnih točk. Te kontaktne točke na zahtevo vložnika slednjemu brezplačno pomagajo pri celotnem postopku za izdajo dovoljenj za dejavnosti iz odstavka 1, dokler pristojni organi na koncu postopka ne sprejmejo odločitve. Od vložnika se ne zahteva, da v celotnem postopku stopi v stik z več kot eno kontaktno točko.

9. Države članice zagotovijo, da dovoljenja, izdana na podlagi nacionalnega prava za izgradnjo in delovanje infrastrukture sistema zemeljskega plina, veljajo tudi za infrastrukturo vodikovega sistema. To ne posega v njihovo pravico, da ta dovoljenja prekličejo, če vodikova infrastruktura ni skladna s tehničnimi varnostnimi pravili za infrastrukturo vodikovega sistema, določenimi v zakonodaji Unije ali nacionalni zakonodaji.

10. Države članice zagotovijo, da obstoječe pravice do uporabe zemljišč za izgradnjo in delovanje plinovodov za zemeljski plin in drugih sredstev omrežja veljajo tudi za plinovode in druga sredstva omrežja za prenos vodika.

11. V primeru prenosa lastništva infrastrukture znotraj istega podjetja za izpolnitev zahtev iz člena 69 se na novega lastnika prenesejo tudi dovoljenja in pravice do uporabe zemljišč, ki se nanašajo na to infrastrukturo.

12. Države članice zagotovijo, da je vložnik obveščen o razlogih zavrnitve vloge za pridobitev dovoljenja ter da so ti razlogi objektivni in nediskriminatorni. Razlogi za tako zavrnitev se sporočijo Komisiji v vednost. Države članice uvedejo postopek, ki vložniku omogoča pritožbo zoper tako zavrnitev.

13. Za razvoj novo oskrbovanih območij in za učinkovito delovanje nasploh ter brez poseganja v člen 34 lahko države članice zavrnejo izdajo novega dovoljenja za izgradnjo in delovanje distribucijskih plinovodnih sistemov za zemeljski plin na določenem območju, potem ko so taki sistemi zgrajeni ali se izdajo dovoljenja za izgradnjo na tem območju in če obstoječa ali načrtovana zmogljivost ni dovolj izkoriščena.

14. Države članice zavrnejo izdajo dovoljenja za izgradnjo in delovanje infrastrukture za prenos ali distribucijo zemeljskega plina na območjih, kjer načrt za razvoj omrežja na podlagi člena 55 določa razgradnjo prenosnega sistema ali njegovih ustreznih delov ali je bil načrt razgradnje distribucijskega omrežja odobren na podlagi člena 57.

15. Kadar dovoljenje v smislu odstavka 1 tega člena spada na področje uporabe člena 15 in členov 15b do 17 Direktive (EU) 2018/2001, se uporabljajo zgolj navedene določbe.

Člen 9

Certificiranje plina iz obnovljivih virov in certificiranje nizkoogljičnih goriv

1. Plin iz obnovljivih virov se certificira v skladu s členi 29, 29a in 30 Direktive (EU) 2018/2001. Nizkoogljična goriva se certificirajo v skladu s tem členom.

2. Da se zagotovi, da prihranki emisij toplogrednih plinov zaradi uporabe nizkoogljičnih plinov znašajo vsaj 70 %, države članice od gospodarskih subjektov zahtevajo, da dokažejo spoštovanje navedene mejne vrednosti in zahtev, določenih v metodologiji iz odstavka 5 tega člena. Za te namene od gospodarskih subjektov zahtevajo uporabo sistema masne bilance v skladu s členom 30(1) in (2) Direktive (EU) 2018/2001.

3. Države članice zagotovijo, da gospodarski subjekti predložijo zanesljive informacije glede skladnosti z mejno vrednostjo prihrankov emisij toplogrednih plinov v višini 70 % iz odstavka 2 in z metodologijo za prihranke emisij toplogrednih plinov iz odstavka 5 ter da gospodarski subjekti zadevni državi članici na zahtevo dajo na voljo podatke, uporabljene za zagotovitev teh informacij. Od gospodarskih subjektov zahtevajo, da vzpostavijo ustrezen standard neodvisne revizije informacij, ki jih predložijo, in dokažejo, da so to storili. Z revizijo se preveri, ali so sistemi, ki jih uporabljajo gospodarski subjekti, natančni, zanesljivi in zaščiteni pred goljufijami.

4. Obveznosti iz odstavka 2 veljajo ne glede na to, ali so nizkoogljična goriva proizvedena v Uniji ali so uvožena. Informacije o geografskem izvoru in vrsti uporabljene surovine za nizkoogljična goriva ali nizkoogljični vodik po posameznih dobaviteljih goriva se odjemalcem zagotovijo na spletnih mestih operaterjev, dobaviteljev ali zadevnih pristojnih organov ter se letno posodabljajo.

5. Komisija do 5. avgusta 2025 sprejme delegirane akte v skladu s členom 90, da dopolni to direktivo z določitvijo metodologije za ocenjevanje prihrankov emisij toplogrednih plinov zaradi nizkoogljičnih goriv. Ta metodologija zagotavlja, da se prihranki emisij ne pripišejo ogljikovemu dioksidu iz fosilnih virov, katerega zajem je že prejel emisijski dobropis v okviru drugih pravnih določb, obenem pa zajema življenjski cikel emisij toplogrednih plinov in upošteva posredne emisije, ki so posledica preusmeritve neprožnih vnosov. Skladna je z metodologijo za ocenjevanje prihrankov emisij toplogrednih plinov zaradi obnovljivih tekočih in plinastih goriv nebiološkega izvora, namenjenih uporabi v prometu, in recikliranih ogljičnih goriv, vključno z obdelavo emisij zaradi uhajanja vodika, ter upošteva primarne emisije metana in dejanske stopnje zajemanja ogljika.

6. Komisija, kadar je primerno, Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo, v katerem oceni uhajanje vodika, vključno z okoljskimi in podnebnimi tveganji, tehničnimi posebnostmi in ustreznimi najvišjimi stopnjami uhajanja vodika. Na podlagi tega poročila po potrebi predloži zakonodajni predlog za uvedbo ukrepov, s katerimi se zmanjšajo morebitna tveganja uhajanja vodika, določijo najvišje stopnje uhajanja vodika in vzpostavijo mehanizmi za zagotavljanje skladnosti. Ustrezne najvišje stopnje uhajanja vodika se vključijo v metodologijo iz odstavka 5.

7. Komisija lahko sprejme sklepe, s katerimi potrdi, da prostovoljne nacionalne ali mednarodne sheme, ki določajo standarde za proizvodnjo nizkoogljičnih goriv ali nizkoogljičnega vodika, zagotavljajo točne podatke o prihrankih emisij toplogrednih plinov za namene tega člena in dokazujejo skladnost z metodologijo iz odstavka 5 tega člena. Take sklepe sprejme le, če zadevna shema izpolnjuje ustrezne standarde zanesljivosti, preglednosti in neodvisne revizije v skladu z zahtevami, določenimi v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2022/996 ([42]) za certificiranje goriv iz obnovljivih virov.

8. Kadar gospodarski subjekt predloži dokaz ali podatke, pridobljene v skladu s shemo, ki je bila potrjena na podlagi odstavka 7, država članica od njega ne zahteva, da predloži nadaljnja dokazila o skladnosti z merili, v skladu s katerimi je Komisija potrdila shemo.

9. Pristojni organi držav članic nadzorujejo delovanje organov za certificiranje, ki opravljajo neodvisne revizije v okviru prostovoljne sheme. Organi za certificiranje na zahtevo pristojnih organov predložijo vse ustrezne informacije, potrebne za nadzor revizije, vključno s točnim datumom, časom in krajem revizije. Kadar država članica odkrije primere neskladnosti, o tem brez odlašanja obvesti prostovoljno shemo.

10. Komisija na zahtevo države članice, ki lahko temelji na zahtevi gospodarskega subjekta, na podlagi vseh razpoložljivih dokazov preuči, ali so izpolnjena merila za prihranke emisij toplogrednih plinov iz tega člena, metodologija, razvita v skladu z odstavkom 5 tega člena, in mejne vrednosti prihrankov emisij toplogrednih plinov iz člena 2, točke 11, 12 in 13. V šestih mesecih po prejemu takega zahtevka odloči, ali zadevna država članica lahko:

(a) sprejme, da že predloženi dokazi dokazujejo skladnost z merili za prihranke emisij toplogrednih plinov za nizkoogljična goriva, ali

(b) z odstopanjem od odstavka 8 od dobaviteljev vira nizkoogljičnih goriv zahteva, da predložijo dodatne dokaze o skladnosti z merili za prihranke emisij toplogrednih plinov in mejno vrednostjo prihrankov emisij toplogrednih plinov v višini 70 %.

11. Države članice od zadevnih gospodarskih subjektov zahtevajo, da v podatkovno zbirko Unije, vzpostavljeno na podlagi člena 31a(1) Direktive (EU) 2018/2001, ali v nacionalne podatkovne zbirke, ki so povezane s to podatkovno zbirko Unije, v skladu s členom 31a(2) navedene direktive vnesejo informacije o opravljenih transakcijah in trajnostnih značilnostih plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnih goriv v skladu z zahtevami za goriva iz obnovljivih virov, določenimi v členu 31a navedene direktive. Kadar so bila za proizvodnjo pošiljke nizkoogljičnega plina izdana potrdila o izvoru, zanje veljajo enaka pravila, kot so določena v navedenem členu za potrdila o izvoru, izdana za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov.

12. Komisija z izvedbenimi akti sprejme sklepe o priznanju na podlagi odstavka 7 tega člena. Ti izvedbeni akti se sprejmejo v skladu s postopkom pregleda iz člena 91(3). Taki sklepi veljajo omejeno obdobje, ki ni daljše od petih let.

Člen 10

Tehnična pravila

1. Države članice ali, kadar države članice tako določijo, regulativni organi zagotovijo, da so določena tehnična varnostna merila ter da so izdelana in javnosti dostopna tehnična pravila, ki določajo minimalne tehnične projektne in obratovalne zahteve za priključitev na sistem za UZP, sisteme skladišč zemeljskega plina, druge prenosne in distribucijske sisteme, neposredne plinovode ter vodikov sistem. Ta tehnična pravila zagotavljajo interoperabilnost sistemov ter so

([42]) Izvedbena uredba Komisije (EU) 2022/996 z dne 14. junija 2022 o pravilih za preverjanje trajnostnih meril, meril za prihranek emisij toplogrednih plinov in meril za nizko tveganje za posredno spremembo rabe zemljišč (UL L 168, 27.6.2022, str. 1).

objektivna in nediskriminatorna. Kadar je primerno, lahko ACER poda ustrezna priporočila, da se doseže skladnost teh pravil. O teh pravilih se uradno obvesti Komisija v skladu s členom 5 Direktive (EU) 2015/1535 Evropskega parlamenta in Sveta ([43]).

2. Kadar je ustrezno, države članice ali, kadar slednje tako določijo, regulativni organi, zahtevajo, da operaterji prenosnih sistemov, operaterji distribucijskih sistemov in operaterji vodikovih omrežij na njihovem ozemlju objavijo tehnična pravila v skladu s tem členom, zlasti pravila glede priključitve na omrežje, ki vključujejo zahteve za kakovost in tlak plina ter dodajanje vonja plinu. Države članice prav tako zahtevajo, da operaterji prenosnih sistemov in operaterji distribucijskih sistemov objavijo priključnine za priključitev plina iz obnovljivih virov na podlagi objektivnih, preglednih in nediskriminatornih meril.

POGLAVJE III

KREPITEV VLOGE ODJEMALCEV, NJIHOVO VARSTVO IN MALOPRODAJNI TRGI

Člen 11

Osnovne pogodbene pravice

1. Države članice zagotovijo, da imajo vsi končni odjemalci pravico, da jim dobavitelj na osnovi sporazuma s slednjim dobavi zemeljski plin in vodik ne glede na to, v kateri državi članici je dobavitelj registriran, pod pogojem, da slednji upošteva veljavna trgovinska pravila in merila ter pravila in merila za izravnavo in za zanesljivost dobave v skladu s členom 8(2). V zvezi s tem sprejmejo vse potrebne ukrepe, da zagotovijo, da upravni postopki niso diskriminatorni do dobaviteljev, ki so že registrirani v drugi državi članici.

2. Države članice brez poseganja v pravila Unije o varstvu odjemalcev, zlasti v Direktivo 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([44]) in Direktivo Sveta 93/13/EGS ([45]), zagotovijo, da imajo končni odjemalci zagotovljene pravice iz odstavkov 3 do 11 tega člena.

3. Končni odjemalci imajo pravico do pogodbe s svojim dobaviteljem, v katerem so navedeni:

(a) ime in kontaktni podatki dobavitelja, vključno z naslovom, elektronskim naslovom in telefonsko številko za pomoč porabnikom;

(b) opravljene storitve (vključno z imenom proizvoda in nazivom tarife), glavne značilnosti opravljenih storitev, ponujene ravni kakovosti storitev in rok za prvo priključitev;

(c) vrste ponujenih vzdrževalnih storitev;

(d) načini, na katere je mogoče pridobiti najnovejše podatke o vseh veljavnih tarifah, stroških vzdrževanja in paketnih proizvodih ali storitvah;

(e) trajanje pogodbe, pogoji za podaljšanje in odstop od pogodbe ter storitev, vključno s proizvodi ali storitvami, ki so v paketu s temi storitvami, in ali je dovoljena brezplačna odpoved pogodbe;

(f) dogovori o nadomestilu in povračilu, ki velja, če ni dosežena raven kakovosti storitev iz pogodbe, vključno z nenatančnim ali zapoznelim obračunavanjem;

(g) kadar se okoljska učinkovitost, vključno po potrebi z emisijami ogljikovega dioksida, spodbuja kot bistvena lastnost, jasne, objektivne, javno dostopne in preverljive zaveze dobavitelja, ter v primeru dobave plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, certifikacija dobavljenega plina iz obnovljivih virov in certifikacija nizkoogljičnega plina v skladu s členom 9;

([43]) Direktiva (EU) 2015/1535 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. septembra 2015 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih predpisov in pravil za storitve informacijske družbe (UL L 241, 17.9.2015, str. 1).

([44]) Direktiva 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 304, 22.11.2011, str. 64).

([45]) Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL L 95, 21.4.1993, str. 29).

(h) način za sprožitev postopkov za zunajsodno reševanje sporov v skladu s členom 25;

(i) informacije o pravicah odjemalcev, vključno z jasnimi in razumljivimi informacijami o obravnavanju pritožb in tem, kako in kam se lahko pošlje pritožba, ter vsemi informacijami iz tega odstavka, ki se nedvoumno sporočajo na računu in prek spletnih strani podjetij plinskega ali vodikovega gospodarstva;

(j) kadar je ustrezno, informacije o ponudniku in ceni proizvodov ali storitev, ki so povezani ali združeni z dobavo zemeljskega plina ali vodika.

Pogodbeni pogoji morajo biti pravični in znani vnaprej. Te informacije se v vsakem primeru zagotovijo v porabniku prijaznem, jasnem in nedvoumnem jeziku še pred sklenitvijo ali potrditvijo pogodbe. Tudi kadar se pogodbe sklepajo prek posrednikov, se informacije iz tega odstavka posredujejo pred sklenitvijo pogodbe. Informacije o ponudniku proizvodov ali storitev in ceni teh proizvodov ali storitev, ki so povezani ali združeni z dobavo plina, se zagotovijo pred sklenitvijo pogodbe.

Končni odjemalci prejmejo en sam povzetek glavnih pogodbenih pogojev v razvidni obliki ter v jedrnatem in preprostem jeziku. Države članice od dobavitelja zahtevajo, da uporablja splošno terminologijo. Komisija v zvezi s tem zagotovi nezavezujoče smernice.

4. Končni odjemalci pravočasno prejmejo ustrezno obvestilo o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev in so hkrati s prejemom tega obvestila obveščeni o pravici do odpovedi pogodbe. Dobavitelji svoje končne odjemalce neposredno ter na pregleden in razumljiv način obvestijo o vsakršni prilagoditvi dobavne cene, razlogih in pogojih za prilagoditev ter njenem obsegu, in sicer v vsakem primeru najpozneje dva tedna, gospodinjske odjemalce pa najpozneje en mesec pred začetkom učinkovanja prilagoditve. Države članice končnim odjemalcem zagotovijo možnost odpovedi pogodb, če ti ne sprejmejo novih pogodbenih pogojev ali prilagoditev dobavne cene, o katerih jih obvesti njihov dobavitelj.

5. Dobavitelji končnim odjemalcem zagotovijo pregledne informacije o veljavnih cenah, tarifah in splošnih pogojih v zvezi z dostopom do storitev in njihovo uporabo za zemeljski plin in vodik, zlasti o tem, ali je cena fiksna ali variabilna, ter, kadar je ustrezno, o akcijah in popustih. Ključne pogodbene informacije poudarijo.

6. Dobavitelji končnim odjemalcem ponudijo možnost široke izbire načinov plačevanja. Taki načini plačevanja ne diskriminirajo odjemalcev. Ranljivim odjemalcem iz člena 26 te direktive in odjemalcem, ki jih je prizadela energetska revščina, se lahko odobri ugodnejša obravnava. Vse razlike v stroških, povezanih z načini plačevanja ali predplačilnimi sistemi, morajo biti objektivne, nediskriminatorne in sorazmerne ter v skladu s členom 62 Direktive (EU) 2015/2366 Evropskega parlamenta in Sveta ne smejo preseči neposrednih stroškov, ki jih ima prejemnik plačila zaradi uporabe določenega načina plačevanja ali predplačilnega sistema ([46]).

7. Gospodinjski odjemalci, ki imajo dostop do predplačilnih sistemov, niso postavljeni v slabši položaj zaradi predplačilnih sistemov.

8. Dobavitelji končnim odjemalcem ponudijo poštene in pregledne splošne pogoje, ki so določeni v jasnem in nedvoumnem jeziku ter ne vsebujejo nepogodbenih ovir za uresničevanje pravic odjemalcev, kot je preobsežna pogodbena dokumentacija. Odjemalci so zavarovani pred nepoštenimi ali zavajajočimi načini prodaje.

9. Končni odjemalci imajo pravico, da njihovi dobavitelji zanje opravljajo kakovostne storitve in ustrezno obravnavajo pritožbe. Dobavitelji pritožbe obravnavajo enostavno, pravično in pravočasno.

10. Dobavitelji gospodinjskim odjemalcem zemeljskega plina zagotovijo ustrezne informacije o alternativnih ukrepih, da se dovolj zgodaj pred vsakim načrtovanim odklopom le-ta prepreči. Ti alternativni ukrepi lahko vključujejo informacije o virih podpore, s pomočjo katerih bi preprečili odklop, predplačilne sisteme, energetske preglede, storitve energetskega svetovanja, alternativne načrte plačil, nasvete za upravljanje dolgov ali moratorije na odklop ter odjemalcem, ki bodo odklopljeni od omrežja, ne bi smeli povzročati dodatnih stroškov.

11. Dobavitelji končnim odjemalcem zagotovijo zaključni račun po vsaki zamenjavi dobavitelja najpozneje šest tednov po taki zamenjavi.

([46]) Direktiva (EU) 2015/2366 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o plačilnih storitvah na notranjem trgu, spremembah direktiv 2002/65/ES, 2009/110/ES ter 2013/36/EU in Uredbe (EU) št. 1093/2010 ter razveljavitvi Direktive 2007/64/ES (UL L 337, 23.12.2015, str. 35).

Člen 12

Pravica do zamenjave in pravila o pristojbinah povezanih z zamenjavo

1. Odjemalci imajo pravico do zamenjave dobaviteljev zemeljskega plina in vodika ali do zamenjave udeležencev na trgu zemeljskega plina in vodika. Države članice zagotovijo, da lahko odjemalec, ki želi zamenjati dobavitelja ali udeleženca na trgu ob spoštovanju pogodbenih pogojev, to stori v najkrajšem možnem času, v vsakem primeru pa v največ treh tednih od datuma svojega zahtevka. Od najkasneje 1. januarja 2026 tehnični postopek za zamenjavo dobavitelja ali udeleženca na trgu ne sme trajati dlje kot 24 ur in mora biti izvedljiv na kateri koli delovni dan.

2. Države članice zagotovijo, da se odjemalcem pravica do zamenjave dobavitelja ali udeleženca na trgu zagotovi nediskriminatorno, kar zadeva stroške, vloženi trud in čas.

3. Države članice zagotovijo, da se vsaj gospodinjskim odjemalcem, mikropodjetjem in malim podjetjem ne zaračunajo nobene pristojbine povezane z zamenjavo za zemeljski plin in vodik, tudi kadar je dobava plina povezana ali združena z drugimi storitvami, opremo ali proizvodi. Vendar lahko dobaviteljem ali udeležencem na trgu dovolijo, da svojim odjemalcem zaračunajo pristojbino za prekinitev pogodbe, kadar ti po lastni volji prekinejo pogodbo o dobavi s fiksno ceno, sklenjeno za določeno obdobje, pred njenim potekom, pod pogojem, da:

(a) so take pristojbine del pogodbe, ki jo je odjemalec sklenil po lastni volji, in

(b) je odjemalec o takih pristojbinah nedvoumno obveščen pred sklenitvijo pogodbe.

Take pristojbine so sorazmerne in ne presegajo neposredne gospodarske škode, ki jo zaradi odjemalčeve odpovedi pogodbe utrpi dobavitelj ali udeleženec na trgu. V primeru združenih ponudb lahko odjemalci prekinejo posamezne storitve iz pogodbe. Dokazno breme neposredne gospodarske škode nosi dobavitelj ali udeleženec na trgu. Dopustnost pristojbine za prekinitev pogodbe nadzoruje regulativni organ ali drug pristojni nacionalni organ.

4. Gospodinjski odjemalci zemeljskega plina in vodika so upravičeni do udeležbe v sistemih kolektivne zamenjave. Države članice odpravijo vse regulativne ali upravne ovire za kolektivno zamenjavo ter zagotovijo okvir, ki bo omogočil varstvo odjemalcev pred zlorabami.

5. Države članice zagotovijo, da se informacije o zamenjavi dobavitelja končnim odjemalcem zagotovijo v uporabniku prijazni obliki, tudi prek enotnih kontaktnih točk iz člena 24.

6. Države članice zagotovijo, da imajo odjemalci pravico, da svoje pogodbe o dobavi plina prekinejo v zelo kratkem času.

Člen 13

Pravice in varstvo odjemalcev v zvezi s postopnim opuščanjem zemeljskega plina

Kadar je dovoljen odklop uporabnikov omrežja na podlagi člena 38(6), države članice zagotovijo, da:

(a) so bila opravljena posvetovanja z zadevnimi uporabniki omrežja in drugimi ustreznimi deležniki, zlasti združenji odjemalcev;

(b) so uporabniki omrežja, končni odjemalci in ustrezni deležniki dovolj zgodaj obveščeni o načrtovanem datumu odklopa, postopku odklopa, načrtovanih korakih in ustreznem časovnem razporedu;

(c) končni odjemalci prejmejo informacije o možnostih trajnostnega ogrevanja, in imajo dostop do njih, ter informacije o finančni podpori prek ustreznih organov, ki jih opredelijo nacionalni organi, vključno s točkami „vse na enem mestu“, vzpostavljenimi na podlagi členov 21 in 22 Direktive (EU) 2023/1791 ter člena 18 Direktive (EU) 2024/1275 Evropskega parlamenta in Sveta ([47]), in kontaktnimi točkami, vzpostavljenimi ali imenovanimi na podlagi člena 16(3) Direktive (EU) 2018/2001;

(d) se pri načrtovanju in izvajanju postopnega opuščanja zemeljskega plina ustrezno upoštevajo posebne potrebe ranljivih odjemalcev iz člena 26 in odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina, ter se po potrebi sprejmejo ustrezni ukrepi za odpravo škodljivih učinkov postopnega opuščanja zemeljskega plina, pri čemer upoštevajo smernice iz člena 27, ukrepi pa lahko vključujejo koriščenje javnega financiranja in instrumentov financiranja, vzpostavljenih na ravni Unije;

(e) je kakršen koli finančni prenos med reguliranimi storitvami skladen s pravili iz člena 5 Uredbe (EU) 2024/1789 ter ni diskriminacije med različnimi kategorijami odjemalcev in med nosilci energije.

Člen 14

Orodja za primerjavo za zemeljski plin

1. Države članice zagotovijo, da imajo vsaj gospodinjski odjemalci zemeljskega plina ter mikropodjetja in mala podjetja s pričakovano letno porabo pod 100 000 kWh brezplačen dostop do vsaj enega orodja za primerjavo ponudb dobaviteljev, vključno z združenimi ponudbami. Odjemalci so obveščeni o tem, da so taka orodja na razpolago, v sklopu računov, skupaj z njimi ali na drug način. Taka orodja izpolnjujejo vsaj naslednje zahteve:

(a) so neodvisna od udeležencev na trgu in zagotavljajo, da so podjetja plinskega gospodarstva pri rezultatih iskanja deležna enake obravnave;

(b) nedvoumno razkrijejo svoje lastnike in fizično ali pravno osebo, ki z njimi upravlja in jih nadzira, ter informacije o njihovem financiranju;

(c) določajo jasna in objektivna merila, na katerih bo temeljila primerjava, vključno s storitvami, in jih razkrijejo;

(d) uporabljajo preprost in nedvoumen jezik;

(e) zagotavljajo točne in najnovejše informacije ter navajajo čas zadnje posodobitve informacij;

(f) so dostopna za invalide, tako da so dojemljiva, opravljiva, razumljiva in robustna;

(g) zagotavljajo učinkovit postopek za opozarjanje na nepravilne informacije o objavljenih ponudbah;

(h) izvajajo primerjave, pri čemer zahtevane osebne podatke omejujejo na tiste, ki so za primerjave nujno potrebni;

(i) nedvoumno navajajo, ali je cena fiksna ali variabilna, in trajanje pogodbe.

Države članice zagotovijo, da vsaj eno orodje pokriva celotni trg zemeljskega plina. Kadar trg pokriva več orodij, ta orodja zajemajo karseda popoln nabor ponudb zemeljskega plina, ki pokrivajo znaten del trga, kadar pa ta orodja ne pokrivajo trga v celoti, pred prikazom rezultatov vključujejo tudi jasno navedbo o tem.

Dobavitelji in ustrezni posredniki posredujejo svoje ustrezne ponudbe vsaj enemu orodju za primerjavo cen, ki zajema celoten trg.

Dobavitelji zagotovijo, da so informacije, posredovane upravljavcu orodja za primerjavo, točne in posodobljene.

([47]) Direktiva (EU) 2024/1275 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o energetski učinkovitosti stavb (UL L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

2. Orodja lahko upravlja kateri koli subjekt, tudi zasebne družbe in javni organi ali telesa.

3. Države članice lahko zahtevajo, da orodja za primerjavo iz odstavka 1 vključujejo primerjalna merila, povezana z vrsto storitev, ki jih nudijo dobavitelji, vključno s ceno na enoto, vsemi pristojbinami in informacijami o popustih ter, kadar je primerno, okoljsko učinkovitostjo.

Države članice se pri določanju teh meril posvetujejo z ustreznimi deležniki.

4. Države članice imenujejo pristojni organ, odgovoren za izdajo znakov zaupanja za orodja za primerjavo, ki izpolnjujejo zahteve iz odstavka 1, in za zagotavljanje, da orodja za primerjavo s takim znakom zaupanja še naprej izpolnjujejo navedene zahteve. Ta pristojni organ je neodvisen od vseh udeležencev na trgu in upravljavcev orodij za primerjavo.

5. Vsako orodje za primerjavo ponudb udeležencev na trgu je upravičeno do vloge za znak zaupanja iz odstavka 4 na prostovoljni in nediskriminatorni osnovi.

6. Z odstopanjem od odstavkov 4 in 5 se lahko države članice odločijo, da ne bodo izdajale znakov zaupanja za orodja za primerjavo, če orodje za primerjavo, ki izpolnjuje zahteve iz odstavka 1, zagotovi javni organ ali telo.

Člen 15

Aktivni odjemalci na trgu zemeljskega plina

1. Države članice zagotovijo, da imajo končni odjemalci, zlasti iz kmetijskega ali javnih sektorjev, pravico delovati kot aktivni odjemalci, pri tem pa ohraniti svoje pravice končnih odjemalcev, določene v tej direktivi, ne da bi za njih veljale nesorazmerne ali diskriminatorne tehnične zahteve, administrativne zahteve, postopki in plačila ter omrežnine, ki ne odražajo stroškov.

2. Države članice za aktivne odjemalce zagotovijo, da:

(a) imajo pravico do neposrednega delovanja;

(b) imajo pravico, da z uporabo sistema zemeljskega plina prodajajo obnovljivi zemeljski plin, ki ga sami proizvedejo;

(c) imajo pravico do sodelovanja v programih energetske učinkovitosti in preusmeritve odjema;

(d) lahko upravljanje objektov, ki jih potrebujejo za svoje dejavnosti, vključno z namestitvijo, delovanjem, obdelavo podatkov in vzdrževanjem, prenesejo na tretjo osebo, ki pa se ne šteje kot aktivni odjemalec;

(e) so jim zagotovljene pregledne in nediskriminatorne omrežnine, ki odražajo stroške, da se tako zagotovi njihov zadosten in uravnotežen prispevek k delitvi skupnih stroškov sistema;

(f) so finančno odgovorni za neravnovesja, ki jih povzročijo v sistemu zemeljskega plina, ali morajo prenesti bilančno odgovornost v skladu s členom 3, točka (e), Uredbe (EU) 2024/1789.

3. Države članice imajo lahko v svojem nacionalnem pravu različne določbe, ki se uporabljajo za posamezne aktivne odjemalce in aktivne odjemalce, ki delujejo skupaj, pod pogojem, da se vse pravice in obveznosti na podlagi tega člena uporabljajo za vse aktivne odjemalce. Vsako drugačno obravnavanje aktivnih odjemalcev, ki delujejo skupaj, mora biti sorazmerno in ustrezno utemeljeno.

4. Države članice zagotovijo, da za aktivne odjemalce, ki imajo v lasti obrate za shranjevanje plina iz obnovljivih virov, velja, da:

(a) imajo pravico do priključitve na omrežje v razumnem roku po vložitvi zahteve, če so izpolnjeni vsi potrebni pogoji, kot je bilančna odgovornost;

(b) niso predmet dvojnega zaračunavanja, vključno z omrežnino, za skladiščen plin iz obnovljivih virov, ki ostane v njihovih prostorih;

(c) zanje ne veljajo nesorazmerne zahteve glede licenc ali pristojbin;

(d) lahko zagotavljajo več storitev hkrati, če je to tehnično izvedljivo.

Člen 16

Računi in informacije o obračunu

1. Države članice zagotovijo, da so računi in informacije o obračunu pravilni, razumljivi, jasni, jedrnati, uporabniku prijazni in predstavljeni na način, ki olajšuje primerjavo s strani končnih odjemalcev ter da izpolnjujejo minimalne zahteve iz Priloge I. Končni odjemalci na zahtevo prejmejo jasno in razumljivo pojasnilo o tem, kako je bil pripravljen njihov račun, zlasti če računi ne temeljijo na dejanski porabi.

2. Države članice zagotovijo, da končni odjemalci vse račune in informacije o obračunu prejmejo brezplačno.

3. Države članice zagotovijo, da se končnim odjemalcem ponudi možnost elektronskega prejemanja računov in informacij o obračunu ter možnost sklenitve prožnih ureditev za dejansko plačilo računov.

4. Kadar pogodba vsebuje prihodnje spremembe proizvoda ali cene ali popusta, mora biti to navedeno na računu skupaj z datumom izvršitve spremembe.

5. Ko države članice razmišljajo o spremembi zahtev glede vsebine računov, se o tem posvetujejo z združenji odjemalcev.

Člen 17

Pametni merilni sistemi v sistemu zemeljskega plina

1. Za dopolnitev ukrepov energetske učinkovitosti, sprejetih na podlagi direktiv (EU) 2023/1791 in (EU) 2024/1275, in dodatno krepitev vloge končnih odjemalcev države članice ali, kadar države članice tako določijo, regulativni organi podjetjem plinskega gospodarstva močno priporočajo, naj optimizirajo porabo zemeljskega plina, med drugim z nudenjem storitev upravljanja energije in uvajanjem pametnih merilnih sistemov v skladu z odstavkom 2 tega člena, ki so interoperabilni, zlasti s sistemi odjemalcev za upravljanje z energijo, in pametnimi omrežji v skladu z veljavnimi pravili Unije o varstvu podatkov.

2. Države članice nadaljujejo z uvajanjem pametnih merilnih sistemov na svojih ozemljih šele po analizi stroškov in koristi, ki jo izvedejo v skladu z načeli iz Priloge II in v kateri so opredeljene neto koristi za odjemalce, ki izhajajo iz uporabe pametnih števcev in prijave na ponudbe, ki temeljijo na pametnih števcih. V okviru svoje analize stroškov in koristi lahko ločeno ocenijo in ovrednotijo učinek uvedbe pametnih merilnih sistemov za različne kategorije odjemalcev in skupin odjemalcev, kot so gospodinjski odjemalci, mikropodjetja, MSP ter industrija.

3. Države članice, ki nadaljujejo z uvajanjem pametnih merilnih sistemov, sprejmejo in objavijo minimalne funkcionalne in tehnične zahteve za pametne merilne sisteme, ki bodo uvedeni na njihovem ozemlju v skladu s členom 19 in Prilogo II. Zagotovijo interoperabilnost teh pametnih merilnih sistemov ter njihovo zmožnost zagotavljanja podatkov za sisteme odjemalcev za upravljanje z energijo. Glede tega upoštevajo uporabo ustreznih razpoložljivih standardov, vključno s tistimi, ki omogočajo interoperabilnost, najboljšo prakso ter pomen razvoja pametnih omrežij in razvoja notranjega trga zemeljskega plina.

4. Države članice, ki nadaljujejo z uvajanjem pametnih merilnih sistemov, po posvetovanju z združenji odjemalcev in drugimi ustreznimi organizacijami poskrbijo za zagotovitev jasnih in razumljivih informacij in nasvetov odjemalcem o koristih pametnih števcev. Za te informacije velja, da vsaj:

(a) vključujejo nasvete o tem, kako lahko skupine odjemalcev svoje pametne merilne sisteme uporabljajo za izboljšanje energetske učinkovitosti;

(b) obravnavajo posebne potrebe odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina, ali ranljivih odjemalcev iz člena 26 te direktive, kot so osebe z okvaro vida ali sluha in osebe z nizko stopnjo pismenosti, tudi s strategijami sodelovanja, kakor so opredeljene v členu 2, točka 55, Direktive (EU) 2023/1791.

5. Države članice, ki nadaljujejo z uvajanjem pametnih merilnih sistemov, zagotovijo, da končni odjemalci prispevajo k stroškom, povezanim z uvajanjem, na pregleden in nediskriminatoren način, pri čemer upoštevajo dolgoročne koristi vzdolž celotne vrednostne verige, vključno s koristmi za delovanje omrežja, kadar izračunavajo omrežnine, ki veljajo za odjemalce, ali pristojbine, ki jih ti plačujejo. Države članice ali, kadar države članice tako določijo, imenovani pristojni organi to uvajanje na svojem ozemlju redno spremljajo, da lahko sledijo zagotavljanju koristi za odjemalce.

6. Kadar je uvajanje pametnih merilnih sistemov v postopku analize stroškov in koristi iz odstavka 2 ocenjeno negativno, države članice zagotovijo, da se analiza pregleduje v odziv na večje spremembe osnovnih predpostavk ter v odziv na tehnološki in tržni razvoj. Ko je na voljo rezultat posodobljene analize stroškov in koristi, o njem uradno obvestijo Komisijo.

7. Določbe o pametnih merilnih sistemih iz te direktive se uporabljajo za bodoče naprave in naprave, ki nadomeščajo starejše pametne števce. Pametni merilni sistemi, ki so že nameščeni ali na katerih so se dela začela pred 4. avgustom 2024, se lahko še naprej uporabljajo do konca življenjske dobe. Pametni merilni sistemi, ki ne izpolnjujejo zahtev iz člena 19 in Priloge II, pa se po 5. avgustu 2036 ne uporabljajo več.

8. Za namene odstavka 7 „začetek del“ pomeni začetek gradbenih del v okviru naložbe ali prvo trdno zavezo za naročilo opreme ali drugo zavezo, po kateri naložbe ni mogoče več preklicati, kar koli nastopi prej. Nakup zemljišč in pripravljalna dela, kot je pridobivanje dovoljenj in opravljanje predhodnih študij izvedljivosti, se ne štejejo za „začetek del“. Pri prevzemih „začetek del“ pomeni trenutek pridobitve sredstev, neposredno povezanih s prevzetim podjetjem.

Člen 18

Pametni merilni sistemi v vodikovem sistemu

1. Države članice zagotovijo uvedbo pametnih merilnih sistemov, ki lahko natančno merijo porabo in zagotavljajo informacije o dejanskem času porabe ter so sposobni prenašati in prejemati podatke za namene obveščanja, spremljanja in nadzora z uporabo elektronske komunikacije.

2. Za tako obveznost uvedbe se ne glede na odstavek 1 tega člena vsaj za gospodinjske odjemalce zahteva analiza stroškov in koristi, ki se izvede v skladu z načeli iz Priloge II.

3. Države članice zagotovijo varnost pametnih merilnih sistemov in s tem povezanega sporočanja podatkov ter zasebnost končnih odjemalcev v skladu z zadevnim pravom Unije na področju varstva podatkov in zasebnosti ter interoperabilnost teh sistemov ob upoštevanju ustreznih standardov.

4. Komisija z izvedbenimi akti sprejme zahteve glede interoperabilnosti za pametno merjenje in postopke za zagotovitev, da imajo upravičene strani dostop do podatkov pametnih merilnih sistemov. Ti izvedbeni akti se sprejmejo v skladu s svetovalnim postopkom iz člena 91(2).

5. Države članice, ki nadaljujejo z uvajanjem pametnih merilnih sistemov, zagotovijo, da končni odjemalci prispevajo k stroškom, povezanim z uvajanjem, na pregleden in nediskriminatoren način, pri čemer upoštevajo dolgoročne koristi vzdolž celotne vrednostne verige, tudi za delovanje omrežja, kadar izračunavajo omrežnine, ki veljajo za odjemalce, ali pristojbine, ki jih ti plačujejo. To uvajanje na svojem ozemlju redno spremljajo, da lahko sledijo zagotavljanju koristi za odjemalce.

6. Kadar je uvajanje pametnih merilnih sistemov v postopku analize stroškov in koristi iz odstavka 2 ocenjeno negativno, države članice zagotovijo, da se ta analiza redno pregleduje v odziv na večje spremembe osnovnih predpostavk ter v odziv na tehnološki in tržni razvoj. Ko je na voljo rezultat posodobljene analize stroškov in koristi, o njem uradno obvestijo Komisijo.

Člen 19

Funkcije pametnih merilnih sistemov v sistemu zemeljskega plina

Kadar je uvajanje pametnih merilnih sistemov v postopku analize stroškov in koristi iz člena 17(2) ocenjeno pozitivno ali kadar se pametni merilni sistemi uvajajo sistematično po 4. avgustu 2024, države članice te sisteme uvedejo v skladu z evropskimi standardi, Prilogo II in naslednjimi zahtevami:

(a) pametni merilni sistemi natančno merijo dejansko porabo zemeljskega plina in so sposobni končnim odjemalcem zagotavljati informacije o dejanskem času uporabe, vključno s potrjenimi podatki o pretekli porabi, ki so za končne odjemalce na zahtevo in brez dodatnih stroškov enostavno in varno dostopni in grafično prikazani, ter nepotrjenimi najnovejšimi podatki o porabi, ki so za končne odjemalce brez dodatnih stroškov enostavno in varno dostopni prek standardiziranega vmesnika ali dostopa na daljavo, z namenom omogočanja avtomatiziranih programov energetske učinkovitosti in drugih storitev;

(b) varnost pametnih merilnih sistemov in sporočanja podatkov je skladna z zadevnimi pravili Unije na področju varnosti ob upoštevanju najboljših razpoložljivih tehnik za zagotavljanje najvišje ravni kibernetske varnosti, pri čemer se upoštevajo stroški in načelo sorazmernosti;

(c) zasebnost končnih odjemalcev in varstvo njihovih podatkov sta skladna z zadevnimi pravili Unije na področju varstva podatkov in zasebnosti;

(d) kadar tako zahtevajo končni odjemalci, se podatki o njihovi porabi zemeljskega plina dajo na razpolago njim samim v skladu z izvedbenimi akti, sprejetimi na podlagi člena 23, prek standardiziranega komunikacijskega vmesnika ali dostopa na daljavo, ali tretji osebi, ki deluje v njihovem imenu, in sicer v lahko razumljivi obliki, kar jim omogoča primerjavo ponudb na enaki osnovi;

(e) končni odjemalci pred namestitvijo pametnih števcev ali ob njej prejmejo ustrezne nasvete in informacije, zlasti o vseh svojih možnostih v zvezi z upravljanjem odčitavanja števcev in spremljanjem porabe energije ter o zbiranju in obdelavi osebnih podatkov v skladu z veljavnimi pravili Unije na področju varstva podatkov;

(f) pametni merilni sistemi končnim odjemalcem omogočajo merjenje in poravnavo v časovnih intervalih, ki ustrezajo najkrajšemu obračunskemu intervalu na nacionalnem trgu.

Za namene točke (d) je končnemu odjemalcu omogočeno, da pridobi svoje podatke s števcev ali jih posreduje drugi osebi brez dodatnih stroškov in v skladu s svojo pravico do prenosljivosti podatkov na podlagi pravil Unije o varstvu podatkov.

Člen 20

Pravica do pametnega števca za zemeljski plin

1. Kadar je uvedba pametnih merilnih sistemov v postopku analize stroškov in koristi iz člena 17(2) ocenjena negativno in se pametni merilni sistemi ne uvajajo sistematično, države članice zagotovijo, da imajo odjemalci, ki plačajo s tem povezane stroške, na zahtevo pravico, da se jim pod pravičnimi, razumnimi in stroškovno učinkovitimi pogoji namesti oziroma, kadar je primerno, posodobi pametni števec, ki:

(a) je, kadar je to tehnično izvedljivo, opremljen s funkcijami iz člena 19 ali z minimalnim naborom funkcij, ki ga določijo in objavijo države članice na nacionalni ravni v skladu s Prilogo II;

(b) je interoperabilen in opremljen za zagotavljanje želene povezljivosti števčne infrastrukture s sistemi odjemalcev za upravljanje z energijo.

2. Kadar odjemalec zahteva namestitev pametnega števca na podlagi odstavka 1, države članice ali, kadar države članice tako določijo, imenovani pristojni organi:

(a) zagotovijo, da so v ponudbi odjemalcu, ki zahteva namestitev pametnega števca, izrecno navedeni in jasno opisani:

(i) funkcije in interoperabilnost, ki jih pametni števec lahko podpira, storitve, ki so možne, in realne koristi pametnega števca v danem trenutku;

(ii) vsi stroški, povezani s pametnim števcem, ki jih mora nositi odjemalec;

(b) zagotovijo, da se pametni števec namesti v razumnem času, v vsakem primeru pa najpozneje štiri mesece od odjemalčeve zahteve;

(c) redno, v vsakem primeru pa vsaj vsaki dve leti pregledajo in objavijo stroške, povezane s pametnim števcem, in spremljajo razvoj teh stroškov kot posledico tehnoloških sprememb in morebitnih posodobitev merilnih sistemov.

Člen 21

Konvencionalni števci za zemeljski plin

1. Kadar končni odjemalci zemeljskega plina nimajo pametnih števcev, države članice pri vsakem končnem odjemalcu zagotovijo, da so opremljeni s posameznimi konvencionalnimi števci, ki natančno merijo njihovo dejansko porabo. Gospodinjske odjemalce, ki ne uporabljajo zemeljskega plina za ogrevanje, lahko izvzamejo iz te zahteve, kadar uvedba takih števcev ni tehnično izvedljiva, finančno upravičena ali sorazmerna z morebitnimi prihranki energije. To izvzetje se lahko razširi tudi na negospodinjske odjemalce v stavbah, v katerih je večina odjemalcev gospodinjskih odjemalcev, ki so upravičena do izvzetja, če uvedba ni tehnično izvedljiva.

2. Države članice zagotovijo, da lahko končni odjemalci zemeljskega plina brez težave odčitavajo svoje konvencionalne števce, neposredno ali posredno prek spletnega ali kakšnega drugega ustreznega vmesnika.

Člen 22

Upravljanje podatkov

1. Pri določitvi pravil o upravljanju in izmenjavi podatkov države članice ali, kadar države članice tako določijo, imenovani pristojni organi določijo pravila, na podlagi katerih lahko upravičene stranke dostopajo do podatkov končnega odjemalca v skladu s tem členom in veljavnim pravnim okvirom Unije. Za namene te direktive se šteje, da podatki zajemajo podatke o merjenju in porabi ter podatke, potrebne za zamenjavo dobavitelja odjemalca in druge storitve.

2. Države članice organizirajo upravljanje podatkov, da bi zagotovile učinkovit in varen dostop do podatkov in njihovo izmenjavo ter zaščito in varstvo podatkov.

Ne glede na model upravljanja podatkov, ki se uporablja v vsaki državi članici, stranke, odgovorne za upravljanje podatkov, vsaki upravičeni stranki omogočijo dostop do podatkov končnega odjemalca v skladu z odstavkom 1. Zahtevani podatki morajo biti upravičenim strankam na razpolago nediskriminatorno in istočasno. Dostop do podatkov mora biti enostaven, ustrezni postopki za pridobitev dostopa do podatkov pa javni.

3. Pravila o dostopu do podatkov in shranjevanju podatkov za namene te direktive so skladni z ustreznim pravom Unije.

Obdelava osebnih podatkov v okviru te direktive se izvede v skladu z Uredbo (EU) 2016/679.

4. Države članice ali, kadar države članice tako določijo, imenovani pristojni organi pooblastijo in certificirajo ali, kadar je primerno, nadzorujejo stranke, odgovorne za upravljanje podatkov, da bi zagotovili njihovo izpolnjevanje zahtev iz te direktive.

Države članice se lahko brez poseganja v naloge pooblaščenih oseb za varstvo podatkov iz Uredbe (EU) 2016/679 odločijo, da od strank, odgovornih za upravljanje podatkov, zahtevajo imenovanje nadzornikov za skladnost, ki bodo odgovorni za spremljanje izvajanja ukrepov, ki jih sprejmejo navedene stranke za zagotavljanje nediskriminatornega dostopa do podatkov in izpolnjevanja zahtev iz te direktive.

Države članice lahko imenujejo nadzornike za skladnost ali organe iz člena 46(2), točka (d), za izpolnjevanje obveznosti iz tega odstavka.

5. Končnim odjemalcem se dostop do njihovih podatkov ali zahteva za prenos teh podatkov ne sme dodatno zaračunavati.

Države članice so odgovorne za določanje ustreznih stroškov za dostop do podatkov s strani upravičenih strank.

Države članice zagotovijo, da so vsi stroški, ki jih zaračunavajo nadzorovani organi, ki zagotavljajo podatkovne storitve, razumni in ustrezno utemeljeni.

Člen 23

Zahteve za interoperabilnost in postopki za dostop do podatkov na trgu zemeljskega plina

1. Države članice z namenom spodbujanja konkurence na maloprodajnem trgu zemeljskega plina in v izogib pretiranim upravnim stroškom za upravičene stranke olajšajo popolno interoperabilnost energetskih storitev v Uniji.

2. Komisija z izvedbenimi akti sprejme zahteve glede interoperabilnosti ter nediskriminatorne in pregledne postopke za dostop do podatkov iz člena 22(1). Ti izvedbeni akti se sprejmejo v skladu s svetovalnim postopkom iz člena 91(2).

3. Države članice zagotovijo, da podjetja plinskega gospodarstva uporabljajo zahteve za interoperabilnost in postopke za dostop do podatkov iz odstavka 2. Te zahteve in postopki temeljijo na obstoječi nacionalni praksi.

Člen 24

Enotne kontaktne točke

Države članice zagotovijo vzpostavitev enotnih kontaktnih točk, ki vsem odjemalcem, tudi tistim, ki nimajo dostopa do interneta, posredujejo vse potrebne informacije glede njihovih pravic, certificiranih orodij za primerjavo, razpoložljivih podpornih ukrepov, vključno s tistimi, ki so namenjeni ranljivim odjemalcem iz člena 26 te direktive, veljavnega prava in mehanizmov za zunajsodno reševanje sporov, ki so jim na voljo v primeru spora. Take enotne kontaktne točke so lahko vključene v splošne informacijske točke za odjemalce in so lahko isti subjekti kot enotne kontaktne točke za električno energijo iz člena 25 Direktive (EU) 2019/944 ali kontaktne točke, vzpostavljene na podlagi člena 16(3) Direktive (EU) 2018/2001, in točke „vse na enem mestu“, vzpostavljene na podlagi členov 21 in 22 Direktive (EU) 2023/1791 ter člena 18 Direktive (EU) 2024/1275. Države članice spodbujajo usklajevanje med enotnimi kontaktnimi točkami, vzpostavljenimi na podlagi te direktive, in organi, ustanovljenimi na podlagi navedenih pravnih aktov Unije.

Člen 25

Zunajsodno reševanje sporov

1. Države članice zagotovijo, da imajo končni odjemalci za reševanje sporov v zvezi s pravicami in obveznostmi, ki jih določa ta direktiva, dostop do enostavnih, pravičnih, razumnih, preglednih, neodvisnih, stroškovno učinkovitih in uspešnih mehanizmov za zunajsodno reševanje sporov prek neodvisnega mehanizma, kot je varuh pravic porabnikov energije ali združenje odjemalcev, ali prek regulativnega organa. Kadar je končni odjemalec potrošnik v smislu Direktive 2013/11/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([48]), so taki mehanizmi za zunajsodno reševanje sporov skladni z zahtevami glede kakovosti iz navedene direktive in, kadar je to upravičeno, določajo sistem povračil in odškodnin.

2. Kadar je potrebno, države članice zagotovijo, da subjekti za alternativno reševanje sporov sodelujejo z namenom vzpostavitve enostavnih, poštenih, preglednih, neodvisnih, uspešnih in učinkovitih mehanizmov za zunajsodno reševanje sporov, ki izhajajo iz proizvodov ali storitev, povezanih ali združenih s proizvodom ali storitvijo, ki spada na področje uporabe te direktive.

3. Sodelovanje podjetij plinskega gospodarstva v mehanizmih za zunajsodno reševanje sporov za gospodinjske odjemalce je obvezno, razen če zadevna država članica Komisiji dokaže, da so drugi mehanizmi enako učinkoviti.

([48]) Direktiva 2013/11/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2013 o alternativnem reševanju potrošniških sporov ter spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2009/22/ES (Direktiva o alternativnem reševanju potrošniških sporov) (UL L 165, 18.6.2013, str. 63).

4. Države članice brez poseganja v Direktivo 2013/11/EU ocenjujejo delovanje svojih mehanizmov za zunajsodno reševanje sporov iz tega člena.

Člen 26

Zaščita ranljivih odjemalcev in odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina

1. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce, in zagotovijo zlasti ustrezne nadzorne ukrepe za zaščito ranljivih odjemalcev in odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina. V tej zvezi vsaka država članica opredeli koncept ranljivih odjemalcev, ki se lahko nanaša na energetsko revščino. Opredelitev pojma ranljivih odjemalcev je skladna s konceptom ranljivega odjemalca, kakor ga je opredelila država članica na podlagi člena 28 Direktive (EU) 2019/944.

2. Države članice zlasti sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito končnih odjemalcev na odmaknjenih območjih, ki so priključeni na sistem zemeljskega plina ali na vodikov sistem. Zagotovijo visoko raven varstva odjemalcev, zlasti glede preglednosti pogodbenih pogojev, konkurenčnih, preglednih in nediskriminatornih cen, splošnih informacij ter mehanizmov za reševanje sporov.

Člen 27

Energetska revščina in razgradnja distribucijskih omrežij zemeljskega plina

Komisija zagotovi smernice za zaščito ranljivih odjemalcev in odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina, med načrtovanjem in izvajanjem postopnega opuščanja zemeljskega plina ali pri razgradnji distribucijskih omrežij zemeljskega plin, zlasti pa za zagotovitev, da se ustrezno upoštevajo posebne potrebe takih odjemalcev v skladu s členom 13(1), točka (d).

Člen 28

Zaščita pred odklopom

1. Države članice sprejmejo ukrepe za preprečitev odklopa ranljivih odjemalcev in odjemalcev, ki jih je prizadela energetska revščina. V zvezi z ranljivimi odjemalci se za navedene ukrepe uporablja člen 26.

Države članice pri uradnem obveščanju Komisije o svojih ukrepih za prenos te direktive pojasnijo razmerje med prvim pododstavkom in ustreznimi deli nacionalnih instrumentov za prenos.

2. Države članice zagotovijo brez, da bi vplivale na pogodbene pravice in obveznosti strank, da dobavitelji ne prekinejo pogodb z odjemalci ali jih odklopijo iz razlogov, v zvezi s katerimi ustrezni dobavitelj obravnava pritožbo v skladu s členom 11(9) ali ki so predmet izvensodnega reševanja sporov v skladu s členom 25. Sprejmejo lahko ustrezne ukrepe za preprečitev zlorabe postopka.

3. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi odjemalcem omogočijo preprečitev odklopa, med drugim tako, da:

(a) spodbujajo prostovoljne kodekse dobaviteljev in odjemalcev, namenjene preprečitvi in obvladovanju primerov odjemalcev, ki zamujajo s plačili, kar lahko zadeva podporo odjemalcem pri upravljanju porabe in stroškov energije, vključno z opozarjanjem na neobičajne visoke poraste cen ali porabe energije, nudenje ustreznih prožnih načrtov plačil, ukrepe svetovanja v zvezi z dolgovi, boljšo komunikacijo z odjemalci in podporne agencije;

(b) spodbujajo izobraževanje in ozaveščenost odjemalcev o njihovih pravicah in upravljanju dolgov ter

(c) dostopajo do financiranja, dobropisov ali subvencij v podporo plačevanju računov.

Člen 29

Zasilni dobavitelj

1. Države članice določijo zasilnega dobavitelja ali sprejmejo enakovredne ukrepe za zagotovitev neprekinjene oskrbe vsaj gospodinjskim odjemalcem. Zasilni dobavitelji se imenujejo po poštenem, preglednem in nediskriminatornem postopku.

2. Končni odjemalci, ki so preneseni na zasilne dobavitelje, še naprej uživajo pravice odjemalcev.

3. Države članice zagotovijo, da zasilni dobavitelji takoj obvestijo prenesene odjemalce o svojih pogojih in tem odjemalcem zagotovijo nemoteno kontinuiteto storitev za obdobje, ki je potrebno, da se poišče nov dobavitelj.

4. Države članice zagotovijo, da se končnim odjemalcem posredujejo informacije o prehodu na katero od tržnih ponudb in da se jih k temu tudi spodbuja.

5. Države članice lahko od zasilnega dobavitelja zahtevajo dobavo zemeljskega plina gospodinjskim odjemalcem ter malim in srednjim podjetjem, ki ne prejemajo tržnih ponudb, tudi za namene člena 28(3). V takih primerih se uporabljajo pogoji iz člena 4.

POGLAVJE IV

DOSTOP TRETJIH STRANI DO INFRASTRUKTURE

Oddelek 1

Dostop do infrastrukture za zemeljski plin

Člen 30

Dostop plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina do trga

Države članice omogočijo dostop plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina do trga in infrastrukture ne glede na to, ali so obrati za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina priključeni na distribucijska ali prenosna omrežja ali ne, pri čemer upoštevajo predpostavke o razvoju proizvodnje, dobave in porabe zemeljskega plina v skladu s členom 55(2), točka (f).

Člen 31

Dostop tretjih strani do distribucijskega in prenosnega omrežja za zemeljski plin in terminalov za UZP

1. Države članice zagotovijo izvajanje sistema dostopa tretjih strani do prenosnega in distribucijskega sistema ter obratov za UZP, ki temelji na objavljenih tarifah, velja za vse odjemalce, vključno z dobavnimi podjetji, ter se objektivno in nediskriminatorno uporablja med uporabniki sistema. Zagotovijo, da te tarife ali metodologije za njihov izračun pred začetkom njihove veljavnosti v skladu s členom 78 potrdi regulativni organ iz člena 76 in da se te tarife – in metodologije za njihov izračun, če se potrditev nanaša samo nanje – objavijo pred začetkom njihove veljavnosti.

2. Operaterji prenosnih sistemov imajo dostop do omrežja drugih operaterjev prenosnih sistemov, če je to potrebno zaradi opravljanja njihovih dejavnosti, tudi v zvezi s čezmejnim prenosom.

3. Ta direktiva ne preprečuje sklepanja dolgoročnih pogodb za plin iz obnovljivih virov in nizkoogljični plin, če izpolnjujejo pravila Unije o konkurenci in prispevajo k razogljičenju. Nobena dolgoročna pogodba za dobavo zemeljskega plina brez zajemanja emisij se ne sklene za dlje kot do 31. decembra 2049.

Člen 32

Dostop do pridobivalnih plinovodnih omrežij za zemeljski plin

1. Države članice sprejmejo vse ukrepe, potrebne za zagotovitev, da podjetja plinskega gospodarstva in upravičeni odjemalci, ne glede na njihovo lokacijo, pridobijo dostop do pridobivalnih cevovodnih omrežij, vključno z napravami za tehnične storitve v zvezi s takim dostopom, v skladu s tem členom, z izjemo delov takih omrežij in naprav, ki se uporabljajo za lokalno obratovanje na kraju, kjer se pridobiva zemeljski plin. O teh ukrepih uradno obvestijo Komisijo v skladu s členom 95.

2. Dostop do omrežja iz odstavka 1 se zagotovi na način, ki ga določijo države članice v skladu z ustreznimi pravnimi instrumenti. Države članice si zastavijo cilje poštenega in odprtega dostopa, doseganja konkurenčnega trga zemeljskega plina in preprečevanja zlorabe prevladujočega položaja, pri čemer upoštevajo zanesljivost in rednost oskrbe, zmogljivosti, ki so na voljo ali jih je mogoče razumno doseči, ter varstvo okolja. Upoštevajo se lahko naslednje potrebe:

(a) potreba po zavrnitvi dostopa do omrežja, če gre za nezdružljivost tehničnih specifikacij, ki je ni mogoče razumno preseči;

(b) potreba po izogibanju težavam, ki jih ni mogoče razumno preseči in lahko škodijo učinkovitemu sedanjemu in načrtovanemu prihodnjemu pridobivanju ogljikovodikov, skupaj s pridobivanjem iz nahajališč z mejno ekonomsko upravičenostjo;

(c) potreba po upoštevanju razumnih in ustrezno utemeljenih potreb lastnika ali operaterja pridobivalnega cevovodnega omrežja za prenos in predelavo zemeljskega plina ter interesov vseh drugih uporabnikov pridobivalnega cevovodnega omrežja ali ustreznih obratov za predelavo in naprav za pretovarjanje, ki bi bili lahko prizadeti, ter

(d) potreba po izvajanju zakonov in upravnih postopkov za izdajo dovoljenja za pridobivanje ali razvoj te dejavnosti v skladu z zakonodajo Unije.

3. Države članice vzpostavijo mehanizme za reševanje sporov, vključno z organom, neodvisnim od pogodbenic, ki ima dostop do vseh ustreznih informacij, da se zagotavlja hitro reševanje sporov v zvezi z dostopom do pridobivalnega cevovodnega omrežja, ob upoštevanju potreb iz odstavka 2 in števila pogodbenic, ki se pogajajo o dostopu do takih omrežij.

4. V čezmejnih sporih se uporabijo mehanizmi za reševanje sporov države članice, ki je pristojna za pridobivalno cevovodno omrežje, ki odkloni dostop. Kadar je v čezmejnih sporih več držav članic pristojnih za zadevno omrežje, se zadevne države članice posvetujejo za zagotovitev usklajene uporabe te direktive. Kadar pridobivalno cevovodno omrežje izvira iz tretje države in je povezano z vsaj eno državo članico, se zadevne države članice posvetujejo med seboj, država članica, v kateri je prva vstopna točka v omrežje držav članic, pa se posvetuje z zadevno tretjo državo, iz katere izvira pridobivalno cevovodno omrežje, da se v zvezi z zadevnim omrežjem zagotovi usklajena uporaba te direktive na ozemlju držav članic.

Člen 33

Dostop do skladišč zemeljskega plina

1. Za organiziranje dostopa do skladišč zemeljskega plina in skladiščne zmogljivosti plinovodov, kadar je zagotovitev učinkovitega dostopa do sistema nujna zaradi oskrbe odjemalcev iz tehničnih ali ekonomskih razlogov, in za organiziranje dostopa do sistemskih storitev lahko države članice izberejo enega ali oba postopka iz odstavkov 3 in 4. Ta postopka delujeta skladno z objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi merili.

Pri izbiri postopka za dostop do skladišč zemeljskega plina na podlagi tega člena države članice upoštevajo rezultate skupnih in nacionalnih ocen tveganj, opravljenih na podlagi člena 7 Uredbe (EU) 2017/1938.

Regulativni organi opredelijo in objavijo merila, v skladu s katerimi je treba ugotoviti, kakšen režim dostopa se uporablja za skladišča zemeljskega plina in skladiščno zmogljivost plinovodov. Objavijo ali od operaterjev skladiščnih sistemov zemeljskega plina in operaterjev prenosnih sistemov zahtevajo, da objavijo, katera skladišča zemeljskega plina ali deli teh skladišč zemeljskega plina ter katera skladiščna zmogljivost plinovodov je na voljo po različnih postopkih iz odstavkov 3 in 4.

2. Določbe iz odstavka 1 ne veljajo za sistemske storitve in za prehodna skladišča, ki so povezana z obrati za UZP in se uporabljajo pri postopku ponovnega uplinjanja in pri kasnejšem dovajanju plina v prenosni sistem.

3. Pri pogodbenem dostopu regulativni organi storijo vse potrebno, da podjetjem in upravičenim odjemalcem znotraj ali zunaj ozemlja, ki ga pokriva povezani sistem, omogočijo pogajanja za dostop do skladišč zemeljskega plina in skladiščne zmogljivosti plinovodov, če to narekujejo tehnični ali ekonomski razlogi za zagotovitev učinkovitega dostopa do sistema in organiziranje dostopa do drugih sistemskih storitev. Pogodbenice se morajo v dobri veri pogajati o dostopu do skladišč, skladiščne zmogljivosti plinovodov in drugih sistemskih storitev.

O pogodbah za dostop do skladišč, skladiščne zmogljivosti plinovodov in drugih sistemskih storitev morajo pogajanja potekati z ustreznimi operaterji skladiščnih sistemov zemeljskega plina. Regulativni organi zahtevajo, da operaterji skladiščnih sistemov zemeljskega plina in podjetja plinskega gospodarstva vsako leto objavijo glavne trgovske pogoje za uporabo skladišč, skladiščne zmogljivosti plinovodov in drugih sistemskih storitev.

Pri opredeljevanju navedenih pogojev se operaterji skladiščnih sistemov zemeljskega plina posvetujejo z uporabniki sistema.

4. V primeru reguliranega dostopa regulativni organi storijo vse potrebno, da imajo podjetja plinskega gospodarstva in upravičeni odjemalci znotraj ali zunaj ozemlja, ki ga pokriva povezani sistem, pravico dostopa do skladišč in skladiščne zmogljivosti plinovodov ter drugih sistemskih storitev na podlagi objavljenih tarif ali drugih pogojev in obveznosti za uporabo takih skladišč in skladiščne zmogljivosti plinovodov, kadar to narekujejo tehnični ali ekonomski razlogi za zagotovitev učinkovitega dostopa do sistema in organiziranje dostopa do drugih sistemskih storitev. Pri določanju teh tarif ali metodologij za njihov izračun se posvetujejo z uporabniki sistema. Pravica dostopa za upravičene odjemalce lahko pomeni možnost sklenitve pogodb o dobavi s konkurenčnimi podjetji, ki niso lastnik ali operater sistema ali z njim povezanega podjetja.

Člen 34

Neposredni plinovodi za zemeljski plin

1. Države članice storijo vse potrebno:

(a) da lahko podjetja zemeljskega plina s sedežem na njihovem ozemlju upravičene odjemalce oskrbijo po neposrednih plinovodih ter

(b) da odjemalcem na njihovem ozemlju omogočijo, da jih podjetja plinskega gospodarstva oskrbijo po neposrednih plinovodih.

2. V okoliščinah, v katerih se za izgradnjo ali delovanje neposrednih plinovodov zahteva dovoljenje, kot je licenca, energetsko dovoljenje, koncesija, soglasje ali odobritev, države članice ali pristojni organ, ki ga te imenujejo, določijo merila za odobritev energetskih dovoljenj za izgradnjo ali delovanje takih plinovodov na svojem ozemlju. Ta merila so objektivna, pregledna in nediskriminatorna.

3. Države članice lahko izdajo dovoljenja za izgradnjo neposrednega plinovoda pogojujejo z zavrnitvijo dostopa do sistema na podlagi člena 38 ali z uvedbo postopka za reševanje sporov na podlagi člena 79.

Oddelek 2

Dostop do vodikove infrastrukture

Člen 35

Dostop tretjih strani do vodikovih omrežij

1. Države članice zagotovijo izvajanje sistema reguliranega dostopa tretjih strani do vodikovih omrežij, ki temelji na objavljenih tarifah ter se objektivno in nediskriminatorno uporablja med uporabniki vodikovega omrežja.

2. Države članice zagotovijo, da tarife iz odstavka 1 tega člena ali metodologije za njihov izračun pred začetkom njihove veljavnosti v skladu s členom 78 potrdi regulativni organ in da se te tarife – in metodologije za njihov izračun, če se potrditev nanaša samo nanje – objavijo pred začetkom njihove veljavnosti.

3. Operaterji vodikovih omrežij imajo dostop do omrežja drugih operaterjev vodikovih omrežij, kadar je to potrebno zaradi opravljanja njihovih dejavnosti, tudi v zvezi s čezmejnim prenosom vodika.

4. Država članica se lahko do 31. decembra 2032 odloči, da ne bo uporabljala odstavka 1. V takem primeru zagotovi izvajanje sistema pogodbenega dostopa tretjih strani do vodikovih omrežij v skladu z objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi merili. Regulativni organi sprejmejo potrebne ukrepe, da se lahko uporabniki vodikovega omrežja pogajajo o dostopu do vodikovih omrežij in da zagotovijo, da se morajo pogodbenice o dostopu do vodikovih omrežij pogajati v dobri veri.

5. Kadar se uporablja pogodbeni dostop iz odstavka 4, regulativni organi uporabnikom vodikovih omrežij zagotovijo smernice o tem, kako na izpogajane tarife vpliva reguliran dostop tretjih strani, ko je uveden.

Člen 36

Dostop tretjih strani do vodikovih terminalov

1. Države članice zagotovijo izvajanje sistema za dostop tretjih strani do vodikovih terminalov na podlagi pogodbenega dostopa na objektiven, pregleden in nediskriminatoren način, pri čemer regulativni organi sprejmejo potrebne ukrepe, da se lahko uporabniki vodikovih terminalov pogajajo o dostopu do takih terminalov. Pogodbenice se morajo o dostopu pogajati v dobri veri.

2. Regulativni organi spremljajo pogoje za dostop tretjih strani do vodikovih terminalov in njihov vpliv na trg vodika ter, kadar je to potrebno za zaščito konkurence, sprejmejo ukrepe za izboljšanje dostopa v skladu z merili iz odstavka 1.

Člen 37

Dostop do skladišč vodika

1. Države članice zagotovijo izvajanje sistema reguliranega dostopa tretjih strani do skladišč vodika in, kadar je to tehnično in ekonomsko potrebno za zagotovitev učinkovitega dostopa do sistema za oskrbo odjemalcev, dostopa do skladiščne zmogljivosti plinovodov, ter za organizacijo dostopa do sistemskih storitev, ki temelji na objavljenih tarifah ter se objektivno in nediskriminatorno uporablja med katerimi koli uporabniki vodikovega sistema. Zagotovijo tudi, da navedene tarife ali metodologije za njihov izračun pred začetkom njihove veljavnosti odobri regulativni organ v skladu s členom 78.

2. Država članica se lahko do 31. decembra 2032 odloči, da ne bo uporabljala odstavka 1. V takem primeru zagotovi izvajanje sistema pogodbenega dostopa tretjih strani do skladišč vodika in, kadar je to tehnično in ekonomsko potrebno za zagotovitev učinkovitega dostopa do sistema za oskrbo odjemalcev, dostopa do skladiščne zmogljivosti plinovodov ter za organizacijo dostopa do pomožnih storitev, v skladu z objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi merili. Regulativni organi sprejmejo potrebne ukrepe, da se lahko uporabniki skladišča vodika pogajajo o dostopu do skladišč vodika in da zagotovijo, da se morajo pogodbenice o dostopu do skladišč vodika pogajati v dobri veri.

3. Države članice lahko določijo, da se pravice do zmogljivosti, dodeljene pred 5. avgustom 2026 v okviru sistema pogodbenega dostopa tretjih strani na podlagi odstavka 2, spoštujejo do datuma izteka njihove veljavnosti in da nanje izvajanje reguliranega dostopa tretjih strani na podlagi odstavka 1 ne vpliva.

Oddelek 3

Zavrnitev dostopa in priključitve

Člen 38

Zavrnitev dostopa in priključitve

1. Operaterji prenosnih sistemov, operaterji distribucijskih sistemov in operaterji vodikovih omrežij lahko zaradi pomanjkanja zmogljivosti ali pomanjkanja povezav zavrnejo dostop do sistema zemeljskega plina ali vodikovega sistema ali priključitev nanj.

2. Države članice brez poseganja v cilje razogljičenja na ravni Unije in nacionalni ravni ter v sedanje zahteve za zmanjšanje ali opustitev porabe fosilnega plina sprejmejo ustrezne ukrepe za zagotovitev, da operater prenosnega sistema, operater distribucijskega sistema ali operaterji vodikovih omrežij, ki zaradi pomanjkanja zmogljivosti ali pomanjkanja povezav zavrne dostop do sistema zemeljskega plina ali vodikovega sistema ali priključitev nanj, izvede potrebne razširitve, če je to gospodarno ali če je te razširitve potencialni odjemalec pripravljen plačati.

3. Dostop do sistema za plin iz obnovljivih virov in nizkoogljični plin se lahko zavrne le na podlagi členov 20 in 36 Uredbe (EU) 2024/1789.

4. Z odstopanjem od odstavkov 1, 2 in 3 tega člena država članica zagotovi, da lahko operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov uporabnikom omrežja zemeljskega plina zavrnejo dostop ali priključitev ali jih odklopijo, zlasti zato, da zagotovijo spoštovanje in izvajanje cilja podnebne nevtralnosti iz člena 2(1) Uredbe (EU) 2021/1119, pod pogojem da:

(a) je v načrtu za razvoj omrežja iz člena 55, predvidena razgradnja prenosnega sistema ali njegovih ustreznih delov;

(b) je ustrezni nacionalni organ odobril načrt razgradnje omrežja na podlagi člena 57(3);

(c) je ustrezni operater distribucijskega omrežja, ki je oproščen predložitve načrta razgradnje omrežja na podlagi člena 57(5), obvestil ustrezni nacionalni organ o razgradnji distribucijskega omrežja ali njegovih ustreznih delov.

5. Države članice, ki omogočijo zavrnitev dostopa ali priključitve ali odklop uporabnikov omrežja na podlagi odstavka 4 tega člena, določijo regulativni okvir za zavrnitev dostopa ali priključitve ali za odklop, ki temelji na objektivnih, preglednih in nediskriminatornih merilih, ki jih določi regulativni organ, pri tem pa upoštevajo zadevne interese, veljavne zahteve za zmanjšanje ali opustitev porabe zemeljskega plina ter ustrezne lokalne načrte ogrevanja in hlajenja, pripravljenih na podlagi člena 25(6) Direktive (EU) 2023/1791. Kadar omogočijo odklop, sprejmejo ustrezne ukrepe za zaščito uporabnikov omrežja v skladu s členom 13 te direktive.

6. Vsaka zavrnitev dostopa ali priključitve in vsak odklop na podlagi tega člena se ustrezno utemelji.

POGLAVJE V

PRAVILA, KI SE UPORABLJAJO ZA OPERATERJE PRENOSNIH IN SKLADIŠČNIH SISTEMOV ZEMELJSKEGA PLINA TER OPERATERJE SISTEMOV ZA UZP

Člen 39

Naloge operaterjev prenosnih ali skladiščnih sistemov zemeljskega plina ali operaterjev sistemov za UZP

1. Vsak operater prenosnega ali skladiščnega sistema zemeljskega plina ali sistema za UZP:

(a) za zagotovitev odprtega trga obratuje z varnimi, zanesljivimi in učinkovitimi obrati za prenos zemeljskega plina ali skladišči zemeljskega plina ali obrati za UZP, jih vzdržuje, razvija ali razgrajuje v ekonomsko sprejemljivih pogojih, ob ustreznem upoštevanju okolja in podnebja ter obveznosti iz Uredbe (EU) 2024/1787, ter zagotavlja ustrezne načine za izpolnitev obveznosti storitev;

(b) ne diskriminira med posameznimi uporabniki sistema ali vrstami uporabnikov sistema, zlasti ne v korist svojih povezanih podjetij;

(c) posreduje kateremu koli drugemu operaterju prenosnega sistema, operaterju skladiščnega sistema zemeljskega plina, operaterju sistema za UZP ali operaterju distribucijskega sistema dovolj informacij, da se lahko zagotovi prenos in skladiščenje zemeljskega plina, ki bo združljiv z varnim in učinkovitim obratovanjem povezanega sistema;

(d) uporabnikom sistema zagotovi informacije, ki jih potrebujejo za učinkovit dostop do sistema.

2. Vsak operater prenosnega sistema vzpostavi zadostno čezmejno zmogljivost za vključitev evropske infrastrukture za prenos, prilagojene vsem ekonomsko razumnim in tehnično izvedljivim zahtevam po zmogljivosti, upoštevaje zanesljivo oskrbo s plinom.

3. Operaterji prenosnih sistemov sodelujejo z operaterji distribucijskih sistemov z namenom učinkovitega sodelovanja udeležencev na trgu, priključenih na omrežje, na maloprodajnih, veleprodajnih in izravnalnih trgih.

4. Operaterji prenosnih sistemov zagotovijo učinkovito upravljanje kakovosti plina v svojih obratih v skladu z veljavnimi standardi kakovosti plina.

5. Pravila, ki jih operaterji prenosnih sistemov sprejmejo za izravnavo v prenosnem sistemu plina, vključno s pravili za zaračunavanje uporabnikom sistema v njihovem omrežju za povzročanje energetskega neravnotežja, so objektivna, pregledna in nediskriminatorna, Pogoji, vključno s pravili in tarifami operaterjev distribucijskih sistemov za opravljanje takih storitev, se določijo nediskriminatorno z upoštevanjem stroškov in na podlagi metodologije, združljive s členom 78 (7), ter se objavijo.

6. Države članice ali, kadar slednje tako določijo, regulativni organi lahko od operaterjev prenosnih sistemov zahtevajo, da izpolnjujejo minimalne standarde glede vzdrževanja in razvoja prenosnih sistemov, tudi glede zmogljivosti za medsebojno povezovanje.

7. Države članice lahko določijo dodelitev ene ali več nalog iz odstavka 1 tega člena drugemu operaterju prenosnega sistema, ki ni tisti, ki ima v lasti prenosni sistem, za katerega bi zadevne obveznosti sicer veljale. Operater prenosnega sistema, ki se mu dodelijo naloge, je certificiran na podlagi modela ločenega lastništva, neodvisnega operaterja sistema ali neodvisnega operaterja prenosnega sistema in izpolnjuje zahteve iz člena 60, vendar se od njega ne zahteva, da ima v lasti prenosni sistem, za katerega bi bil odgovoren.

8. Operater prenosnega sistema, ki ima v lasti prenosni sistem, izpolnjuje zahteve iz poglavja IX in se certificira v skladu s členom 71. To ne vpliva na možnost operaterjev prenosnih sistemov, ki so certificirani na podlagi modela ločenega lastništva, neodvisnega operaterja sistema ali neodvisnega operaterja prenosnega sistema, da na lastno pobudo in pod svojim nadzorom nekatere naloge prenesejo na druge operaterje prenosnih sistemov, ki so certificirani na podlagi modela ločenega lastništva, neodvisnega operaterja sistema ali neodvisnega operaterja prenosnega sistema, kadar ta prenos nalog ne ogroža pravic operaterja prenosnega sistema, ki je prenesel naloge, do učinkovitega in neodvisnega odločanja.

9. Operaterji sistema za UZP, prenosnega in skladiščnega sistema zemeljskega plina sodelujejo znotraj države članice in regionalno, da zagotovijo najučinkovitejšo uporabo zmogljivosti obratov in sinergije med njimi, pri tem pa upoštevajo celovitost sistema in njegovo delovanje ter se izogibajo ustvarjanju omejitev pri delovanju obratov za UZP in skladišč zemeljskega plina.

10. Operaterji prenosnih sistemov nabavljajo energijo, ki jo potrebujejo za opravljanje svojih dejavnosti, v skladu s preglednimi, nediskriminatornimi in tržnimi postopki.

Člen 40

Zaupnost podatkov, ki velja za operaterje prenosnih sistemov in lastnike prenosnih sistemov

1. Vsak operater prenosnega ali skladiščnega sistema zemeljskega plina ali sistema za UZP ter vsak lastnik prenosnega sistema brez poseganja v člen 74 ali druge pravne dolžnosti razkritja podatkov varuje tajnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih pridobi med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti, in preprečuje diskriminatorno razkrivanje poslovno koristnih podatkov o svojih dejavnostih. Če je operater prenosnega ali skladiščnega sistema zemeljskega plina ali sistema za UZP ali lastnik prenosnega sistema del vertikalno integriranega podjetja, ne razkriva zlasti poslovno občutljivih podatkov preostalim delom vertikalno integriranega podjetja, ki niso operaterji prenosnih sistemov, operaterji distribucijskih sistemov ali operaterji vodikovih omrežij, razen če je to potrebno za izvedbo poslovne transakcije. Zaradi doslednega spoštovanja pravil o ločevanju podatkov države članice zagotovijo, da lastnik prenosnega sistema, v primeru operaterja kombiniranega sistema pa tudi operater distribucijskega sistema, ter preostali deli podjetja, ki niso operaterji prenosnih sistemov, operaterji distribucijskih sistemov ali operaterji vodikovih omrežij, nimajo skupnih služb, kot so skupne pravne službe, z izjemo izključno upravnih služb ali služb za informacijsko tehnologijo.

2. Operaterji prenosnih ali skladiščnih sistemov zemeljskega plina ali sistemov za UZP pri prodaji ali nabavi zemeljskega plina prek povezanih podjetij ne zlorabljajo poslovno občutljivih podatkov, pridobljenih od tretjih strani v okviru zagotavljanja dostopa do sistema ali pogajanja o njem.

3. Podatki, potrebni za učinkovito konkurenco in uspešno delovanje trga, se javno objavijo. Ta obveznost ne posega v varovanje poslovno občutljivih podatkov.

Člen 41

Pristojnosti odločanja o priključitvi obratov za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina na prenosni sistem

1. Operater prenosnega sistema vzpostavi in objavi pregledne in učinkovite postopke za nediskriminatorno priključitev obratov za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, in sicer v skladu z zmogljivostmi, opredeljenimi v desetletnem načrtu za razvoj omrežja iz člena 55. Take postopke odobrijo regulativni organi. Države članice lahko obratom za proizvodnjo biometana odobrijo prednost pri priključitvi.

2. Operaterji prenosnih sistemov ne smejo zavrniti ekonomsko upravičenih in tehnično izvedljivih zahtev za priključitev novega ali že obstoječega, a še ne priključenega obrata za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, razen pod pogoji iz člena 38.

3. Države članice si za namene hitre izvedbe priključitve proizvodnje biometana na omrežje prizadevajo zagotoviti, da operater prenosnega sistema upošteva razumne roke za oceno zahtev za prevzem biometana, ponudbo in izvedbo priključitve, kar v skladu s členom 78(1), točka (t), spremljajo regulativni organi.

Člen 42

Pristojnosti odločanja glede priključevanja na prenosni sistem in vodikovo prenosno omrežje

1. Operater prenosnega sistema in operater vodikovega prenosnega omrežja vzpostavita in objavita pregledne in učinkovite postopke in tarife za nediskriminatorno priključevanje skladišč zemeljskega plina in vodika, obratov za UZP, vodikovih terminalov in industrijskih odjemalcev na prenosni sistem in vodikovo prenosno omrežje. Take postopke odobri regulativni organ.

2. Operater prenosnega sistema in operater vodikovega prenosnega omrežja ne smeta zavrniti priključitve novega skladišča zemeljskega plina ali vodika, obrata za UZP, vodikovega terminala ali industrijskega odjemalca na podlagi morebitnih prihodnjih omejitev glede razpoložljivih zmogljivosti omrežja ali dodatnih stroškov, povezanih s potrebnim povečanjem zmogljivosti. Za novo priključitev morata zagotoviti zadostno vstopno in izstopno zmogljivost.

POGLAVJE VI

DELOVANJE DISTRIBUCIJSKEGA SISTEMA ZA ZEMELJSKI PLIN IN VODIK

Člen 43

Imenovanje operaterjev distribucijskih sistemov in operaterjev vodikovih distribucijskih omrežij

Države članice imenujejo ali od podjetij, ki imajo v lasti distribucijske sisteme ali vodikova distribucijska omrežja ali so zanje odgovorna, zahtevajo, da po preglednem postopku imenujejo enega ali več operaterjev distribucijskih sistemov ali operaterjev vodikovih distribucijskih omrežij za čas, ki ga morajo določiti države članice ob upoštevanju vidikov gospodarske in energetske učinkovitosti ter gospodarskega ravnotežja, in zagotovijo, da ti operaterji delujejo v skladu s členi 44, 46, 47 in 50.

Člen 44

Naloge operaterjev distribucijskih sistemov

1. Vsak operater distribucijskega sistema je pristojen za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema, zato da izpolnjuje razumne zahteve po distribuciji zemeljskega plina v skladu s členoma 55 in 57 te direktive, tudi za prevzem biometana, ter za obratovanje, vzdrževanje, razvoj ali razgradnjo varnega, zanesljivega in učinkovitega sistema na svojem območju v ekonomsko sprejemljivih pogojih, ob obveznem upoštevanju okolja, obveznosti iz Uredbe (EU) 2024/1787 in energetske učinkovitosti.

2. Kadar tako odločijo regulativni organi, so lahko operaterji distribucijskih sistemov odgovorni za zagotovitev učinkovitega upravljanja kakovosti plina v svojih sistemih v skladu z veljavnimi standardi kakovosti plina, kadar je to potrebno za upravljanje sistema zaradi prevzema plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina.

3. Operater distribucijskega sistema v nobenem primeru ne diskriminira med posameznimi uporabniki sistema ali vrstami uporabnikov sistema, zlasti ne v korist svojih povezanih podjetij.

4. Vsak operater distribucijskega sistema posreduje drugim operaterjem distribucijskih sistemov, operaterju prenosnega sistema, operaterju sistema za UZP ali operaterju skladiščnega sistema zemeljskega plina dovolj informacij, s katerimi zagotovi prenos in skladiščenje zemeljskega plina, ki sta združljiva z zanesljivim in učinkovitim delovanjem povezanega sistema.

5. Vsak operater distribucijskega sistema posreduje uporabnikom sistema informacije, ki jih potrebujejo za učinkovit dostop do sistema, pa tudi za njegovo uporabo.

6. Kadar je operater distribucijskega sistema odgovoren za izravnavo v distribucijskem sistemu, morajo biti pravila, ki jih sprejme v ta namen, objektivna, pregledna in nediskriminatorna, kar velja tudi za pravila, v skladu s katerimi uporabnikom sistema zaračunava povzročanje energetskega neravnotežja. Pogoji, vključno s pravili in tarifami operaterjev distribucijskih sistemov za opravljanje takih storitev, se določijo nediskriminatorno z upoštevanjem stroškov in na podlagi metodologije, združljive s členom 78(7), ter se objavijo.

7. Operaterji distribucijskih sistemov sodelujejo z operaterji prenosnih sistemov, da bi zagotovili učinkovito sodelovanje udeležencev na trgu, priključenih na njihovo infrastrukturo, na maloprodajnih, veleprodajnih in izravnalnih trgih v sistemu vstopno-izstopnih točk, katerega del je distribucijski sistem ali je naj priključen.

8. Operaterji distribucijskih sistemov ne smejo zavrniti ekonomsko upravičenih in tehnično izvedljivih zahtev za priključitev novega ali sicer že obstoječega, a še ne priključenega obrata za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, razen pod pogoji iz člena 38.

Člen 45

Pristojnosti odločanja o priključitvi obratov za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina na distribucijski sistem

Regulativni organi od operaterjev distribucijskih sistemov zahtevajo, da objavijo pregledne in učinkovite postopke za nediskriminatorno priključitev obratov za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina. Te postopke odobrijo regulativni organi. Države članice lahko obratom za proizvodnjo biometana odobrijo prednost pri priključitvi.

Države članice si za namene hitre izvedbe priključitve proizvodnje biometana na omrežje prizadevajo zagotoviti, da operater distribucijskega sistema upošteva razumne roke za oceno zahtev za prevzem biometana, ponudbo in izvedbo priključitve, kar v skladu s členom 78(1), točka (t), spremljajo regulativni organi.

Člen 46

Ločevanje operaterjev distribucijskih sistemov in operaterjev vodikovih distribucijskih omrežij

1. Kadar je operater distribucijskega sistema ali operater vodikovega distribucijskega omrežja del vertikalno integriranega podjetja, mora biti neodvisen od drugih dejavnosti, ki niso povezane z distribucijo ali distribucijo vodika, vsaj z vidika svoje pravne oblike, organizacije in sprejemanja odločitev. Ta pravila ne predstavljajo obveznosti po ločevanju lastništva nad sredstvi operaterja distribucijskega sistema ali vodikovega distribucijskega omrežja od vertikalno integriranega podjetja. Države članice lahko določijo, da lahko operaterji vodikovih distribucijskih omrežij najamejo ali zakupijo sredstva vodikovega omrežja od drugih lastnikov distribucijskih sistemov, operaterjev distribucijskih sistemov ali operaterjev vodikovih distribucijskih omrežij znotraj istega podjetja. Tak najem ali zakup ne sme povzročiti navzkrižnega subvencioniranja med različnimi operaterji.

2. Dodatna zahteva glede na tiste iz odstavka 1 je, da mora biti operater distribucijskega sistema ali operater vodikovega distribucijskega omrežja, kadar je del vertikalno integriranega podjetja, z vidika svoje organizacije in sprejemanja odločitev neodvisen od ostalih dejavnosti, ki niso povezane z distribucijo ali distribucijo vodika. Za zagotovitev tega se uporabljajo naslednja minimalna merila:

(a) vodstvo operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja ne sme sodelovati v organih integriranega podjetja plinskega gospodarstva ali vertikalno integriranega podjetja, ki so neposredno ali posredno odgovorni za vsakodnevno proizvodnjo, prenos in dobavo zemeljskega plina in vodika;

(b) sprejmejo se ustrezni ukrepi, s katerimi se zagotovi, da se poklicni interesi oseb, pristojnih za upravljanje operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja, upoštevajo na način, ki zagotavlja njihovo sposobnost za neodvisno delovanje;

(c) operater distribucijskega sistema ali operater vodikovega distribucijskega omrežja ima, neodvisno od integriranega podjetja plinskega gospodarstva ali vertikalno integriranega podjetja, dejanske pravice sprejemanja odločitev glede sredstev, ki so potrebna za obratovanje, vzdrževanje in razvoj omrežja, in ima za izpolnjevanje navedenih nalog na razpolago potrebne vire, tudi človeške, tehnične, finančne in fizične. To ne preprečuje obstoja ustreznih usklajevalnih mehanizmov, s katerimi se matičnemu podjetju zagotovi zaščita pravic do ekonomskega nadzora in nadzora upravljanja v zvezi z donosom sredstev v hčerinskem podjetju, ki se posredno ureja v skladu s členom 78(7); to matičnemu podjetju zlasti omogoča odobritev letnega finančnega načrta ali katerega drugega enakovrednega instrumenta operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja in določitev splošnih omejitev stopnje zadolževanja njegovega hčerinskega podjetja, ne daje pa mu pravice izdajanja navodil v zvezi s tekočimi operacijami ali s posameznimi odločitvami o izgradnji ali nadgradnji distribucijskih vodov, ki ne presegajo omejitev v odobrenem finančnem načrtu ali v katerem koli drugem enakovrednem instrumentu;

(d) operater distribucijskega sistema ali operater vodikovega distribucijskega omrežja oblikuje program za doseganje skladnosti, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja in zagotavlja ustrezen nadzor nad izvajanjem programa; v programu za doseganje skladnosti so določene posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev tega cilja; oseba ali organ, ki je odgovoren za nadzor nad programom za doseganje skladnosti ali nadzornik za skladnost operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja pošlje regulativnemu organu letno poročilo o sprejetih ukrepih, ki se objavi; nadzornik za skladnost operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja je popolnoma neodvisen in ima dostop do vseh informacij operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja in morebitnih povezanih podjetij, ki jih potrebuje za izpolnjevanje svojih nalog.

3. Kadar je operater distribucijskega sistema ali operater vodikovega distribucijskega omrežja del vertikalno integriranega podjetja, država članica zagotovi, da regulativni organi ali druga pristojna telesa spremljajo dejavnosti operaterja distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega distribucijskega omrežja, tako da svoje vertikalne integracije ne more izrabljati za izkrivljanje konkurence. Vertikalno integrirani operaterji distribucijskih sistemov ali operaterji vodikovih distribucijskih omrežij s svojimi dejavnostmi na področju komuniciranja in trženja blagovne znamke zlasti ne ustvarjajo zmede v zvezi z ločeno identiteto dela vertikalno integriranega podjetja, ki se ukvarja z dobavo.

4. Države članice se lahko odločijo, da odstavkov 1, 2 in 3 ne bodo uporabile za operaterje distribucijskih sistemov, ki so del integriranega podjetja plinskega gospodarstva, ki oskrbujejo manj kot 100 000 priključenih odjemalcev. Kadar operater distribucijskega sistema 4. avgusta 2024 uporablja odstopanje v skladu s tem odstavkom, se države članice lahko odločijo, da odstavkov 1, 2 in 3 ne bodo uporabljale za operaterja vodikovega distribucijskega omrežja znotraj istega podjetja, po pogojem, da je skupno število priključenih odjemalcev operaterja distribucijskega sistema in operaterja vodikovega distribucijskega omrežja manjše od 100 000.

Člen 47

Zahteve glede zaupnosti za operaterje distribucijskih sistemov

1. Brez poseganja v člen 74 ali druge pravne obveznosti razkritja podatkov vsak operater distribucijskega sistema varuje zaupnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih pridobi med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti, in prepreči, da bi se podatki o njegovih dejavnostih, ki bi lahko bili poslovno koristni, na diskriminatoren način razkrili.

2. Operaterji distribucijskih sistemov v zvezi s prodajo ali nabavo zemeljskega plina prek povezanih podjetij ne smejo zlorabljati poslovno občutljivih podatkov, pridobljenih od tretjih strani pri zagotavljanju dostopa do sistema ali pogajanjih o njem.

Člen 48

Zaprti distribucijski sistemi za zemeljski plin

1. Države članice lahko določijo, da regulativni organi ali drugi pristojni organi kot zaprt distribucijski sistem opredelijo sistem, ki distribuira zemeljski plin na geografsko omejenem industrijskem in poslovnem območju ali območju za skupne storitve ter – brez poseganja v odstavek 4 – ne oskrbuje gospodinjskih odjemalcev, pod pogojem:

(a) da so iz posebnih tehničnih ali varnostnih razlogov operacije ali proizvodni proces odjemalcev tega sistema integrirani ali

(b) da sistem distribuira zemeljski plin predvsem lastniku ali operaterju sistema ali njihovim povezanim podjetjem.

2. Države članice lahko določijo, da regulativni organi izvzamejo operaterja zaprtega distribucijskega sistema za zemeljski plin iz zahteve iz člena 31(1), da se te tarife ali metodologije za njihov izračun odobrijo pred začetkom njihove veljavnosti v skladu s členom 78.

3. Kadar se izvzetje odobri na podlagi odstavka 2 tega člena, se veljavne tarife ali metodologije za njihov izračun na zahtevo uporabnika zaprtega distribucijskega sistema za zemeljski plin pregledajo in odobrijo v skladu s členom 78.

4. Če distribucijski sistem postransko uporablja majhno število gospodinjskih odjemalcev, ki so v zaposlitvenem ali drugačnem razmerju z lastnikom distribucijskega sistema, nahajajo pa se na območju, ki ga oskrbuje zaprt distribucijski sistem, to ne sme preprečiti odobritve izvzetja na podlagi odstavka 2.

5. Zaprti distribucijski sistemi se v tej direktivi štejejo za distribucijske sisteme.

Člen 49

Operater kombiniranega sistema

1. Člen 46(1) ne preprečuje delovanja operaterja kombiniranega sistema prenosa, sistema skladiščnega ali UPZ sistema zemeljskega plina ali distribucijskega sistema, če ta upošteva ustrezne določbe poglavja IX.

2. Člen 46(1) ne preprečuje delovanja operaterja kombiniranih vodikovih prenosnih omrežij, vodikovih terminalov, skladišč vodika in vodikovih distribucijskih omrežij, če ta ravna v skladu s členoma 68 in 69.

3. Odstavka 1 in 2 tega člena ne preprečujeta delovanja operaterja kombiniranega sistema v sistemih za zemeljski plin in vodikovih sistemih, če se upoštevajo zahteve iz člena 69.

POGLAVJE VII

PRAVILA, KI SE UPORABLJAJO ZA VODIKOVA OMREŽJA

Člen 50

Naloge operaterjev vodikovih omrežij, skladišč vodika in vodikovih terminalov

1. Vsak operater vodikovega omrežja, skladišča vodika ali vodikovega terminala je odgovoren za:

(a) obratovanje, vzdrževanje in razvoj, vključno s spremembo namena, varne in zanesljive infrastrukture za prenos ali skladiščenje vodika v ekonomsko sprejemljivih pogojih, ob ustreznem upoštevanju okolja ter v tesnem sodelovanju s povezanimi in sosednjimi operaterji vodikovega omrežja z namenom optimizacije kolokacije proizvodnje in uporabe vodika ter na podlagi desetletnega načrta za razvoj omrežja iz člena 55;

(b) zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti vodikovega sistema za zadovoljitev ugotovljenih razumnih potreb po prenosu in skladiščenju vodika v skladu z desetletnim načrtom za razvoj omrežja iz člena 55;

(c) zagotavljanje primernih sredstev za izpolnjevanje svojih obveznosti;

(d) zagotavljanje operaterjem drugih omrežij ali sistemov, s katerimi je njegov sistem medsebojno povezan, dovolj informacij, tudi o kakovosti vodika, za zagotovitev varnega in učinkovitega delovanja, usklajenega razvoja in interoperabilnosti medsebojno povezanih sistemov;

(e) nediskriminacijo med posameznimi uporabniki vodikovega sistema ali vrstami uporabnikov infrastrukture, posebno ne v korist svojih povezanih podjetij,

(f) zagotavljanje uporabnikom vodikovega sistema informacij, ki jih potrebujejo za učinkovit dostop do infrastrukture;

(g) sprejetje vseh razumnih ukrepov, ki so na voljo za preprečevanje in zmanjšanje emisij vodika pri svojih operacijah ter izvajanje rednih postopkov za odkrivanje uhajanja vodika in popravil vseh zadevnih elementov v pristojnosti operaterja;

(h) predložitev poročila o odkrivanju uhajanja vodika in po potrebi programa popravil ali zamenjav pristojnim organom, pri čemer se vsako leto objavijo statistične informacije o odkrivanju uhajanja vodika in popravil.

2. Operaterji vodikovih prenosnih omrežij si prizadevajo zagotoviti zadostno čezmejno zmogljivost za povezovanje evropske vodikove infrastrukture, ki upošteva vse ekonomsko razumne in tehnično izvedljive zahteve po zmogljivosti, opredeljene v desetletnem načrtu za razvoj omrežja iz člena 55 te direktive in v desetletnem načrtu za razvoj vodikovega omrežja za celotno Unijo iz člena 60 Uredbe (EU) 2024/1789, ter zanesljivo oskrbo z vodikom. Pristojni organi držav članic se lahko po njihovem certificiranju na podlagi člena 71 te direktive in člena 14 Uredbe (EU) 2024/1789 odločijo, da enemu ali omejenemu številu operaterjev vodikovih prenosnih omrežij naložijo odgovornost za zagotavljanje čezmejne zmogljivosti.

3. Kadar je to primerno za upravljanje sistema in končne odjemalce, regulativni organ operaterjem vodikovih omrežij zaupa odgovornost za zagotavljanje učinkovitega upravljanja kakovosti vodika in stabilne kakovosti vodika v svojih omrežjih v skladu z veljavnimi standardi kakovosti vodika.

4. Operaterji vodikovih omrežij so odgovorni za izravnavo v svojih omrežjih od 1. januarja 2033 naprej ali od zgodnejšega datuma, kadar tako določi regulativni organ. Pravila, ki jih sprejmejo za izravnavo v vodikovem omrežju, so objektivna, pregledna in nediskriminatorna, kar velja tudi za pravila, v skladu s katerimi uporabnikom svojih omrežij zaračunavajo povzročanje energetskega neravnotežja.

Člen 51

Obstoječa vodikova omrežja

1. Države članice lahko določijo, da regulativni organi odobrijo odstopanje od zahtev iz enega ali več izmed členov 35, 46, 68, 69, 70 in 71 te direktive ter členov 7 in 65 Uredbe (EU) 2024/1789 za vodikova omrežja, ki so bila 4. avgusta 2024 del vertikalno integriranega podjetja.

2. Vsako odstopanje, odobreno na podlagi odstavka 1, preneha veljati, kadar:

(a) se regulativni organ na zahtevo vertikalno integriranega podjetja odloči za končanje odstopanja;

(b) se vodikovo omrežje, ki uporablja odstopanje, priključi na drugo vodikovo omrežje;

(c) se vodikovo omrežje, ki uporablja odstopanje, ali njegova zmogljivost razširi za več kot 5 % v smislu dolžine ali zmogljivosti glede na 4. avgust 2024 ali

(d) regulativni organ z odločitvijo ugotovi, da bi nadaljnja uporaba odstopanja pomenila nevarnost oviranja konkurence ali negativnega vplivanja na učinkovito uvajanje vodikove infrastrukture ali na razvoj in delovanje trga vodika v državi članici ali Uniji.

3. Regulativni organ vsakih sedem let od datuma odobritve odstopanja na podlagi odstavka 1 objavi oceno učinka odstopanja na konkurenco, vodikovo infrastrukturo ter razvoj in delovanje trga vodika v Uniji ali državi članici.

4. Regulativni organi lahko od operaterjev obstoječih vodikovih omrežij zahtevajo, da jim posredujejo vse informacije, ki jih potrebujejo za izvajanje svojih nalog.

Člen 52

Geografsko omejena vodikova omrežja

1. Države članice lahko določijo, da regulativni organi odobrijo odstopanje od členov 68 in 71 ali člena 46 za vodikova omrežja, ki prenašajo vodik na geografsko omejenem industrijskem ali komercialnem območju. Tako omrežje v času trajanja odstopanja izpolnjuje vse naslednje pogoje:

(a) ne vključuje povezovalnih vodikovodov;

(b) nima neposrednih povezav s skladišči vodika ali vodikovimi terminali, razen če so tudi ti povezani z vodikovim omrežjem, za katero se ne uporablja odstopanje, odobreno na podlagi tega člena ali člena 51;

(c) namenjeno je predvsem oskrbi odjemalcev, ki so neposredno priključeni na to omrežje, z vodikom ter

(d) ni povezano z nobenim drugim vodikovim omrežjem, razen z omrežji, za katera se uporablja odstopanje, odobreno na podlagi tega člena, in ki jih upravlja isti operater vodikovega omrežja.

2. Regulativni organ sprejme odločitev o preklicu odstopanja na podlagi odstavka 1, če ugotovi, da bi nadaljnja uporaba odstopanja pomenila nevarnost oviranja konkurence ali negativnega vplivanja na učinkovito uvajanje vodikove infrastrukture ali na razvoj in delovanje trga vodika v Uniji ali državi članici, ali če kateri koli od pogojev iz odstavka 1 ni več izpolnjen.

Regulativni organ vsakih sedem let od odobritve odstopanja na podlagi odstavka 1 objavi oceno učinka odstopanja na konkurenco, vodikovo infrastrukturo ter razvoj in delovanje trga vodika Uniji ali državi članici.

Države članice sprejmejo vse ukrepe, potrebne za zagotovitev, da se zahteve proizvajalcev vodika za dostop in zahteve industrijskih odjemalcev za priključitev priglasijo regulativnemu organu, objavijo in obravnavajo na podlagi člena 42. Z objavo zahtev za dostop se ohrani zaupnost poslovno občutljivih podatkov.

Člen 53

Povezovalni vodikovodi s tretjimi državami

1. Unija za vsak povezovalni vodikovod med državami članicami in tretjimi državami pred začetkom njegovega delovanja sklene mednarodni sporazum v skladu s členom 218 PDEU s povezanimi zadevnimi tretjimi državami, v katerem so določena operativna pravila za zadevni povezovalni vodikovod, kadar je to potrebno za zagotovitev skladnosti in doslednosti s pravili, ki se uporabljajo za vodikova omrežja iz te direktive in Uredbe (EU) 2024/1789. Mednarodni sporazum se ne šteje za potrebnega, kadar se država članica, ki je priključena ali se namerava priključiti s povezovalnim vodikovodom, pogaja in sklene medvladni sporazum s povezanimi zadevnimi tretjimi državami v skladu s členom 89 te direktive, v katerem so določena operativna pravila za zadevni povezovalni vodikovod, da se zagotovita skladnost in doslednost s pravili, ki se uporabljajo za vodikova omrežja, iz te direktive in Uredbe (EU) 2024/1789.

2. Odstavek 1 tega člena ne posega v člen 85 ter v delitev pristojnosti med Unijo in državami članicami.

3. Odstavek 1 prav tako ne posega v možnost Unije in držav članic, da na podlagi svojih pristojnosti in v skladu z veljavnimi postopki začnejo dialog s povezanimi tretjimi državami, tudi s ciljem vzpostavitve sodelovanja pri zadevah, pomembnih za proizvodnjo vodika, kot so socialne in okoljske zadeve.

Člen 54

Zaupnost za operaterje vodikovih omrežij, skladišč vodika in vodikovih terminalov

1. Vsak operater vodikovega omrežja, skladišča vodika ali vodikovega terminala in vsak lastnik vodikovega omrežja brez poseganja v pravne obveznosti za razkritje informacij varuje zaupnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih pridobi med izvajanjem svoje dejavnosti, in prepreči, da bi se poslovno koristni podatki o njegovih dejavnostih razkrili na diskriminatoren način, V primeru, da je operater vodikovega omrežja, skladišča vodika ali vodikovega terminala ali lastnik vodikovega omrežja del vertikalno integriranega podjetja, ne razkriva zlasti poslovno občutljivih podatkov preostalim delom vertikalno integriranega podjetja, ki niso operaterji prenosnih sistemov, operaterji distribucijskih sistemov ali operaterji vodikovega omrežja, razen če je to potrebno za izvedbo poslovne transakcije.

2. Operater vodikovega omrežja, skladišča vodika ali vodikovega terminala pri prodaji ali nabavi vodika prek povezanih podjetij ne zlorablja poslovno občutljivih podatkov, pridobljenih od tretjih strani v okviru zagotavljanja dostopa do sistema ali pogajanja o njem.

3. Podatki, potrebni za učinkovito konkurenco in uspešno delovanje trga, se javno objavijo. Ta obveznost ne posega v varovanje poslovno občutljivih podatkov.

POGLAVJE VIII

CELOSTNO NAČRTOVANJE OMREŽJA

Člen 55

Razvoj omrežja zemeljskega plina in vodikovega omrežja ter pristojnosti glede odločitev o naložbah

1. Operaterji vseh prenosnih sistemov in operaterji vodikovih prenosnih omrežij najmanj vsaki dve leti po posvetovanju z ustreznimi deležniki v skladu z odstavkom 2, točka (f), zadevnemu regulativnemu organu predložijo desetletni načrt za razvoj omrežja, ki temelji na obstoječi in predvideni ponudbi in povpraševanju. Za vsako državo članico obstaja en enotni načrt za razvoj omrežja zemeljskega plina in en enotni načrt za razvoj vodikovega omrežja ali pa en skupni načrt za zemeljski plin in vodik.

Države članice, ki dovolijo en skupni načrt, zagotovijo, da je tak načrt dovolj pregleden, da lahko regulativni organ v njem jasno razbere v načrtu obravnavane posebne potrebe sektorja zemeljskega plina in posebne potrebe sektorja vodika. Za vsak nosilec energije se izvede ločeno modeliranje z ločenimi poglavji, v katerih so prikazani zemljevidi omrežij za zemeljski plin in zemljevidi omrežij za vodik.

Države članice, v katerih so pripravljeni ločeni načrti za zemeljski plin in vodik, zagotovijo, da operaterji prenosnih sistemov in operaterji vodikovih prenosnih omrežij tesno sodelujejo, kadar je treba sprejeti odločitve za zagotovitev učinkovitosti sistema, kot je opredeljena v členu 2, točka (4), Direktive (EU) 2023/1791, pri vseh nosilcih energije, na primer za spremembo namena.

Operaterji vodikovih prenosnih omrežij tesno sodelujejo z operaterji prenosnih sistemov električne energije in po potrebi z operaterji distribucijskih sistemov električne energije, da bi uskladili skupne infrastrukturne zahteve, kot je lokacija elektrolizatorjev in ustrezne infrastrukture za prenos, ter v največji možni meri upoštevajo njihova mnenja.

Države članice si prizadevajo zagotoviti korake usklajenega načrtovanja ustreznih desetletnih načrtov za razvoj omrežja zemeljskega plina, vodika in električne energije.

Od operaterjev infrastrukture, vključno z operaterji terminalov za UZP, operaterji skladiščnih sistemov zemeljskega plina, operaterji distribucijskih sistemov, operaterji vodikovih distribucijskih omrežij, operaterji vodikovih terminalov, operaterji skladišč vodika, operaterji infrastrukture za daljinsko ogrevanje in operaterji na področju električne energije, se bi moralo zahtevati, da operaterjem prenosnih sistemov in operaterjem vodikovih prenosnih omrežij zagotovijo in si z njimi izmenjajo vse pomembne informacije iz desetletnih načrtov za razvoj omrežja. Desetletni načrti za razvoj omrežja zemeljskega plina vsebujejo učinkovite ukrepe za zagotovitev ustreznosti sistema zemeljskega plina in zanesljivosti oskrbe, zlasti pa skladnost z infrastrukturnimi standardi iz Uredbe (EU) 2017/1938. Desetletni načrti za razvoj omrežja se objavijo in so dostopni na spletnem mestu skupaj z izidom posvetovanja z deležniki. To spletno mesto se redno posodablja in tako zagotovi, da so vsi ustrezni deležniki obveščeni o časovnem razporedu, načinu in obsegu posvetovanja.

2. Desetletni načrti za razvoj omrežja iz odstavka 1 zlasti:

(a) vsebujejo celovite in podrobne informacije o poglavitni infrastrukturi, ki jo je treba v naslednjih desetih letih izgraditi ali nadgraditi, pri čemer se upoštevajo vse krepitve infrastrukture, potrebne za priključitev obratov za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, vključno z infrastrukturo, razvito s ciljem, da se omogoči povratni tok v prenosno omrežje;

(b) vsebujejo informacije o vseh že sprejetih naložbah ter opredelijo nove naložbe in tiste rešitve na strani povpraševanja, za katere ne bodo potrebne nove naložbe v infrastrukturo in ki jih je treba izvesti v naslednjih treh letih;

(c) v primeru zemeljskega plina vsebujejo celovite in podrobne informacije o infrastrukturi, ki jo je mogoče razgraditi ali ki se razgradi;

(d) v primeru vodika vključujejo celovite in podrobne informacije o infrastrukturi, ki ji je mogoče spremeniti namen ali se ji ta spremeni za prenos vodika, zlasti za dobavo vodika končnim odjemalcem v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti, ob upoštevanju potenciala za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter energetske in stroškovne učinkovitosti v povezavi z drugimi možnostmi;

(e) določajo časovni okvir za vse naložbene projekte in projekte razgradnje;

(f) temeljijo na skupnem scenariju, ki ga vsaki dve leti razvijejo zadevni operaterji infrastrukture, vključno z zadevnimi operaterji distribucijskih sistemov, vsaj za zemeljski plin, vodik, električno energijo in, kadar je primerno, daljinsko ogrevanje;

(g) v primeru zemeljskega plina so usklajeni z rezultati skupnih in nacionalnih ocen tveganja na podlagi člena 7 Uredbe (EU) 2017/1938;

(h) so v skladu s celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom in njegovimi posodobitvami, upoštevajo stanje v celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih poročilih, predloženih v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999, so usklajeni s cilji iz Direktive (EU) 2018/2001 in podpirajo cilj podnebne nevtralnosti iz člena 2(1) in člena 4(1) Uredbe (EU) 2021/1119;

(i) so usklajeni z desetletnim načrtom za razvoj omrežja zemeljskega plina za celotno Unijo iz člena 32 Uredbe (EU) 2024/1789 oziroma z desetletnim načrtom za razvoj vodikovega omrežja za celotno Unijo iz člena 60 navedene uredbe;

(j) upoštevajo načrt za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja iz člena 56 in načrte razgradnje omrežij zemeljskega plina iz člena 57.

Skupni scenariji iz prvega pododstavka, točka (f), temeljijo na razumnih predpostavkah o razvoju proizvodnje, dobave in porabe, zlasti na potrebah sektorjev, ki jih je težko razogljičiti, ob upoštevanju potenciala za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter energetske in stroškovne učinkovitosti v povezavi z drugimi možnostmi, hkrati pa so v njih upoštevane tiste rešitve na strani povpraševanja, za katere ne bodo potrebne nove naložbe v infrastrukturo. Upoštevani so tudi čezmejne izmenjave, tudi s tretjimi državami, ter vloga skladiščenja vodika in povezovanje vodikovih terminalov. Operaterji infrastrukture opravijo obsežen postopek posvetovanja o takih scenarijih, ki je odprt za ustrezne deležnike, vključno z operaterji distribucijskih sistemov za zemeljski plin in električno energijo, operaterji vodikovih distribucijskih omrežij, združenji, vključenimi na trg električne energije, zemeljskega plina in vodika, podjetji za ogrevanje in hlajenje, dobavo in proizvodnjo, neodvisnimi združevalci, operaterji prilagajanja odjema, organizacijami, ki sodelujejo pri rešitvah za energetsko učinkovitost, združenji odjemalcev in predstavniki civilne družbe. Posvetovanja potekajo v zgodnji fazi, še pred pripravo desetletnega načrta za razvoj omrežja, in sicer na odprt, vključujoč in pregleden način. Vsi dokumenti, ki jih predložijo operaterji infrastrukture, da bi olajšali posvetovanja, se objavijo, tako kot izid posvetovanja z deležniki. Ustrezno spletno mesto se pravočasno posodablja, ko so navedeni dokumenti na voljo, tako da so zadevni deležniki ustrezno obveščeni in lahko učinkovito sodelujejo v posvetovanju.

Skupni scenariji iz prvega pododstavka, točka (f), tega odstavka so v skladu s scenariji za celotno Unijo, določenimi v skladu s členom 12 Uredbe (EU) 2022/869, ter s celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom in njegovimi posodobitvami v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999, hkrati pa podpirajo cilj podnebne nevtralnosti iz členov 2(1) in 4(1) Uredbe (EU) 2021/1119. Take skupne scenarije odobri pristojni nacionalni organ. Evropski znanstveni svetovalni odbor za podnebne spremembe, ustanovljen na podlagi člena 10a Uredbe (ES) št. 401/2009, lahko na lastno pobudo predloži mnenje o združljivosti skupnih scenarijev z energetskimi in podnebnimi cilji Unije za leto 2030 ter njenim ciljem podnebne nevtralnosti do leta 2050. To mnenje mora pristojni nacionalni organ upoštevati.

3. Operater prenosnega sistema in operater vodikovega prenosnega omrežja pri pripravi desetletnih načrtov za razvoj omrežja v celoti upoštevata možne alternative širitvi sistema, na primer uporabo prilagajanja odjema, pa tudi pričakovano porabo po prevzetju načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“ v skladu s členom 27 Direktive (EU) 2023/1791, trgovanje z drugimi državami in načrte za razvoj omrežja za celotno Unijo. Operater prenosnega sistema in operater vodikovega prenosnega omrežja zaradi povezovanja energetskega sistema ocenita, kako, kjer je to mogoče, obravnavati potrebe v sistemih za električno energijo, toplotnih sistemih, kadar je primerno, ter sistemih za zemeljski plin in vodikovih sistemih, vključno z informacijami o optimalni lokaciji in velikosti skladišča energije in sredstev za pretvarjanje energije v plin ter kolokaciji proizvodnje in porabe vodika. Operater vodikovega prenosnega omrežja vključi informacije o lokaciji končnih odjemalcev v sektorjih, ki jih je težko razogljičiti, z namenom ciljne usmeritve v uporabo obnovljivega in nizkoogljičnega vodika.

4. Regulativni organ se o desetletnem načrtu za razvoj omrežja posvetuje z vsemi dejanskimi ali možnimi uporabniki sistema, in sicer na odprt in pregleden način. Od oseb ali podjetij, ki izjavijo, da so možni uporabniki sistema, se lahko zahteva, da svoje trditve utemeljijo. Regulativni organ objavi rezultate postopka posvetovanja, vključno z možnimi potrebami po naložbah, razgradnji sredstev in tistih rešitvah na strani povpraševanja, za katere ne bodo potrebne nove naložbe v infrastrukturo.

5. Regulativni organ preuči, ali je desetletni načrt za razvoj omrežja skladen z odstavki 1, 2 in 3 tega člena, pokriva vse potrebe po naložbah, ki so bile opredeljene v postopku posvetovanja, in, kadar je primerno, ali je usklajen z najnovejšo simulacijo scenarijev motenj, ki jo na ravni celotne Unije na podlagi člena 7 Uredbe (EU) 2017/1938 izvede Evropska mreža operaterjev prenosnih sistemov za plin (v nadaljnjem besedilu: ENTSO za plin), z regionalnimi in nacionalnimi ocenami tveganja na podlagi člena 7 Uredbe (EU) 2017/1938 in nezavezujočimi desetletnimi načrti za razvoj omrežja za celotno Unijo (v nadaljnjem besedilu: načrti za razvoj omrežja za celotno Unijo) iz člena 30(1), točka (b), Uredbe (EU) 2019/943, ter s členoma 32 in 60 Uredbe (EU) 2024/1789. Če obstajajo kakršni koli dvomi glede skladnosti z načrti za razvoj omrežja za celotno Unijo, se o tem posvetuje z ACER. Od operaterja prenosnega sistema lahko zahteva, da spremeni svoj desetletni načrt za razvoj omrežja.

Pristojni nacionalni organi preučijo skladnost desetletnega načrta za razvoj omrežja s ciljem podnebne nevtralnosti iz člena 2(1) Uredbe (EU) 2021/1119, z nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom in njegovimi posodobitvami ter s celovitimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi poročili, predloženimi v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999, v primeru neskladnosti pa lahko regulativnemu organu predložijo utemeljeno mnenje z opisom neskladnosti, ki ga je treba ustrezno upoštevati.

6. Regulativni organ spremlja in ocenjuje izvajanje desetletnega načrta za razvoj omrežja.

7. Kadar neodvisni operater sistema ali neodvisni operater prenosnega sistema ali pa integrirani operater vodikovega prenosnega omrežja ali neodvisni operater vodikovega prenosnega omrežja iz razlogov, ki niso nujni razlogi, nad katerimi nima nadzora, ne izvede naložbe, ki bi jo bilo treba v skladu z desetletnim načrtom za razvoj omrežja izvesti v naslednjih treh letih, države članice zagotovijo, da mora regulativni organ sprejeti vsaj enega od naslednjih ukrepov in s tem zagotoviti, da se zadevna naložba izvede, če je na podlagi najnovejšega desetletnega načrta za razvoj omrežja še vedno relevantna:

(a) od operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja zahteva, da izvede zadevno naložbo;

(b) organizira razpisni postopek, ki je odprt za vse vlagatelje za zadevno naložbo;

(c) od operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja zahteva, da sprejme povečanje kapitala za financiranje potrebnih naložb ter neodvisnim vlagateljem omogoči, da sodelujejo pri kapitalu.

Kadar regulativni organ uporabi svoja pooblastila na podlagi točke (b) prvega pododstavka, lahko od operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja zahteva, da soglaša z enim ali več od naslednjega:

(a) s financiranjem s strani katere koli tretje strani;

(b) z izgradnjo, spremembo namena ali razgradnjo s strani katere koli tretje strani;

(c) s tem, da sam zgradi zadevne nove naprave;

(d) s tem, da sam upravlja zadevne nove naprave.

Operater prenosnega sistema ali operater vodikovega prenosnega omrežja vlagateljem zagotovi vse informacije, ki so potrebne za izvedbo naložbe, nove naprave priključi na prenosni sistem ali na vodikovo prenosno omrežje in si na splošno v največji možni meri prizadeva za olajšanje izvajanja naložbenega projekta.

Zadevne finančne dogovore odobri regulativni organ.

8. Kadar regulativni organ uporabi svoja pooblastila na podlagi odstavka 7, se stroški zadevne naložbe krijejo z ustreznimi tarifami za dostop do omrežja, kot jih določi ali odobri regulativni organ.

Člen 56

Načrt za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja

1. Operaterji vodikovih distribucijskih omrežij regulativnemu organu vsaka štiri leta predložijo načrt, v katerem je predstavljena infrastruktura vodikovega omrežja, ki jo nameravajo razviti. Načrt pripravijo v tesnem sodelovanju z operaterji distribucijskih sistemov za zemeljski plin in električno energijo ter, kadar je primerno, z operaterji daljinskega ogrevanja in hlajenja, s čimer zagotovijo učinkovito povezovanje energetskega sistema in v največji možni meri upoštevajo njihova mnenja. Države članice lahko operaterjem vodikovih distribucijskih omrežij v skladu s tem členom in operaterjem distribucijskih sistemov v skladu s členom 57, ki so dejavni v isti regiji, dovolijo pripravo skupnega načrta.

Tiste, ki dovolijo en skupni načrt, zagotovijo, da je načrt dovolj pregleden, da se lahko v njem jasno razberejo v načrtu obravnavane posebne potrebe sektorja zemeljskega plina in posebne potrebe sektorja vodika. Za posamezne nosilce energije se izvede ločeno modeliranje z ločenimi poglavji, v katerih so prikazani zemljevidi omrežij za zemeljski plin in zemljevidi omrežij za vodik.

Države članice, v katerih so pripravljeni ločeni načrti za zemeljski plin in vodik, zagotovijo, da operaterji distribucijskih sistemov in operaterji vodikovih distribucijskih omrežij tesno sodelujejo, kadar je treba sprejeti odločitve za zagotovitev učinkovitosti sistema pri vseh nosilcih energije, na primer za spremembo namena.

2. Za načrt za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja velja zlasti:

(a) vsebuje informacije o potrebah po zmogljivosti, tako količinskih kot časovnih, kot so izpogajane med uporabniki vodikovih distribucijskih omrežij in operaterji vodikovih distribucijskih omrežij, o oskrbi z vodikom ter o potrebah po zmogljivosti, tako količinskih kot časovnih, obstoječih in morebitnih bodočih končnih odjemalcev, ki jih je težko razogljičiti, ob upoštevanju potenciala za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov ter energetske in stroškovne učinkovitosti v povezavi z drugimi možnostmi, ter o lokaciji teh končnih odjemalcev z namenom ciljne usmeritve v uporabo obnovljivega in nizkoogljičnega vodika v teh sektorjih;

(b) v njem se upoštevajo načrti ogrevanja in hlajenja, določeni na podlagi člena 25(6) Direktive (EU) 2023/1791, ter povpraševanje v sektorjih, ki niso zajeti v načrtih ogrevanja in hlajenja, in oceni, kako se pri obravnavanju širitve vodikovega distribucijskega omrežja v sektorjih, v katerih so na voljo energetsko učinkovitejše alternative, spoštuje načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ v skladu s členom 27 navedene direktive;

(c) vsebuje informacije o tem, v kakšni meri je treba plinovode za zemeljski plin s spremenjenim namenom uporabljati za prenos vodika, ter o tem, v kakšni meri je ta sprememba namena potrebna za izpolnitev potreb po zmogljivosti, določenih v skladu s točko (a);

(d) temelji na postopku posvetovanja, ki je odprt za ustrezne deležnike, da se omogoči njihovo zgodnje in učinkovito sodelovanje v postopku načrtovanja, vključno z zagotavljanjem in izmenjavo vseh ustreznih informacij;

(e) objavi se na spletnem mestu operaterja vodikovega distribucijskega omrežja, skupaj z izidom posvetovanja z deležniki, in predloži regulativnemu organu, skupaj z rezultati posvetovanja z deležniki; to spletno mesto se redno posodablja, tako da so zadevni deležniki ustrezno obveščeni in lahko učinkovito sodelujejo v posvetovanju;

(f) je v skladu s celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom in njegovimi posodobitvami ter s celovitimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi poročili, predloženimi v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999, hkrati pa podpira cilj podnebne nevtralnosti iz člena 2(1) Uredbe (EU) 2021/1119.

(g) je usklajen z načrtom za razvoj omrežja vodika za celotno Unijo iz člena 60 Uredbe (EU) 2024/1789 in z nacionalnimi desetletnimi načrti za razvoj omrežja, pripravljenimi v skladu s členom 55 te direktive.

3. Operaterji vodikovih distribucijskih omrežij si z drugimi operaterji vodikovih omrežij, tudi – če obstaja neposredna povezava – s tistimi v sosednjih državah članicah, izmenjajo vse relevantne informacije, potrebne za pripravo načrta.

4. Regulativni organ oceni, ali je načrt za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja skladen z odstavkom 1 tega člena. Preuči načrt in lahko zahteva njegove spremembe v skladu z oceno. Pri tej preučitvi upošteva splošno energetsko-ekonomsko nujnost vodikovega omrežja ter skupni scenarij, razvit na podlagi člena 55(2), točka (f). Kar zadeva načrte, predložene v povezavi z vodikovimi omrežji, za katera se uporablja odstopanje na podlagi člena 51 ali 52, se lahko vzdrži preučitve načrta in priprave priporočil za spremembe.

5. Regulativni organ preučitev načrta za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja upošteva pri odobritvi posebnih pristojbin v smislu člena 5 Uredbe (EU) 2024/1789.

6. Države članice lahko do 31. decembra 2032 brez poseganja v pooblastila regulativnega organa za nadzor pravil o dostopu do omrežja naložijo drugemu pristojnemu organu, da preuči načrt za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja in pripravi priporočila za njegove spremembe s strani operaterja vodikovega distribucijskega omrežja, da se tako zagotovi skladnost s celovitimi nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti in njihovimi posodobitvami.

7. Države članice se lahko z odstopanjem od odstavkov 1 do 5 tega člena odločijo, da za operaterje vodikovih distribucijskih omrežij od 4. avgusta 2024 uporabljajo zahteve iz člena 55.

Člen 57

Načrti razgradnje omrežij za operaterje distribucijskih sistemov

1. Države članice zagotovijo, da operaterji distribucijskih sistemov pripravijo načrte razgradnje omrežij, kadar se pričakuje zmanjšanje povpraševanja po zemeljskem plinu, ki zahteva razgradnjo distribucijskih omrežij zemeljskega plina ali njihovih delov. Taki načrti se pripravijo v tesnem sodelovanju z operaterji vodikovih distribucijskih omrežij, z operaterji distribucijskih sistemov za električno energijo ter z operaterji daljinskega ogrevanja in hlajenja, s čimer se zagotovi učinkovito povezovanje energetskega sistema ter odraža manjša poraba zemeljskega plina za ogrevanje in hlajenje stavb, v katerih je na voljo več energetsko in stroškovno učinkovitih alternativ. Države članice lahko operaterjem distribucijskih sistemov v skladu s tem členom in operaterjem vodikovih distribucijskih omrežij v skladu s členom 56, ki so dejavni v isti regiji, dovolijo pripravo skupnega načrta, če je treba spremeniti namen delov infrastrukture za zemeljski plin. Tiste, ki dovolijo en skupni načrt, zagotovijo, da je načrt dovolj pregleden, da se lahko v njem jasno razberejo v načrtu obravnavane posebne potrebe sektorja zemeljskega plina in posebne potrebe sektorja vodika. Kadar je ustrezno, se za vsak nosilec energije izvede ločeno modeliranje z ločenimi poglavji, v katerih so prikazani zemljevidi omrežij za zemeljski plin in zemljevidi omrežij za vodik.

Države članice, v katerih so pripravljeni ločeni načrti za zemeljski plin in vodik, zagotovijo, da operaterji distribucijskih sistemov in operaterji vodikovih distribucijskih omrežij tesno sodelujejo, kadar je treba sprejeti odločitve za zagotovitev učinkovitosti sistema pri vseh nosilcih energije, na primer za spremembo namena.

2. Pri načrtih razgradnje distribucijskih omrežij se upoštevajo vsaj naslednja načela:

(a) načrti temeljijo na načrtih ogrevanja in hlajenja, pripravljenih v skladu s členom 25(6) Direktive (EU) 2023/1791, in ustrezno odražajo povpraševanje v sektorjih, ki niso zajeti v načrtih ogrevanja in hlajenja;

(b) načrti temeljijo na razumnih predpostavkah o razvoju proizvodnje, prevzem in dobave zemeljskega plina, vključno z biometanom, na eni strani ter porabe zemeljskega plina v vseh sektorjih na ravni distribucije na drugi strani;

(c) operaterji distribucijskih sistemov opredelijo potrebne prilagoditve infrastrukture, pri čemer imajo prednost tiste rešitve na strani povpraševanja, za katere se ne zahtevajo nove naložbe v infrastrukturo, v načrtih pa se navede infrastruktura, ki jo je treba razgraditi, tudi zato, da se zagotovi preglednost v zvezi z morebitno spremembo namena take infrastrukture za prenos vodika;

(d) operaterji distribucijskih sistemov pri pripravi načrta opravijo postopek posvetovanja, odprt za ustrezne deležnike, da se omogoči njihovo zgodnje in učinkovito sodelovanje v postopku načrtovanja, vključno z zagotavljanjem in izmenjavo vseh ustreznih informacij; rezultati posvetovanja in načrt razgradnje omrežja se predložijo ustreznemu nacionalnemu organu;

(e) načrti in izid posvetovanja z deležniki se objavijo na spletnih mestih operaterjev distribucijskih sistemov, ta spletna mesta pa se redno posodabljajo, s čimer se zagotovi, da so zadevni deležniki ustrezno obveščeni in lahko učinkovito sodelujejo v posvetovanju;

(f) načrti se posodobijo vsaj vsaka štiri leta na podlagi najnovejših napovedi povpraševanja po zemeljskem plinu in njegove ponudbe v zadevni regiji, pri čemer zajemajo obdobje desetih let;

(g) operaterji distribucijskih sistemov, ki so dejavni na istem regionalnem območju, se lahko odločijo za pripravo enega enotnega skupnega načrta razgradnje omrežja;

(h) načrti so usklajeni z načrtom za razvoj omrežja zemeljskega plina za Unijo iz člena 32 Uredbe (EU) 2024/1789 in z nacionalnimi desetletnimi načrti za razvoj omrežja, pripravljenimi v skladu s členom 55 te direktive;

(i) načrti so usklajeni s celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom države članice, celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim poročilom o napredku ter dolgoročno strategijo, predloženimi na podlagi Uredbe (EU) 2018/1999, hkrati pa podpirajo cilj podnebne nevtralnosti iz člena 2(1) Uredbe (EU) 2021/1119.

3. Ustrezni nacionalni organi ocenijo, ali so načrti razgradnje distribucijskih omrežij skladni z načeli iz odstavka 2. Načrt razgradnje distribucijskega omrežja odobrijo ali zavrnejo, lahko pa zahtevajo njegove spremembe.

4. Priprava načrtov razgradnje distribucijskih omrežij omogoča lažjo zaščito končnih odjemalcev v skladu s členom 13, pri čemer se pri pripravi upoštevajo pravice končnih odjemalcev na podlagi člena 38(6).

5. Države članice se lahko odločijo, da do 4. avgusta 2024 ne bodo naložile obveznosti iz odstavkov 1 do 4 operaterjem distribucijskih sistemov, ki oskrbujejo manj kot 45 000 priključenih odjemalcev. Kadar so operaterji distribucijskih sistemov oproščeni predložitve načrta razgradnje distribucijskega omrežja, o razgradnji distribucijskih omrežij ali njihovih delov obvestijo regulativni organ.

6. Kadar je treba dele distribucijskega omrežja zemeljskega plina razgraditi pred prvotno predvidenim koncem njihovega življenjskega cikla, regulativni organ določi smernice za strukturni pristop k amortizaciji takih sredstev in določitvi tarif v skladu s členom 78(7). Pri pripravi takih smernic se posvetuje z ustreznimi deležniki, zlasti z operaterji distribucijskih sistemov in združenji odjemalcev.

Člen 58

Priključnina in stroški priključitve za obrate za proizvodnjo biometana

1. Države članice zagotovijo omogočitveni regulativni okvir za obrate za proizvodnjo biometana v zvezi s priključnino in stroški priključitve zaradi njihove priključitve na prenosna ali distribucijska omrežja. Tak regulativni okvir zagotavlja, da:

(a) priključnina in stroški priključitve upoštevajo načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“, ki se uporablja za razvoj omrežja v skladu s členom 3 in členom 27(2) Direktive (EU) 2023/1791;

(b) priključnina in stroški priključitve se objavijo v sklopu postopkov za priključitev novih obratov za proizvodnjo plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina na prenosni in distribucijski sistem, kot je določeno v členih 41 in 45 te direktive ter na podlagi člena 20(2) Direktive (EU) 2018/2001;

(c) upoštevajo se načeli preglednosti in nediskriminacije, potreba po stabilnih finančnih okvirih za obstoječe naložbe, napredek pri uvajanju plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina v zadevni državi članici ter obstoj alternativnih podpornih mehanizmov za povečanje uporabe plina iz obnovljivih virov ali nizkoogljičnega plina, kadar je primerno.

2. Regulativni organi lahko pri določanju ali odobravanju tarif ali metodologij, ki jih bodo uporabljali operaterji prenosnih sistemov in operaterji distribucijskih sistemov, upoštevajo stroške in naložbe teh operaterjev sistemov zaradi izpolnjevanja obveznosti, ki se ne povrnejo neposredno s priključnino in stroški priključitve, kolikor stroški ustrezajo stroškom učinkovitega in strukturno primerljivega reguliranega operaterja.

Člen 59

Financiranje čezmejne vodikove infrastrukture

1. Kadar države članice uporabljajo sistem reguliranega dostopa tretjih strani do vodikovih prenosnih omrežij na podlagi člena 35(1) in kadar projekt povezovalnih vodikovodov ni projekt skupnega interesa iz poglavja II in točke 3 Priloge I k Uredbi (EU) 2022/869 Evropskega parlamenta in Sveta ([49]), sosednji in zadevni operaterji vodikovih prenosnih omrežij krijejo stroške projekta in jih lahko po odobritvi regulativnega organa vključijo v svoje tarifne sisteme. Če operaterji

([49]) Uredba (EU) 2022/869 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2022 o smernicah za vseevropsko energetsko infrastrukturo, spremembi uredb (ES) št. 715/2009, (EU) 2019/942 in (EU) 2019/943 ter direktiv 2009/73/ES in (EU) 2019/944 in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 347/2013 (UL L 152, 3.6.2022, str. 45).

vodikovih prenosnih omrežij ugotovijo znatno vrzel med koristmi in stroški, lahko pripravijo projektni načrt, vključno z zahtevkom za čezmejno dodelitev stroškov, in ga skupaj predložijo zadevnim regulativnim organom v skupno odobritev.

2. Kadar operaterji vodikovih prenosnih omrežij predložijo projektni načrt iz odstavka 1, ta projektni načrt in zahtevek za čezmejno dodelitev stroškov spremljata analiza stroškov in koristi za projekt, ki upošteva koristi, ki segajo prek meja zadevnih držav članic, ter poslovni načrt, v katerem je ocenjena finančna izvedljivost projekta ter ki vključuje rešitev za financiranje in določa, ali se udeleženi operaterji vodikovih prenosnih omrežij strinjajo z utemeljenim predlogom za čezmejno dodelitev stroškov.

Zadevni regulativni organ po posvetovanju z operaterji vodikovih prenosnih omrežij sprejme skupno odločitev o dodelitvi naložbenih stroškov, ki jih posamezni operater vodikovega prenosnega omrežja nosi za projekt.

3. Po 1. januarju 2033 vsi zadevni operaterji vodikovih prenosnih omrežij izpogajajo sistem finančnih nadomestil in tako zagotovijo financiranje čezmejne vodikove infrastrukture, če se za dostop do vodikovih prenosnih omrežij na povezovalnih točkah med državami članicami ne zaračunavajo tarife na podlagi člena 7(8) Uredbe (EU) 2024/1789. Operaterji vodikovih prenosnih omrežij pri razvoju tega sistema opravijo obsežen postopek posvetovanja z vsemi zadevnimi udeleženci na trgu.

4. Zadevni operaterji vodikovih prenosnih omrežij do 31. decembra 2035 dosežejo dogovor o sistemu finančnih nadomestil in ga predložijo zadevnim regulativnim organom v skupno odobritev. Če v tem obdobju dogovor ni dosežen, zadevni regulativni organi v dveh letih sprejmejo skupno odločitev. Kadar zadevni regulativni organi v dveh letih ne morejo doseči skupnega dogovora, ACER sprejme odločitev po postopku na podlagi člena 6(10) Uredbe (EU) 2019/942.

5. Sistem finančnih nadomestil se izvaja v skladu s členom 78(1), točka (c).

6. Pri prehodu na sistem finančnih nadomestil uveljavljeni mehanizem finančnih nadomestil ne vpliva na obstoječe pogodbe o zmogljivosti.

7. Dodatne podrobnosti, potrebne za izvajanje postopka iz tega člena, vključno z zahtevanimi postopki in časovnimi okviri ter postopkom za pregledovanje in po potrebi spreminjanje sistema finančnih nadomestil, da se lahko upošteva razvoj tarif in razvoj vodikovih omrežij, se določijo v omrežnem kodeksu, pripravljenem na podlagi člena 72 Uredbe (EU) 2024/1789.

POGLAVJE IX

LOČEVANJE OPERATERJEV PRENOSNIH SISTEMOV IN OPERATERJEV VODIKOVIH PRENOSNIH OMREŽIJ

Oddelek 1

Ločeno lastništvo

Člen 60

Ločevanje prenosnih sistemov in operaterjev prenosnih sistemov

1. Države članice zagotovijo, da:

(a) vsako podjetje, ki ima v lasti prenosni sistem, deluje kot operater prenosnega sistema;

(b) ista oseba ne sme:

(i) izvajati neposrednega ali posrednega nadzora nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, niti neposrednega ali posrednega nadzora nad operaterjem prenosnega sistema ali prenosnim sistemom ali uveljavljati kakršne koli pravice nad njima, ali

(ii) izvajati neposrednega ali posrednega nadzora nad operaterjem prenosnega sistema ali prenosnim sistemom niti neposrednega ali posrednega nadzora nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, ali uveljavljati kakršne koli pravice nad njim;

(c) ista oseba ne more imenovati članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo podjetje, pri operaterju prenosnega sistema ali prenosnem sistemu in hkrati ne sme izvajati neposrednega ali posrednega nadzora ali uveljavljati pravic nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave;

(d) ista oseba ne more biti član nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo podjetje, pri podjetju, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, in hkrati pri operaterju prenosnega sistema ali prenosnem sistemu.

2. Pravice iz odstavka 1, točki (b) in (c), vključujejo zlasti:

(a) pravico do uveljavljanja glasovalnih pravic;

(b) pravico do imenovanja članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo podjetje, ali

(c) večinski delež.

3. Za namene odstavka 1, točka (b), se razume, da pojem „podjetje, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave“ vključuje pojem „podjetje, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave“ v smislu Direktive (EU) 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta, pojma „operater prenosnega sistema“ in „prenosni sistem“ pa vključujeta pojma „operater prenosnega sistema“ in „prenosni sistem“ v smislu navedene direktive.

4. Obveznost odstavka 1, točka (a), tega člena se šteje za izpolnjeno, kadar dve ali več podjetij, ki imajo v lasti prenosne sisteme, ustanovi skupno podjetje, ki deluje kot operater zadevnih prenosnih sistemov v dveh ali več državah članicah. Nobeno drugo podjetje ne more biti del tega skupnega podjetja, razen če je bilo odobreno na podlagi člena 61 kot neodvisni operater sistema ali kot neodvisni operater prenosnega sistema za namene oddelka 3.

5. Kadar je oseba iz odstavka 1, točke (b), (c) in (d), država članica ali drug javni organ, se za namene izvajanja tega člena dva ločena javna organa, ki izvajata nadzor nad operaterjem prenosnega sistema ali nad prenosnim sistemom na eni strani in nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave na drugi strani, ne štejeta za isto osebo.

6. Države članice zagotovijo, da se poslovno občutljivi podatki iz člena 40, s katerimi razpolagajo operater prenosnega sistema, ki je bil del vertikalno integriranega podjetja, in njegovo osebje, ne posredujejo podjetjem, ki opravljajo katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave.

7. Če je bil prenosni sistem 3. septembra 2009 del vertikalno integriranega podjetja, se država članica lahko odloči, da ne uporabi odstavka 1. Če je bil v zvezi z delom prenosnega sistema, ki povezuje državo članico s tretjo državo, med mejo te države članice in prvo povezovalno točko z omrežjem te države članice, prenosni sistem 23. maja 2019 del vertikalno integriranega podjetja, se država članica lahko odloči, da ne uporabi odstavka 1.

V tem primeru zadevna država članica:

(a) imenuje neodvisnega operaterja prenosnega sistema v skladu s členom 61 ali

(b) ravna skladno z določbami oddelka 3.

8. Če je bil prenosni sistem 3. septembra 2009 v lasti vertikalno integriranega podjetja in obstaja ureditev, ki zagotavlja večjo dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema kot določbe oddelka 3, se država članica lahko odloči, da ne uporabi odstavka 1 tega člena.

Če je bil v zvezi z delom prenosnega sistema, ki povezuje državo članico s tretjo državo, med mejo te države članice in prvo povezovalno točko z omrežjem te države članice, prenosni sistem 23. maja 2019 del vertikalno integriranega podjetja in obstaja ureditev, ki zagotavlja večjo dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema kot določbe oddelka 3, se ta država članica lahko odloči, da ne uporabi odstavka 1 tega člena.

9. Preden se podjetje odobri in imenuje za operaterja prenosnega sistema na podlagi odstavka 8 tega člena, se certificira v skladu s postopki iz člena 71(4), (5) in (6) te direktive ter člena 14 Uredbe (EU) 2024/1789. Komisija nato preveri, ali veljavna ureditev nedvomno zagotavlja večjo dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema kot določbe oddelka 3.

10. Vertikalno integriranim podjetjem, ki imajo v lasti prenosni sistem, se v nobenem primeru ne sme preprečiti, da sprejmejo ukrepe za izpolnjevanje zahtev iz odstavka 1.

11. Podjetja, ki opravljajo katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, v nobenem primeru nimajo možnosti prevzeti neposrednega ali posrednega nadzora ali uveljavljati kakršnih koli pravic nad operaterji prenosnega sistema z ločenim lastništvom v državah članicah, ki uporabljajo odstavek 1.

Oddelek 2

Neodvisni operaterji sistemov

Člen 61

Neodvisni operaterji sistemov

1. Če je bil prenosni sistem 3. septembra 2009 v lasti vertikalno integriranega podjetja, se država članica lahko odloči, da ne uporabi člena 60(1) in da imenuje neodvisnega operaterja sistema na predlog lastnika prenosnega sistema.

Če je bil v zvezi z delom prenosnega sistema, ki povezuje državo članico s tretjo državo, med mejo te države članice in prvo povezovalno točko z omrežjem te države članice, prenosni sistem 23. maja 2019 v lasti vertikalno integriranega podjetja, se ta država članica lahko odloči, da ne uporabi člena 60(1) in da imenuje neodvisnega operaterja sistema na predlog lastnika prenosnega sistema.

Imenovanje neodvisnega operaterja sistema mora potrditi Komisija.

2. Države članice lahko neodvisnega operaterja sistema odobrijo in imenujejo samo pod naslednjimi pogoji:

(a) kandidat za operaterja je dokazal, da izpolnjuje zahteve iz člena 60(1), točke (b), (c) in (d);

(b) kandidat za operaterja je dokazal, da ima na voljo zahtevana finančna sredstva ter tehnične, fizikalne in človeške vire, da lahko opravlja naloge na podlagi člena 39;

(c) kandidat za operaterja se je obvezal, da se bo držal desetletnega načrta za razvoj omrežja, ki ga spremlja regulativni organ;

(d) lastnik prenosnega sistema je dokazal sposobnost, da izpolnjuje svoje obveznosti na podlagi odstavka 5; v ta namen predloži vse osnutke pogodbenih dogovorov s podjetjem kandidatom in katerim koli drugim zadevnim subjektom;

(e) kandidat za operaterja je dokazal sposobnost, da izpolnjuje svoje obveznosti na podlagi Uredbe (EU) 2024/1789, vključno s sodelovanjem operaterjev prenosnega sistema na evropski in regionalni ravni.

3. Podjetja, ki so jih nacionalni regulativni organi certificirali, da izpolnjujejo zahteve iz členov 72 in odstavka 2 tega člena, države članice odobrijo in imenujejo za neodvisne operaterje sistemov. Uporablja se certifikacijski postopek bodisi iz člena 71 te direktive in člena 14 Uredbe (EU) 2024/1789 bodisi iz člena 72 te direktive.

4. Vsak neodvisni operater sistema je odgovoren za odobritev in upravljanje dostopa tretjih strani, tudi za pobiranje plačil za dostop in prezasedenost, upravljanje, vzdrževanje in razvoj prenosnega sistema, z načrtovanjem naložb pa tudi zagotavlja, da je sistem dolgoročno sposoben zadostiti razumnemu povpraševanju. Pri razvoju prenosnega sistema je neodvisni operater sistema odgovoren za načrtovanje, vključno s postopkom izdaje energetskega dovoljenja, izgradnjo in začetek obratovanja novih zmogljivosti. V ta namen neodvisni operater sistema deluje kot operater prenosnega sistema v skladu s tem poglavjem. Lastniki prenosnega sistema niso odgovorni za odobritev in upravljanje dostopa tretjih strani ali za načrtovanje naložb.

5. Če je bil imenovan neodvisni operater sistema, lastnik prenosnega sistema:

(a) ustrezno sodeluje z neodvisnim operaterjem sistema, ga podpira pri izvajanju njegovih nalog in mu pri tem zlasti zagotavlja vse potrebne informacije;

(b) financira naložbe, za katere se odloči neodvisni operater sistema in jih potrdi regulativni organ, ali da soglasje, da jih financira katera druga zainteresirana stran, tudi neodvisni operater sistema; zadevne finančne dogovore odobri regulativni organ; pred odobritvijo se regulativni organ posvetuje z lastnikom prenosnega sistema in drugimi zainteresiranimi stranmi;

(c) zagotavlja kritje obveznosti v zvezi s sredstvi omrežja, razen obveznosti v zvezi z nalogami neodvisnega operaterja sistema;

(d) zagotavlja jamstva za lažje financiranje širitve omrežja, razen naložb, pri katerih je v skladu s točko (b) dal soglasje, da jih financira katera koli zainteresirana stran, tudi neodvisni operater sistema.

6. V tesnem sodelovanju z regulativnim organom se ustreznemu nacionalnemu organu za konkurenco podelijo vsa ustrezna pooblastila za učinkovito spremljanje, ali lastnik prenosnega sistema izpolnjuje obveznosti na podlagi odstavka 5.

Člen 62

Ločevanje lastnikov prenosnih sistemov, lastnikov vodikovih prenosnih omrežij, operaterjev skladiščnih sistemov zemeljskega plina in operaterjev skladišč vodika

1. Lastniki prenosnega sistema in vodikovega prenosnega omrežja, za katerega je bil imenovan neodvisni operater sistema ali neodvisni operater vodikovega prenosnega omrežja, in operaterji skladiščnih sistemov zemeljskega plina ali operaterji skladišč vodika, ki so del vertikalno integriranega podjetja, so neodvisni od drugih dejavnosti, ki niso povezane s prenosom, distribucijo, transportom in skladiščenjem zemeljskega plina in vodika, vsaj kar zadeva pravno obliko, organizacijo in sprejemanje odločitev.

Ta člen se uporablja samo za skladišča zemeljskega plina, ki so tehnično ali gospodarsko potrebni za zagotavljanje učinkovitega dostopa do sistema za oskrbo odjemalcev v skladu s členom 33.

2. Za zagotovitev neodvisnosti lastnika prenosnega sistema ali vodikovega prenosnega omrežja in operaterja skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operaterja skladišča vodika iz odstavka 1 veljajo naslednja minimalna merila:

(a) osebe, ki so odgovorne za upravljanje lastnika prenosnega sistema ali vodikovega prenosnega omrežja in operaterja skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operaterja skladišča vodika, ne smejo sodelovati v organih integriranega podjetja plinskega gospodarstva, ki so neposredno ali posredno odgovorni za vsakodnevno proizvodnjo in dobavo zemeljskega plina in vodika;

(b) sprejmejo se ustrezni ukrepi, s katerimi se zagotovi, da se poklicni interesi oseb, odgovornih za upravljanje lastnika prenosnega sistema ali vodikovega prenosnega omrežja in operaterja skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operaterja skladišča vodika, upoštevajo na način, ki jim omogoči neodvisno delovanje;

(c) operater skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operater skladišča vodika ima, neodvisno od integriranega podjetja plinskega gospodarstva, dejansko pravico odločanja o sredstvih, ki so potrebna za upravljanje, vzdrževanje in razvoj skladišč; to ne izključuje obstoja ustreznih usklajevalnih mehanizmov, za zaščito pravice matičnega podjetja do ekonomskega nadzora in nadzora upravljanja v zvezi z donosom sredstev v hčerinskem podjetju, ki ga posredno ureja člen 78(7); to matičnemu podjetju omogoča predvsem potrditev letnega finančnega načrta ali drugega enakovrednega instrumenta operaterja skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operaterja skladišča vodika in določitev splošnih omejitev stopnje zadolževanja njegovega hčerinskega podjetja; matičnemu podjetju ne daje pravice izdajanja navodil v zvezi s tekočimi operacijami ali s posameznimi odločitvami o gradnji ali nadgradnji skladišč, ki ne presegajo omejitev v potrjenem finančnem načrtu ali v katerem koli drugem enakovrednem instrumentu;

(d) lastnik prenosnega sistema ali vodikovega prenosnega omrežja in operater skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operater skladišča vodika oblikujeta program za zagotovitev skladnosti, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja, in zagotavljata ustrezen nadzor nad izvajanjem programa; program določa tudi posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev teh ciljev; oseba ali organ, ki je odgovoren za spremljanje izvajanja programa za zagotovitev skladnosti, pošlje regulativnemu organu letno poročilo o sprejetih ukrepih, ki se objavi.

3. Na Komisijo se prenese pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov v skladu s členom 90 za dopolnitev te direktive z določitvijo smernic, ki naj bi zagotovile, da lastnik prenosnega sistema ali vodikovega prenosnega omrežja in operater skladiščnega sistema zemeljskega plina ali operater skladišča vodika dosledno in učinkovito izpolnjujeta odstavek 2 tega člena.

Oddelek 3

Neodvisni operaterji prenosnega sistema

Člen 63

Sredstva, oprema, osebje in identiteta

1. Operaterji prenosnih sistemov imajo vse človeške, tehnične, fizične in finančne vire, potrebne za izpolnjevanje svojih obveznosti po tej direktivi in opravljanje dejavnosti prenosa zemeljskega plina, zlasti:

(a) sredstva, potrebna za dejavnost prenosa zemeljskega plina, vključno s prenosnim sistemom, so v lasti operaterja prenosnega sistema;

(b) osebje, potrebno za dejavnost prenosa zemeljskega plina, vključno z opravljanjem vseh nalog družbe, je zaposleno pri operaterju prenosnega sistema;

(c) noben del vertikalno integriranega podjetja ne sme drugemu delu podjetja dajati v najem svojega osebja ali zanj opravljati storitev ali najemati osebja, zaposlenega v drugem delu tega podjetja, ali opravljati storitev, ki jih opravlja drugi del podjetja, vendar pa operater prenosnega sistema lahko opravlja storitev za vertikalno integrirano podjetje, če:

(i) opravljanje teh storitev ni diskriminatorno do uporabnikov sistema, je vsem uporabnikom sistema na voljo pod enakimi pogoji, pogoji pa ne omejujejo, izkrivljajo ali onemogočajo konkurence pri proizvodnji ali dobavi,

(ii) je pogoje za opravljanje storitev odobril regulativni organ;

(d) brez poseganja v odločitve nadzornega organa na podlagi člena 66 vertikalno integrirano podjetje operaterju prenosnega sistema da na voljo ustrezne finančne vire za prihodnje naložbene projekte ali za nadomestitev obstoječih sredstev v zadostnem času in na ustrezno zahtevo operaterja prenosnega sistema.

2. Dejavnost prenosa zemeljskega plina vključuje poleg tistih iz člena 39 vsaj še naslednje naloge:

(a) zastopanje operaterja prenosnega sistema ter stike s tretjimi stranmi in regulativnimi organi;

(b) zastopanje operaterja prenosnega sistema v ENTSO za plin;

(c) podeljevanje in upravljanje dostopa za tretje strani, pri čemer ne diskriminira med posameznimi uporabniki sistema ali vrstami uporabnikov sistema;

(d) pobiranje vseh plačil v zvezi s prenosnim sistemom, tudi plačil za dostop in plačil za izravnavo za sistemske storitve, kot je obdelava zemeljskega plina, nakup storitev (stroški izravnave, energija za izgube);

(e) obratovanje, vzdrževanje in razvoj varnega, učinkovitega in ekonomičnega prenosnega sistema;

(f) načrtovanje naložb za zagotovitev dolgoročne zmogljivosti sistema, da zadosti razumnemu povpraševanju, in zanesljivosti oskrbe;

(g) vzpostavitev ustreznih mešanih družb, tudi z enim ali več operaterji prenosnih sistemov, borze zemeljskega plina in drugimi ustreznimi udeleženci na trgu za napredek pri vzpostavljanju regionalnih trgov ali olajšanje procesa liberalizacije;

(h) vse skupne storitve, tudi pravne, računovodske in informacijske.

3. Operaterji prenosnih sistemov imajo pravno obliko družbe, kakor je določeno v Prilogi II k Direktivi (EU) 2017/1132 Evropskega parlamenta in Sveta ([50]).

4. Operater prenosnega sistema v celostni podobi svojega podjetja, komunikacijah, trženju blagovne znamke in objektih ne ustvarja zmede v zvezi z ločeno identiteto vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

5. Operater prenosnega sistema ne deli sistemov ali opreme informacijske tehnologije, fizičnih objektov in sistemov za varnostni dostop z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja niti ne uporablja istih svetovalcev ali zunanjih izvajalcev za sisteme ali opremo informacijske tehnologije ali za sisteme za varnostni dostop.

6. Računovodske izkaze operaterja prenosnega sistema revidira revizor, ki ne revidira vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

Člen 64

Neodvisnost operaterja prenosnega sistema

1. Brez poseganja v odločitve nadzornega organa na podlagi člena 66 ima operater prenosnega sistema:

(a) dejanske pravice sprejemanja odločitev, neodvisno od vertikalno integriranega podjetja, v zvezi s sredstvi, ki so potrebna za obratovanje, vzdrževanje ali razvoj prenosnega sistema;

(b) pooblastilo za pridobivanje denarja na trgu kapitala, zlasti z izposojanjem in povečanjem kapitala.

2. Operater prenosnega sistema vedno ravna tako, da zagotovi, da ima sredstva, potrebna za ustrezno in učinkovito opravljanje prenosa ter za razvoj in vzdrževanje učinkovitega, varnega in ekonomskega prenosnega sistema.

3. Hčerinska podjetja vertikalno integriranega podjetja, ki opravljajo dejavnost proizvodnje ali dobave, nimajo neposredno ali posredno v lasti delnic operaterja prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema nima neposredno ali posredno v lasti delnic nobenega hčerinskega podjetja vertikalno integriranega podjetja, ki opravljajo dejavnost proizvodnje ali dobave, ter ne prejema dividend tega hčerinskega podjetja in nima drugih finančnih koristi od tega podjetja.

4. Splošna struktura upravljanja in statut družbe operaterja prenosnega sistema zagotavljata dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s tem oddelkom. Vertikalno integrirano podjetje ne določa, neposredno ali posredno, konkurenčnega ravnanja operaterja prenosnega sistema pri njegovih vsakodnevnih dejavnostih in upravljanju omrežja ali pri dejavnostih, potrebnih za pripravo desetletnega načrta za razvoj omrežja na podlagi člena 55.

5. Operaterji prenosnih sistemov pri opravljanju svojih nalog iz člena 39 in člena 63(2) te direktive ter pri upoštevanju člena 6(1), točka (a), člena 10(2), (3) in (4), člena 13(1), člena 17(1) ter člena 33(6) Uredbe (EU) 2024/1789 različne osebe ali subjekte obravnavajo brez diskriminacije ter ne omejujejo, izkrivljajo ali preprečujejo konkurence na področju proizvodnje ali dobave.

([50]) Direktiva (EU) 2017/1132 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o določenih vidikih prava družb (UL L 169, 30.6.2017, str. 46).

6. Vsi komercialni in finančni odnosi med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema, tudi posojila operaterja prenosnega sistema vertikalno integriranemu podjetju, so v skladu s tržnimi pogoji. Operater prenosnega sistema vodi natančno evidenco takšnih komercialnih in finančnih odnosov ter regulativnemu organu na zahtevo omogoči dostop do njih.

7. Operater prenosnega sistema regulativnemu organu predloži v odobritev vse komercialne in finančne sporazume z vertikalno integriranim podjetjem.

8. Operater prenosnega sistema obvesti regulativni organ o finančnih virih iz člena 63(1), točka (d), ki so na voljo za prihodnje naložbene projekte ali nadomestilo obstoječih sredstev.

9. Vertikalno integrirano podjetje se vzdrži vsakršnih dejanj, ki bi operaterja prenosnega sistema ovirala pri izpolnjevanju obveznosti iz tega oddelka ali nanj vplivala, ter od operaterja prenosnega sistema ne zahteva, da mora od vertikalno integriranega podjetja pridobiti dovoljenje za izpolnjevanje teh obveznosti.

10. Zadevna država članica odobri in imenuje za operaterja prenosnega sistema podjetje, ki ga je regulativni organ certificiral kot skladno z zahtevami tega oddelka. Uporablja se certifikacijski postopek bodisi iz člena 71 te direktive in člena 14 Uredbe (EU) 2024/1789 bodisi iz člena 72 te direktive.

11. Operater prenosnega sistema na podlagi členov 16 in 17 Uredbe Komisije (EU) 2015/703 ([51]) objavi podrobne informacije o kakovosti zemeljskega plina, ki se prenaša v njegovih omrežjih.

Člen 65

Neodvisnost osebja in upravljanje operaterja prenosnega sistema

1. Odločitve v zvezi z imenovanjem in ponovnim imenovanjem, delovnimi razmerami, plačilom in prenehanjem mandata oseb, odgovornih za upravljanje, ali članov uprave operaterja prenosnega sistema sprejema nadzorni organ operaterja prenosnega sistema, imenovan v skladu s členom 66.

2. Regulativni organ je obveščen o identiteti in pogojih, ki veljajo za mandat, trajanju in prenehanju mandata oseb, ki jih za imenovanje ali ponovno imenovanje za osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, ali člane uprave operaterja prenosnega sistema določi nadzorni organ, ter o razlogih za vsak predlog za prenehanje mandata. Ti pogoji in odločitve iz odstavka 1 postanejo zavezujoči le, če jim regulativni organ v treh tednih po obvestilu ne nasprotuje.

Regulativni organ lahko nasprotuje odločitvam iz odstavka 1:

(a) če se pojavijo dvomi o strokovni neodvisnosti imenovane osebe, odgovorne za upravljanje, ali člana uprave ali

(b) v primeru predčasnega prenehanja mandata, če se pojavijo dvomi o upravičenosti takšnega predčasnega prenehanja.

3. V obdobju treh let pred imenovanjem osebe, odgovorne za upravljanje, ali člani uprave operaterja prenosnega sistema, za katere velja ta odstavek, niso imeli nobene strokovne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa ali poslovnega odnosa z vertikalno integriranim podjetjem ali katerim koli njegovim delom ali njegovimi delničarji s kontrolnim deležem, razen z operaterjem prenosnega sistema.

4. Osebe, odgovorne za upravljanje, ali člani uprave ter zaposleni pri operaterju prenosnega sistema nimajo nobene druge poklicne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v nobenem drugem delu vertikalno integriranega podjetja ali poslovnega odnosa z njegovimi delničarji s kontrolnim deležem.

([51]) Uredba Komisije (EU) 2015/703 z dne 30. aprila 2015 o vzpostavitvi kodeksa omrežja s pravili o medobratovalnosti in izmenjavi podatkov (UL L 113, 1.5.2015, str. 13).

5. Osebe, odgovorne za upravljanje, ali člani uprave ter zaposleni pri operaterju prenosnega sistema nimajo neposrednega ali posrednega interesa v nobenem delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema, in od njega ne dobivajo nobenih finančnih koristi. Njihovo plačilo ni odvisno od dejavnosti ali rezultatov vertikalno integriranega podjetja, ki niso operater prenosnega sistema.

6. Osebe, odgovorne za upravljanje, ali člani uprave operaterja prenosnega sistema imajo v primeru predčasnega konca svojega mandata zagotovljeno dejansko pravico do pritožbe pri regulativnemu organu.

7. Osebe, odgovorne za upravljanje, ali člani uprave operaterja prenosnega sistema vsaj štiri leta po koncu svojega mandata pri operaterju prenosnega sistema nimajo poklicne funkcije, odgovornosti ali interesa v nobenem delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema, in nimajo poslovnega odnosa z njegovimi delničarji s kontrolnim deležem.

8. Odstavek 3 se uporablja za večino oseb, pristojnih za upravljanje, ali članov uprave operaterja prenosnega sistema.

Osebe, pristojne za upravljanje, ali člani uprave operaterja prenosnega sistema, za katere ne velja odstavek 3, ne opravljajo nobene vodstvene ali druge pomembne dejavnosti v vertikalno integriranem podjetju vsaj šest mesecev pred njihovim imenovanjem.

Prvi pododstavek tega odstavka ter odstavki 4 do 7 se uporabljajo za vse osebe, ki skrbijo za izvršno upravljanje, in za tiste, ki tem osebam neposredno poročajo o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem ali razvojem omrežja.

Člen 66

Nadzorni organ

1. Operater prenosnega sistema ima nadzorni organ, ki je odgovoren za sprejemanje odločitev, ki lahko bistveno vplivajo na vrednost sredstev delničarjev v okviru operaterja prenosnega sistema, zlasti odločitev v zvezi z odobritvijo letnih in dolgoročnejših finančnih načrtov, stopnjo zadolževanja operaterja prenosnega sistema in zneskom dividend, ki se razdelijo delničarjem. Odločitve, ki so v pristojnosti nadzornega organa, ne vključujejo odločitev, povezanih z vsakodnevnimi dejavnostmi operaterja prenosnega sistema in upravljanjem omrežja in z dejavnostmi, ki so potrebne za pripravo desetletnega načrta za razvoj omrežja v skladu s členom 55.

2. Nadzorni organ sestavljajo člani, ki predstavljajo vertikalno integrirano podjetje, delničarje tretjih strani in, kadar tako določa ustrezno nacionalno pravo, druge zainteresirane strani, kot so zaposleni pri operaterju prenosnega sistema.

3. Člen 65(2), prvi pododstavek, in člen 65(3) do (7) se uporabljata vsaj za enega člana manj kot polovico članov nadzornega organa.

Člen 65(2), drugi pododstavek, točka (b), se uporablja za vse člane nadzornega organa.

Člen 67

Program za zagotavljanje skladnosti in nadzornik za skladnost

1. Države članice zagotovijo, da operaterji prenosnih sistemov pripravijo in izvajajo program za zagotavljanje skladnosti, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja, in zagotovijo ustrezno spremljanje izpolnjevanja tega programa. Program za zagotavljanje skladnosti določa posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev teh ciljev. Odobriti ga mora regulativni organ. Brez poseganja v pristojnosti regulativnega organa upoštevanje programa neodvisno spremlja nadzornik za skladnost.

2. Nadzorni organ imenuje nadzornika za skladnost po odobritvi regulativnega organa. Regulativni organ lahko zavrne potrditev nadzornika za skladnost le zaradi pomanjkanja neodvisnosti ali strokovne usposobljenosti. Nadzornik za skladnost je lahko fizična ali pravna oseba. Za nadzornika za skladnost se uporablja člen 65(2) do (8).

3. Nadzornik za skladnost je zadolžen za:

(a) spremljanje izvajanja programa za zagotavljanje skladnost

(b) pripravo letnega poročila, v katerem so navedeni ukrepi, sprejeti za izvajanje programa za doseganje skladnosti, ki ga predloži regulativnemu organu;

(c) poročanje nadzornemu organu in izdajo priporočil o programu za zagotavljanje skladnosti in njegovem izvajanju;

(d) uradno obveščanje regulativnega organa o večjih kršitvah, storjenih pri izvajanju programa za doseganje skladnosti;

(e) poročanje regulativnemu organu o komercialnih in finančnih odnosih med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema.

4. Nadzornik za skladnost predlagane odločitve glede naložbenega načrta ali posameznih naložb v omrežje predloži regulativnemu organu. To naredi najpozneje takrat, ko jih upravljalni organ ali pristojni poslovodni organ operaterja prenosnega sistema predloži nadzornemu organu.

5. Kadar vertikalno integrirano podjetje na generalni skupščini ali z glasovanjem članov nadzornega organa, ki ga je imenovala, prepreči sprejetje odločitve, zaradi česar se preprečijo ali zadržujejo naložbe, ki bi jih bilo v skladu z desetletnim načrtom za razvoj omrežja treba izvesti v naslednjih treh letih, nadzornik za skladnost o tem poroča regulativnemu organu, ki postopa v skladu s členom 55.

6. Pogoje, ki veljajo za mandat, oziroma zaposlitvene pogoje za nadzornika za skladnost, tudi trajanje njegovega mandata, odobri regulativni organ. S temi pogoji se zagotovi njegova neodvisnost, tudi tako, da se mu zagotovijo vsa potrebna sredstva za izpolnjevanje njegovih nalog. Nadzornik za skladnost med svojim mandatom nima nobene druge poklicne funkcije, odgovornosti ali neposrednega ali posrednega interesa v nobenem delu ali z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja ali njegovimi delničarji s kontrolnim deležem.

7. Nadzornik za skladnost redno ustno ali pisno poroča regulativnemu organu in ima pravico do rednega ustnega ali pisnega poročanja nadzornemu organu operaterja prenosnega sistema.

8. Nadzornik za skladnost se lahko udeležuje vseh sestankov upravljalnih ali poslovodnih organov operaterja prenosnega omrežja, sestankov nadzornega organa in generalne skupščine. Nadzornik za skladnost se udeležuje vseh sestankov, na katerih se obravnavajo naslednje zadeve:

(a) pogoji za dostop do omrežja, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2024/1789, zlasti v zvezi s tarifami, storitvami, povezanimi z dostopom tretjih strani, dodeljevanjem zmogljivosti in upravljanjem prezasedenosti, preglednostjo, usklajevanjem in sekundarnimi trgi;

(b) projekti za obratovanje, vzdrževanje in razvoj prenosnih omrežij, tudi naložbe v nove prometne povezave, povečanje zmogljivosti in izboljšanje uporabe obstoječih zmogljivosti;

(c) nakupi ali prodaje energije, ki so potrebni za delovanje prenosnega sistema.

9. Nadzornik za skladnost spremlja, ali operater prenosnega sistema izpolnjuje zahteve iz člena 40.

10. Nadzornik za skladnost ima dostop do vseh ustreznih podatkov in prostorov operaterja prenosnega sistema ter do vseh informacij, ki so potrebne za opravljanje njegove naloge.

11. Nadzorni organ lahko po predhodni odobritvi regulativnega organa razreši nadzornika za skladnost. Nadzornika za skladnost lahko razreši zaradi pomanjkanja neodvisnosti ali strokovne usposobljenosti, na predlog regulativnega organa.

12. Nadzornik za skladnost ima dostop do pisarn operaterja prenosnega sistema brez vnaprejšnjega obvestila.

Oddelek 4

Ločevanje operaterjev vodikovih omrežij

Člen 68

Ločevanje operaterjev vodikovih prenosnih omrežij

1. Države članice zagotovijo ločitev operaterjev vodikovih prenosnih omrežij od 5. avgusta 2026 v skladu s pravili za operaterje prenosnega sistema zemeljskega plina iz člena 60.

2. Za namene tega člena, členov 46 in 60 te direktive ter členov 35 in 43 Direktive (EU) 2019/944 proizvodnja ali dobava vključujeta proizvodnjo in dobavo vodika, prenos pa vključuje transport vodika.

3. Država članica se lahko odloči, da ne bo uporabila odstavka 1 tega člena za vodikova prenosna omrežja, ki pripadajo vertikalno integriranemu podjetju. V takem primeru zadevna država članica imenuje neodvisnega operaterja vodikovega prenosnega omrežja, ki je v skladu s pravili o neodvisnih operaterjih sistemov zemeljskega plina iz člena 61 operater ločenega lastništva. Operaterji vodikovih prenosnih omrežij in prenosnih sistemov zemeljskega plina, ki so ločenega lastništva v skladu s členom 60(1), lahko delujejo kot neodvisni operaterji vodikovih prenosnih omrežij, ob upoštevanju zahtev iz člena 69.

4. Kadar je vodikovo prenosno omrežje v lasti enega ali več certificiranih operaterjev prenosnih sistemov zemeljskega plina ali če je na dan 4. avgusta 2024 vodikovo prenosno omrežje v lasti vertikalno integriranega podjetja, ki se ukvarja s proizvodnjo ali dobavo vodika, se države članice lahko odločijo, da ne uporabijo odstavka 1 tega člena in imenujejo subjekt pod izključnim nadzorom operaterja prenosnega sistema ali skupnim nadzorom dveh ali več operaterjev prenosnih sistemov ali pod izključnim nadzorom vertikalno integriranega podjetja, ki se ukvarja s proizvodnjo ali dobavo vodika, za integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja, ki je ločenega lastništva v skladu s pravili o neodvisnih operaterjih prenosnih sistemov zemeljskega plina iz oddelka 3 tega poglavja.

Ne glede na prvi pododstavek tega odstavka se države članice, kadar je država članica odobrila odstopanje od zahtev iz člena 69 na podlagi odstavka 2 navedenega člena in je vodikovo prenosno omrežje v lasti enega ali več certificiranih operaterjev prenosnih sistemov zemeljskega plina, ki so ločenega lastništva v skladu s pravili o neodvisnih operaterjih prenosnih sistemov zemeljskega plina iz oddelka 3 tega poglavja, lahko odločijo, da ne uporabijo odstavka 1 tega člena in imenujejo ta subjekt ali subjekt pod skupnim nadzorom dveh ali več operaterjev prenosnih sistemov za integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja, ki je ločenega lastništva v skladu s pravili o neodvisnih operaterjih prenosnih sistemov zemeljskega plina iz oddelka 3 tega poglavja.

Kadar podjetje vključuje operaterja prenosnega sistema, ki je ločenega lastništva v skladu s členom 60(1), in integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja, se to podjetje lahko ukvarja s proizvodnjo ali dobavo vodika, ne pa s proizvodnjo ali dobavo zemeljskega plina ali električne energije. Če tako podjetje opravlja proizvodnjo ali dobavo vodika, operater prenosnega sistema zemeljskega plina izpolnjuje zahteve iz oddelka 3 tega poglavja, podjetje in vsi njegovi deli pa ne rezervirajo ali uporabljajo pravic do zmogljivosti za prevzem vodika v prenosni ali distribucijski sistem za zemeljski plin, ki ga upravlja podjetje.

5. Pravila iz člena 72, ki se uporabljajo za operaterje prenosnih sistemov, se uporabljajo tudi za operaterje vodikovih prenosnih omrežij.

Člen 69

Horizontalno ločevanje operaterjev vodikovih prenosnih omrežij

1. Kadar je operater vodikovega prenosnega omrežja del podjetja, ki se ukvarja s prenosom ali distribucijo zemeljskega plina ali električne energije, je neodvisen vsaj glede svoje pravne oblike.

2. Države članice lahko na podlagi javno dostopne pozitivne analize stroškov in koristi, ki ima pozitiven rezultat, operaterjem vodikovih prenosnih omrežij odobrijo odstopanja od zahtev iz odstavka 1, če regulativni organ poda pozitivno oceno v skladu z odstavkom 4.

3. Odstopanja, odobrena na podlagi odstavka 2, se objavijo in sporočijo Komisiji skupaj z zadevno oceno iz odstavka 4, pri čemer se ohrani zaupnost poslovno občutljivih informacij.

4. Regulativni organ države članice, ki odobri odstopanje, ob odobritvi odstopanja na podlagi odstavka 2 in nato vsaj vsakih sedem let ali na podlagi utemeljene zahteve Komisije objavi oceno učinka odstopanja na preglednost, navzkrižno subvencioniranje, omrežne tarife in čezmejno trgovanje. Taka ocena vključuje vsaj časovni razpored pričakovanih prenosov sredstev iz sektorja zemeljskega plina v sektor vodika.

Če regulativni organ na podlagi ocene ugotovi, da bi nadaljnja uporaba odstopanja negativno vplivala na preglednost, navzkrižno subvencioniranje, omrežne tarife in čezmejno trgovanje, ali če se je prenos sredstev iz sektorja zemeljskega plina na sektor vodika zaključil, država članica odstopanje prekliče.

5. Z odstopanjem od odstavkov 2, 3 in 4 lahko Estonija, Latvija in Litva operaterjem vodikovih prenosnih omrežij odobrijo odstopanja od zahtev iz odstavka 1. O takem odstopanju se uradno obvesti Komisijo in odstopanje preneha veljati do 31. decembra 2030. Po datumu izteka veljavnosti odstopanja, odobrenega na podlagi tega odstavka, lahko Estonija, Latvija in Litva odobrijo odstopanja v skladu z odstavki 2, 3 in 4.

Člen 70

Ločevanje računovodskih izkazov za operaterje vodikovih omrežij

Države članice zagotovijo, da so računovodski izkazi operaterjev vodikovih omrežij v skladu členom 75.

Oddelek 5

Imenovanje in certificiranje operaterjev prenosnih sistemov in operaterjev vodikovih prenosnih omrežij

Člen 71

Imenovanje in certificiranje operaterjev prenosnih sistemov in operaterjev vodikovih prenosnih omrežij

1. Preden se podjetje odobri in imenuje za operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja, se certificira v skladu z odstavki 4, 5 in 6 tega člena ter členom 14 Uredbe(EU) 2024/1789.

2. Podjetja, ki jih je regulativni organ v skladu s certifikacijskim postopkom spodaj certificiral, da izpolnjujejo zahteve iz člena 60 ali 68, države članice odobrijo in imenujejo za operaterje prenosnih sistemov ali operaterje vodikovih prenosnih omrežij. O imenovanju operaterjev prenosnih sistemov in operaterjev vodikovih prenosnih omrežij se uradno obvesti Komisijo in opravi objava v *Uradnem listu Evropske unije*.

3. Certificirana podjetja regulativni organ uradno obvestijo o vseh načrtovanih transakcijah, zaradi katerih bi bila lahko potrebna ponovna preučitev skladnosti z zahtevami iz člena 60 ali 68.

4. Regulativni organi spremljajo, ali certificirana podjetja izpolnjujejo zahteve iz člena 60 ali 68. Da zagotovijo izpolnjevanje teh zahtev, začnejo certifikacijski postopek:

(a) po prejemu obvestila s strani certificiranega podjetja na podlagi odstavka 3;

(b) na lastno pobudo, kadar so seznanjeni s tem, da bi bil lahko zaradi načrtovane spremembe pravic ali vpliva nad certificiranimi podjetji ali lastniki prenosnih sistemov kršen člen 60 ali člen 68, ali kadar imajo utemeljen razlog za domnevo, da je do take kršitve že prišlo, ali

(c) na utemeljeno zahtevo Komisije.

5. Regulativni organi sprejmejo odločitev glede certificiranja operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja v 100 delovnih dneh od datuma obvestila s strani operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja ali od datuma zahteve Komisije. Po preteku tega roka se šteje, da je bilo certificiranje odobreno. Izrecna odločitev ali tihi pristanek regulativnega organa lahko postane veljaven šele po zaključku postopka iz odstavka 6.

6. Izrecno odločitev ali tihi pristanek v zvezi s certificiranjem regulativni organ brez odlašanja posreduje Komisiji, skupaj z vsemi zadevnimi podatki, ki se nanašajo na odločitev. Komisija deluje v skladu s postopkom iz člena 14 Uredbe (EU) 2024/1789.

7. Regulativni organi in Komisija lahko od operaterjev prenosnih sistemov, operaterjev vodikovih prenosnih omrežij in podjetij, ki opravljajo dejavnost proizvodnje ali dobave, zahtevajo vse informacije, ki jih potrebujejo za izvajanje svojih nalog iz tega člena.

8. Regulativni organi in Komisija poskrbijo za zaupnost poslovno občutljivih podatkov.

Člen 72

Certificiranje v zvezi s tretjimi državami

1. Kadar certificiranje zahteva lastnik prenosnega sistema, operater prenosnega sistema, operater vodikovega prenosnega omrežja ali lastnik vodikovega prenosnega omrežja, ki ga nadzoruje oseba iz tretje države, regulativni organ o tem obvesti Komisijo.

Regulativni organ tudi brez odlašanja obvesti Komisijo o kakršnih koli okoliščinah, zaradi katerih bi oseba iz tretje države lahko pridobila nadzor nad prenosnim sistemom, operaterjem prenosnih sistemov, vodikovim prenosnim omrežjem ali operaterjem vodikovega prenosnega omrežja.

2. Operater prenosnega sistema ali operater vodikovega prenosnega omrežja uradno obvesti regulativni organ o kakršnih koli okoliščinah, zaradi katerih bi oseba iz tretje države lahko pridobila nadzor nad prenosnim sistemom, operaterjem prenosnega sistema, vodikovim prenosnim omrežjem ali operaterjem vodikovega prenosnega omrežja.

3. Regulativni organ sprejme osnutek odločitve glede certificiranja operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja v 100 delovnih dneh od datuma obvestila s strani operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega omrežja. Certificiranje se zavrne, če:

(a) ni bilo dokazano, da zadevni subjekt izpolnjuje zahteve iz člena 60 ali 68, ter

(b) regulativnemu organu ali drugemu pristojnemu organu, ki ga je imenovala država članica, ni bilo dokazano, da odobritev certificiranja ne bo ogrozila zanesljivosti oskrbe z energijo ali bistvenih varnostnih interesov države članice in Unije; pri preučitvi tega vprašanja regulativni ali drugi imenovani pristojni organ upošteva:

   (i) pravice in obveznosti Unije v zvezi s to tretjo državo, ki izhajajo iz mednarodnega prava ter iz sporazumov, sklenjenih z eno ali več tretjimi državami, katerih podpisnica je Unija in ki obravnavajo zanesljivost oskrbe z energijo;

   (ii) pravice in obveznosti držav članic do te tretje države, ki izhajajo iz sporazumov, sklenjenih z njo, če so v skladu s pravom Unije;

   (iii) lastništvo, dobavo ali druge komercialne odnose, ki bi lahko negativno vplivali na spodbude in zmožnost lastnika prenosnega sistema, operaterja prenosnega sistema, lastnika vodikovega prenosnega omrežja ali operaterja vodikovega prenosnega omrežja za dobavo zemeljskega plina ali vodika državam članicam ali Uniji;

   (iv) druge posebne lastnosti primera in zadevne tretje države.

4. Regulativni organ Komisijo brez odlašanja seznani z osnutkom odločitve in z vsemi ustreznimi informacijami v zvezi z njo.

5. Država članica zagotovi, da regulativni organ ali imenovani pristojni organ iz odstavka 3, točka (b), tega člena, pred sprejetjem odločitve regulativnega organa o certificiranju Komisijo zaprosi za mnenje o tem, ali:

(a) zadevni subjekt izpolnjuje zahteve iz člena 60 ali 68 in

(b) lahko odobritev certificiranja ogrozi zanesljivost oskrbe Unije z energijo.

6. Komisija zahtevo iz odstavka 5 preuči takoj po prejemu. Komisija v 50 delovnih dneh po prejemu zahteve izda mnenje regulativnemu organu ali imenovanemu pristojnemu organu, če je ta zaprosil za mnenje.

Komisija lahko pri pripravi svojega mnenja zaprosi za stališče ACER, zadevno državo članico in zainteresirane strani. V tem primeru se rok 50 delovnih dni podaljša še za 50 delovnih dni.

Če Komisija v roku iz prvega in drugega pododstavka ne izda mnenja, se šteje, da ne nasprotuje odločitvi regulativnega organa.

7. Pri ocenjevanju, ali bo nadzor osebe iz tretje države ogrozil zanesljivost oskrbe z energijo ali bistvenih varnostnih interesov Unije ali katere koli od držav članic, Komisija upošteva:

(a) posebne lastnosti primera in zadevne tretje države, vključno z dokazi o vplivu zadevne tretje države na razmere, opisane v odstavku 3, točka (b)(iii), ter

(b) pravice in obveznosti Unije v zvezi s to tretjo državo, ki izhajajo iz mednarodnega prava ter iz sporazumov, sklenjenih z eno ali več tretjimi državami, katerih podpisnica je Unija in ki obravnavajo zanesljivost oskrbe.

8. Regulativni organ sprejme končno odločitev o certificiranju v 50 delovnih dneh po izteku roka iz odstavka 6. Regulativni organ pri sprejetju končne odločitve v čim večji meri upošteva mnenje Komisije. Država članica ima v vsakem primeru pravico, da certificiranje zavrne, če meni, da bi njegova odobritev ogrozila zanesljivost oskrbe te ali druge države članice z energijo. Kadar je država članica na podlagi odstavka 3, točka (b), imenovala drugi pristojni organ, lahko od regulativnega organa zahteva, da sprejme končno odločitev v skladu z oceno tega pristojnega organa. Končna odločitev regulativnega organa in mnenje Komisije se objavita skupaj. Kadar se končna odločitev razlikuje od mnenja Komisije, država članica skupaj s to odločitvijo pripravi in objavi razloge za to odločitev.

9. Nobena določba v tem členu ne sme vplivati na pravico držav članic, da v skladu s pravom Unije izvajajo nacionalni pravni nadzor, da bi tako zaščitile legitimne interese javne varnosti.

10. Na Komisijo se prenese pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov v skladu s členom 90 za dopolnitev te direktive z določitvijo smernic, v katerih je podrobno določen postopek za uporabo tega člena.

Člen 73

Imenovanje operaterjev skladišč zemeljskega plina in vodika, obratov za UZP in vodikovih terminalov

Države članice imenujejo ali zahtevajo od podjetja, ki ima v lasti skladišča zemeljskega plina, skladišča vodika, obrate za UZP in vodikove terminale, da imenuje enega ali več operaterjev take infrastrukture za obdobje, ki ga določijo države članice glede na oceno učinkovitosti in gospodarskega ravnotežja.

Oddelek 6

Ločevanje in preglednost računovodskih izkazov

Člen 74

Pravica do vpogleda v računovodske izkaze

1. Države članice ali pristojni organ, ki ga za to imenujejo, vključno z regulativnimi organi in organi za reševanje sporov iz člena 25(3), imajo pravico do vpogleda v računovodske izkaze podjetij plinskega in vodikovega gospodarstva, kakor je določeno v členu 75, če jih potrebujejo pri opravljanju svojih dejavnosti.

2. Države članice in imenovani pristojni organi, vključno z regulativnimi organi in organi za reševanje sporov, varujejo zaupnost poslovno občutljivih podatkov. Države članice lahko predvidijo razkritje takšnih podatkov, če jih pristojni organi potrebujejo pri opravljanju svojih dejavnosti.

Člen 75

Ločevanje računovodskih izkazov

1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da bodo računovodski izkazi podjetij plinskega in vodikovega gospodarstva skladni z odstavki 2 do 5.

2. Podjetja plinskega in vodikovega gospodarstva ne glede na sistem lastništva ali pravno obliko pripravijo, predložijo v revizijo in objavijo svoje letne računovodske izkaze v skladu z določbami nacionalnega prava o letnih računovodskih izkazih družb z omejeno odgovornostjo, sprejetimi na podlagi Direktive 2013/34/EU.

Podjetja, ki zakonsko niso zavezana objavljati svojih letnih računovodskih izkazov, morajo njihovo kopijo hraniti na svojem sedežu, tako da je na voljo javnosti.

3. Podjetja v svojem internem računovodstvu vodijo ločene računovodske izkaze za svoje prenosne in distribucijske dejavnosti, dejavnosti UZP, dejavnosti vodikovih terminalov, skladišč zemeljskega plina in vodika in dejavnosti prenosa vodika, kot bi se to od njih zahtevalo, če bi te dejavnosti opravljala ločena podjetja, da se prepreči diskriminacija, navzkrižno subvencioniranje in izkrivljanje konkurence. Infrastrukturna sredstva podjetij morajo biti dodeljena ustreznim računom in regulativnim osnovnim sredstvom, ločeno za zemeljski plin, električno energijo ali vodik, ta dodelitev pa mora biti pregledna. Vodijo tudi računovodske izkaze, ki so lahko konsolidirani, za druge dejavnosti, ki niso povezane s prenosom, distribucijo, UZP, vodikovimi terminali, skladiščenjem zemeljskega plina ali vodika ali dejavnosti prenosa vodika. V računovodskih izkazih navedejo prihodek iz lastništva prenosnega, distribucijskega ali vodikovega omrežja. Podjetja po potrebi vodijo konsolidirane računovodske izkaze za druge dejavnosti, ki niso povezane z zemeljskim plinom in vodikom. Notranji računovodski izkazi morajo za vsako dejavnost vključiti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Vodenje ločenih računov se revidira v skladu s pravili iz odstavka 2 in poroča ustreznemu regulativnemu organu.

4. Pri reviziji, navedeni v odstavku 2 tega člena, se zlasti preveri upoštevanje zahteve glede izogibanja diskriminaciji in navzkrižnemu subvencioniranju iz odstavka 3 tega člena. Brez poseganja v člen 5 Uredbe (EU) 2024/1789 ni navzkrižnega subvencioniranja med uporabniki sistema zemeljskega plina in uporabniki vodikovega omrežja.

5. Brez poseganja v veljavna nacionalna računovodska pravila podjetja v svojih internih računovodstvih opredelijo pravila za razporejanje sredstev in obveznosti, porabe in dobička, ter za amortiziranje, ki jih upoštevajo pri pripravi ločenih računovodskih izkazov iz odstavka 3. Ta interna pravila se lahko spremenijo samo v izjemnih primerih. Take spremembe se sporočijo regulativnemu organu in ustrezno utemeljijo.

6. Letni računovodski izkazi morajo v pojasnilih prikazati vse posle določenega obsega, opravljene s povezanimi podjetji.

POGLAVJE X

REGULATIVNI ORGANI

Člen 76

Imenovanje in neodvisnost regulativnih organov

1. Vsaka država članica na nacionalni ravni imenuje samo en regulativni organ.

2. Odstavek 1 tega člena ne posega v imenovanje drugih regulativnih organov na regionalni ravni držav članic, če obstaja en visoki predstavnik, ki bo v skladu s členom 7(1) Uredbe (EU) 2019/942 v okviru odbora regulatorjev agencije ACER deloval kot zastopnik in kot oseba za stike na ravni Unije.

3. Z odstopanjem od odstavka 1 tega člena lahko država članica imenuje regulativne organe za manjše sisteme na geografsko ločenih območjih, katerih poraba v letu 2008 je predstavljala manj kot 3 % skupne porabe države članice, v kateri se nahaja. To odstopanje ne posega v imenovanje enega samega visokega predstavnika, ki bo v okviru odbora regulatorjev agencije ACER v skladu s členom 7(1) Uredbe (EU) 2019/942 deloval kot zastopnik in kot oseba za stike na ravni Unije.

4. Države članice zagotovijo neodvisnost regulativnega organa in poskrbijo, da svoja pooblastila izvaja nepristransko in pregledno. V ta namen države članice zagotovijo, da je regulativni organ pri opravljanju svojih regulativnih nalog, ki mu jih nalaga ta direktiva in z njo povezani pravni akti:

(a) pravno ločen in funkcionalno neodvisen od vseh drugih javnih ali zasebnih subjektov;

(b) da njegovo osebje in osebe, odgovorne za njihovo upravljanje:

(i) delujejo neodvisno od kakršnih koli tržnih interesov;

(ii) pri opravljanju svojih regulativnih nalog ne zahtevajo ali sprejemajo neposrednih navodil od katere koli vlade ali drugega javnega ali zasebnega subjekta. Ta zahteva ne posega v tesno sodelovanje, če je to ustrezno, z drugimi pristojnimi nacionalnimi organi ali v splošne smernice politike, ki jih določi vlada, in ki niso povezane z regulativnimi pooblastili in nalogami na podlagi člena 78.

5. Da zavarujejo neodvisnost regulativnega organa, države članice zlasti zagotovijo:

(a) da lahko regulativni organ samostojno odloča, neodvisno od katerega koli političnega organa;

(b) da ima regulativni organ vse potrebne človeške in finančne vire, ki jih potrebuje za uspešno in učinkovito opravljanje svojih nalog in pooblastil;

(c) da se regulativnemu organu dodeli ločen letni proračun, ki ga lahko samostojno izvaja;

(d) da so člani odbora regulativnega organa ali, če odbor ne obstaja, najvišje vodstvo regulativnega organa imenovani za obdobje od pet do sedem let z možnostjo enkratnega podaljšanja;

(e) da so člani odbora regulativnega organa ali, če odbor ne obstaja, najvišje vodstvo regulativnega organa, imenovani na podlagi objektivnih, preglednih in objavljenih meril v neodvisnem in nepristranskem postopku, ki zagotavlja, da imajo kandidati potrebno strokovno znanje in izkušnje za kateri koli zadevni položaj v regulativnem organu;

(f) da so v veljavi določbe o navzkrižju interesov in da trajanje obveznosti glede zaupnosti presega konec mandata članov odbora regulativnega organa ali, če odbor ne obstaja, najvišjega vodstva regulativnega organa;

(g) da so člani odbora regulativnega organa ali, če odbor ne obstaja, najvišje vodstvo regulativnega organa, lahko razrešeni le na podlagi veljavnih preglednih meril.

Ob upoštevanju prvega pododstavka, točka (d), države članice zagotovijo ustrezen sistem rotacije za odbor ali najvišje vodstvo. Člane odbora, ali – če odbor ne obstaja – najvišjega vodstva se lahko še pred koncem njihovega mandata funkcije razreši le, če ne izpolnjujejo več pogojev iz tega člena ali če so storili kršitev po nacionalnem pravu.

Države članice lahko določijo naknadni pregled letnih računovodskih izkazov regulativnih organov, ki ga opravi neodvisni revizor.

6. Komisija do 5. julija 2026 in nato vsaka štiri leta predloži Evropskemu parlamentu in Svetu poročilo o skladnosti nacionalnih organov z načelom neodvisnosti, določenim v tem členu. Komisija da taka poročila na voljo javnosti.

Člen 77

Splošni cilji regulativnega organa

Pri opravljanju regulativnih nalog, določenih v tej direktivi, regulativni organ v okviru svojih nalog in pooblastil, opredeljenih v členu 78, ter po potrebi v tesnem posvetovanju z drugimi ustreznimi nacionalnimi organi, tudi z organi, pristojnimi za konkurenco, in ustreznimi organi iz sosednjih držav članic in sosednjih tretjih držav, ter brez poseganja v njihove pristojnosti sprejme vse razumne ukrepe za doseganje naslednjih ciljev:

(a) spodbujanje konkurenčnega, prožnega, varnega in okoljsko trajnostnega notranjega trga zemeljskega plina, plina iz obnovljivih virov, nizkoogljičnega plina in vodika v Uniji, in sicer v tesnem sodelovanju z regulativnimi organi drugih držav članic, Komisijo in ACER, in zagotavljanje ustreznih pogojev za učinkovito in zanesljivo delovanje omrežij zemeljskega plina in vodikovih omrežij ter pospeševanje povezovanja energetskega sistema ob upoštevanju dolgoročnih ciljev, s čimer se prispeva k dosledni in učinkoviti uporabi prava Unije za dosego podnebnih in energetskih ciljev Unije;

(b) razvoj konkurenčnih in pravilno delujočih regionalnih čezmejnih trgov v Uniji, da bi dosegli cilje iz točke (a);

(c) odprava omejitev pri trgovanju z zemeljskim plinom in vodikom med državami članicami, vključno z odpravo ovir zaradi razlik v kakovosti zemeljskega plina in vodika ali v količini vodika, primešanega v sistemu zemeljskega plina, ali zaradi razlik v kakovosti vodika v vodikovem sistemu, razvojem ustreznih zmogljivosti za čezmejni prenos ali transport, da bi zadostili povpraševanju in spodbudili povezovanje nacionalnih trgov in pri tem zagotovili interoperabilnost medsebojno povezanega sistema zemeljskega plina Unije ali vodikovega sistema Unije, kar lahko olajša pretok zemeljskega plina v Uniji;

(d) pomoč, da se na stroškovno najučinkovitejši način in ob uporabi načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“ doseže razvoj varnih, zanesljivih in učinkovitih nediskriminatornih sistemov, usmerjenih k odjemalcem, in spodbujanje zadostnosti sistema ter, v skladu s splošnimi cilji energetske in podnebne politike, spodbujanje energetske učinkovitosti in vključevanja proizvodnje plina v manjšem in večjem merilu iz obnovljivih virov ter porazdeljene proizvodnje v prenosna in distribucijska omrežja ter olajšanje njihovega delovanja v povezavi z drugimi energetskimi omrežji za električno energijo in toploto;

(e) omogočanje priključitve novih proizvodnih zmogljivosti in njihovega lažjega vključevanja v omrežje, zlasti z odpravljanjem ovir, ki bi lahko novim udeležencem preprečile priključitev in vstop na trg, ter plina in vodika iz obnovljivih virov;

(f) zagotavljanje ustreznih spodbud za operaterje sistemov in uporabnike sistemov, kratkoročno in dolgoročno, da bi povečali učinkovitost sistemov, zlasti energetsko učinkovitost, in spodbudili povezovanje trgov;

(g) zagotavljanje koristi odjemalcev prek učinkovitega delovanja nacionalnega trga, spodbujanje učinkovite konkurence in pomoč pri zagotavljanju visokih ravni varstva odjemalcev v tesnem sodelovanju z ustreznimi organi za varstvo odjemalcev in posvetovanje z ustreznimi združenji odjemalcev;

(h) pomoč pri doseganju visokih standardov univerzalnih in javnih storitev za zemeljski plin ter prispevanje k zaščiti ranljivih odjemalcev in skladnosti potrebnih postopkov izmenjave podatkov za odjemalce.

Člen 78

Naloge in pooblastila regulativnega organa

1. Regulativni organ ima naslednje naloge:

(a) v skladu s preglednimi merili določati ali potrjevati tarife za prenos ali distribucijo ali njihove metodologije, ali oboje;

(b) odobriti skupne scenarije za desetletne načrte za razvoj omrežja v skladu s členom 55(2), točka (f), kadar tako odobritev določi država članica;

(c) v skladu s preglednimi merili določati ali potrjevati tarife za dostop do vodikovega omrežja ali njihove metodologije, ali oboje, brez poseganja v odločitve držav članic na podlagi člena 35(4);

(d) določati ali potrjevati v skladu s preglednimi merili:

(i) znesek in trajanje posebne pristojbine in finančnega prenosa ali njunih metodologij ali oboje;

(ii) vrednost prenesenih sredstev in namembni račun za morebitne dobičke in izgube, ki bi lahko nastali zaradi tega, ter

(iii) dodelitev prispevkov za posebno pristojbino;

(e) zagotavljati, da operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov, po potrebi tudi lastniki sistemov, ter operaterji vodikovih omrežij, podjetje plinskega in vodikovega gospodarstva in drugi udeleženci na trgu izpolnjujejo obveznosti, ki jim jih nalagata ta direktiva in Uredba (EU) 2024/1789, omrežni kodeksi in smernice, sprejeti v skladu s členi 70, 71 in 72 Uredbe (EU) 2024/1789, Uredba (EU) 2017/1938 in drugo zadevno pravo Unije, vključno s čezmejnimi zadevami, ter sklepi ACER;

(f) v tesnem sodelovanju z drugimi regulativnimi organi zagotavljati skladnost ENTSO za plin, Evropskega telesa za operaterje distribucijskih sistemov (v nadaljnjem besedilu: telesa EU ODS), ustanovljenega v skladu s členi 52 do 57 Uredbe (EU) 2019/943, in evropske mreže operaterjev vodikovih omrežij (ENNOH), vzpostavljene v skladu s členom 57 Uredbe (EU) 2024/1789 z njihovimi obveznostmi iz te direktive in Uredbe (EU) 2024/1789, omrežnimi kodeksi in smernicami, sprejetimi v skladu s členoma 70 do 74 Uredbe (EU) 2024/1789 in drugim zadevnim pravom Unije, vključno v zvezi s čezmejnim vprašanji, ter sklepi ACER in skupaj opredeliti neskladnost ENTSO za plin, telesa EU ODS in mreže ENNOH z njihovimi ustreznimi obveznostmi; kadar regulativni organi ne dosežejo soglasja v obdobju štirih mesecev po začetku posvetovanj za skupno opredelitev neskladnosti, se zadeva v odločanje predloži ACER v skladu s členom 6(10) Uredbe (EU) 2019/942;

(g) spremljati razvoj kakovosti plina in upravljanje kakovosti plina s strani operaterjev prenosnih sistemov in, kadar je ustrezno, operaterjev distribucijskih sistemov, vključno s spremljanjem razvoja stroškov, povezanih z upravljanjem kakovosti plina s strani operaterjev sistemov ter razvojem v zvezi s primešavanjem in ločevanjem vodika v sistemu zemeljskega plina s strani operaterjev skladiščnih sistemov zemeljskega plina in operaterjev obratov za UZP, ter kadar je v državi članici za zbiranje informacij že pooblaščen drug pristojni organ, ta pristojni organ informacije pošlje regulativnemu organu;

(h) spremljati razvoj kakovosti vodika in upravljanje kakovosti vodika s strani operaterjev vodikovih omrežij, če je to ustrezno, kot je določeno v členu 50, vključno s spremljanjem razvoja stroškov, povezanih z upravljanjem kakovosti vodika;

(i) upoštevati pregled in oceno načrtov za razvoj infrastrukture za prenos vodika, ki jih operaterji vodikovih omrežij predložijo na podlagi členov 55 in 56 te direktive, ko odobri namenske pristojbine v smislu člena 5 Uredbe (EU) 2024/1789;

(j) sodelovati z regulativnim organom ali organi zadevnih držav članic in ACER pri čezmejnih zadevah, zlasti s sodelovanjem pri delu odbora regulatorjev agencije ACER v skladu s členom 21 Uredbe (EU) 2019/942. Glede infrastrukture v tretjo državo ali iz nje lahko regulativni organ države članice, v kateri je prva povezovalna točka z omrežjem držav članic, sodeluje z ustreznimi organi tretje države, tudi z organi pogodbenic Energetske skupnosti, po posvetovanju z regulativnimi organi drugih zadevnih držav članic, da se v zvezi z navedeno infrastrukturo zagotovi usklajena uporaba te direktive na ozemlju držav članic;

(k) izpolnjevati in izvajati vse zadevne pravno zavezujoče sklepe ACER in Komisije;

(l) enkrat na leto zadevnim organom držav članic, ACER in Komisiji poročati o svojih dejavnostih in izpolnjevanju svojih nalog, vključno s sprejetimi ukrepi in doseženimi rezultati v zvezi z nalogami iz tega člena;

(m) preprečevati navzkrižno subvencioniranje med dejavnostmi na področju prenosa, distribucije, transporta vodika, skladiščenja zemeljskega plina in vodika, terminalov za UZP in vodikovih terminalov in dobave zemeljskega plina in vodika, brez poseganja v člen 5(2) Uredbe (EU) 2024/1789;

(n) spremljati naložbene načrte operaterjev prenosnih sistemov in operaterjev vodikovih prenosnih omrežij, v letnem poročilu zagotoviti oceno naložbenih načrtov operaterjev prenosnih sistemov in operaterjev vodikovih prenosnih omrežij glede njihove skladnosti z načrti za razvoj omrežja za celotno Unijo iz členov 32 in 60 Uredbe (EU) 2024/1789 in vključevati priporočila za spremembo teh naložbenih načrtov v te ocene;

(o) spremljati upoštevanje predpisov o varnosti in zanesljivosti omrežja in pregledovati njegovo učinkovitost v preteklosti ter določati ali potrjevati nadzorne standarde in zahteve glede kakovosti storitev in dobave ali k temu prispevati skupaj z drugimi pristojnimi organi;

(p) spremljati raven preglednosti, tudi veleprodajnih cen, in zagotavljati, da podjetja plinskega in vodikovega gospodarstva izpolnjujejo obveznosti glede preglednosti;

(q) spremljati raven in učinkovitost odprtosti trga in konkurence pri veleprodaji in maloprodaji, vključno z borzami zemeljskega plina in vodika, cenami za gospodinjske odjemalce, ki zajemajo tudi predplačilne sisteme, preglednostjo ponudb, skokovitim porastom cen in njihovim vplivom na veleprodajne cene in cene za odjemalce, razmerjem med cenami za gospodinjske odjemalce in veleprodajnimi cenami, deležem odjemalcev, ki zamenjajo dobavitelja, deležem odklopov, stroški in izvedbo vzdrževalnih storitev in pritožbami gospodinjskih odjemalcev, ter morebitno izkrivljanje ali omejevanje konkurence, pri čemer organom, pristojnim za konkurenco, zagotavljajo potrebne informacije in jih obveščajo o zadevnih primerih, zlasti v zvezi z ranljivimi odjemalci in odjemalci, ki jih je prizadela energetska revščina;

(r) spremljati pojav restriktivnih pogodbenih praks, vključno z določbami o ekskluzivnosti, ki lahko velikim negospodinjskim odjemalcem preprečijo sklenitev pogodb z več kot enim dobaviteljem hkrati ali jih pri tem omejujejo. Kadar je primerno nacionalne organe, pristojne za konkurenco, obvestijo o takšnih praksah;

(s) spoštovati pogodbeno svobodo v zvezi z dolgoročnimi pogodbami, če so v skladu s pravom Unije, so skladne s politikami Unije ter prispevajo k ciljem razogljičenja, če se nobena dolgoročna pogodba za dobavo fosilna plina brez zajemanja emisij ne sklene za dlje kot do 31. decembra 2049;

(t) spremljati čas, ki ga operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov zemeljskega plina ali operaterji vodikovih omrežij potrebujejo za priključitve in popravila, vključno z zahtevami obratov za proizvodnjo biometana za priključitev v omrežje;

(u) spremljati in pregledovati pogoje za dostop do skladišč zemeljskega plina, skladiščne zmogljivosti plinovoda in drugih sistemskih storitev, kot je določeno v členu 33 ali 37, z izjemo pregledovanja tarif, kadar je dostop do skladišč zemeljskega plina določen na podlagi člena 33(3);

(v) skupaj z drugimi pristojnimi organi pomagati zagotavljati, da so ukrepi za varstvo odjemalcev, vključno s tistimi, ki so opredeljeni v Prilogi I, učinkoviti in da se jih izvaja, ter zlasti ocenjevati, ali obstajajo ovire za odjemalce pri uveljavljanju njihovih pravic, kot so pravica do zamenjave dobavitelja, prekinitev pogodbe in dostop do mehanizmov za zunajsodno reševanje sporov;

(w) vsaj enkrat na leto objaviti priporočila glede skladnosti cen za dobavo z določbami člena 7 in jih, kadar je potrebno, posredovati organom, pristojnim za konkurenco;

(x) zagotoviti nediskriminatoren dostop do podatkov o porabi posameznih odjemalcev, razpoložljivost – pri neobvezni uporabi – lahko razumljive usklajene oblike podatkov o porabi na nacionalni ravni in hiter dostop do tovrstnih podatkov za vse odjemalce na podlagi členov 23 in 24;

(y) spremljati izvajanje pravil v zvezi z vlogo in odgovornostjo operaterjev prenosnih sistemov, operaterjev distribucijskih sistemov, operaterjev vodikovih omrežij, dobaviteljev in odjemalcev ter drugih udeležencev na trgu na podlagi Uredbe (EU) 2024/1789;

(z) spremljati pravilno uporabo meril za določitev, ali skladišče zemeljskega plina spada na področje uporabe člena 33(3) ali (4);

(aa) spremljati izvajanje zaščitnih ukrepov iz člena 83;

(bb) prispevati k usklajevanju postopkov izmenjave podatkov za najpomembnejše tržne procese na regionalni ravni;

(cc) izvajati omrežne kodekse in smernice, sprejete na podlagi členov 70 do 74 Uredbe (EU) 2024/1789, z nacionalnimi ukrepi, ali, kadar se tako zahteva, z usklajenimi regionalnimi ukrepi ali ukrepi na ravni celotne Unije;

(dd) zagotavljati odprt, pregleden, učinkovit in vključujoč postopek za pripravo nacionalnega desetletnega načrta za razvoj omrežja v skladu z zahtevami iz člena 55, načrta za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja v skladu z zahtevami iz člena 56 in po potrebi načrta razgradnje omrežja v skladu z zahtevami iz člena 57;

(ee) odobravati in spreminjati načrte razvoja omrežij iz člena 55 in, kadar je ustrezno, iz člena 57;

(ff) preučiti in po potrebi zahtevati spremembe načrta za razvoj vodikovega distribucijskega omrežja iz člena 56(4), kadar to naloži država članica na podlagi odstavka 6 navedenega člena;

(gg) oblikovati smernice iz člena 57(6), ki zagotavljajo merila in metodologije za strukturni pristop k razgradnji delov distribucijskega omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju stroškov razgradnje in posebnega primera tistih sredstev, ki bi jih bilo treba razgraditi pred prvotno predvidenim koncem njihovega življenjskega cikla, ter smernice glede določanja tarif v takih primerih;

(hh) spremljati razpoložljivost primerjalnih spletnih mest, vključno s primerjalnimi orodji, ki izpolnjujejo merila iz člena 14;

(ii) spremljati odpravo neupravičenih ovir in omejitev za razvoj porabe samoproizvedenega obnovljivega zemeljskega plina;

(jj) izvajati vse druge naloge, dodeljene regulativnemu organu v skladu s to direktivo in Uredbo (EU) 2024/1789.

2. Če država članica tako določi, lahko naloge v zvezi s spremljanjem iz odstavka 1 opravljajo drugi organi in ne regulativni organ. V tem primeru je treba z rezultati takšnega spremljanja čim prej seznaniti regulativni organ.

Regulativni organ se pri opravljanju nalog iz odstavka 1 v skladu z načeli boljše ureditve po potrebi posvetuje z operaterji prenosnih sistemov zemeljskega plina in operaterji vodikovega omrežja ter po potrebi tesno sodeluje z drugimi ustreznimi nacionalnimi organi, pri čemer ne posega v njihove posebne pristojnosti, sam pa ohrani neodvisnost.

Odobritve regulativnega organa ali ACER v skladu s to direktivo ne posegajo v ustrezno utemeljeno prihodnje izvajanje pooblastil regulativnega organa v skladu s tem členom niti ne vplivajo na kazni, ki jih naložijo drugi pristojni organi ali Komisija.

3. Kadar je imenovan neodvisni operater sistema ali neodvisni operater vodikovega prenosnega omrežja na podlagi člena 61 ali 68, regulativni organ poleg nalog, ki jih ima na podlagi odstavka 1 tega člena, opravlja tudi naslednje naloge:

(a) preverja, ali lastnik prenosnega sistema, neodvisni operater sistema ali lastnik vodikovega prenosnega omrežja in neodvisni operater vodikovega prenosnega omrežja izpolnjujejo svoje obveznosti iz te direktive, in na podlagi odstavka 4, točka (d), nalaga kazni, če obveznosti niso bile izpolnjene;

(b) spremlja odnose in komunikacijo med neodvisnim operaterjem sistema in lastnikom prenosnega sistema ali med lastnikom vodikovega prenosnega omrežja in neodvisnim operaterjem vodikovega prenosnega omrežja, da zagotovi, da neodvisni operater sistema ali neodvisni operater vodikovega prenosnega omrežja izpolnjuje svoje obveznosti, ter zlasti odobri pogodbe in deluje kot organ za reševanje sporov med neodvisnim operaterjem sistema in lastnikom prenosnega sistema ali med lastnikom vodikovega prenosnega omrežja in neodvisnim operaterjem vodikovega prenosnega omrežja v zvezi z morebitno pritožbo, ki jo katera koli stranka vloži na podlagi odstavka 11;

(c) v okviru prvega desetletnega načrta za razvoj omrežja, brez poseganja v postopek iz člena 61(2), točka (c), potrjuje načrtovanje naložb in večletni načrt za razvoj omrežja, kot ju letno predstavi neodvisni operater sistema ali neodvisni operater vodikovega prenosnega omrežja;

(d) zagotavlja, da tarife za dostop do omrežja, ki jih obračunavajo neodvisni operaterji sistemov ali neodvisni operater vodikovega omrežja, vključujejo nadomestilo za lastnika omrežja, ki zagotavlja ustrezno nadomestilo za uporabo sredstev omrežja in morebitne naložbe vanje, pod pogojem, da se izvajajo gospodarno in učinkovito;

(e) ima pooblastila za izvajanje inšpekcij, tudi nenapovedanih, v objektih lastnika prenosnega sistema in neodvisnega operaterja sistema ali lastnika vodikovega prenosnega omrežja in neodvisnega operaterja vodikovega prenosnega omrežja.

4. Države članice zagotovijo, da se regulativni organi pooblastijo za učinkovito in hitro izvajanje nalog iz odstavkov 1, 3 in 6. V ta namen ima regulativni organ vsaj naslednja pooblastila:

(a) izdaja zavezujoče odločbe podjetjem plinskega ali vodikovega gospodarstva;

(b) preverja delovanje trgov zemeljskega plina in vodika, določa in sprejema kakršne koli ukrepe, ki so potrebni in sorazmerni za spodbujanje učinkovite konkurence in zagotavljanje pravilnega delovanja trga zemeljskega plina in vodika; po potrebi pri vodenju preiskav v zvezi s pravom o konkurenci sodeluje z nacionalnim organom, pristojnim za konkurenco, in regulatorji finančnih trgov ali s Komisijo;

(c) od podjetij plinskega in vodikovega gospodarstva zahteva kakršne koli informacije, ki jih potrebuje za izvajanje svojih nalog, vključno z utemeljitvami za zavrnitev dostopa tretjih strani in drugimi informacijami o ukrepih, ki so potrebni za krepitev omrežja;

(d) podjetjem plinskega in vodikovega gospodarstva, ki ne izpolnjujejo svojih obveznosti iz te direktive ali katere koli zadevne pravno zavezujoče odločitve regulativnega organa ali ACER, naloži učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni, ali pristojnemu sodišču predlaga, da naloži take kazni, vključno s pristojnostjo, da naloži ali predlaga kazni, ki znašajo do 10 % letnega prometa operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega omrežja ali do 10 % letnega prometa vertikalno integriranega operaterja prenosnega sistema ali operaterja vodikovega omrežja, in sicer za operaterja prenosnega sistema oziroma vertikalno integrirano podjetje, ki morda ne izpolnjujeta svojih obveznosti iz te direktive;

(e) ustrezne pravice do preiskovanja in ustrezna pooblastila za dajanje navodil pri reševanju sporov na podlagi odstavkov 11 in 12.

5. Regulativni organ v državi članici, kjer ima ENTSO za plin, ENNOH ali telo EU ODS sedež, je pristojen za izrekanje učinkovitih, sorazmernih in odvračilnih kazni tem telesom, kadar ne izpolnjujejo svojih obveznosti iz te direktive Uredba (EU) 2024/1789 ali drugih ustreznih pravno zavezujočih odločitev regulativnih organov ali ACER, ali da izrek takih kazni predlaga pristojnemu sodišču.

6. Kadar je bil neodvisni operater prenosnega sistema ali integrirani operater vodikovega prenosnega omrežja imenovan v skladu z oddelkom 3 Poglavja IX, ima regulativni organ poleg nalog in pooblastil na podlagi odstavkov 1 in 4 tega člena vsaj tudi naslednje naloge in pooblastila:

(a) nalaga kazni na podlagi odstavka 4, točka (d), za diskriminatorno ravnanje v prid vertikalno integriranemu podjetju;

(b) spremlja komunikacijo med operaterjem prenosnega sistema ali integriranim operaterjem vodikovega prenosnega omrežja in vertikalno integriranim podjetjem, da bi tako zagotovili, da operater prenosnega sistema ali integrirani operater vodikovega prenosnega omrežja deluje v skladu s svojimi obveznostmi;

(c) deluje kot organ za poravnavo sporov med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema ali integriranim operaterjem vodikovega prenosnega omrežja v zvezi z morebitno pritožbo, ki je vložena na podlagi odstavka 11;

(d) spremlja komercialne in finančne odnose med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema ali integriranim operaterjem vodikovega prenosnega omrežja, vključno s posojili;

(e) potrjuje vse komercialne in finančne sporazume med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema ali integriranim operaterjem vodikovega prenosnega omrežja, pod pogojem, da so ti v skladu s tržnimi pogoji;

(f) zahteva utemeljitev s strani vertikalno integriranega podjetja, ko ga v skladu s členom 67(4) obvesti nadzornik za skladnost, ki zlasti vsebuje dokaze, da ni prišlo do diskriminatornega ravnanja v prid vertikalno integriranemu podjetju;

(g) izvaja inšpekcije, vključno z nenapovedanimi inšpekcijami, v objektih vertikalno integriranega podjetja in operaterja prenosnega sistema ali integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja;

(h) vse ali specifične naloge operaterja prenosnega sistema ali integriranega operaterja vodikovega prenosnega omrežja dodeli neodvisnemu operaterju sistema ali neodvisnemu operaterju vodikovega prenosnega omrežja, ki je bil imenovan v skladu s členom 68, če operater prenosnega sistema ali integrirani operater vodikovega omrežja vztrajno krši svoje obveznosti iz te direktive, zlasti kadar gre za ponavljajoče se diskriminatorno ravnanje v prid vertikalno integriranemu podjetju.

7. Regulativni organi so pristojni za to, da določijo ali potrdijo vsaj metodologije za izračun ali določitev naslednjih pogojev dovolj zgodaj pred začetkom njihove veljavnosti:

(a) priključitev in dostop do nacionalnih omrežij zemeljskega plina, vključno s tarifami za prenos in distribucijo, ter pogoji in tarifami za dostop do obratov za UZP, pri čemer tarife ali metodologije omogočajo potrebne naložbe v omrežja in obrate za UZP, tako da se zagotovi pozitivno poslovanje omrežja in naprav za UZP;

(b) priključitev in dostop do nacionalnih vodikovih omrežij, vključno z morebitnimi omrežnimi tarifami vodikovega omrežja ter pogoji in tarifami za dostop do skladišč vodika in vodikovih terminalov;

(c) zagotavljanje storitev za izravnavo, ki se izvajajo na najbolj ekonomičen način, da se uporabnikom omrežja zagotovijo ustrezne spodbude za izravnavo dobave in odjema na pravičen in nediskriminatoren način, in, ki se izvajajo na podlagi objektivnih meril;

(d) potrjevanje in spremljanje posebnih pristojbin v skladu s členom 5 Uredbe (EU) 2024/1789;

(e) dostop do čezmejne infrastrukture, vključno s postopki dodeljevanja zmogljivosti in upravljanja prezasedenosti.

8. Metodologije ali pogoji iz odstavka 7 se objavijo.

9. Pri določanju ali potrjevanju tarif ali metodologij in storitev za izravnavo iz odstavka 7 regulativni organi zagotovijo, da se operaterjem prenosnih in distribucijskih sistemov ter, brez poseganja v odločitve držav članic na podlagi člena 35(4), operaterjem vodikovih omrežij nameni ustrezna spodbuda, tako kratkoročna kot dolgoročna, za povečevanje učinkovitosti, spodbujanje povezovanja trgov in zanesljivosti dobave ter za podpiranje zadevnih raziskovalnih dejavnosti.

10. Regulativni organi spremljajo upravljanje prezasedenosti v nacionalnih prenosnih omrežjih in vodikovih prenosnih omrežjih, vključno s povezovalnimi plinovodi in povezovalnimi vodikovodi, in izvajanje pravil upravljanja prezasedenosti. V ta namen operaterji prenosnih sistemov, operaterji vodikovih prenosnih omrežij ali operaterji na trgu svoje postopke upravljanja prezasedenosti, vključno z dodeljevanjem zmogljivosti, predložijo v odobritev regulativnim organom. Regulativni organi lahko zahtevajo spremembe omenjenih pravil.

Člen 79

Odločitve in pritožbe

1. Regulativni organi so pristojni za to, da od operaterjev prenosnih sistemov zemeljskega plina, skladiščnih sistemov zemeljskega plina, sistemov za UZP in distribucijskih sistemov, operaterjev skladišč vodika in vodikovih terminalov ter operaterjev vodikovih omrežij po potrebi zahtevajo, da spremenijo pogoje, vključno s tarifami ali metodologijami iz tega člena, da zagotovijo njihovo sorazmernost in nediskriminatorno uporabo. V primeru, da je dostop do skladišč zemeljskega plina določen na podlagi člena 33(3), ta naloga izključuje spremembo tarif. Kadar dostop do vodikovih omrežij, obratov za vodik ali skladišč vodika temelji na pogodbenem dostopu tretjih strani v skladu s členom 35(4), členom 36(1) ali členom 37 (2), ta naloga izključuje spremembo tarif. V primeru zamud pri določanju tarif za prenos in distribucijo zemeljskega plina in, če je primerno, tarif za vodikovo omrežje, so regulativni organi pristojni za predhodno določitev in odobritev teh tarif ali metodologij ter tarif ali metodologij za vodikova omrežja ter odločitev o ustreznih izravnalnih ukrepih, če končne tarife ali metodologije odstopajo od teh začasnih tarif ali metodologij.

2. Stranka, ki se želi pritožiti zoper operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, skladiščnega sistema zemeljskega plina, sistema za UZP ali distribucijskega sistema ali operaterja vodikovega omrežja, skladišča ali terminala v zvezi z njegovimi obveznostmi po tej direktivi, lahko pošlje pritožbo regulativnemu organu, ki v vlogi organa za poravnavo sporov v dveh mesecih po prejemu pritožbe sprejme svojo odločitev. Ta rok se lahko podaljša za dva meseca, če regulativni organ zahteva dodatne informacije. Ta podaljšani rok se lahko dodatno podaljša s soglasjem pritožnika. Odločitev regulativnega organa je zavezujoča, dokler se ne ovrže s pritožbo.

3. Vsaka stranka, ki utrpi škodo in ima pravico do pritožbe na odločitev o metodologijah za izračun, sprejeto v skladu s tem členom, ali če za regulativni organ velja obveznost posvetovanj, glede predlaganih tarif ali metodologij za izračun, lahko v dveh mesecih po objavi odločitve ali njenega predloga ali v krajšem roku, če to predvidijo države članice, vloži pritožbo za pregled. Taka pritožba nima odložilnega učinka.

4. Države članice oblikujejo ustrezne in učinkovite mehanizme za ureditev, nadzor in preglednost v izogib zlorabam prevladujočega položaja, zlasti v škodo odjemalcev, in spodrivajočemu ravnanju. Ti mehanizmi morajo upoštevati določbe PDEU, zlasti člena 102 Pogodbe.

5. Države članice zagotovijo sprejetje ustreznih ukrepov, vključno z upravnimi ukrepi ali kazenskimi postopki v skladu s svojim nacionalnim pravom, zoper fizične ali pravne osebe, ki so odgovorne v primeru nespoštovanja pravil o zaupnosti, ki jih nalaga ta direktiva.

6. Pritožbe iz odstavkov 2 in 3 ne vplivajo na uveljavljanje pravic do pritožbe po pravu Unije ali nacionalnem pravu.

7. Odločitve regulativnih organov so v celoti utemeljene in upravičene ter dopuščajo sodni nadzor. Odločitve so na voljo javnosti, hkrati pa zagotavljajo zaupnost poslovno občutljivih podatkov.

8. Države članice zagotovijo ustrezne mehanizme na nacionalni ravni, v okviru katerih se lahko stranka, ki jo zadeva odločitev regulativnega organa, pritoži organu, ki je neodvisen od vpletenih strank in katere koli vlade.

Člen 80

Regionalno sodelovanje regulativnih organov o čezmejnih vprašanjih

1. Regulativni organi se tesno posvetujejo in sodelujejo med seboj, zlasti v okviru ACER, ter drug drugemu in ACER zagotavljajo podatke, ki so potrebni za izpolnjevanje njihovih nalog iz te direktive. Pri izmenjavi informacij je organ, ki informacije prejme, zavezan enaki stopnji zaupnosti kot organ, ki informacije zagotovi.

2. Regulativni organi sodelujejo vsaj na regionalni ravni za:

(a) spodbujanje uvajanja obratovalnih dogovorov, da bi omogočili optimalno upravljanje omrežja, spodbudili skupne borze zemeljskega plina in vodika in dodeljevanje čezmejnih zmogljivosti ter – vključno z novimi povezavami omogočili ustrezno raven zmogljivosti za medsebojno povezovanje v regiji in med regijami, da se omogoči razvoj učinkovite konkurence in izboljša zanesljivost oskrbe brez razlikovanja med dobavitelji v različnih državah članicah;

(b) uskladitev oblikovanja vseh omrežnih kodeksov za zadevne operaterje prenosnih sistemov, operaterje vodikovih omrežij in druge udeležence na trgu;

(c) uskladitev oblikovanja pravil za upravljanje prezasedenosti;

(d) zagotovitev regulativne skladnosti pravnih subjektov, ki opravljajo naloge operaterjev prenosnih sistemov in omrežij na čezmejni ali regionalni ravni.

3. Regulativni organi imajo pravico sklepati sporazume med seboj, da bi spodbudili regulativno sodelovanje.

4. Ukrepi iz odstavka 2 se po potrebi izvajajo v tesnem posvetovanju z drugimi zadevnimi nacionalnimi organi in brez poseganja v njihove posebne pristojnosti.

5. Na Komisijo se prenese pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov v skladu s členom 90, da dopolni to direktivo z vzpostavitvijo smernic glede obsega obveznosti regulativnih organov, da sodelujejo med seboj in z ACER.

6. Regulativni organi ali po potrebi drugi pristojni organi se lahko posvetujejo in sodelujejo z zadevnimi organi tretjih držav, vključno s pogodbenicami Energetske skupnosti, v zvezi z delovanjem infrastrukture za zemeljski plin in vodikove infrastrukture v tretje države in iz njih, da se v zvezi z zadevno infrastrukturo zagotovi usklajena uporaba te direktive na ozemlju in v teritorialnem morju države članice.

Člen 81

Skladnost z omrežnimi kodeksi in smernicami

1. Vsak regulativni organ in Komisija lahko zahtevata mnenje ACER o tem, ali je odločitev regulativnega organa v skladu z omrežnimi kodeksi in smernicami, sprejetimi na podlagi te direktive ali Uredbe (EU) 2024/1789.

2. ACER v treh mesecih po prejemu zahtevka pošlje svoje mnenje regulativnemu organu, ki ga je zahteval, oziroma Komisiji ter regulativnemu organu, ki je zadevno odločitev sprejel.

3. Kadar regulativni organ, ki je sprejel odločitev, ne upošteva mnenja ACER v štirih mesecih od datuma prejema mnenja, ACER o tem obvesti Komisijo.

4. Vsak regulativni organ lahko obvesti Komisijo, če meni, da odločitev drugega regulativnega organa, pomembna za čezmejno trgovanje, ni v skladu z omrežnimi kodeksi in smernicami, sprejetimi na podlagi te direktive ali Uredbe (EU) 2024/1789, in sicer v dveh mesecih od datuma, ko je bila ta odločitev sprejeta.

5. Komisija lahko odloči, da bo primer nadalje raziskala, če v dveh mesecih po tem, ko jo je obvestil ACER v skladu z odstavkom 3 ali jo je obvestil regulativni organ v skladu z odstavkom 4, ali v treh mesecih od datuma sprejetja odločitve, če ravna na lastno pobudo, ugotovi, da obstaja resen sum, da odločitev regulativnega organa ni v skladu z omrežnimi kodeksi in s smernicami, sprejetimi na podlagi te direktive ali Uredbe (EU) 2024/1789. V takem primeru povabi regulativni organ in stranke v postopku pred regulativnim organom, da predložijo pripombe.

6. Kadar se Komisija odloči, da bo primer raziskala v skladu z odstavkom 5, najpozneje v štirih mesecih od datuma te odločitve sprejme končno odločitev, s katero:

(a) ne nasprotuje odločitvi regulativnega organa ali

(b) od zadevnega regulativnega organa zahteva, naj prekliče svojo odločitev, če meni, da ni v skladu z omrežnimi kodeksi in smernicami.

7. Kadar se Komisija v roku iz odstavkov 5 in 6 ne odloči primera nadalje raziskati ali sprejeti končne odločitve, se šteje, da ne nasprotuje odločitvi regulativnega organa.

8. Regulativni organ izpolni zahtevo Komisije po preklicu odločitve v roku dveh mesecev in o tem obvesti Komisijo.

9. Na Komisijo se prenese pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov v skladu s členom 90 za dopolnitev te direktive z določitvijo smernic, v katerih je podrobno določen postopek za uporabo tega člena.

Člen 82

Hranjenje evidenc

1. Države članice od dobaviteljev zahtevajo, da za opravljanje svojih nalog najmanj pet let hranijo na voljo nacionalnim organom, vključno z regulativnim organom in nacionalnimi organi, pristojnimi za konkurenco, in Komisiji zadevne podatke v zvezi z vsemi transakcijami v pogodbah o dobavi zemeljskega plina in vodika ter izvedenih finančnih instrumentih za trgovanje z zemeljskim plinom in vodikom, ki so jih imeli z veleprodajnimi odjemalci in operaterji prenosnih sistemov, operaterji skladiščnih sistemov zemeljskega plina in sistemov za UZP ter operaterji vodikovih omrežij, skladišč vodika in vodikovih terminalov.

2. Podatki vključujejo podrobnosti o značilnostih zadevnih transakcij, kot so trajanje, pravila za dobavo in poravnavo, količina, datum in ura izvedbe, cene transakcij in način identifikacije zadevnega veleprodajnega odjemalca, pa tudi določene podrobnosti o vseh neporavnanih pogodbah o dobavi zemeljskega plina in vodika in izvedenih finančnih instrumentih za trgovanje z zemeljskim plinom in vodikom.

3. Regulativni organ se lahko odloči, da nekatere od teh informacij da na razpolago udeležencem na trgu, pod pogojem, da se ne razkrijejo poslovno občutljivi podatki o posameznih udeležencih na trgu ali posameznih transakcijah. Ta odstavek se ne uporablja za podatke o finančnih instrumentih, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2014/65/EU.

4. Komisija je pooblaščena, da sprejme delegirane akte, ki dopolnjujejo to direktivo v skladu s členom 90 in določajo smernice, v katerih določi metode in podrobnosti hranjenja evidenc ter obliko in vsebino podatkov, ki jih je treba hraniti.

5. Kar zadeva transakcije izvedenih finančnih instrumentov za trgovanje z zemeljskim plinom in vodikom, ki jih imajo dobavitelji z veleprodajnimi odjemalci, operaterji prenosnih sistemov zemeljskega plina, skladiščnih sistemov zemeljskega plina in sistemov za UZP ter operaterji vodikovih sistemov, skladišč vodika in vodikovih terminalov, se ta člen uporablja šele potem, ko Komisija sprejme smernice iz odstavka 4.

6. Ta člen ne pomeni dodatnih obveznosti za subjekte, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2014/65/EU, do organov iz odstavka 1 tega člena.

7. Kadar organi iz odstavka 1 tega člena potrebujejo dostop do podatkov, ki jih hranijo subjekti, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2014/65/EU, organi, ki so pristojni v skladu z navedeno direktivo, organom iz odstavka 1 tega člena pošljejo zahtevane podatke.

POGLAVJE XI

KONČNE DOLOČBE

Člen 83

Zaščitni ukrepi

V primeru nenadne krize na energetskem trgu ali kadar je ogrožena fizična zaščita ali varnost oseb, opreme ali naprav ali je ogrožena celovitost sistema, lahko država članica sprejme ukrepe iz nacionalnega načrta za izredne razmere in po potrebi razglasi eno izmed stopenj krize na podlagi člena 11 Uredbe (EU) 2017/1938.

Člen 84

Enaki konkurenčni pogoji

1. Ukrepi, ki jih lahko sprejmejo države članice na podlagi te direktive za zagotovitev enakih pogojev, so skladni s PDEU, zlasti členom 36 PDEU, in z drugim pravom Unije.

2. Ukrepi iz odstavka 1 so sorazmerni, nediskriminatorni in pregledni. Ti ukrepi se lahko začnejo izvajati šele, ko je bila Komisija o njih uradno obveščena in jih je odobrila.

3. Komisija v zvezi z uradnim obvestilom iz odstavka 2 ukrepa v dveh mesecih od datuma njegovega prejema. Ta rok začne teči na dan po prejemu vseh podatkov. Kadar Komisija ni ukrepala v roku dveh mesecev, se šteje, da ne nasprotuje ukrepom iz obvestila.

Člen 85

Tehnični dogovori, ki se nanašajo na delovanje plinovodov zemeljskega plina in vodikovodov s tretjimi državami

Ta direktiva ne vpliva na možnost, da operaterji prenosnih sistemov, operaterji vodikovih omrežij ali drugi gospodarski subjekti ohranijo ali sklenejo tehnične dogovore o vprašanjih, ki zadevajo delovanje plinovodov med državo članico in tretjo državo, če so ti dogovori v skladu s pravom Unije in ustreznimi odločitvami regulativnih organov zadevnih držav članic. O teh dogovorih se uradno obvestijo regulativni organi zadevnih držav članic.

Člen 86

Odstopanja za sistem zemeljskega plina

1. Države članice, ki niso neposredno priključene na povezani sistem druge države članice, lahko odstopajo od člena 3, 8, 34 ali 60 ali člena 31(1). Vsako tako odstopanje se izteče takrat, ko je dokončan prvi povezovalni plinovod do države članice. O takem odstopanju se uradno obvesti Komisijo.

2. Države članice lahko zaprosijo Komisijo, da odobri odstopanja od uporabe člena 3, 8, 60 ali 31 za najbolj oddaljene regije v smislu člena 349 PDEU ali druga geografsko odročna območja. Vsako tako odstopanje se izteče, ko je dokončan priključek regije ali območja na državo članico s povezanim sistemom.

3. Luksemburg lahko odstopi od člena 60. O takem odstopanju se uradno obvesti Komisijo.

4. Komisija države članice obvesti o prošnjah za odstopanja na podlagi odstavka 2, preden sprejme odločitev, pri čemer upošteva utemeljene zahtevke za zaupnost poslovno občutljivih informacij.

5. Odstopanja, ki jih odobri Komisija na podlagi odstavka 2, so časovno in vsebinsko omejena na pogoje, katerih cilj je povečati konkurenco na notranjem trgu in povezovanje notranjega trga ter zagotovili, da odstopanja ne ovirajo prehoda na energijo iz obnovljivih virov ali uporabo načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“.

6. Odstopanja, odobrena na podlagi Direktive 2009/73/ES brez datuma izteka ali brez določenega obdobja uporabe se iztečejo 31. decembra 2025. Države članice, ki 4. avgusta 2024, še vedno uporabljajo takšna odstopanja, se lahko odločijo, da uporabijo novo odstopanje na podlagi odstavka 1 ali 7 tega člena, ali pa lahko zaprosijo Komisijo, da odobri novo odstopanje na podlagi odstavka 2 tega člena.

7. Države članice, v katerih je bila prva trgovska dobava v okviru njihove prve dolgoročne pogodbe za oskrbo z zemeljskim plinom izvršena po 4. avgustu 2024, lahko odstopajo od člena 3(1) do (4), člena 4(1), člena 8, člena 31(1), člena 32(1), člena 34, člena 39(1) do (5), člena 43, člena 44(6) in členov 46, 60, 61 in 75. O takem odstopanju se uradno obvesti Komisijo. Odstopanje preneha veljati deset let po prejemu prve trgovske dobave v okviru njihove prve dolgoročne pogodbe za oskrbo z zemeljskim plinom.

8. Obvestila o odstopanjih, ki jih odobrijo države članice na podlagi odstavkov 1, 3 in 7, ter sklepi Komisije o odobritvi odstopanj na podlagi odstavkov 2, 5, in 6 se objavijo v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 87

Vodikova omrežja v izoliranih regijah

1. Države članice lahko odobrijo odstopanja od uporabe členov 46, 68 ali 71 za vodikova omrežja, ki se nahajajo v najbolj oddaljenih regijah v smislu člena 349 PDEU in v izoliranih regijah z naslednjimi kodami NUTS 2 in NUTS 3 nomenklature za statistične teritorialne enote (NUTS), določene z Uredbo (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ([52]):

(i) Κύπρος (NUTS 2 CY00)

(ii) Kainuu (NUTS 3 FI1D8)

(iii) Lappi (NUTS 3 FI1D7)

(iv) Malta (NUTS 2 MT00)

(v) Pohjois- ja Itä-Suomi (NUTS 3 FI1D9)

(vi) Övre Norrland (NUTS 2 SE33)

2. Vsako odstopanje, odobreno na podlagi odstavka 1, se objavi in o njem se uradno obvesti Komisija.

3. Odstopanja, odobrena na podlagi odstavka 1, prenehajo veljati 15 let od datuma, ko so odobrena, v vsakem primeru pa najpozneje 31. decembra 2044. Taka odstopanja se ne podaljšajo. Države članice prekličejo odstopanje, odobreno na podlagi odstavka 1, kadar se vodikovo omrežje, za katerega velja tako odstopanje, razširi prek izolirane regije ali se priključi na vodikova omrežja, ki se nahajajo zunaj regije.

4. Regulativni organ države članice, ki je odobril odstopanje, vsakih sedem let od datuma odobritve odstopanja na podlagi odstavka 1 ali na utemeljeno zahtevo Komisije objavi oceno učinka tega odstopanja na konkurenco, razvoj infrastrukture in delovanje trga. Če regulativni organ po takem ocenjevanju ugotovi, da bi nadaljnja uporaba odstopanja pomenila nevarnost oviranja konkurence ali negativnega vplivanja na učinkovito uvajanje vodikove infrastrukture ali na razvoj trga vodika v državi članici ali Uniji, odstopanje prekliče.

Člen 88

Odstopanja v zvezi s prenosnimi plinovodi zemeljskega plina v tretje države in iz njih

1. V zvezi s prenosnimi plinovodi zemeljskega plina med državo članico in tretjo državo, ki so bili dokončani pred 23. majem 2019, se država članica, v kateri je prva povezovalna točka takega prenosnega plinovoda z omrežjem države članice, lahko odloči za odstopanje od členov 31, 60, 71 in 72, člena 78(7) in (9) ter člena 79(1) za dele takih plinovodov zemeljskega plina, ki se nahajajo na njenem ozemlju ali v teritorialnem morju, iz objektivnih razlogov kot je omogočanje vračila naložbe, ali iz razlogov v zvezi z zanesljivostjo oskrbe, pod pogojem, da odstopanje ne škodi konkurenci na notranjem trgu zemeljskega plina ali njegovemu učinkovitemu delovanju ali zanesljivosti oskrbe v Uniji.

Odstopanje je, na podlagi objektivne utemeljitve, časovno omejeno na obdobje do 20 let, ki se lahko podaljša, če je to utemeljeno, in zanj lahko veljajo pogoji, ki prispevajo k doseganju pogojev iz prvega pododstavka.

Taka odstopanja se ne uporabljajo za prenosne plinovode med državo članico in tretjo državo, ki mora prenesti to direktivo v svoj pravni red in ki to direktivo učinkovito izvaja na podlagi sporazuma, sklenjenega z Unijo.

2. Kadar je zadevni prenosni plinovod na ozemlju več kot ene države članice, o odobritvi odstopanja za ta prenosni plinovod odloči država članica, v kateri je prva povezovalna točka z omrežjem držav članic, po posvetovanju z vsemi zadevnimi državami članicami.

([52]) Uredba (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS) (UL L 154, 21.6.2003, str. 1).

Komisija se lahko na zahtevo zadevnih držav članic odloči, da bo delovala kot opazovalka v posvetovanju med državo članico, v kateri je prva povezovalna točka, in tretjo državo, glede usklajene uporabe te direktive na ozemlju in v teritorialnem morju države članice, v kateri je prva povezovalna točka, vključno z odobritvijo odstopanj za takšne prenosne plinovode.

3. Odločitve na podlagi odstavkov 1 in 2 se sprejmejo do 24. maja 2020. Države članice o vseh teh odločitvah uradno obvestijo Komisijo in jih objavijo.

4. Komisija do 5. avgusta 2026 Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo o odstopanjih, odobrenih na podlagi tega člena. V poročilu zlasti oceni učinek takih odstopanj na učinkovito delovanje notranjega trga zemeljskega plina in na zanesljivost oskrbe z energijo ter bistvene varnostne interese Unije in držav članic.

Člen 89

Postopek odobritve

1. Brez poseganja v druge obveznosti na podlagi prava Unije ter v delitev pristojnosti med Unijo in državami članicami lahko ostanejo v veljavi obstoječi sporazumi med državo članico in tretjo državo o delovanju prenosnega plinovoda ali pridobivalnega cevovodnega omrežja, dokler ne začne veljati nov sporazum med Unijo in to tretjo državo ali dokler se uporablja postopek iz odstavkov 2 do 15.

2. Brez poseganja v delitev pristojnosti med Unijo in državami članicami, kadar namerava država članica začeti pogajanja s tretjo državo zaradi spremembe, podaljšanja, prilagoditve, obnovitve ali sklenitve sporazuma o prenosnem plinovodu s tretjo državo ali o povezovalnem vodikovodu s tretjo državo glede zadev, ki v celoti ali deloma spadajo na področje uporabe te direktive ali Uredbe (EU) 2024/1789, o svoji nameri uradno pisno obvesti Komisijo.

Tako uradno obvestilo mora vključevati ustrezno dokumentacijo in navedbo določb, ki bodo obravnavane v pogajanjih ali o katerih se bo ponovno pogajalo, cilje pogajanj in vse druge relevantne informacije in mora biti posredovano Komisiji vsaj pet mesecev pred predvidenim začetkom pogajanj.

3. Na podlagi uradnega obvestila iz odstavka 2 Komisija sprejme odločitev, s katero odobri zadevni državi članici, da lahko začne formalna pogajanja s tretjo državo za del, ki bi lahko vplival na skupna pravila Unije, razen če meni, da bi začetek takšnih pogajanj:

(a) bil v nasprotju s pravom Unije v obsegu, ki bi presegal neskladnosti zaradi delitve pristojnosti med Unijo in državami članicami;

(b) škodoval delovanju notranjega trga zemeljskega plina ali vodika, konkurenčnosti ali zanesljivosti oskrbe v državi članici ali Uniji, ob upoštevanju načela solidarnosti med državami članicami na podlagi člena 194(1) PDEU;

(c) ogrožal cilje tekočih pogajanj o mednarodnih sporazumih, ki potekajo med Unijo in tretjo državo;

(d) bil diskriminatoren.

4. Komisija pri izvedbi ocene na podlagi odstavka 3 upošteva, ali se predvideni sporazum nanaša na prenosni plinovod ali pridobivalni plinovod, ki prispeva k diverzifikaciji oskrbe z zemeljskim plinom in dobaviteljev z novimi viri zemeljskega plina.

5. Komisija v 90 dneh po prejemu uradnega obvestila iz odstavka 2 sprejme odločitev o odobritvi ali o zavrnitvi odobritve državi članici, da začne pogajanja za spremembo, podaljšanje, prilagoditev, obnovitev ali sklenitev sporazuma s tretjo državo. Če so za sprejetje odločitve potrebne dodatne informacije, se rok 90 dni šteje od datuma prejetja dodatnih informacij.

6. V primeru, da Komisija sprejme odločitev, s katero zavrne odobritev državi članici, da začne pogajanja za spremembo, podaljšanje, prilagoditev, obnovitev ali sklenitev sporazuma s tretjo državo, o tem ustrezno obvesti zadevno državo članico in navede razloge za takšno odločitev.

7. Odločitev o odobritvi ali o zavrnitvi odobritev državi članici, da začne pogajanja za spremembo, podaljšanje, prilagoditev, obnovitev ali sklenitev sporazuma s tretjo državo, se sprejme z izvedbenimi akti v skladu s postopkom iz člena 90(2).

8. Komisija lahko pripravi smernice in zahteva vključitev določenih klavzul v predlagani sporazum, da se zagotovi skladnost s pravom Unije v skladu s Sklepom (EU) 2017/684 Evropskega parlamenta in Sveta ([53]).

9. Komisija mora biti obveščena o napredku in rezultatih pogajanj za spremembo, podaljšanje, prilagoditev, obnovitev ali sklenitev sporazuma v vseh fazah teh pogajanj in lahko sodeluje v teh pogajanjih med državo članico in tretjo državo v skladu s Sklepom (EU) 2017/684.

10. Komisija obvesti Evropski parlament in Svet o odločitvah, sprejetih na podlagi odstavka 5.

11. Zadevna država članica pred podpisom sporazuma s tretjo državo Komisijo uradno obvesti o rezultatih pogajanj in ji posreduje besedilo izpogajanega sporazuma.

12. Komisija po prejemu uradnega obvestila na podlagi odstavka 11 oceni izpogajani sporazum na podlagi odstavka 3. Če Komisija ugotovi, da sporazum, dogovorjen v pogajanjih, izpolnjuje zahteve iz odstavka 3, sprejme odločitev, s katero državi članici odobri podpis in sklenitev sporazuma.

13. Komisija v 90 dneh od prejetja uradnega obvestila iz odstavka 11 sprejme odločitev, s katero državi članici odobri ali zavrne odobritev podpisa in sklenitve sporazuma s tretjo državo. Kadar so za sprejetje odločitve potrebne dodatne informacije, se rok 90 dni šteje od datuma prejetja dodatnih informacij.

14. Kadar Komisija sprejme odločitev na podlagi odstavka 13, s katero odobri državi članici podpis in sklenitev sporazuma s tretjo državo, zadevna država članica Komisijo uradno obvesti o sklenitvi in začetku veljavnosti sporazuma ter o vseh naknadnih spremembah statusa tega sporazuma.

15. Kadar Komisija sprejme odločitev, s katero državi članici zavrne odobritev podpisa in sklenitve sporazuma s tretjo državo na podlagi odstavka 13, o tem ustrezno obvesti zadevno državo članico in navede razloge za takšno odločitev.

Člen 90

Izvajanje prenosa pooblastila

1. Pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov je preneseno na Komisijo pod pogoji, določenimi v tem členu.

2. Pooblastilo za sprejemanje delegiranih aktov iz členov 9, 62, 72, 80, 81 in 82 se prenese na Komisijo za nedoločen čas od 4. avgusta 2024.

3. Prenos pooblastila iz členov 9, 62, 72, 80, 81 in 82 lahko kadar koli prekliče Evropski parlament ali Svet. S sklepom o preklicu preneha veljati prenos pooblastila iz navedenega sklepa. Sklep začne učinkovati dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije* ali na poznejši dan, ki je določen v navedenem sklepu. Sklep ne vpliva na veljavnost že veljavnih delegiranih aktov.

4. Komisija se pred sprejetjem delegiranega akta posvetuje s strokovnjaki, ki jih imenujejo države članice, v skladu z načeli, določenimi v Medinstitucionalnem sporazumu z dne 13. aprila 2016 o boljši pripravi zakonodaje.

([53]) Sklep (EU) 2017/684 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2017 o vzpostavitvi mehanizma za izmenjavo informacij v zvezi z medvladnimi sporazumi in nezavezujočimi instrumenti med državami članicami in tretjimi državami na področju energije ter o razveljavitvi Sklepa št. 994/2012/EU (UL L 99, 12.4.2017, str. 1).

5. Komisija takoj po sprejetju delegiranega akta o njem sočasno uradno obvesti Evropski parlament in Svet.

6. Delegirani akt, sprejet na podlagi člena 9, 62, 72, 80, 81 ali 82, začne veljati le, če mu niti Evropski parlament niti Svet ne nasprotuje v roku dveh mesecev od uradnega obvestila Evropskemu parlamentu in Svetu o tem aktu ali če pred iztekom tega roka tako Evropski parlament kot Svet obvestita Komisijo, da mu ne bosta nasprotovala. Ta rok se na pobudo Evropskega parlamenta ali Sveta podaljša za dva meseca.

Člen 91

Postopek v odboru

1. Komisiji pomaga odbor. Ta odbor je odbor v smislu Uredbe (EU) št. 182/2011.

2. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporablja člen 4 Uredbe (EU) št. 182/2011.

3. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporablja člen 5 Uredbe (EU) št. 182/2011.

Člen 92

Pregled in poročanje

1. Komisija do 31. decembra 2030 to direktivo pregleda in Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo, ki mu po potrebi priloži ustrezne zakonodajne predloge. V pregledu se zlasti preuči uporaba člena 9 in povezanih opredelitev iz člena 2, da se oceni, ali obrati, ki začnejo delovati 1. januarja 2031, za podelitev certifikacije v skladu z navedenim členom dosegajo večje prihranke emisij toplogrednih plinov zaradi uporabe nizkoogljičnih goriv in nizkoogljičnega vodika.

2. Komisija do 5. avgusta 2035 objavi sporočilo, v katerem oceni izvajanje člena 46 v zvezi z operaterji vodikovih distribucijskih omrežij ter izvajanje členov 68 in 69 v zvezi z operaterji vodikovih prenosnih omrežij.

3. ACER do 5. avgusta 2034 za namene sporočila Komisije na podlagi odstavka 2 tega člena objavi poročilo o učinku členov 46, 68 in 69 na delovanje, konkurenco, likvidnost, razvoj vodikove infrastrukture in preglednost trga vodika. Poročilo ACER vključuje posvetovanje z ustreznimi deležniki.

Člen 93

Spremembe Direktive (EU) 2023/1791

Direktiva (EU) 2023/1791 se spremeni:

(1) člena 17 in 19 se črtata;

(2) v členu 39 se drugi pododstavek nadomesti z naslednjim:

„Členi 13 do 16 ter člena 18 in 20 ter priloge II, IX, XII, XIII in XIV se uporabljajo od 12. oktobra 2025.“;

(3) Priloga VIII se črta.

Člen 94

Prenos

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s členi 2 do 6, členi 8 do 31, členom 33, členi 35 do 38, členom 39(1), točka (a), členom 39(3), (4), (7), (8) in (9), členom 40(1), členi 41, 42 in 43, členom 44(1), (2), (7) in (8), členom 45, členom 46(2) in (3), členi 50 do 59, členom 62, členom 64(11), členi 68 do 75, členom 76(5), členi 77, 78 in 79, členom 81(1) in (6), členoma 82 in 83 ter prilogama I in II, do 5. avgusta 2026. Komisiji takoj sporočijo besedilo teh predpisov.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja in obliko izjave določijo države članice.

2. Države članice Komisiji sporočijo besedila temeljnih predpisov nacionalnega prava, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

Člen 95

Razveljavitev

Direktiva 2009/73/ES, kakor je spremenjena z akti iz Priloge III, del A, te direktive se razveljavi z učinkom od 4. avgusta 2024 brez poseganja v obveznosti držav članic glede rokov za prenos v nacionalno pravo in datuma začetka uporabe direktiv, ki so navedene v delu B Priloge III te direktive.

Sklicevanje na razveljavljeno direktivo se šteje za sklicevanje na to direktivo in se bere v skladu s korelacijsko tabelo iz Priloge IV.

Člen 96

Začetek veljavnosti in uporaba

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 93 se uporablja od 5. avgusta 2026.

Člen 97

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Bruslju, 13. junija 2024

Za Evropski parlament	*Za Svet*
predsednica	*predsednica*
R. METSOLA	H. LAHBIB

PRILOGA I

Minimalne zahteve glede obračunavanja in informacij o obračunu za zemeljski plin in vodik

1. Minimalne informacije, ki morajo biti navedene na računu in v informacijah o obračunu za zemeljski plin in vodik

1.1. Naslednje bistvene informacije so končnim odjemalcem vidno prikazane v njihovih računih, jasno ločene od drugih delov računa:

(a) znesek za plačilo in, kadar je mogoče, razčlenitev cene, skupaj z jasno izjavo, da so lahko vsi viri energije upravičeni tudi do spodbud, ki se ne financirajo z dajatvami, navedenimi v razčlenitvi cene;

(b) datum zapadlosti plačila.

1.2. Naslednje bistvene informacije so končnim odjemalcem vidno prikazane v njihovih računih in informacijah na računu, jasno ločene od drugih delov računa in informacij na računu:

(a) poraba zemeljskega plina in vodika v obračunskem obdobju;

(b) ime in kontaktni podatki dobavitelja, vključno s telefonsko številko in e-poštnim naslovom za pomoč porabnikom;

(c) naziv tarife;

(d) datum izteka pogodbe, če obstaja;

(e) informacije o razpoložljivosti in koristi zamenjave dobavitelja;

(f) koda končnega odjemalca za zamenjavo ali enoznačna identifikacijska koda njegovega odjemnega mesta;

(g) podatki o pravicah končnega odjemalca v zvezi z izvensodnim reševanjem sporov, vključno s kontaktnimi podatki odgovornega subjekta v skladu s členom 25;

(h) enotna kontaktna točka iz člena 24;

(i) samo za zemeljski plin, povezava ali sklic na to, kje je mogoče najti orodja za primerjavo iz člena 14.

1.3. Kadar račun temelji na dejanski porabi ali daljinskem odčitavanju operaterja, so v ali ob računih in rednih obračunih končnim odjemalcem na voljo naslednje informacije ali pa so odjemalci v računih in rednih obračunih nanje napoteni:

(a) primerjave trenutne porabe zemeljskega plina in vodika končnega odjemalca s porabo končnega odjemalca v enakem obdobju prejšnjega leta v grafični obliki;

(b) kontaktne informacije za združenja odjemalcev, energetske agencije ali podobne organe, vključno z naslovi spletnih strani, iz katerih je mogoče dobiti informacije o razpoložljivih ukrepih za izboljšanje energetske učinkovitosti za opremo, ki uporablja energijo;

(c) primerjave s povprečnim posplošenim ali referenčnim končnim odjemalcem iz iste porabniške kategorije.

2. Pogostnost obračunavanja in zagotavljanje informacij na računu:

(a) obračunavanje na podlagi dejanske porabe se izvede vsaj enkrat letno;

(b) kadar končni odjemalec nima števca, ki bi operaterju omogočal daljinsko odčitavanje, ali če se končni odjemalec v skladu z nacionalnim pravom namenoma odloči za izklop daljinskega odčitavanja, se točne informacije na računu na podlagi dejanske porabe dajo končnemu odjemalcu na voljo vsaj vsakih šest mesecev, na zahtevo ali če je končni odjemalec izbral možnost elektronskega prejemanja računa, pa vsake tri mesece;

(c) kadar končni odjemalec nima števca, ki bi operaterju omogočal daljinsko odčitavanje, ali če se končni odjemalec v skladu z nacionalnim pravom namenoma odloči za izklop daljinskega odčitavanja, se obveznosti iz točk (a) in (b) lahko izpolnijo s sistemom rednega samoodčitavanja končnega odjemalca, ki odčitane podatke s števca sporoča operaterju; račun ali informacije o obračunu se lahko pripravijo na podlagi ocenjene porabe ali pavšalnega zneska samo, če končni odjemalec ne sporoči odčitanih podatkov s števca za zadevno obračunsko obdobje. Ocenjena poraba temelji na porabi končnega odjemalca v predhodnem letu ali na porabi primerljivega končnega odjemalca;

(d) kadar ima končni odjemalec števec, ki operaterju omogoča daljinsko odčitavanje, se točne informacije o obračunu na podlagi dejanske porabe zagotovijo najmanj enkrat mesečno; takšne informacije so na voljo tudi prek interneta in se posodabljajo tako pogosto, kolikor to dopuščajo merilne naprave in sistemi, ki se uporabljajo.

3. Razčlenitev cene za končne odjemalce

Cena za končne odjemalce je vsota naslednjih treh postavk: energija in oskrba, omrežje (prenos, distribucija, transport) ter davki, dajatve in pristojbine.

Kadar je razčlenitev cene za končne odjemalce prikazana na računih, se po vsej Uniji uporabljajo skupne opredelitve treh glavnih postavk v tej razčlenitvi iz Uredbe (EU) 2016/1952 Evropskega parlamenta in Sveta ([1]).

4. Dostop do dodatnih informacij o pretekli porabi

Države članice zahtevajo, če so dodatne informacije o pretekli porabi na voljo, da se te informacije na zahtevo končnega odjemalca dajo na voljo dobavitelju ali ponudniku storitev, ki ga določi končni odjemalec.

Kadar ima končni odjemalec števec, ki operaterju omogoča daljinsko odčitavanje, končni odjemalec enostavno dostopa do dodatnih informacij o pretekli porabi, ki omogoča podrobna samopreverjanja.

Dodatne informacije o pretekli porabi vključujejo:

(a) kumulativne podatke za obdobje najmanj treh predhodnih let ali, če je to obdobje krajše, obdobje od začetka veljavnosti pogodbe o dobavi plina. Podatki ustrezajo obdobjem, za katera so na voljo informacije o vmesnih obračunih; ter

(b) podrobne podatke o času porabe za vsak dan, teden, mesec in leto, ki so brez nepotrebnega odlašanja dani na voljo končnemu odjemalcu prek spleta ali vmesnika števca za obdobje najmanj zadnjih 24 mesecev ali, če je to obdobje krajše, obdobje od začetka veljavnosti pogodbe o dobavi plina.

5. Razkritje virov energije

Dobavitelji na računih navedejo delež obnovljivega in ločeno nizkoogljičnega plina, ki ga končni odjemalec kupi v skladu s pogodbo o dobavi zemeljskega plina in vodika (razkritje podatkov o proizvodu). V primeru zmesi dobavitelj zagotovi iste informacije ločeno za različne kategorije plina, vključno s plinom iz obnovljivih virov ali nizkoogljičnim plinom.

Končnim odjemalcem so v ali ob njihovih računih in informacijah na računu na voljo naslednje informacije ali pa so odjemalci nanje napoteni:

(a) delež plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina v mešanici goriv dobavitelja (na nacionalni ravni, to je v državi članici, kjer je bila sklenjena pogodba o dobavi plina, ter na ravni dobaviteljskega podjetja, če je dobavitelj dejaven v več državah članicah) v predhodnem letu, na razumljiv ter zlahka primerljiv način;

(b) informacije o vplivu na okolje, vsaj v smislu emisij ogljikovega dioksida, ki izhajajo iz zemeljskega plina ali vodika, ki ga je dobavitelj dobavil v predhodnem letu.

([1]) Uredba (EU) 2016/1952 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o evropski statistiki cen zemeljskega plina in električne energije in o razveljavitvi Direktive 2008/92/ES (UL L 311, 17.11.2016, str. 1).

Glede točke (a) drugega odstavka se lahko v zvezi z zemeljskim plinom in vodikom, pridobljenimi na borzi plinov ali uvoženimi iz podjetja, ki je zunaj Unije, uporabijo zbirne številke, ki jih borza ali zadevno podjetje posreduje za predhodno leto.

Delež plina iz obnovljivih virov, ki ga kupijo končni odjemalci, se razkrije z uporabo potrdil o izvoru na podlagi Direktive (EU) 2018/2001. Kadar odjemalec porablja zemeljski plin ali vodik iz vodikovega omrežja ali omrežja zemeljskega plina, vključno s plinastimi gorivi iz obnovljivih virov nebiološkega izvora in biometanom, kot dobavitelj prikaže v komercialni ponudbi, države članice zagotovijo, da preklicana potrdila o izvoru ustrezajo zadevnim značilnostim omrežja.

Regulativni organ ali drugi pristojni nacionalni organ sprejme potrebne ukrepe, da zagotovi verodostojnost podatkov, ki jih dobavitelji posredujejo končnim odjemalcem skladno s to točko, ter da so posredovani na državni ravni na način, ki omogoča enostavno primerjavo.

PRILOGA II

Pametni merilni sistemi za zemeljski plin in vodik

1. Države članice zagotovijo, da se pametni merilni sistemi na njihovih ozemljih uvedejo šele po ekonomski oceni dolgoročnih stroškov in koristi za trg in posamičnega odjemalca ali tega, katera oblika pametnega merjenja je ekonomsko razumna in stroškovno učinkovita ter kakšen časovni okvir je izvedljiv za njihovo distribucijo.

2. Pri ekonomski oceni se upoštevajo načrti za razvoj omrežja iz člena 55, zlasti iz odstavka 2, točka (c), o razgradnji omrežij.

3. Pri tej oceni se upoštevajo metodologija za analizo stroškov in koristi ter minimalne funkcije pametnih merilnih sistemov iz Priporočila Komisije 2012/148/EU ([1]), kolikor se uporabljajo za zemeljski plin ter vodik, ter najboljše razpoložljive tehnologije za zagotavljanje najvišje ravni kibernetske varnosti in varstva podatkov.

   V tej oceni se ustrezno upoštevajo tudi morebitne sinergije z že uvedeno infrastrukturo za pametno merjenje električne energije ali možnosti za selektivno uvajanje v primerih, ki lahko hitro povrnejo neto koristi, da se omejijo stroški.

4. Glede na to oceno države članice pripravijo časovni razpored uvajanja pametnih merilnih sistemov za obdobje do desetih let. Kadar je uvajanje pametnih merilnih sistemov ocenjeno pozitivno, se v sedmih letih od datuma pozitivne ocene vsaj 80 % končnih odjemalcev opremi s pametnimi števci.

([1]) Priporočilo Komisije 2012/148/EU z dne 9. marca 2012 o pripravah za uvedbo pametnih merilnih sistemov (UL L 73, 13.3.2012, str. 9).

PRILOGA III

Del A

Razveljavljena direktiva s seznamom naknadnih sprememb (iz člena 95)

Direktiva 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 211, 14.8.2009, str. 94).	
Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 328, 21.12.2018, str. 1).	Samo člen 51
Direktiva (EU) 2019/692 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 117, 3.5.2019, str. 1).	
Uredba (EU) 2022/869 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 152, 3.6.2022, str. 45)	Samo člen 41(1), točka (v)

Del B

Roki za prenos v nacionalno pravo in datum začetka uporabe (iz člena 95)

Direktiva	Rok za prenos	Datum začetka uporabe
Direktiva 2009/73/ES	3. marec 2011	3. marec 2011, razen v zvezi s členom 11; 3. marec 2013 v zvezi s členom 11
Direktiva (EU) 2019/692	24. februar 2020	

PRILOGA IV

Korelacijska tabela

Direktiva 2009/73/ES	Ta direktiva
—	Člen 1(1)
Člen 1(1)	Člen 1(2)
Člen 1(2)	—
—	Člen 1(3)
—	Člen 1(4)
—	Člen 1(5)
Člen 2, uvodno besedilo	Člen 2, uvodno besedilo
—	Člen 2, točke 1 do 14
Člen 2, točka 1	Člen 2, točka 15
Člen 2, točka 2	Člen 2, točka 16
Člen 2, točka 3	Člen 2, točka 17
Člen 2, točka 4	Člen 2, točka 18
Člen 2, točka 5	Člen 2, točka 19
Člen 2, točka 6	Člen 2, točka 20
—	Člen 2, točke 21 do 27
Člen 2, točka 7	Člen 2, točka 28
Člen 2, točka 8	Člen 2, točka 29
—	Člen 2, točka 30
Člen 2, točka 9	Člen 2, točka 31
Člen 2, točka 10	Člen 2, točka 32
Člen 2, točka 11	Člen 2, točka 33
Člen 2, točka 12	Člen 2, točka 34
Člen 2, točka 13	Člen 2, točka 35
Člen 2, točka 14	Člen 2, točka 36
Člen 2, točka 15	Člen 2, točka 37
Člen 2, točka 16	Člen 2, točka 38
Člen 2, točka 17	Člen 2, točka 39
—	Člen 2, točka 40
Člen 2, točka 18	Člen 2, točka 41
Člen 2, točka 19	Člen 2, točka 42
Člen 2, točka 20	Člen 2, točka 43
Člen 2, točka 21	Člen 2, točka 44
Člen 2, točka 22	Člen 2, točka 45
Člen 2, točka 23	Člen 2, točka 46
Člen 2, točka 24	Člen 2, točka 47

Direktiva 2009/73/ES	Ta direktiva
Člen 2, točka 25	Člen 2, točka 48
Člen 2, točka 26	Člen 2, točka 49
Člen 2, točka 27	Člen 2, točka 50
Člen 2, točka 29	Člen 2, točka 51
—	Člen 2, točka 52
Člen 2, točka 34	Člen 2, točka 53
Člen 2, točka 35	Člen 2, točka 54
Člen 2, točka 36	Člen 2, točka 55
—	Člen 2, točke 56 do 77
Člen 37	Člen 3(1)
—	Člen 3(2) do (7)
Člen 3(2)	Člen 4
—	Člen 5
Člen 3 (1) in (2)	Člen 6(1) in (2)
—	Člen 6(3) in (4)
Člen 5(11)	Člen 6(5)
—	Člen 6(6)
Člen 7(1) in (2)	Člen 7(1) in (2)
Člen 7(3)	—
Člen 7(4)	Člen 7(3)
Člen 4(1) in (2)	Člen 8(1) in (2)
—	Člen 8(3) do (11)
Člen 4(3) in (4)	Člen 8(12) in (13)
—	Člen 8(14) in (15)
—	Člen 9
Člen 8	Člen 10
Člen 3(3) in (12) ter Priloga I, odstavek 1, točke (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g) in (j)	Člen 11
—	Člen 12
—	Člen 13
—	Člen 14
—	Člen 15
Priloga I, odstavek 1, točka (i)	Člena 16 in 19
Priloga I, odstavek 2	Člen 17
—	Člen 18
—	Člen 20
—	Člen 21
Priloga I, odstavek 1, točka (h)	Člen 22

Direktiva 2009/73/ES	Ta direktiva
—	Člen 23
Člen 3(9)	Člen 24
Člen 3(9) in Priloga I, odstavek 1, točka (f)	Člen 25
Člen 3(3)	Člen 26
—	Člen 27
—	Člen 28
—	Člen 29
—	Člen 30
Člen 32	Člen 31
Člen 34	Člen 32
Člen 33	Člen 33
Člen 38	Člen 34
—	Člen 35
—	Člen 36
—	Člen 37
Člen 35	Člen 38 (1) in (2)
—	Člen 38(3) do (6)
Člen 13(1) in (2)	Člen 39(1) in (2)
—	Člen 39(3) in (4)
Člen 13(3) in (4)	Člen 39(5) in (6)
—	Člen 39(7), (8) in (9)
Člen 13(5)	Člen 39(10)
Člen 16	Člen 40
—	Člen 41
Člen 23	Člen 42
Člen 24	Člen 43
Člen 25(1)	Člen 44(1)
—	Člen 44(2)
Člen 25(2) do (5)	Člen 44(3) do (6)
—	Člen 44(7) in (8)
—	Člen 45
Člen 26	Člen 46
Člen 27	Člen 47
Člen 28(1) do (4)	Člen 48(1) do (4)
—	Člen 48(5)
Člen 29	Člen 49(1)
—	Člen 49(2) in (3)
—	Člen 50

Direktiva 2009/73/ES	Ta direktiva
—	Člen 51
—	Člen 52
—	Člen 53
—	Člen 54
Člen 22(1)	Člen 55(1), prvi pododstavek
—	Člen 55(1), drugi do peti pododstavek
Člen 22(2)	Člen 55(2)
—	Člen 55(3)
Člen 22(4) do (8)	Člen 55(4) do (8)
—	Člen 56
—	Člen 57
—	Člen 58
—	Člen 59
Člen 9	Člen 60
Člen 14	Člen 61
Člen 15	Člen 62
Člen 17	Člen 63
Člen 18(1) do (10)	Člen 64(1) do (10)
—	Člen 64(11)
Člen 19	Člen 65
Člen 20	Člen 66
Člen 21	Člen 67
—	Člen 68
—	Člen 69
—	Člen 70
Člen 10	Člen 71
Člen 11	Člen 72
Člen 12	Člen 73
Člen 30	Člen 74
Člen 31	Člen 75
Člen 39	Člen 76(1) do (5)
—	Člen 76(6)
Člen 40	Člen 77
Člen 41(1) do (4)	Člen 78(1) do (4)
—	Člen 78(5)
Člen 41(5) do (9)	Člen 78(6) do (10)
Člen 41(10) do (17)	Člen 79(1) do (8)
Člen 42	Člen 80

Direktiva 2009/73/ES	Ta direktiva
Člen 43	Člen 81
Člen 44	Člen 82
Člen 46(1)	Člen 83
Člen 46(2) in (3)	—
Člen 47	Člen 84
Člen 48a	Člen 85
—	Člen 86
—	Člen 87
Člen 49a	Člen 88(1), (2) in (3)
—	Člen 88(4)
Člen 49b	Člen 89
—	Člen 90
—	Člen 91
—	Člen 92
—	Člen 93
Člen 54	Člen 94
Člen 53	Člen 95
Člen 55	Člen 96
Člen 56	Člen 97
—	Priloga I
—	Priloga II
—	Priloga III
Priloga II	Priloga IV